

Dobrý deň, samospráva!

2018 - 2022

December 2018

Vážení čitatelia,

Združenie miest a obcí Slovenska v súvislosti s novým volebným obdobím miestnej územnej samosprávy spracovalo prehľad kľúčovej legislatívy a tých aspektov, ktoré sa vo výraznej miere podieľajú na činnosti volených orgánov miest a obcí, ako aj na práci ich odborných zamestnancov.

Pri koncipovaní brožúry sme prihliadali na to, aby sme v zrozumiteľnej forme sústredili pozornosť na najdôležitejšie oblasti z pomerne širokej legislatívy. Keďže miestna územná samospráva disponuje viac ako 4 300 kompetenciami, nebolo našou ambíciou spracovať prehľad paragrafového znenia zákonov alebo komentárov, ale poskytnúť východiská na lepšiu orientáciu a vnímanie pomerne zložitej komunálnej sféry v širších súvislostiach.

Budeme radi, ak Vám spracovaný materiál „Dobrý deň, samospráva!“ uľahčí prácu, umocní zodpovedné rozhodnutia a pomôže pri čo najlepšom nastavovaní verejných politík. Zároveň Vás chcem ubezpečiť, že aktivity Združenia miest a obcí Slovenska vo vzťahu k členskej základni sú pomerne široké a naším spoločným cieľom je vytvárať vhodné podmienky na Vašu prácu. Preto aj v tomto volebnom období budeme mimoriadne aktívnym a zodpovedným partnerom zabezpečujúcim kvalitný servis pre miestnu územnú samosprávu.

S úctou a želaním úspechov

Michal Sýkora
predseda ZMOS

Desatoro dobrého starostu

V roku 1990 sformulovalo Združenie miest a obcí Slovenska desatoro starostu podľa učebnice „Občianska náuka a výuka pre meštianske školy“ z roku 1936, ktoré je aktuálne dodnes a znie takto:

1. **Si starostom všetkých občanov, aj tých, ktorí ťa nevolili.**
2. **Na čelo obce ťa postavila dôvera občanov. Byť prvým občanom v obci je veľké vyznamenanie. Sľúb sám sebe na svoju česť a svedomie, že túto dôveru nesklameš.**
3. **Pri výkone svojho čestného úradu nerozlišuj príslušníkov politických strán, ale vid' v nich predovšetkým občanov.**
4. **Usiluj sa podľa svojich síl a možností obce, aby si uľahčil život starým, chudobným a práceneschopným občanom.**
5. **Podporuj všetko, čo napomáha rozvoju školstva tvojej obce a rastu vzdelanosti. Nič lepšie ako dobré vzdelanie – okrem lásky a zdravia – našim deťom nemôžeme dať.**
6. **Nezabúdaj na obecnú knižnicu, aby poskytovala ušľachtilú zábavu a vzdelávala.**
7. **Buď ústretovým podporovateľom všetkého, čo prispieva ku skrášleniu a zveľadeniu obce a ku zvýšeniu kvality životného prostredia v prospech zdravia občanov.**
8. **Naštuduj si najdôležitejšie právne predpisy a nauč sa ich využívať v praxi, aby tvoja obec napredovala a aby si nezabudol na nič, čo by mohlo byť tvojej obci prospešné a užitočné.**
9. **Obecný majetok spravuj úzkostlivejšie a nakladaj s ním opatrnejšie, ako so svojím vlastným majetkom. Ak premrháš svoj majetok – bude to len tvoja škoda, keď premárniš majetok obci – prídeš o svoje dobré meno a česť.**
10. **Buď pre spoluobčanov príkladom dobrého človeka nielen na funkcii starostu, ale i v súkromnom živote. Príklady priťahujú viac ako prázdne reči a dlhé dohovárania.**

OBSAH

ZMOS – charakteristika, činnosť a štruktúra	5-8
Účasť obyvateľov na správe vecí verejných	8-9
A. Základný právny rámec miestnej územnej samosprávy – stav k 1. 12. 2018	10
1. Zákony upravujúce postavenie miestnej územnej samosprávy a práva a povinnosti jej volených orgánov	10
1.1. Európska charta miestnej samosprávy	10
1.2. Ústava Slovenskej republiky	10-11
1.3. Zákon o obecnom zriadení	11-71
1.4. Ústavný zákon o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov	71-73
1.5. Zákon o petičnom práve.....	73-75
1.6. Zákon o sťažnostiach	75-76
1.7. Zákon o slobode informácií	76-78
2. Zákony upravujúce ekonomický rozvoj obce, majetok obce, jej hospodárenie a financovanie	78
2.1. Zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy	78-80
2.2. Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy	80-85
2.3. Zákon o rozpočtovom určení výnosu dane územnej samosprávy	85-86
2.4. Zákon o miestnych daniach a poplatku za komunálny odpad a drobný stavebný odpad	86-87
2.5. Zákon o miestnom poplatku za rozvoj	87-89
2.6. Ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti	89
2.7. Zákon o majetku obcí	89-92
3. Zákony upravujúce strategické a územné plánovanie miest a obcí, investičnú činnosť, regionálny rozvoj, životné prostredie, odpadové hospodárstvo	92
3.1. Nástroje strategického plánovania	93-97
3.2. Zákon o ochrane prírody a krajiny	97-98
3.3. Zákon o odpadoch	98-101
4. Zákony upravujúce činnosť miest a obcí na úseku školstva a sociálnych vecí	102
4.1. Zákon o výchove a vzdelávaní	102-104
4.2. Zákon o štátnej správe v školstve a školskej samospráve	104-106
4.3. Zákon o financovaní škôl a školských zariadení	106-109
4.4. Zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch	109-111
4.5. Zákon o sociálnych službách	111-114
4.6. Zákon o pomoci v hmotnej núdzi	114-115
5. Zákony upravujúce pracovnoprávne vzťahy volených predstaviteľov a zamestnancov miestnej územnej samosprávy	116
5.1. Zákonník práce	116-117
5.2. Zákon o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest	117-118
5.3. Zákon o výkone práce vo verejnom záujme	118-120
5.4. Zákon o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme	120
5.5. Zákon o kolektívnom vyjednávaní	120-121
B. Informatizácia samosprávy	121
1. Zákon o informačných systémoch verejnej správy	121-122
2. Zákon o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci	122-123
3. Zákon proti byrokracii	123-124
4. Strategické dokumenty v oblasti informatizácie	124
5. Datacenterum elektronizácie územnej samosprávy	124-126
C. Obce a Európska únia	126-129

ZMOS – charakteristika, činnosť a štruktúra

Spoločný hlas

Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) bolo založené na obhajobu spoločných oprávnených záujmov a presadzovanie potrieb svojich členov, teda miest, obcí a mestských častí Bratislavy a Košíc, čo zároveň znamená, že jeho úlohou nie je vstupovať do riešenia individuálnych problémov jednotlivých členských miest a obcí.

Združenie miest a obcí Slovenska je najväčšia nevládna organizácia združujúca, zastupujúca a reprezentujúca mestá, obce a mestské časti v Slovenskej republike ako právnické osoby. Od svojho založenia v marci 1990 sa aktívne zapája do reformných procesov verejnej správy a svoje aktivity vyvíja tak vo vzťahu k svojim členom, ako aj vo vzťahu k národným orgánom a tiež na európskej a medzinárodnej úrovni. Vďaka aktívnej participácii v procesoch budovania a upevňovania miestnej samosprávy a demokracie na Slovensku Združenie miest a obcí Slovenska predstavuje neoceniteľný zdroj informácií, skúseností a dobrých praktík pre domáce a zahraničné inštitúcie a združenia miestnych samospráv.

Naše poslanie – spoločné ciele

- obhajovanie a presadzovanie spoločných záujmov a práv členských miest a obcí pri rešpektovaní ich autonómneho postavenia v súlade s Európskou chartou miestnej samosprávy, Ústavou Slovenskej republiky a zákonmi Slovenskej republiky a na základe princípov trvalo udržateľného rozvoja a sociálnej kohézie,
- predkladanie vecne príslušným ústredným orgánom návrhy na riešenie problémov miestnej územnej samosprávy,
- zjednocovanie postupu členských miest a obcí pri vykonávaní kompetencií,
- posilnenie ekonomickej samostatnosti miest a obcí,
- podpora a rozvoj samosprávnej demokracie vo verejnej správe,
- podpora prenosu skúseností a príkladov dobrej praxe súvisiacich s procesom decentralizácie a konsolidácie miestnej územnej samosprávy,
- ochrana a rozvoj princípov fiškálnej decentralizácie, modernizácie, dobrého spravovania a subsidiarity,
- podpora finančnej stability miest a obcí,
- zastupovanie slovenskej miestnej samosprávy v medzinárodných vzťahoch a rozvojovej spolupráci,
- zachovávanie vysokej kredibility miest a obcí medzi občanmi,
- zastupovanie miest a obcí ako zamestnávateľov s viac ako 150 000 zamestnancami.

Charakteristika ZMOS

Združenie miest a obcí Slovenska združuje 2784 samospráv z celkového počtu 2929. Zo 140 miest je členom ZMOS 131 a z 2750 obcí sa svojím členstvom k ZMOS hlási 2653. Okrem toho v rámci krajín Európskej únie nepôsobí žiadna iná strešná organizácia samosprávy na princípe dobrovoľnosti s tak vysokou mierou reprezentatívnosti a dlhodobej členskej stability.

Činnosť ZMOS

- **koordináčna:** vytváranie podmienok na výmenu názorov a skúseností zástupcov členských miest a obcí a formovanie spoločných stratégií prospievajúcich k posilňovaniu pozície miestnej územnej samosprávy,
- **iniciatívna:** proaktívna účasť zástupcov členských miest a obcí pri riešení spoločných problémov a príprave i realizácii spoločných stratégií,

- **metodicko-informačná:** poskytovanie metodickej činnosti v súvislosti so zákonnými povinnosťami a právami miest a obcí,
- **legislatívna:** ZMOS je povinne pripomienkujúci subjekt v rámci legislatívneho procesu a zároveň je členom Legislatívnej rady vlády SR a Hospodárskej a sociálnej rady SR,
- **vzdelávacia a projektová:** vykonáva sa priamo prípravou a realizáciou vzdelávacích aktivít, projektov a programov pre členské mestá a obce a organizácie v ich zriaďovateľskej pôsobnosti.

Presadzovanie záujmov miest a obcí

Presadzovanie oprávnených záujmov územnej samosprávy do právnych predpisov má viaceré formy. Okrem zastúpenia ZMOS v rôznych poradných a odborných komisiách je ZMOS v rámci legislatívneho procesu povinne pripomienkujúcim subjektom. Vyjadruje sa k právnym predpisom, ktoré sa priamo i nepriamo dotýkajú obcí a miest. Keďže ZMOS nemá zákonodarnú iniciatívu, spolupracuje s poslancami Národnej rady Slovenskej republiky na príprave poslaneckých návrhov zákonov alebo ich noviel. Okrem toho v písomnej forme alebo v osobnom kontakte informuje členov zákonodarného zboru o argumentoch obcí a miest, upozorňuje na možné negatívne dopady, prípadne navrhuje konkrétne riešenie sporných otázok. ZMOS aj v poslednej fáze legislatívneho procesu spolupracuje s klubmi poslancov a s výbormi Národnej rady Slovenskej republiky a zúčastňuje sa na ich rokovaníach. Pri závažných otázkach rokuje s vedením parlamentných politických subjektov o podpore pre svoje návrhy a požiadavky. Súčasťou práce ZMOS v legislatívnom procese je aj jeho členstvo a aktívna činnosť v Hospodárskej a sociálnej rade SR (tripartita).

ZMOS v území

Mestá, obce a mestské časti sa na princípe dobrovoľnosti združujú v regionálnych združeníach, ktoré sa stávajú súčasťou štruktúry ZMOS na základe ich žiadosti o prijatie. V súčasnosti v území pôsobí 61 regionálnych združení ako samostatných právnických osôb s vlastnými stanovami a orgánmi. Regionálne združenia v rámci funkčného obdobia svojich orgánov delegujú zástupcov do Rady ZMOS a na výročný snem. Prostredníctvom zástupcov predkladajú iniciatívne návrhy a požiadavky orgánom ZMOS.

Zastúpenie v Európskej únii a Rade Európy

ZMOS obhajuje záujmy miestnych samospráv aj na európskej úrovni. Spolu s ďalšími združeniami sa snažia ovplyvňovať podobu európskej legislatívy a politik v prospech miest a obcí. Aktívne sa zúčastňuje činnosti Rady európskych obcí a regiónov (CEMR), Výboru regiónov Európskej únie (CoR), Kongresu miestnych a regionálnych orgánov pri Rade Európy (CLRAE) a je zapojený vo Svetovej organizácii miest a samospráv (UCLG). ZMOS sa zúčastňuje na rôznych medzinárodných aktivitách, konferenciách, seminároch a projektoch, do ktorých zapája svojich členov a podporuje mestá a obce v nadväzovaní partnerskej spolupráce.

Mediálny servis a edičná činnosť

Charakteristika ZMOS ako nestraníckej organizácie, ktorá kladie dôraz na vecný dialóg, sa premieta aj do mediálnej komunikácie a informovanosti. ZMOS spolupracuje so všetkými printovými a elektronickými médiami, bez ohľadu na ich miestne, regionálne či republikové pôsobenie a periodicitu. ZMOS aktívne spolupracuje s dvojtyždenníkom *Obecné noviny*, ide o špecializované periodikum, ktoré zahŕňa celú sféru územnej samosprávy.

Vydavateľská činnosť ZMOS sa viaže nielen na odborné podujatia ZMOS, ktorých súčasťou je zvyčajne zborník s prednáškami a diskusnými príspevkami, ale Kancelária ZMOS pravidelne vydáva odborné publikácie o miestnej samospráve a analytické materiály reagujúce na dôležité oblasti života spoločnosti.

Prečo sa stať členom ZMOS

- aktívne participujeme na tvorbe legislatívy,
- iniciujeme spoločné kroky proti legislatívnym riešeniam, ktoré sú pre mestá a obce nevýhodné, pripravujeme vlastné legislatívne návrhy,
- ponúkame odborné znalosti a vecnú podporu pre našich členov,
- poskytujeme členským mestám odborné legislatívne konzultácie,
- využívame výmenu skúseností medzi mestami a obcami aj v zahraničnom kontexte,
- organizujeme odborné konferencie, semináre, tematické študijné návštevy, workshopy, vytvárame platformy na výmenu skúseností,
- podporujeme propagačné a informačné aktivity,
- poskytujeme našim členom účasť na projektoch financovaných zo štrukturálnych fondov týkajúcich sa záležitostí dôležitých pre miestne samosprávy, napr. rozvoj miestnej samosprávy, sociálny dialóg, vzdelávanie, klíma, smart agenda, administratívne služby a verejno-súkromné partnerstvo,
- využívame vlastné a externé informačné kanály – dvojtýždenník Obecné noviny, webovú stránku www.zmos.sk poskytujúcu aktuálne informácie a oznamy, newsletter, Komunálny spravodajca pre členské mestá a obce, TASR, výstupy z národných projektov,
- pravidelne spolupracujeme s celoštátnymi médiami, novinármi, organizujeme briefingy a tlačové konferencie, spolupracujeme s hovorcami miest, redaktormi mestských novín a tlačovými kancelármi,
- spolupracujeme s medzinárodnými partnermi a zahraničnými samosprávnymi združeniami,
- zastupujeme záujmy našich členov v európskych samosprávnych organizáciách,
- monitorujeme potreby členskej základne s cieľom návrhu riešení na optimalizáciu a modernizáciu výkonov miestnej územnej samosprávy a implementáciu verejných politík v kompetencii miest a obcí,
- participujeme na projektoch v spolupráci so združeniami miestnych samospráv v Európe,
- podporujeme členské mestá a obce pri hľadaní medzinárodných partnerov (väčšina medzinárodných partnerstiev zahŕňajúcich slovenské samosprávy boli založené pomocou ZMOS),
- poskytujeme prístup k benefitom partnerov ZMOS.

Práva, ktoré patria členom ZMOS

- zúčastňovať sa na rokovaní snemu združenia a hlasovať o uzneseniach,
- voliť a byť volený prostredníctvom svojho štatutárneho zástupcu do orgánov združenia,
- predkladať námety a žiadosti na riešenie problémov týkajúcich sa miest a obcí, prípadne ich orgánov,
- zúčastňovať sa na podujatiach, ktoré organizuje a zabezpečuje ZMOS,
- požadovať koordinačné a metodicko-informačné služby poskytované združením a navrhovať opatrenia na zlepšenie jeho činnosti,
- zúčastňovať sa na plnení úloh združenia a byť informovaný o jeho činnosti.

Organizačná štruktúra

- organizácia je riadená orgánmi (snem, rada, predsedníctvo, predseda, odborné sekcie Rady ZMOS, Kontrolná komisia), v ktorých sú zastúpení najmä volení predstavitelia miest a obcí,
- najvyšším orgánom je snem, ktorý zasadá každoročne,
- medzi zasadaniami snemu je výkonným orgánom rada, ktorú tvoria zástupcovia 61 regionálnych združení miest a obcí,
- činnosť rady je dopĺňaná činnosťou odborných sekcií,

- štatutárnym zástupcom je predseda priamo volený snemom na obdobie 4 rokov.

Kancelária ZMOS

- je výkonná zložka ZMOS zabezpečujúca odborné, organizačné, administratívne, hospodárske a technické úlohy súvisiace s činnosťou ZMOS,
- výraznou mierou sa podieľa na všetkých aktivitách a výsledkoch ZMOS,
- zabezpečuje rokovania všetkých orgánov ZMOS, spracováva odborné podklady na rokovania predstaviteľov ZMOS, zapája sa do legislatívneho procesu, rokuje na pracovnej úrovni s odbornými zástupcami jednotlivých ministerstiev, realizuje vzdelávacie aktivity a projekty, udržiava kontakty s médiami a zahraničnými organizáciami,
- kanceláriu združenia riadi ústredný riaditeľ, ktorý zodpovedá za jej činnosť a odbornú úroveň predsedovi a Rade ZMOS.

Účasť obyvateľov na správe vecí verejných

Vo svete existuje viacero odlišných modelov účasti obyvateľov na správe vecí verejných. Za formovanie príslušného modelu demokracie nesú zodpovednosť nielen politici, ale aj samotní obyvatelia daného štátu.

Všeobecne rozlišujeme dve základné formy demokracie, a to priamu (*možnosť občanov bezprostredne rozhodovať o veciach verejných*) a nepriamu (*zastupiteľskú*) demokraciu. V súčasných demokratických štátoch sa presadila nepriama forma demokracie. Znamená to, že občania, ktorí sú jediným zdrojom štátnej moci, si vytvárajú prostredníctvom volieb sústavu orgánov, ktoré ich zastupujú a ktorým delegujú časť svojich právomocí.

Základným samostatným územným samosprávnym a správnym celkom Slovenskej republiky je obec, ktorá združuje na svojom území osoby s trvalým pobytom.

Na samospráve obce, a tým aj na správe vecí verejných, **sa zúčastňujú jej obyvatelia** najmä tým, že majú právo

- voliť orgány samosprávy obce (starostu obce a obecné zastupiteľstvo) a byť zvolení do orgánov samosprávy obce,
- hlasovať o dôležitých otázkach života a rozvoja obce (miestne referendum),
- zúčastňovať sa na zhromaždeniach obyvateľov obce a vyjadrovať na nich svoj názor,
- zúčastňovať sa na zasadnutiach obecného zastupiteľstva s možnosťou vystúpiť na nich s podnetmi a návrhmi k prerokúvaným materiálom,
- uplatňovať pripomienky k návrhom všeobecne záväzných nariadení obce,
- obracať sa so svojimi petíciami, podnetmi a sťažnosťami na orgány obce,
- požadovať od obce a organizácií ňou založenými alebo zriadenými informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorý je postavený na princípe, čo nie je tajné, je verejné.“

Najrozšírenejšou a najefektívnejšou formou priamej účasti obyvateľov na správe vecí verejných je **miestne referendum**. Ide o vyjadrenie názoru na zásadnú otázku týkajúcu sa života a rozvoja obce. Formálne sa veľmi podobá voľbám.

Úprava tohto čoraz významnejšieho inštitútu priamej demokracie na miestnej úrovni je zakotvená priamo v zákone o obecnom zriadení. Zákon o obecnom zriadení splnomocňuje obec upraviť

podrobnosti o organizácii miestneho referenda na miestne podmienky všeobecne záväzným nariadením obce.

Významné a nezastupiteľné miesto v participácii občanov na správe vecí verejných v podmienkach miest a obcí majú aj **občianske združenia**. Právo slobodne sa združovať je zaručené ústavou. Každý má právo spolu s inými sa združovať v spolkoch, spoločnostiach alebo iných združeniach. Právna úprava občianskych združení je obsiahnutá v zákone o združovaní občanov.

Dôležité je uvedomiť si, že **účasť obyvateľov na správe vecí verejných tým, že sa spolupodieľajú na rozhodnutiach volených orgánov miesta obcí, pomáha nielen zvyšovať kvalitu týchto rozhodnutí, ale súčasne výrazne zvyšuje aj ich legitimitu.**

A. Základný právny rámec miestnej územnej samosprávy

- stav k 1. 12. 2018

1. Zákony upravujúce postavenie miestnej územnej samosprávy a práva a povinnosti jej volených orgánov

1.1. Európska charta miestnej samosprávy

Európska charta miestnej samosprávy je medzinárodný dokument, ktorý obsahuje princípy miestnych samospráv, čím určuje dôležitosť územnej samosprávy ako základu každého demokratického systému.

Charta bola otvorená na podpis v Štrasburgu 5. októbra 1985, avšak vtedajšie Československo ju počas svojej existencie nepodpísalo.

Po vzniku samostatnej Slovenskej republiky a po vybudovaní miestnych územných samospráv, na ktoré sa ustanovenia charty vzťahujú, začalo Združenie miest a obcí Slovenska zásadne požadovať prijatie čo najširšieho okruhu záväzkov k ustanoveniam charty a následne po vytvorení legislatívnych a ekonomických podmienok požadovalo, aby sa Slovenská republika zaviazala dodržiavať chartu v celom rozsahu.

Slovenská republika podpísala chartu 23. februára 1999 s tým, že sa zásadne zaviazala dodržiavať tie ustanovenia, ktoré jej umožňoval aktuálny právny poriadok. Neprijímala teda záväzky, na ktorých dodržiavanie v čase svojho podpisu ešte nemalo Slovensko vytvorené právne alebo materiálne predpoklady.

Od podpisu charty došlo postupne k viacerým významným zmenám. V nadväznosti na tento vývin Slovenská republika rozšírila, aj vďaka iniciatíve Združenia miest a obcí Slovenska, okruh záväzkov k charte na všetky ustanovenia jej prvej časti.

Európska charta miestnej samosprávy je uverejnená v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 336/2000. Vláda Slovenskej republiky ju kompletne ratifikovala v roku 2007, keď pristúpila k ratifikácii aj posledných článkov tejto charty.

1.2. Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb.

v znení ústavných zákonov č. 244/1998 Z. z., 9/1999 Z. z., 90/2001 Z. z., 140/2004 Z. z., 323/2004 Z. z., 463/2005 Z. z., 92/2006 Z. z., 210/2006 Z. z., 100/2010 Z. z., 356/2011 Z. z., 232/2012 Z. z., 161/2014 Z. z., 306/2014 Z. z., 427/2015 Z. z., 44/2017 Z. z., 137/2017 Z. z.

V právnom štáte má **ústava povahu základného prameňa práva, ktorý je nadradený voči všetkým ostatným prameňom práva**. Ústavou parlament ustanovuje, ktoré orgány a aké činnosti budú vykonávať a zabezpečovať. Súčasne sa štát zaväzuje, že štátne orgány nebudú konať nad rámec svojej právomoci.“ (PL.ÚS 32/95. Nález zo 7.11.1996).

Slovenská národná rada schválila Ústavu slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) 1. septembra 1992.

Územná samospráva je zakotvená v štvrtej hlave ústavy, konkrétne v článkoch 64 až 71.

V uvádzacom článku 64 sa deklaruje, že územnú samosprávu tvorí obec a vyšší územný celok, pričom základom územnej samosprávy je obec. Na toto ustanovenie nadväzuje celá úprava štvrtej hlavy, ktorá garantuje rovnoprávnosť oboch stupňov územnej samosprávy.

Ústava definuje obce a vyššie územné celky ako samostatné územné a správne celky združujúce osoby, ktoré majú na ich území trvalý pobyt.

Ústavná úprava priznáva obci právo združovať sa s inými obcami na zabezpečovanie vecí spoločného záujmu. Na toto ústavné právo nadväzuje zákon o obecnom zriadení jeho podrobnejšou úpravou. Obce právo združovať sa efektívne využívajú, o čom svedčí napr. aj celoštátne Združenie miest a obcí Slovenska, ktoré má veľký spoločensko-politický význam a autoritu pri presadzovaní záujmov obcí vo vzťahu k Národnej rade Slovenskej republiky, vláde, ministerstvám a aj ostatným ústredným orgánom štátnej správy. Veľkú a nezastupiteľnú úlohu v tejto súvislosti zohrávajú tiež regionálne združenia miest a obcí.

Ústava súčasne zakotvuje, že územná samospráva sa uskutočňuje viacerými spôsobmi, a to na zhromaždeniach obyvateľov obce, miestnym referendom, referendom na území vyššieho územného celku a orgánmi obce alebo orgánmi vyššieho územného celku.

Dôležitou je tiež skutočnosť, že podľa ústavy možno **povinnosti a obmedzenia pri výkone územnej samosprávy ukladať obciam a vyšším územným celkom len zákonom alebo na základe medzinárodnej zmluvy**, na vykonanie ktorej nie je potrebný zákon, alebo ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických a právnických osôb, bola ratifikovaná, vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom a má prednosť pred zákonom.

Normotvornú právomoc obce upravuje **čl. 68 a čl. 71** ods. 2 ústavy nezávisle od ostatných ustanovení ústavy. **Normatívne právne akty obce sú označené ako všeobecne záväzné nariadenia. Ich všeobecná záväznosť je územne obmedzená na územie obce.**

Všeobecne záväzné nariadenia obce vydané podľa čl. 68 sú prejavom ich práva na samosprávu, do ktorého môže štát zasahovať len ústavou ustanoveným spôsobom, t.j. na základe zákona. Z toho vyplýva, že musia byť v súlade s ústavou, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom a so zákonmi. Tieto všeobecne záväzné nariadenia môže obec vydávať z vlastnej iniciatívy, bez výslovného splnomocnenia v zákone.

Všeobecne záväzné nariadenia obce vydané podľa čl. 71 ods. 2-na výkon štátnej správy - sa vydávajú na základe splnomocnenia v zákone a v jeho medziach. Musia byť nielen v súlade s ústavou, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom, zákonmi, ale aj s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy.

Ústavná úprava zakotvuje v **čl. 69 dva volené orgány obce. Sú nimi obecné zastupiteľstvo a starosta obce.** Hlavne prostredníctvom týchto orgánov vykonáva obec svoje funkcie. Podrobnú úpravu postavenia a právomocí obecného zastupiteľstva a starostu obce upravuje zákon o obecnom zriadení.

1.3. Zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení

v znení zákonov č. 96/1991 Zb., 130/1991 Zb., 421/1991 Zb., 500/1991 Zb., 564/1991 Zb., 11/1992 Zb., 295/1992 Zb., 43/1993 Z. z., 252/1994 Z. z., 287/1994 Z. z., 229/1997 Z. z., 225/1998 Z. z., 233/1998 Z. z., 185/1999 Z. z., 389/1999 Z. z., 6/2001 Z. z., 453/2001 Z. z., 205/2002 Z. z., 515/2003 Z. z., 369/2004 Z. z., 535/2004 Z. z., 583/2004 Z. z., 583/2004 Z. z., 615/2004 Z. z., 757/2004 Z. z., 171/2005 Z. z., 628/2005 Z. z., 267/2006 Z. z., 267/2006 Z. z., 616/2006 Z. z., 330/2007 Z. z., 334/2007 Z. z., 335/2007 Z. z., 205/2008 Z. z., 384/2008 Z. z., 445/2008 Z. z., 511/2009 Z. z., 102/2010 Z. z., 102/2010 Z. z., 204/2011 Z. z., 361/2012 Z. z., 160/2014 Z. z., 180/2014 Z. z., 239/2014 Z. z., 125/2015 Z. z., 447/2015 Z. z., 125/2016 Z. z., 131/2017 Z. z., 131/2017 Z. z., 70/2018 Z. z.

PRVÁ ČASŤ

POSTAVENIE OBCÍ

§ 1

Základné ustanovenie

- (1) Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky; združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt.¹⁾ Obec je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami.
- (2) Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov. Obci pri výkone samosprávy možno ukladať povinnosti a obmedzenia len zákonom a na základe medzinárodnej zmluvy.^{1a)}
- (3) Obec má právo združovať sa s inými obcami v záujme dosiahnutia spoločného prospechu.

Komentár:

Obec predstavuje územné spoločenstvo obyvateľov, ktorí majú na jej území trvalý pobyt a má v systéme miestnej verejnej správy dvojjediné postavenie. Ako samosprávny územný celok vykonáva vlastnú – originálnu pôsobnosť a ako správny celok zabezpečuje aj prenesený výkon štátnej správy. Obec, ktorá je právnickou osobou, má spôsobilosť mať práva a povinnosti tiež v oblasti civilných vzťahov (napr. pracovnoprávných, obchodnoprávných a pod.). Nakladanie s majetkom obce je rozdelené medzi obecné zastupiteľstvo a starostu obce.

Územná samospráva je nezastupiteľnou zložkou demokracie a je výrazom práva a schopnosti samosprávnych orgánov v rámci svojej kompetencie a v záujme obyvateľov regulovať a riadiť časť vecí verejných.

Odsek 3 tohto paragrafu predstavuje právny základ medziobecnej spolupráce, pričom konkretizáciu jednotlivých foriem tejto spolupráce zákonodarca zaradil do samostatnej časti zákona o obecnom zriadení (§20 až §21).

§ 1a

Názov obce

- (1) Obec a jej časť má svoj názov. Názov obce a jej časti sa uvádza v štátnom jazyku.^{1b)} Označovanie obce v inom jazyku upravuje osobitný zákon.^{1c)}
- (2) Názov obce určuje alebo mení vláda Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) nariadením: názov obce možno zmeniť iba so súhlasom obce. Názvy častí obcí určuje a mení Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) na návrh obce.
- (3) Názov novej obce a jej časti sa určuje spravidla podľa názvu časti obce, názvu miestnej časti, podľa pomenovania významného prírodného útvaru, javu alebo historickej udalosti súvisiacej s územím obce alebo nežijúcej významnej osobnosti.
- (4) Obec, ktorá vznikne zlúčením obcí, má spravidla názov jednej zo zlučovaných obcí. Ak zlučované obce neustanovia v dohode o zlúčení obcí názov novej obce, lebo sa na ňom nedohodli, navrhne ho ministerstvo. Výnimočne možno určiť aj zložený názov obce.

- (5) Obec, ktorá vznikne rozdelením obce, má spravidla názov, ktorý mala ako časť obce. Ak nová obec nevznikla z bývalej časti obce, určí sa jej názov podľa odseku 3.
- (6) Nepripustný je názov obce a názov časti obce, ktorý je dlhý, duplicitný, urážajúci mravnosť, náboženské alebo národnostné cítenie alebo je nepriliehavý vzhľadom na historický vývin územia.
- (7) Ak sa má určiť alebo zmeniť názov obce alebo jej časti v súvislosti so zmenou územia obce, obe zmeny treba vykonať s rovnakou účinnosťou.

Komentár:

Každá právnická osoba, teda aj obec, musí používať vlastný názov. Spolu so sídlom je práve názov považovaný za základný identifikačný znak, ktorý ju dostatočne odlišuje od iných subjektov. Zákon o obecnom zriadení stanovuje odchylnu kompetenciu na určenie a zmenu názvu obce a jej časti. Subjektom príslušným na určenie a zmenu názvu obce je vláda Slovenskej republiky, ktorá to robí so súhlasom obce formou nariadenia vlády.

Názvy častí obce určuje na návrh obce Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy pre všeobecnú vnútornú správu vrátane vecí územného a správneho usporiadania Slovenska. Ani jeden orgán štátnej správy nemôže proti vôli obecnej samosprávy zasiahnuť do názvoslovia žiadnej slovenskej obce. Súhlas obce je totiž zo zákona nevyhnutnou podmienkou každej zmeny názvu obce alebo jej časti.

§ 1b

Symboly obce

- (1) Obec má právo na vlastné symboly. Obec, ktorá má vlastné symboly, je povinná ich používať pri výkone samosprávy. Symboly obce sú erb obce, vlajka obce, pečať obce, prípadne aj znelka obce. Právnické osoby zriadené alebo založené obcou, iné právnické osoby a fyzické osoby môžu používať symboly obce len so súhlasom obce.
- (2) Právo na vlastné symboly má aj časť obce. Ustanovenia tohto zákona o používaní symbolov obce sa rovnako vzťahujú aj na časť obce, ktorá vykonáva územnú samosprávu.^{1d)}
- (3) Obec označuje erbom obce a vlajkou obce budovu, ktorá je sídlom orgánov obce, zasadaciu miestnosť obecného zastupiteľstva a úradnú miestnosť starostu obce.
- (4) Obec používa odtlačok úradnej pečiatky s erbom obce a názvom obce na rozhodnutia, oprávnenia a osvedčenia skutočností vydaných pri výkone samosprávy.
- (5) Obec predkladá ministerstvu návrh na zápis symbolov obce do Heraldického registra Slovenskej republiky.

Komentár:

Symboly obce sú vonkajším prejavom samostatného postavenia obce. Sú nimi výlučne erb, vlajka, pečať a znelka a ich počet nemožno rozširovať. V úradnom styku teda nemôže obec používať napr. logo obce, ktoré je výlučne marketingovým inštitútom a môže slúžiť na vhodnú reklamnú prezentáciu

obce.

Schvaľovanie symbolov obce patrí do vylučnej kompetencie obecného zastupiteľstva. Deje sa tak spravidla schválením štatútu obce, v ktorom sú príslušné symboly obsiahnuté. Obec je zo zákona povinná dať svoje symboly zapísať do Heraldického registra Slovenskej republiky, ktorý je, ako najvyššia heraldická autorita, zárukou heraldickej správnosti používaného erbu a tiež garantom toho, že rovnaký erb, vlajku alebo pečať nepoužíva žiadny iný subjekt.

Obec je tiež povinná označiť erbom obce a vlajkou budovu, ktorá je sídlom jej orgánov, zasadaciu miestnosť obecného zastupiteľstva a úradnú miestnosť starostu obce. Bližšie pravidlá používania symbolov orgánmi územnej samosprávy sú uvedené v Odporúčaní Ministerstva vnútra SR č. 203-2005/06626 z 30. 6. 2005, pre orgány územnej samosprávy na používanie štátnych symbolov, označovanie budov samosprávnych orgánov a používanie symbolov územnej samosprávy. Odporúčanie síce nie je všeobecne záväzným právnym predpisom, obsahuje však vhodné jednotiace zásady nielen na používanie samosprávnych symbolov, ale aj štátnych symbolov, ako aj zásady na ich súčasné použitie.

§ 2

Územie obce

- (1) Územie obce je územný celok, ktorý tvorí jedno katastrálne územie alebo viac katastrálnych území.
- (2) Územie obce sa môže členiť na časti obce. Časť obce má vlastný názov; časť obce nemusí mať vlastné katastrálne územie.
- (3) Obec zriaďuje, zrušuje, rozdeľuje alebo obce zlučuje vládou nariadením. Rozhodnúť o tom možno iba so súhlasom obce a na základe stanoviska okresného úradu v sídle kraja, v ktorého územnom obvode sa obec nachádza.
- (4) Inou zmenou územia obce ako v odseku 3 je
 - a) zmena hraníc územia obce v súvislosti so zmenou priebehu štátnej hranice,
 - b) iná zmena hraníc územia obce ako v písmene a),
 - c) zriadenie, zrušenie, rozdelenie alebo zlúčenie častí obce.
- (5) Ak osobitný predpis neustanovuje inak, o inej zmene územia obce podľa odseku 4 písm. b) a c) rozhoduje so súhlasom obce okresný úrad v sídle kraja.
- (6) Ministerstvo vedie zoznam obcí a ich častí, ktorý uverejňuje na svojom webovom sídle. Ministerstvo určuje číselné kódy časti obce.

Komentár:

Územie obce je základným kritériom pre určenie teritoriálneho rozsahu kompetencie orgánov obce. Podľa zákona o obecnom zriadení je to územný celok, ktorý tvorí jedno alebo viac katastrálnych území. Katastrálnym územím sa podľa katastrálneho zákona rozumie „územno-technická jednotka, ktorú tvorí územne uzavretý a v katastri spoločne evidovaný súbor pozemkov“. Vymedzenie územia obce priamo zákonom má podľa dôvodovej správy k zákonu o obecnom zriadení význam na identifikáciu majetku obce a vymedzenie jej osobného základu. Na rozdiel od obce ako takej časť obce nemusí mať vlastné katastrálne územie. V slovenskom právnom poriadku legálna definícia časti obce

nie je zakotvená. Zákonodarca má v tomto ustanovení na mysli iba časti obce, ktoré majú vlastný oficiálny názov a sú ústredne vypočítané v Zozname obcí, častí obcí a vojenských obvodov vedenom Ministerstvom vnútra SR.

§ 2a

Zlučovanie a rozdelenie obce

- (1) Dve obce alebo viac obcí sa môžu zlúčiť do jednej obce; obec sa môže rozdeliť na dve obce alebo viac obcí. Zlúčením obcí zanikajú zlučované obce a vzniká nová obec; rozdelením obce zaniká rozdeľovaná obec a vznikajú nové obce. Zlúčiť obce alebo rozdeliť obec možno len s účinnosťou ku dňu konania všeobecných volieb do orgánov samosprávy obcí.
- (2) Súčasťou návrhu na zlúčenie obcí je dohoda o zlúčení obcí a údaje o výsledkoch miestneho referenda zlučovaných obcí. Dohoda o zlúčení obcí obsahuje najmä
 - a) názvy obcí, ktoré dohodu uzatvárajú,
 - b) dátum, ku ktorému sa obce majú zlúčiť,
 - c) názov novej obce a sídlo jej orgánov,
 - d) označenie katastrálnych území novej obce,
 - e) určenie majetku novej obce vrátane finančných prostriedkov, pohľadávok a záväzkov, ako aj označenie právnických osôb novej obce,
 - f) zoznam všeobecne záväzných nariadení (ďalej len „nariadenie“) vydaných zlučovanými obcami,
 - g) podpisy starostov zlučovaných obcí s uvedením ich mena, priezviska a funkcie.
- (3) Nová obec, ktorá vznikla zlúčením obcí, je právnym nástupcom každej z nich.
- (4) Nová obec zasiela kópiu dohody o zlúčení samosprávnemu kraju, na ktorého území sa táto obec nachádza, Štatistickému úradu Slovenskej republiky, okresnému úradu a daňovému úradu.
- (5) Obec sa môže rozdeliť, ak nové obce budú mať katastrálne územie alebo súbor katastrálnych území tvoriaci súvislý územný celok, najmenej 3 000 obyvateľov, ak urbanisticky nesplynuli s ostatnými časťami obce. Obec nemožno rozdeliť, ak do rozvoja odčleňovanej časti obce boli vložené investície, od ktorých je závislá celá obec.
- (6) Dohodu o rozdelení obce a ďalšie dokumenty podpisuje starosta obce a splnomocnenec petičného výboru alebo osoba určená v petícii.^{2a)} Na rozdelenie obce sa primerane vzťahujú odseky 2 až 4.

Komentár:

Podľa platného právneho stavu je tak zlučovanie, ako aj rozdeľovanie obce budované na princípe dobrovoľnosti. K účinnému zlúčeniu obcí musia byť splnené všetky zákonom stanovené podmienky zlučovania - kladné výsledky miestnych referend v dotknutých obciach a dohoda o zlúčení obcí, ktorá je povinnou súčasťou návrhu na zlúčenie obcí a obsahuje náležitosti uvedené v odseku 2 tohto paragrafu.

Novovzniknutá obec vystupuje ako právny nástupca všetkých pôvodných obcí. To znamená, že preberá na seba všetky práva a povinnosti, ale aj záväzky pôvodných obcí.

Inou formou územnej zmeny je rozdelenie obce. Proces rozdelenia obce sa viaže na splnenie obdobných základných podmienok ako v prípade zlučovania. Musia však byť splnené aj špecifické obmedzenia viažuce sa zo zákona na túto formu zmeny územia obce. Obec sa môže rozdeliť len vtedy, ak každá nová obec bude mať katastrálne územie alebo súbor katastrálnych území, tvoriaci súvislý územný celok a minimálne 3000 obyvateľov. Nová obec urbanisticky v minulosti nesplynula s ostatnými časťami obce a na jej rozvoj neboli vložené investície, od ktorých je závislá celá obec. Ak sú všetky uvedené podmienky splnené, okresný úrad v sídle kraja preskúma predložený návrh a vypracuje k nemu stanovisko, ktoré spolu s návrhom predloží Ministerstvu vnútra SR. Ministerstvo vnútra SR následne pripraví návrh na zánik rozdeľovanej obce a vznik nových obcí a predloží ho vláde SR na schválenie. Vláda vyjadruje svoj súhlas formou nariadenia, ktoré sa uverejňuje v Zbierke zákonov SR.

§ 2aa

Pričlenenie obce

- (1) Obec, ktorá po vykonaní dvoch po sebe idúcich volieb do orgánov samosprávy obcí nemá obecné zastupiteľstvo ani starostu obce (ďalej len „nefunkčná obec“), vláda môže nariadením pričleniť k susediacej obci, ktorá sa nachádza v tom istom okrese ako nefunkčná obec, ak s tým susediaca obec súhlasí.
- (2) Okresný úrad v sídle kraja, v ktorého územnom obvode sa nachádza nefunkčná obec, zvolá na podnet ministerstva zhromaždenie obyvateľov nefunkčnej obce, na ktorom prerokuje postup podľa odseku 1 a vypracuje z neho záznam.
- (3) Okresný úrad v sídle kraja písomne vyzve susediacu obec na zabezpečenie súhlasu podľa odseku 1. Susediaca obec oznámi súhlas alebo nesúhlas s pričlenením nefunkčnej obce okresnému úradu v sídle kraja. Ak susediaca obec nesúhlasí s pričlenením nefunkčnej obce, okresný úrad v sídle kraja písomne vyzve ďalšiu susediacu obec na zabezpečenie súhlasu podľa odseku 1, ak nefunkčná obec má viac susediacich obcí. Okresný úrad v sídle kraja pri postupe podľa prvej a tretej vety prihliada na oprávnené záujmy a potreby obyvateľov nefunkčnej obce a osobitne na rešpektovanie regionálneho jazyka alebo menšinového jazyka tak, aby takéto pričlenenie nekládlo prekážky podpore tohto regionálneho jazyka alebo menšinového jazyka.
- (4) Okresný úrad v sídle kraja predloží ministerstvu návrh na pričlenenie nefunkčnej obce k susediacej obci, ktorého prílohou je záznam zo zhromaždenia obyvateľov nefunkčnej obce a doklad o súhlase susediacej obce s pričlenením nefunkčnej obce.
- (5) Nefunkčná obec pričlenením zaniká. Susediaca obec je právnym nástupcom nefunkčnej obce.
- (6) Z rozpočtovej kapitoly ministerstva možno poskytnúť jednorazový finančný príspevok (ďalej len „príspevok“) na podporu plynulého výkonu samosprávy obce, ku ktorej bola pričlenená nefunkčná obec.
- (7) Obec, ku ktorej bola pričlenená nefunkčná obec, môže do 60 dní od účinnosti nariadenia vlády podľa odseku 1 podať písomnú žiadosť o poskytnutie príspevku okresnému úradu v sídle kraja. Žiadosť obsahuje opis účelu, na ktorý sa príspevok žiada, sumu príspevku, číslo bankového účtu a adresu obecného úradu.

- (8) Okresný úrad v sídle kraja žiadosť o poskytnutie príspevku predloží so svojim stanoviskom ministerstvu do 15 dní od jej doručenia.
- (9) Ministerstvo rozhodne o žiadosti o poskytnutie príspevku do 30 dní od jej doručenia okresným úradom v sídle kraja. Ministerstvo pri rozhodovaní o sume príspevku zohľadňuje najmä počet obyvateľov obce a veľkosť jej územia po pričlenení nefunkčnej obce.
- (10) Ministerstvo poskytuje príspevok na základe písomnej zmluvy o poskytnutí príspevku, ktorá obsahuje najmä
- označenie zmluvných strán,
 - opis účelu, na ktorý sa príspevok poskytuje,
 - sumu poskytovaného príspevku,
 - podmienky poskytnutia príspevku a podmienky vrátenia príspevku,
 - číslo bankového účtu, na ktorý sa príspevok poskytuje a názov banky alebo pobočky zahraničnej banky,
 - dôvod odstúpenia od zmluvy.

Komentár:

Ak obec neplní svoje funkcie z dôvodu, že nebol ani v opakovaných voľbách zvolený niektorý z orgánov obce, ustanovuje sa možnosť pričleniť takúto obec k inej bezprostredne susediacej obci. Pričlenenie môže vykonať vláda nariadením bez narušenia hraníc územných obvodov okresov a krajov.

Zámerom úpravy je ustanoviť mechanizmus, ktorý umožní riešiť prípady dlhodobu nefunkčných obcí, teda obcí neschopných zabezpečovať ani základné samosprávne úlohy a činnosti. Obec, ktorá ani po dvoch po sebe nasledujúcich voľbách nemá zvolený nijaký orgán obce, čoho dôsledkom je, že nemá kto za túto právnickú osobu konať, prestáva splňať jednu z podstatných náležitostí týkajúcich sa postavenia obce podľa ústavy. Preto je žiaduce umožniť vrcholnému orgánu výkonnej moci obdobne ako pri zriadení, zrušení, rozdelení a zlúčení obce všeobecne záväzným právnym predpisom vykonať územnú zmenu formou pričlenenia k susediacej obci s jej súhlasom, pričom touto územnou zmenou pričlenená obec zanikne.

Do súčtu dvoch po sebe idúcich volieb do orgánov samosprávy obcí sa zahŕňajú voľby poslancov obecných zastupiteľstiev a starostov obcí vykonané v pravidelných štvorročných obdobiach (tzv. všeobecné voľby) a taktiež ďalšie voľby vykonané počas uvedeného obdobia (tzv. nové voľby). To znamená, že proces pričlenenia sa bude vzťahovať napríklad na obec, ktorá nemá zvolený orgán obce po vykonaní dvoch bezprostredne nasledujúcich tzv. nových voľbách.

Obec po vykonaní dvoch po sebe idúcich voľbách do orgánov samosprávy obcí nemá obecné zastupiteľstvo, ak nebol zvolený nijaký poslanec alebo počet zvolených poslancov nepostačuje na spôsobilosť obecného zastupiteľstva rokovať a uznášať sa podľa § 12 ods. 7 druhej vety zákona o obecnom zriadení, teda napríklad boli zvolení len traja poslanci z určeného počtu siedmich poslancov podľa § 11 ods. 3 uvedeného zákona.

Vzhľadom na význam predmetnej problematiky sa zveruje právo vydávať súhlas či nesúhlas s pričlenením nefunkčnej obce do pôsobnosti kolektívneho orgánu, ktorým je obecné zastupiteľstvo susediacej obce.

Na podporu plynulého výkonu územnej samosprávy v súvislosti s pričlenením obce možno poskytnúť zo štátneho rozpočtu jednorazový finančný príspevok obci, ku ktorej sa obec bez orgánov pričleňuje. Na uvedený príspevok nie je právny nárok a možno ho poskytnúť na základe žiadosti štatutárneho orgánu obce v prekluzívnej 60-dňovej lehote, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po nadobudnutí účinnosti

príslušného nariadenia vlády. Ide o obdobný inštitút ako regionálny príspevok podľa zákona o podpore najmenej rozvinutých okresov.

Z úpravy vyplýva, že ak s pričlenením nesúhlasí nijaká susediaca obec, túto územnú zmenu nemožno vykonať. Pri pričlenení obce treba vziať do úvahy aj národnostné zloženie obce, ktorá sa má pričleniť k susediacej obci.

§ 2b

Označovanie ulíc a iných verejných priestranstiev

- (1) Verejné priestranstvo je ulica, námestie, park, trhovisko a iný priestor prístupný verejnosti bez obmedzenia, ktorý bez ohľadu na vlastnícke vzťahy slúži na všeobecné užívanie, ak osobitný zákon neustanovuje inak.^{2aa)}
- (2) V obci, v ktorej je viac ulíc alebo iných verejných priestranstiev, má každá ulica alebo iné verejné priestranstvo svoj názov.
- (3) Názvy ulíc a iných verejných priestranstiev sa určujú s prihliadnutím na históriu obce, na významné nežijúce osobnosti, na veci a pod. Nepripustné sú názvy po žijúcich osobách, názvy dlhé, duplicitné, urážajúce mravnosť, náboženské alebo národnostné cítenie, jazykovo nesprávne a názvy nepriliehavé vzhľadom na históriu obce.
- (4) Označenie ulíc a iných verejných priestranstiev v jazyku národnostnej menšiny upravuje osobitný zákon.^{2b)}
- (5) Označovanie ulíc a iných verejných priestranstiev názvami zabezpečuje obec na vlastné náklady.
- (6) Vlastník budovy^{2c)} je povinný strieť označenie budovy názvom ulice alebo iného verejného priestranstva.

Komentár:

Zákonodarcia vymedzil jednotlivé pojmové znaky tvoriace definíciu verejného priestranstva predovšetkým na uľahčenie výkonu pôsobnosti obce, napríklad pri označovaní ulíc a iných verejných priestranstiev názvami, určení úloh obecnej polície, ustanovení podmienok držania psov, umiestňovaní volebných plagátov počas volebnej kampane a priestupkovom konaní a pod.

Definícia verejného priestranstva vychádza z výpočtu typických verejných priestorov formou príkladu, ktoré sú prístupné verejnosti (každému) bez akéhokoľvek obmedzenia, keďže sa všeobecne užívajú, a ktoré sú vo vlastníctve štátu, obce, inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby, teda bez zreteľa na vlastnícke vzťahy k tomuto priestoru.

Verejné priestranstvo sa v zákone definuje všeobecne na účel celého právneho poriadku, pričom sa zohľadňuje to, že osobitný zákon môže na svoj konkrétny účel definovať verejné priestranstvo odchylným spôsobom.

Z hľadiska delby kompetencie medzi orgánmi obce je rozhodovanie o určovaní a zmenách názvov ulíc a iných verejných priestranstiev zverené do výhradnej právomoci obecného zastupiteľstva. Starosta obce teda nemôže rozhodnúť o názve ulice, môže len pripraviť návrh všeobecne záväzného nariadenia,

o ktorom musí hlasovať obecné zastupiteľstvo. Ministerstvo vnútra SR vydalo vyhlášku č. 31/2003 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o označovaní ulíc a iných verejných priestranstiev a o číslovaní stavieb, v znení vyhlášky č. 141/2015 Z. z.

Obec má zákonnú povinnosť zaobstarať tabule s názvami ulíc. Náklady na toto označenie znáša obec. Nemôže vyžadovať napr. od majiteľa budovy, na ktorej je tabuľa umiestnená, úhradu nákladov na jej obstaranie.

Vlastníkovi budovy v obci sa však ukladá povinnosť strpieť označenie budovy názvom ulice alebo iného verejného priestranstva.

Číslovanie budov

§ 2c

- (1) Obec určuje, mení alebo zrušuje súpisné číslo a orientačné číslo budovám, vedie evidenciu súpisných čísiel a evidenciu orientačných čísiel a udržiava ju v aktuálnom stave. Obec zmení alebo zruší súpisné číslo alebo orientačné číslo aj bez žiadosti, ak sa zmení alebo pominie dôvod, pre ktorý bolo určené.
- (2) Na označovanie budov súpisnými číslami obstaráva obec na vlastné náklady tabuľky rovnakého vzoru. Obec môže rozhodnúť o označovaní budov orientačnými číslami na tabuľkách rovnakého vzoru.
- (3) Osoba určená v kolaudačnom rozhodnutí je povinná požiadať o určenie súpisného čísla a orientačného čísla podľa odsekov 1 a 2 do 30 dní odo dňa právoplatnosti kolaudačného rozhodnutia; ak tak neurobí, obec určí súpisné číslo a orientačné číslo podľa odsekov 1 a 2 aj bez žiadosti. Predo dňom právoplatnosti kolaudačného rozhodnutia na účel prevodu vlastníctva k budove alebo poistenia budovy obec môže na žiadosť určiť stavebníkovi súpisné číslo a orientačné číslo aj bez kolaudačného rozhodnutia.
- (4) Vlastník budovy je povinný mať viditeľne označenú budovu tabuľkou so súpisným číslom a tabuľkou s orientačným číslom, ak je určené. Ak je na správu budovy založené spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome, povinnosť podľa prvej vety plní toto spoločenstvo. Ak je na správu domu uzatvorená zmluva o výkone správy, povinnosť podľa prvej vety plní správca.

Komentár:

Rozhodovanie o číslovaní stavieb je samosprávnou funkciou obce. Na rozdiel od označovania ulíc je orgánom obce spôsobilým rozhodnúť o pridelení súpisného čísla starosta obce, a nie obecné zastupiteľstvo.

§ 2d

Odo dňa vyhlásenia referenda, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb prezidenta Slovenskej republiky alebo ľudového hlasovania o jeho odvolaní, volieb do Európskeho parlamentu, volieb do orgánov územnej samosprávy, miestneho referenda alebo sčítania obyvateľov, domov a bytov nemožno až do ich vykonania rozhodnúť o územnej zmene, určiť alebo zmeniť názov obce alebo jej časti, určiť názov ulice alebo iného verejného priestranstva ani rozhodnúť o zmene číslovania budov.

Obyvatelia obce

- (1) Obyvateľom obce je osoba, ktorá má na území obce trvalý pobyt.³⁾
- (2) Obyvateľ obce sa zúčastňuje na samospráve obce. Má právo najmä
- a) voliť orgány samosprávy obce a byť zvolený do orgánu samosprávy obce,
 - b) hlasovať o dôležitých otázkach života a rozvoja obce (miestne referendum),
 - c) zúčastňovať sa na zhromaždeniach obyvateľov obce a vyjadrovať na nich svoj názor a zúčastňovať sa na zasadnutiach obecného zastupiteľstva,
 - d) obracať sa so svojimi podnetmi a sťažnosťami na orgány obce,
 - e) používať obvyklým spôsobom obecné zariadenia a ostatný majetok obce slúžiaci pre verejné účely,
 - f) požadovať súčinnosť pri ochrane svojej osoby a rodiny a svojho majetku nachádzajúceho sa v obci,
 - g) požadovať pomoc v čase náhlej núdze.
- (3) Obyvateľ obce sa podieľa na rozvoji a zveľaďovaní obce a poskytuje pomoc orgánom obce. V súvislosti s tým je povinný
- a) ochraňovať majetok obce a podieľať sa na nákladoch obce, vykonávať menšie obecné služby organizované obcou, ktoré sú určené na zlepšenie života, životného prostredia, ekonomických podmienok a sociálnych podmienok obyvateľov obce a sú vykonávané v záujme obce,
 - b) podieľať sa na ochrane a na zveľaďovaní životného prostredia v obci,
 - c) napomáhať udržiavať poriadok v obci,
 - d) poskytovať osobnú pomoc a vecnú pomoc⁴⁾ pri záchranných prácach a odstraňovaní následkov mimoriadnej udalosti v obci.
- (4) Obec je povinná poskytnúť obyvateľovi obce nevyhnutnú okamžitú pomoc v jeho náhlej núdzi spôsobenej živelnou pohromou, haváriou alebo inou podobnou udalosťou, najmä zabezpečiť mu prístrešie, stravu alebo inú materiálnu pomoc.
- (5) Na samospráve obce má právo podieľať sa aj ten, kto
- a) má na území obce nehnuteľný majetok alebo v obci platí miestnu daň alebo miestny poplatok,
 - b) je v obci prihlásený na prechodný pobyt,^{4a)}
 - c) má čestné občianstvo obce.
- (6) Na osoby uvedené v odseku 5 sa nevzťahuje odsek 2 písm. a) a b).
- (7) Pravidlá spôsobilosti výkonu oprávnení v odseku 2 písm. a) a b) upravuje osobitný predpis.⁵⁾

Komentár:

Zákon o obecnom zriadení vychádza z koncepcie, že obec predstavuje určité územné spoločenstvo obyvateľov, ktorí majú na tomto území trvalý pobyt. Zákon v plnom rozsahu viaže právo podieľať sa na samospráve obce na podmienku trvalého pobytu osoby na jej území, a to bez ohľadu na štátnu príslušnosť. Právna úprava obecného zriadenia nerozlišuje medzi jednotlivými druhmi trvalého pobytu cudzincov a ani medzi trvalým pobytom štátneho občana Slovenskej republiky a trvalým pobytom

cudzinca.

Okrem oprávnení stanovuje zákonodarca pre obyvateľa obce aj určité povinnosti, ktoré sú formulované pomerne abstraktne a majú viac-menej vyvolať u obyvateľa obce pocit spolupatričnosti k obci ako takej. Prípadnú vynútitelnosť týchto povinností musia zabezpečiť osobitné predpisy (napr. zákon o ochrane pred povodňami).

Zákon o obecnom zriadení umožňuje (síce v menšom rozsahu) podieľať sa na samospráve obce aj osobám, ktoré na území obce síce trvalý pobyt nemajú, ale vlastní tam nehnuteľný majetok, príp. v obci platia miestnu daň alebo miestny poplatok, či sú v obci prihlásení na prechodný pobyt, ale aj tým občanom, ktorým obec udelila čestné občianstvo.

§ 4

Samospráva obce

- (1) Obec samostatne rozhoduje a uskutočňuje všetky úkony súvisiace so správou obce a jej majetku, všetky záležitosti, ktoré ako jej samosprávnu pôsobnosť upravuje osobitný zákon, ak takéto úkony podľa zákona nevykonáva štát alebo iná právnická osoba alebo fyzická osoba.
- (2) Samosprávu obce vykonávajú obyvatelia obce
 - a) orgánmi obce,
 - b) miestnym referendom,
 - c) zhromaždením obyvateľov obce.
- (3) Obec pri výkone samosprávy najmä
 - a) vykonáva úkony súvisiace s riadnym hospodárením s hnutel'ným a nehnuteľným majetkom obce a s majetkom vo vlastníctve štátu prenechaným obci do užívania,
 - b) zostavuje a schvaľuje rozpočet obce a záverečný účet obce; vyhlasuje dobrovoľnú zbierku,
 - c) rozhoduje vo veciach miestnych daní a miestnych poplatkov^{5a)} a vykonáva ich správu,
 - d) usmerňuje ekonomickú činnosť v obci, a ak tak ustanovuje osobitný predpis,^{5b)} vydáva súhlas, záväzné stanovisko, stanovisko alebo vyjadrenie k podnikateľskej a inej činnosti právnických osôb a fyzických osôb a k umiestneniu prevádzky na území obce, vydáva záväzné stanoviská k investičnej činnosti v obci,
 - e) utvára účinný systém kontroly a vytvára vhodné organizačné, finančné, personálne a materiálne podmienky na jeho nezávislý výkon,
 - f) zabezpečuje výstavbu a údržbu a vykonáva správu miestnych komunikácií, verejných priestranstiev, obecného cintorína, kultúrnych, športových a ďalších obecných zariadení, kultúrnych pamiatok, pamiatkových území a pamätihodností obce,
 - g) zabezpečuje verejnoprospešné služby, najmä nakladanie s komunálnym odpadom a drobným stavebným odpadom,^{5c)} udržiavanie čistoty v obci, správu a údržbu verejnej zelene a verejného osvetlenia, zásobovanie vodou, odvádzanie odpadových vôd, nakladanie s odpadovými vodami zo žump a miestnu verejnú dopravu,
 - h) utvára a chráni zdravé podmienky a zdravý spôsob života a práce obyvateľov obce, chráni životné prostredie, ako aj utvára podmienky na zabezpečovanie zdravotnej starostlivosti, na vzdelávanie, kultúru, osvetovú činnosť, záujmovú umeleckú činnosť, telesnú kultúru a šport,
 - i) plní úlohy na úseku ochrany spotrebiteľa^{5d)} a utvára podmienky na zásobovanie obce; spravuje trhoviská,

- j) obstaráva a schvaľuje územnoplánovacia dokumentáciu obcí a zón, koncepciu rozvoja jednotlivých oblastí života obce, obstaráva a schvaľuje programy rozvoja bývania a spolupôsobí pri utváraní vhodných podmienok na bývanie v obci,
- k) vykonáva vlastnú investičnú činnosť a podnikateľskú činnosť v záujme zabezpečenia potrieb obyvateľov obce a rozvoja obce,
- l) zakladá, zriaďuje, zrušuje a kontroluje podľa osobitných predpisov svoje rozpočtové a príspevkové organizácie, iné právnické osoby a zariadenia,
- m) organizuje miestne referendum o dôležitých otázkach života a rozvoja obce,
- n) zabezpečuje verejný poriadok v obci,
- o) zabezpečuje ochranu kultúrnych pamiatok v rozsahu podľa osobitných predpisov⁶⁾ a dbá o zachovanie prírodných hodnôt,
- p) plní úlohy na úseku sociálnej pomoci v rozsahu podľa osobitného predpisu,^{6a)}
- q) vykonáva osvedčovanie listín a podpisov na listinách,
- r) vedie obecnú kroniku v štátnom jazyku, prípadne aj v jazyku národnostnej menšiny.^{6b)}

(4) Ak zákon pri úprave pôsobnosti obce neustanovuje, že ide o výkon prenesenej pôsobnosti štátnej správy, platí, že ide o výkon samosprávnej pôsobnosti obce.

Komentár:

Tento paragraf obsahuje viaceré kľúčové ustanovenia. Práve ním zákonodarca vymedzuje formu, základný obsah a rozsah pôsobnosti obecnej samosprávy.

Samostatnosť rozhodovania a uskutočňovania úloh samosprávy obce znamená, že obec samosprávne funkcie zabezpečuje vo svojom mene a na vlastnú zodpovednosť, pričom je viazaná len Ústavou SR, zákonmi alebo medzinárodnými zmluvami.

Zákonodarca tým, že „samosprávu obce vykonávajú obyvatelia obce“ vyjadril skutočnosť, že samospráva patrí obyvateľom obce, ktorí ju môžu vykonávať dvojakým spôsobom, a to priamo – miestnym referendom alebo zhromaždením obyvateľov obce, alebo nepriamo – orgánmi obce.

Odsek 4 tohto paragrafu obsahuje interpretačné pravidlo, citujeme: „ Ak zákon pri úprave pôsobnosti obce neustanovuje, že ide o výkon prenesenej pôsobnosti štátnej správy, platí, že ide o výkon samosprávnej pôsobnosti obce.“ Rozlišovanie pôsobnosti obce na samosprávnú a prenesený výkon má zásadné právne dôsledky tak pre oblasť výkonu správy, oblasť obecnej normotvorby, financovanie plnenia úloh obcí, ako aj možnosti preskúmvacieho konania aktov vydaných pri plnení úloh obce.

Napriek nesporným pozitívam zavedenia tohto interpretačného pravidla je však možné aj po mnohých rokoch jeho fungovania konštatovať, že sa nevízilo jeho dôsledné rešpektovanie.

Samosprávna pôsobnosť obce sa ostatnou novelou doplnila o vyhlasovanie dobrovoľnej zbierky, čo sa zverilo obecnému zastupiteľstvu. Obecné zastupiteľstvo v uznesení, ktorým vyhlási dobrovoľnú zbierku, ustanoví aj podmienky jej vykonania, pretože zákon o verejných zbierkach sa na obce nevzťahuje.

Predmetná pôsobnosť sa zaraďuje k súvisiacej problematike rozpočtu a záverečného účtu obce, keďže podľa zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy príjmom rozpočtu obce je aj výnos dobrovoľnej zbierky v prospech obce.

Nemožno opomenúť ani skutočnosť, že pri zabezpečovaní úloh obecnej samosprávy zákon ukladá obci povinnosť spolupracovať s ostatnými subjektmi vykonávajúcimi aktivitu v obci.

(5) Obec vo veciach územnej samosprávy

- a) ustanoví nariadením
 - 1. názvy ulíc a iných verejných priestranstiev, ako aj ich zmeny (§ 2b),
 - 2. pravidlá na udržiavanie čistoty v obci a ochranu verejnej zelene [odsek 3 písm. g)],
 - 3. pravidlá času predaja v obchode a času prevádzky služieb [odsek 3 písm. i)],

4. podrobnosti o organizácii miestneho referenda [odsek 3 písm. m) a § 11 a],
 5. činnosti, ktorých vykonávanie je zakázané alebo obmedzené na určitý čas alebo na určitom mieste [odsek 3 písm. n)],
 6. ďalšie podrobnosti, ak tak ustanovuje osobitný zákon;
- b) môže ustanoviť nariadením iné podrobnosti ako v písmene a).

Komentár:

V tomto ustanovení sa systematicky usporadúvajú jednotlivé splnomocňovacie ustanovenia na vydanie všeobecne záväzných nariadení. V písm. a) ide o taxatívne vymedzenie kogentných splnomocňovacích ustanovení, ktorými sa obci ukladá povinnosť vydať všeobecne záväzné nariadenie. Novým pís. b) sa zabezpečí úplný súlad s čl. 68 ústavy a s § 6 ods. 1 zákona o obecnom zriadení, z ktorých je zrejmé, že na vydanie všeobecne záväzného nariadenia vo veciach územnej samosprávy sa nevyžaduje ďalšie osobitné zákonné zmocnenie.

§ 5

Vzťah štátu a obce

- (1) Na obec možno zákonom preniesť niektoré úlohy štátnej správy, ak je ich plnenie týmto spôsobom racionálnejšie a efektívnejšie. S prenesením úloh na obec štát poskytne obci potrebné finančné a iné materiálne prostriedky.
- (2) Výkon štátnej správy prenesený na obec zákonom riadi a kontroluje vláda.^{8a)} Obec pri rozhodovaní o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb vo veciach preneseného výkonu štátnej správy koná podľa zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov; v ostatných prípadoch sa riadi aj uzneseniami vlády a internými normatívnymi aktmi ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy.
- (3) Ak obec dlhodobo, najmenej šesť mesiacov nevykonáva svoju pôsobnosť pri prenesenom výkone štátnej správy a neurobila v tomto čase žiadne opatrenie na zabezpečenie jej výkonu, najbližší orgán štátnej správy, ktorý vykonáva štátnu správu na príslušnom úseku podľa osobitného zákona, písomne vyzve obec na nápravu a určí jej na to lehotu. Ak obec v určenej lehote nezabezpečila nápravu, je príslušný konať orgán štátnej správy podľa prvej vety. Prvá a druhá veta sa nepoužijú, ak ide o rozhodovanie podľa správneho poriadku.
- (4) Obec je povinná uhradiť orgánu štátnej správy finančné prostriedky za prenesený výkon štátnej správy, ktorý uskutočnil z dôvodu jej nečinnosti.
- (5) Orgány štátnej správy prerokúvajú s obcami alebo s ich združeniami opatrenia týkajúce sa obcí pred ich prijatím a s prijatými opatreniami ich oboznamujú.
- (6) Obce podliehajú dozoru štátu v rozsahu vymedzenom osobitnými zákonmi.^{8a)}
- (7) V záujme plnenia úloh obec spolupracuje s orgánmi štátu. Orgány štátu poskytujú obciam pomoc v odborných veciach a potrebné údaje z jednotlivých evidencií vedených orgánmi štátu a podieľajú sa na odbornej príprave zamestnancov obcí a poslancov obecných zastupiteľstiev (ďalej len „poslanec“). Obce poskytujú orgánom štátu potrebné údaje pre jednotlivé evidencie vedené orgánmi štátu alebo pre úradné konania v rozsahu vymedzenom osobitnými zákonmi.^{9a)}

(8) Obec poskytuje súčinnosť pri zabezpečovaní kancelárskych priestorov a iných nebytových priestorov pre štátny orgán, ktorý má na jej území sídlo alebo pracovisko.

(9) Spor z verejnoprávnej zmluvy medzi štátom a obcou, ako aj medzi obcami, rozhoduje súd.

Komentár:

Zákonodarca ustanovil, že na obec možno preniesť úlohy štátnej správy, ktorých výkon je v podmienkach obcí efektívnejší a racionálnejší (napr. stavebné konanie). Efektívnosťou je podľa zákona o finančnej kontrole a vnútornom audite potrebné rozumieť maximalizovanie výsledkov činnosti vo vzťahu k disponibilným verejným prostriedkom a racionálnosťou prirodzenú logickosť zverenia úloh určitému subjektu, v tomto prípade obci.

Skutočnosť, že kompetencia riadiť a kontrolovať prenesený výkon štátnej správy je zverená vláde, vyplýva tak z charakteru pozície obce pri vykonávaní odvodenej pôsobnosti, ako aj z postavenia vlády vo vzťahu k ostatnej štátnej správe.

Štátna správa je činnosť, ktorá sa musí vykonávať sústavne. Zákonodarca preto stanovil mechanizmus na vyriešenie situácie, keď obec nie je schopná zabezpečiť úlohy preneseného výkonu štátnej správy. Týmto mechanizmom sa má zabezpečiť bezporuchový chod štátnej správy a najmä zabrániť hroziacej škode, ktorá by mohla v určitých prípadoch vzniknúť pri nečinnosti obce. Každú situáciu nečinnosti obce vo vzťahu k plneniu úloh preneseného výkonu štátnej správy je potrebné posudzovať ad hoc v závislosti od konkrétnych podmienok. Vzhľadom na organizáciu miestnej štátnej správy sa ustanovuje orgán štátnej správy, ktorý je v uvedenej situácii príslušný konať vo veciach výkonu štátnej správy zákonom preneseného na obec. Týmto orgánom nemusí byť vždy len okresný úrad v sídle kraja, ako sa ustanovovalo v minulosti, ale aj iný miestny orgán štátnej správy, napríklad okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru na úseku štátnej správy ochrany pred požiarmi, na ktorom zákon o ochrane pred požiarmi zveruje obci niektoré úlohy štátnej správy, prípadne príslušným orgánom môže byť ústredný orgán štátnej správy.

Zdôrazňuje sa, že ide len o veci, na ktoré sa nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní (správny poriadok), ktorý upravuje postup pri nečinnosti obce ako prvostupňového správneho orgánu v správnom konaní v osobitnom ustanovení, ktoré zostáva nedotknuté.

Zo zákona vyplýva pre orgány štátu povinnosť podieľať sa na odbornej príprave zamestnancov obcí a poslancov obecných zastupiteľstiev. Napĺňanie tejto povinnosti štátnymi orgánmi možno hodnotiť ako nedostatočné. Podstatne väčší význam v prehlbovaní odbornej kvalifikácie v doterajšom vývoji samosprávy zohrávajú vlastné inštitúcie obecnej samosprávy, a to Združenie miest a obcí Slovenska a regionálne vzdelávacie centrá.

Odsek 9 stanovuje, že spory z verejnoprávných zmlúv rozhodujú všeobecné súdy. Verejnoprávna zmluva je dvojstranný alebo viacstranný právny úkon, ktorým vznikajú, menia sa alebo sa zrušujú práva a povinnosti v oblasti verejného práva (napr. zmluva medzi obcou a úradom práce na zabezpečenie realizácie aktívnych opatrení na trhu práce, medzi obcami o spoločnom stavebnom úrade a pod.).

Všeobecne záväzná nariadenia obce

§ 6

(1) Obec môže vo veciach územnej samosprávy vydávať nariadenia; nariadenie nesmie byť v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, zákonmi a medzinárodnými zmluvami,

s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

- (2) Vo veciach, v ktorých obec plní úlohy štátnej správy, môže vydávať nariadenie len na základe splnomocnenia zákonom a v jeho medziach. Také nariadenie nesmie byť v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, so zákonmi, s nariadeniami vlády, so všeobecne záväznými predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy.
- (3) Návrh nariadenia, o ktorom má rokovať obecné zastupiteľstvo, zverejní obec jeho vyvesením na úradnej tabuli v obci najmenej 15 dní pred rokovaním obecného zastupiteľstva o návrhu nariadenia. Návrh nariadenia sa zverejní aj na webovom sídle obce v tej istej lehote.
- (4) Dňom vyvesenia návrhu nariadenia začína plynúť najmenej desaťdňová lehota, počas ktorej môžu fyzické osoby a právnické osoby uplatniť pripomienku k návrhu nariadenia v písomnej forme, elektronicky alebo ústne do zápisnice na obecnom úrade. Pripomienkou možno v určenej lehote navrhnúť nový text alebo odporučiť úpravu textu, a to doplnenie, zmenu, vypustenie alebo spresnenie pôvodného textu. Z pripomienky musí byť zrejmé, kto ju predkladá. Na ostatné podnety nemusí navrhovateľ nariadenia prihliadať, a to najmä vtedy, ak nie sú zdôvodnené.
- (5) V prípade ohrozenia,^{8ba} mimoriadnej udalosti, odstraňovania následkov mimoriadnej udalosti, ak právny predpis, na základe ktorého sa nariadenie prijíma, nebol včas zverejnený v Zbierke zákonov alebo ak je potrebné zabrániť škodám na majetku, postup podľa odsekov 3 a 4 sa nepoužije.
- (6) Vyhodnotenie pripomienok uskutoční navrhovateľ nariadenia s príslušnou komisiou, ak je zriadená. Vyhodnotenie obsahuje stručný obsah pripomienky, údaje o tom, kto predložil pripomienku, ktorým pripomienkam sa vyhovel alebo nevyhovelo a z akých dôvodov.
- (7) Vyhodnotenie pripomienok sa musí predložiť poslancom v písomnej forme najneskôr tri dni pred rokovaním obecného zastupiteľstva o návrhu nariadenia.
- (8) Nariadenie sa musí vyhlásiť. Vyhlásenie sa vykoná vyvesením nariadenia na úradnej tabuli v obci najmenej na 15 dní; účinnosť nadobúda pätnástym dňom od vyvesenia, ak v ňom nie je ustanovený neskorší začiatok účinnosti. Ak je to odôvodnené naliehavým verejným záujmom, možno v nariadení výnimočne ustanoviť skorší začiatok jeho účinnosti, najskôr však dňom vyhlásenia.
- (9) Vyvesenie nariadenia na úradnej tabuli v obci je podmienkou jeho platnosti; okrem toho sa nariadenie zverejní aj na webovom sídle obce.
- (10) Nariadenia musia byť každému prístupné na obecnom úrade obce, ktorá ich vydala.

§ 6a

- (1) Ak súd na návrh prokurátora rozhodnutím vyslovil, že medzi všeobecne záväzným nariadením vo veciach územnej samosprávy a zákonom je nesúlad a vo veciach pri plnení úloh štátnej správy aj s nariadením vlády a všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, stráca všeobecne záväzné nariadenie, jeho časť, prípadne niektoré jeho ustanovenia účinnosť dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu.

(2) Obec, ktorá vydala všeobecne záväzné nariadenie, je povinná do šiestich mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu uviesť ho vo veciach územnej samosprávy do súladu so zákonom a vo veciach pri plnení úloh štátnej správy aj s nariadením vlády a všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Ak tak obec neurobí, všeobecne záväzné nariadenie, jeho časť, prípadne niektoré jeho ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu.

(3) Rozhodnutie súdu podľa odseku 1 a podľa osobitného zákona^{8c)} zverejní obec jeho vyvesením na úradnej tabuli a na webovom sídle obce, šesť mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu. Tým nie je dotknutý postup pri príprave a vydávaní všeobecne záväzného nariadenia podľa § 6.

§ 6b

Ak súd uznesením na návrh prokurátora dočasne pozastavil účinnosť všeobecne záväzného nariadenia obce alebo samosprávneho kraja, jeho časti, prípadne niektorého jeho ustanovenia podľa osobitného zákona,^{8d)} obec zverejní právoplatné uznesenie súdu jeho vyvesením na úradnej tabuli, a to až do času, kým nie je zrušené alebo nestratí platnosť. Právoplatné uznesenie súdu zverejní obec aj na webovom sídle obce v tej istej lehote.

Komentár k § 6 až § 6b:

Tak právna teória, ako aj zákon o obecnom zriadení rozlišujú dva druhy normatívnych právnych aktov obce. Sú nimi všeobecne záväzné nariadenia a vnútorné (interné) predpisy obce.

V ustanoveniach týchto paragrafov je konkretizovaný inštitút všeobecne záväzných nariadení obce. Samotný zákon všeobecne záväzné nariadenie nedefinuje, upravuje však pravidlá na jeho vydávanie.

Normatívnym právnym aktom, ktorým všeobecne záväzné nariadenie je, sa rieši celá skupina prípadov, je určený na opakované používanie a má všeobecnú povahu. Nemožno ním preto riešiť iba jeden konkrétny prípad. Vydávanie všeobecne záväzných nariadení patrí do výhradnej právomoci obecného zastupiteľstva, ktorú nemožno delegovať na iný orgán obce.

Obec prijíma všeobecne záväzné nariadenia

- *v rámci svojej samosprávnej pôsobnosti, keď zabezpečuje výkon vlastných záležitostí vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť. Tieto všeobecne záväzné nariadenia musia byť v súlade len s ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi a medzinárodnými zmluvami. Sú preskúmateľné iba z hľadiska ústavnosti a zákonnosti. Do ich obsahu nemôže zasahovať ani vláda, ani ministerstvá. Obec ale nemôže uplatňovať nariaďovaciu právomoc v neobmedzenej miere na úpravu všetkých spoločenských vzťahov na svojom území. Môže ju uplatniť len na vzťahy, pri ktorých realizuje územnú samosprávu podľa § 4 zákona o obecnom zriadení (nejde však o taxatívny výpočet),*
- *v rámci preneseného výkonu štátnej správy slúži všeobecne záväzné nariadenie výlučne na podrobnejšiu úpravu spoločenských vzťahov upravených zásadným spôsobom už v samotnom zákone. Účelom jeho vydania môže byť iba plnenie úloh štátnej správy a musí byť v súlade nielen s ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi, medzinárodnými zmluvami, ale aj v súlade s nariadeniami vlády, vyhláškami, výnosmi a opatreniami ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy.*

Paragraf 6 upravuje pravidlá tvorby všeobecne záväzných nariadení od prípravy návrhu, cez jeho prerokovanie, schválenie, publikáciu a zrušenie. Na zákonnú úpravu spravidla nadväzuje interná

úprava obsiahnutá v rokovacích poriadkoch obecných zastupiteľstiev, resp. aj v iných interných predpisoch obcí.

Iniciovať všeobecne záväzné nariadenie môže poslanec obecného zastupiteľstva, komisia obecného zastupiteľstva, starosta obce a aj obecný úrad. Podnet na prijatie všeobecne záväzného nariadenia môže dať tiež ktorákoľvek fyzická alebo právnická osoba. Odbornú prípravu a spracovanie textu všeobecne záväzného nariadenia zabezpečuje spravidla obecný úrad.

Všeobecne záväzné nariadenie musí byť každému prístupné na obecnom úrade obce, ktorá ho vydala. Preto je vhodné, aby obec viedla tak listinnú, ako aj elektronickú evidenciu všetkých všeobecne záväzných nariadení.

Dozor nad dodržiavaním zákonnosti vo vzťahu k mestám a obciam vykonáva prokurátor, ktorý môže prostriedky prokurátorského dozoru realizovať vo vzťahu k orgánom verejnej správy výlučne formou odporúčaní a návrhov. Nemá oprávnenie dávať záväzné pokyny na odstránenie nedostatkov, ani ukladať sankcie za zistené porušenie zákona. Ak však obec protestu prokurátora proti všeobecne záväznému nariadeniu nevyhoví, môže sa prokurátor obrátiť s návrhom na príslušný súd. Tak v konaní pred ústavným súdom, ako aj v správnom súdnictve súdy preskúmajú len súlad všeobecne záväzného nariadenia obce s predpismi vyššej právnej sily. S právoplatnosťou rozsudku súdu, ktorým bol vyslovený nesúlad všeobecne záväzného nariadenia s predpismi vyššej právnej sily, spája zákon významné právne účinky. Momentom právoplatnosti takéhoto súdneho rozhodnutia dochádza zo zákona k strate účinnosti nesúladných právnych noriem obsiahnutých vo všeobecne záväznom nariadení. Strata účinnosti v praktickom vyjadrení znamená, že takého všeobecne záväzného nariadenie je síce platné, teda je naďalej súčasťou právnych predpisov obce, ktorá ho vydala, avšak podľa neúčinného ustanovenia, resp. ustanovení nie je možné postupovať a obec je povinná ich zosúladiť s platným právnym stavom. Ak sa tak nestane, po márnom uplynutí šesťmesačnej lehoty od právoplatnosti súdneho rozhodnutia nesúladné všeobecne záväzné nariadenie stráca okrem účinnosti aj platnosť.

V celom zákone sa uplatňuje zásada, že všetko, čo sa zverejňuje na úradnej tabuli obce, zverejní sa aj na webovom sídle obce. Ak obec nemá zriadené webové sídlo, môže použiť iný vhodný spôsob zverejnenia, ktorý je v obci obvyklý, napríklad miestnu tlač či miestny rozhlas.

§ 7

Financovanie obce

- (1) Obec financuje svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, dotácií zo štátneho rozpočtu a z ďalších zdrojov.
- (2) Obec môže na plnenie svojich úloh použiť návratné zdroje financovania a prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov.
- (3) Na plnenie rozvojového programu obce alebo na plnenie inej úlohy, na ktorej má štát záujem, možno obci poskytnúť štátnu dotáciu. Použitie štátnej dotácie je preskúmateľné štátnym orgánom podľa osobitných predpisov.
- (4) Obci, ktorej vlastné príjmy nepostačujú na plnenie úloh samosprávy, možno poskytnúť štátnu dotáciu.

- (5) Obec môže svoje úlohy financovať aj z prostriedkov združených s inými obcami, so samosprávnymi krajinami a s inými právnickými osobami alebo fyzickými osobami.
- (6) Obec si môže na plnenie svojich úloh zriadiť mimorozpočtové peňažné fondy. Na plnenie úloh spoločných pre viac obcí alebo z iného dôvodu môžu obce zriadiť spoločný fond; správu fondu vykonáva rada fondu ustanovená obcami, ktoré fond zriadili, a to podľa dohodnutých pravidiel.

Komentár:

Základ financovania obcí je obsiahnutý priamo v Ústave SR, ktorá reguluje a zohľadňuje tak samosprávnú pôsobnosť obcí, ako aj ich pôsobnosť pri prenesenom výkone štátnej správy. Ústavná aj zákonná úprava vychádza z premisy, že obec má financovať vlastné potreby a samosprávne úlohy predovšetkým z vlastných príjmov. Zákonodarca však predpokladá, že financovanie vlastných úloh sa musí doplniť aj o financovanie zo štátneho rozpočtu, prípadne aj z ďalších zdrojov. Vyplýva to zo skutočnosti, že vzhľadom na charakter a rozsah vlastných príjmov obce na jednej strane a rozsah samosprávnych úloh, ktoré slovenské obce zabezpečujú na strane druhej, nie sú schopné plne vyfinancovať plnenie vlastných samosprávnych úloh výlučne z vlastných príjmov.

Podrobnejšie informácie ohľadom financovania obcí sú uvedené v druhej časti príručky.

§ 8

Majetok obce

- (1) Majetkom obce sú veci vo vlastníctve obce a majetkové práva obce.
- (2) Majetok obce slúži na plnenie úloh obce.
- (3) Majetok obce sa má zveľaďovať a zhodnocovať a vo svojej celkovej hodnote zásadne nezmenšený zachovať. Darovanie nehnuteľného majetku obce je neprípustné, ak osobitný predpis neustanovuje inak.
- (4) Majetok obce možno použiť najmä na verejné účely, na podnikateľskú činnosť a na výkon samosprávy obce.
- (5) Majetok obce, ktorý slúži na verejné účely (najmä pre miestne komunikácie a iné verejné priestranstvá), je verejne prístupný a možno ho obvyklým spôsobom používať, ak jeho používanie obec neobmedzila.
- (6) Majetok obce a nakladanie s ním upravuje osobitný zákon.⁹⁾

Komentár:

Obec je verejnoprávna korporácia, ktorá má vlastný majetok, hospodári podľa vlastného rozpočtu. Majetok tvorí ekonomický základ obce. Je predpokladom nielen na výkon jej samosprávnych úloh, ale do určitej miery aj na výkon správnych úloh. Dostatočný majetkový základ obce je predpokladom životaschopnosti obce. Zákon o obecnom zriadení upravuje majetok obce a nakladanie s ním len okrajovo. Podrobnú úpravu obsahuje zákon o majetku obcí.

§ 9

Rozpočet obce

- (1) Základom finančného hospodárenia obce je rozpočet obce, ktorý sa zostavuje na obdobie jedného kalendárneho roka.
- (2) Obec zverejní návrh rozpočtu obce a návrh záverečného účtu obce najmenej 15 dní pred rokovaním obecného zastupiteľstva na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce; ustanovenia § 6 ods. 4 až 7 platia rovnako.
- (3) Prebytky rozpočtu obce možno previesť do mimorozpočtového peňažného fondu obce alebo do rozpočtu obce na ďalší kalendárny rok.
- (4) Obec vedie účtovníctvo podľa osobitného zákona.^{9a)} Ročnú účtovnú závierku obce overuje audítor.^{9b)} Audítor overuje aj ďalšie skutočnosti ustanovené osobitným zákonom.¹⁰⁾
- (5) Postavenie rozpočtu obce, jeho tvorbu a obsah, pravidiel rozpočtového hospodárenia, tvorbu a použitie mimorozpočtových zdrojov, spôsob finančného vyrovnávania medzi obcami, vzťahy k štátnemu rozpočtu a k rozpočtu samosprávneho kraja ustanovuje osobitný zákon.¹⁰⁾

Komentár:

Rozpočet obce je základným nástrojom finančného hospodárenia obce, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce v príslušnom rozpočtovom roku. Je súčasťou rozpočtu verejnej správy a vyjadruje samostatnosť hospodárenia konkrétnej obce. Obec ako verejnoprávna korporácia hospodári vždy s verejnými zdrojmi. Jej príjmy aj výdavky musia byť preto predvídateľné a kontrolovateľné, t. j. záväzne usporiadané v pláne finančného hospodárenia – rozpočte, ktorý je pre orgány obce záväzný. Obsahom hospodárenia obce je tak sústreďovanie finančných prostriedkov do rozpočtu obce, ako aj ich rozdeľovanie a používanie za účelom zabezpečovania úloh vyplývajúcich pre obec z platnej právnej úpravy. Rozpočet obce aj jej záverečný účet musia byť vypracované v súlade s platným právom, najmä v súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách verejnej správy, so zákonom o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a s ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti. Musia byť tiež v súlade so všeobecne záväznými nariadeniami obce, najmä všeobecne záväzným nariadením o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, všeobecne záväzným nariadením o poskytovaní dotácií z rozpočtu obce a v neposlednom rade aj so zásadami hospodárenia s finančnými prostriedkami obce.

DRUHÁ ČASŤ

ORGÁNY OBCE

§ 10

Základné ustanovenie

- (1) Orgánmi obce sú
 - a) obecné zastupiteľstvo,
 - b) starosta obce (ďalej len „starosta“).

- (2) Obecné zastupiteľstvo môže zriadiť a zrušiť podľa potreby stále alebo dočasné výkonné, kontrolné a poradné orgány, najmä obecnú radu, komisie a určuje im náplň práce; môže zriadiť a zrušiť aj ďalšie svoje orgány a útvary, ak tak ustanovuje osobitný zákon.^{10a)}

Komentár:

Zákonodarca rešpektuje ústavnú úpravu, podľa ktorej sú orgánmi obce obecné zastupiteľstvo a starosta obce. Tento ústavný výpočet je taxatívny, t. j. uvedený okruh sa nemôže rozširovať alebo zužovať. Ani obecná samospráva nemôže rozhodnúť, že v jej podmienkach nebudú pôsobiť dva orgány obce, ale napr. iba jeden – či už starosta alebo zastupiteľstvo. Zákonodarca tiež nerozlišuje medzi „hlavným“ a „vedľajším“ orgánom obce. Ani jeden orgán obce nie je nadriadený alebo podriadený druhému orgánu obce.

Obecné zastupiteľstvo

§ 11

- (1) Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor obce zložený z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi obce na štyri roky. Volebné pravidlá upravuje osobitný predpis.⁵⁾ Funkčné obdobie obecného zastupiteľstva sa končí zložením sľubu poslancov novozvoleného obecného zastupiteľstva.
- (2) Funkcia poslanca je nezlučiteľná s funkciou
- starostu,
 - zamestnanca obce, v ktorej bol zvolený; to neplatí, ak zamestnanec obce je dlhodobo uvoľnený na výkon funkcie poslanca,^{10aa)}
 - štatutárneho orgánu rozpočtovej organizácie alebo príspevkovej organizácie zriadenej obcou, v ktorej bol zvolený,
 - podľa osobitného zákona.^{10b)}
- (3) Počet poslancov na celé volebné obdobie určí pred voľbami obecné zastupiteľstvo podľa počtu obyvateľov obce takto:
- do 40 obyvateľov obce 3 poslanci,
 - od 41 do 500 obyvateľov obce 3 až 5 poslancov,
 - od 501 do 1 000 obyvateľov obce 5 až 7 poslancov,
 - od 1 001 do 3 000 obyvateľov obce 7 až 9 poslancov,
 - od 3 001 do 5 000 obyvateľov obce 9 až 11 poslancov,
 - od 5 001 do 10 000 obyvateľov obce 11 až 13 poslancov,
 - od 10 001 do 20 000 obyvateľov obce 13 až 19 poslancov,
 - od 20 001 do 50 000 obyvateľov obce 15 až 25 poslancov,
 - od 50 001 do 100 000 obyvateľov obce 19 až 31 poslancov,
 - nad 100 000 obyvateľov obce 23 až 41 poslancov.
- (4) Obecné zastupiteľstvo rozhoduje o základných otázkach života obce, najmä je mu vyhradené
- určovať zásady hospodárenia a nakladania s majetkom obce a s majetkom štátu, ktorý užíva, schvaľovať najdôležitejšie úkony týkajúce sa tohto majetku a kontrolovať hospodárenie s ním,
 - schvaľovať rozpočet obce a jeho zmeny, kontrolovať jeho čerpanie a schvaľovať záverečný účet obce, vyhlásiť dobrovoľnú zbierku a ustanoviť jej podmienky, schvaľovať emisiu komunálnych

- dlhopisov, schvaľovať zmluvu uzavretú podľa § 20 ods. 1, rozhodovať o prijatí úveru alebo pôžičky, o prevzatí záruky za poskytnutie návratnej finančnej výpomoci zo štátneho rozpočtu; v rozsahu určenom zastupiteľstvom môže zmeny rozpočtu vykonávať starosta,
- c) schvaľovať územný plán obce alebo jej časti a koncepcie rozvoja jednotlivých oblastí života obce,
 - d) rozhodovať o zavedení a zrušení miestnej dane a ukladať miestny poplatok,^{5a)}
 - e) určovať náležitosti miestnej dane alebo miestneho poplatku,
 - f) vyhlasovať miestne referendum o najdôležitejších otázkach života a rozvoja obce a zvolávať zhromaždenie obyvateľov obce,
 - g) uznávať sa na nariadeniach,
 - h) schvaľovať dohody o medzinárodnej spolupráci a členstvo obce v medzinárodnom združení podľa § 21 ods. 1,
 - i) určiť plat starostu podľa osobitného zákona¹¹⁾ a určiť najneskôr 90 dní pred voľbami na celé funkčné obdobie rozsah výkonu funkcie starostu; zmeniť počas funkčného obdobia na návrh starostu rozsah výkonu jeho funkcie,
 - j) voliť a odvolávať hlavného kontrolóra obce (ďalej len „hlavný kontrolór“), určiť rozsah výkonu funkcie hlavného kontrolóra a jeho plat, schvaľovať odmenu hlavnému kontrolórovi,
 - k) schvaľovať štatút obce, rokovací poriadok obecného zastupiteľstva a zásady odmeňovania poslancov,
 - l) zriaďovať, zrušovať a kontrolovať rozpočtové a príspevkové organizácie obce a na návrh starostu vymenúvať a odvolávať ich vedúcich (riaditeľov), zakladať a zrušovať obchodné spoločnosti a iné právnické osoby a schvaľovať zástupcov obce do ich štatutárnych a kontrolných orgánov, ako aj schvaľovať majetkovú účasť obce v právnickej osobe,
 - m) schvaľovať združovanie obecných prostriedkov a činností a účasť v združeniach, ako aj zriadenie spoločného regionálneho alebo záujmového fondu,
 - n) zriaďovať a zrušovať orgány potrebné na samosprávu obce a určovať náplň ich práce,
 - o) udeľovať čestné občianstvo obce, obecné vyznamenania a ceny,
 - p) ustanoviť erb obce, vlajku obce, pečať obce, prípadne znelku obce,
 - q) vydávať súhlas s pričlenením obce podľa § 2aa ods. 1.

Komentár:

Obecné zastupiteľstvo je predstaviteľom nepriamej demokracie. Ako orgán obce odvíja svoju legitimitu od obyvateľov obce, ktorí mu moc delegovali na základe volieb. Obecné zastupiteľstvo, ktoré je kolektívnym orgánom, v rozsahu zverených úloh vystupuje a koná ako zástupca všetkých obyvateľov obce, nielen voličov zúčastnených na voľbách do orgánov samosprávy obcí.

Poslanec obecného zastupiteľstva vykonáva svoju funkciu podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia - nie je viazaný žiadnymi príkazmi, ani príkazmi politickej strany, ktorá ho nominovala, ani príkazmi voličov. Kým predchádzajúca právna úprava znevýhodňovala zamestnancov obce, ktorí boli zvolení za poslancov obecného zastupiteľstva voči iným zamestnancom, ktorí sú podľa Zákonníka práce zamestnávateľmi dlhodobo uvoľňovaní na výkon verejnej funkcie, pričom ich pracovný pomer zostáva zachovaný, novelou zákona sa s účinnosťou od 1.4.2018 zabezpečilo, aby zamestnanec obce, ktorého obec ako zamestnávateľ dlhodobo uvoľní na výkon verejnej funkcie poslanca obecného zastupiteľstva, mohol aj naďalej zostať v pracovnom pomere s obcou, avšak bez aktívneho výkonu funkcie zamestnanca obce.

Neexistuje právna zodpovednosť obecného zastupiteľstva voči obyvateľom danej obce, ktorá by sa prejavovala možnosťou odvolania poslanca zastupiteľstva oprávnenými voličmi alebo rozpustením obecného zastupiteľstva na základe rozhodnutia kvalifikovanej skupiny obyvateľov obce.

Ďalším charakteristickým znakom obecného zastupiteľstva je to, že je normotvorným orgánom – na

rozdiel od starostu obce, ktorý je výkonným orgánom obce. Schvaľovanie všeobecne záväzných nariadení obce je výhradnou kompetenciou obecného zastupiteľstva, ktorú nie je možné preniesť na iný orgán obce. Obecné zastupiteľstvo predstavuje koncepčný orgán (rozhoduje o základných otázkach života obce), nemá charakter operatívneho orgánu, ktorý by mal riešiť ad hoc záležitosti bežnej správy obce. Vnímanie obecného zastupiteľstva ako koncepčného orgánu naplňajú aj konkrétne zákonné oprávnenia uvedené v tomto paragrafe. Prípadné zverenie akejkoľvek ďalšej kompetencie pre obecné zastupiteľstvo v štatúte obce musí tiež rešpektovať požiadavku, že ide o základnú otázku života obce. Štatút nemá v žiadnom prípade zveriť do kompetencie obecného zastupiteľstva veci spadajúce do bežnej správy obce. Oba orgány obce – obecné zastupiteľstvo a starosta obce – majú totiž principiálne odlišný charakter. Kým starosta obce je permanentne fungujúci orgán obce, obecné zastupiteľstvo je koncepčný orgán realizujúci svoju pôsobnosť na zasadnutiach s určitým časovým odstupom. Čo možno považovať za základnú otázku života obce sa líši predovšetkým v závislosti od veľkosti obce a charakteru jej obecnej samosprávy.

§ 11a

- (1) Obecné zastupiteľstvo vyhlási miestne referendum, ak ide o
 - a) zlúčenie obcí, rozdelenie alebo zrušenie obce, ako aj zmenu názvu obce,
 - b) odvolanie starostu (§ 13a ods. 3),
 - c) petíciu skupiny obyvateľov obce aspoň 30 % oprávnených voličov,¹²⁾
 - d) zmenu označenia obce, alebo
 - e) ak tak ustanovuje osobitný zákon.
- (2) Obecné zastupiteľstvo vyhlási miestne referendum o rozdelení obce podľa odseku 1 písm. a), ak sú splnené podmienky rozdelenia uvedené v tomto zákone.
- (3) Petíciu podľa odseku 1 písm. c) overujú aspoň traja poslanci určení obecným zastupiteľstvom, ktorí nemôžu byť členmi petičného výboru, a starosta; starosta neoveruje petíciu podanú podľa § 13a ods. 3 písm. a). Ak petícia spĺňa náležitosti ustanovené osobitným zákonom^{2a)} a ak ide o rozdelenie obce, aj náležitosti podľa odseku 2, obecné zastupiteľstvo vyhlási miestne referendum tak, aby sa uskutočnilo do 90 dní od doručenia petície obci; to platí aj v prípade petície podľa § 13a ods. 3 písm. a) prvého bodu.
- (4) Obecné zastupiteľstvo môže vyhlásiť miestne referendum aj pred rozhodnutím o ďalších dôležitých veciach samosprávy obce (§ 4).
- (5) Obecné zastupiteľstvo vyhlási miestne referendum podľa odseku 1 písm. a), b), d) a e) a odseku 4 tak, aby sa uskutočnilo do 90 dní od schválenia uznesenia o vyhlásení miestneho referenda.
- (6) Po vyhlásení miestneho referenda obecné zastupiteľstvo bezodkladne zriadi na hlasovanie a sčítavanie hlasov komisiu pre miestne referendum a určí lehotu na jej prvé zasadnutie.
- (7) Obec najneskôr 15 dní pred dňom konania miestneho referenda zverejní oznámenie o vyhlásení miestneho referenda na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce, ako aj iným spôsobom, ktorý určí obecné zastupiteľstvo. Oznámenie o vyhlásení miestneho referenda obsahuje
 - a) dátum schválenia uznesenia obecného zastupiteľstva o vyhlásení miestneho referenda alebo dátum doručenia petície,
 - b) otázku alebo otázky, ktoré sa obyvateľom obce predkladajú na rozhodnutie,
 - c) miesto, dátum a čas konania miestneho referenda,

d) spôsob úpravy hlasovacieho lístka.

(8) Výsledky miestneho referenda sú platné, ak sa na ňom zúčastnila aspoň polovica oprávnených voličov¹²⁾ a ak bolo rozhodnutie prijaté nadpolovičnou väčšinou platných hlasov účastníkov miestneho referenda. Obec vyhlási výsledky miestneho referenda do troch dní od doručenia zápisnice o výsledkoch hlasovania na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce.

Komentár:

Miestne referendum je kľúčovou formou priamej demokracie v podmienkach miest a obcí. Má doplnkovú povahu k permanentne fungujúcim voleným orgánom obce. Jeho zmyslom je aktivizácia obyvateľov obce a zvýšenie ich participácie na rozhodovacích procesoch v obci. Využitím miestneho referenda môže okrem iného dôjsť k riešeniu otázok, ktoré sú zablokované nemožnosťou dosiahnuť konsenzus v obecnom zastupiteľstve alebo vo vzťahoch obecného zastupiteľstva a starostu obce.

V odseku 1 zákonodarca zakotvuje inštitút obligatórneho referenda. Ide o referendum, ktoré je obecné zastupiteľstvo povinné vyhlásiť v prípadoch, ktoré predpokladá zákon, pretože inak nemôžu nastať účinky predvídané platnou právnou úpravou. V uvedených prípadoch obecné zastupiteľstvo nemá možnosť úvahy, či hlasovanie vyhlási alebo nie. Slovné spojenie „obecné zastupiteľstvo vyhlási“ je potrebné chápať ako „obecné zastupiteľstvo musí vyhlásiť“. Iniciovať miestne referendum môže obecné zastupiteľstvo alebo obyvatelia obce petíciou.

V odseku 4 je upravený inštitút fakultatívneho miestneho referenda. Fakultatívne referendum je možnou formou rozhodovania. Samotné vyhlasovanie miestneho referenda je podľa zákona zverené vo všetkých prípadoch do výhradnej kompetencie obecného zastupiteľstva, ktoré ho vyhlasuje formou uznesenia. Ako pomôcku pri identifikovaní možného predmetu fakultatívneho miestneho referenda zákonodarca explicitne uvádza, že ide o veci spadajúce do rámca samosprávy obce podľa § 4 zákona o obecnom zriadení. Teda je vylúčené, aby obecné zastupiteľstvo vyhlásilo fakultatívne referendum o otázke, ktorá by zasahovala do preneseného výkonu štátnej správy.

Oznámenie o vyhlásení miestneho referenda sa z racionálneho a finančného dôvodu nemusí doručovať každému oprávnenému voličovi, teda obyvateľovi obce nad 18 rokov veku. Na informovanie oprávnených voličov sa javí postačujúce zverejnenie uvedeného oznámenia s taxatívne vymedzenými obsahovými náležitosťami v ustanovenej lehote na úradnej tabuli obce a zároveň na webovom sídle obce.

Platí pravidlo konania referenda na území celej obce. Pre platnosť jeho výsledkov stanovil zákonodarca dve kumulatívne podmienky, a to:

- *musí sa ho zúčastniť najmenej 50 % oprávnených voličov a*
- *rozhodnutie musí byť prijaté nadpolovičnou väčšinou platných hlasov účastníkov miestneho referenda.*

§ 11b

Zhromaždenie obyvateľov obce

Obecné zastupiteľstvo alebo starosta môže zvolať zhromaždenie obyvateľov obce alebo jej časti na prerokovanie vecí územnej samosprávy, ak § 2aa ods. 2 neustanovuje inak.

Komentár:

Uskutočnenie zhromaždenia obyvateľov obce je po miestnom referende druhou formou realizácie priamej demokracie v obci. Možno ho označiť za platformu všeobecnej diskusie, ktorej priebeh a ani

výsledok nie je bližšie regulovaný zákonom. Na realizáciu zhromaždenia obyvateľov obce je dôležité vedieť, že ho možno zvolať výlučne kvôli prerokovaniu vecí všeobecného obecného významu - napr. dohodnutie vhodných hodín prístupnosti verejného cintorína pre verejnosť a pod. Zákon umožňuje zvolávať zhromaždenie obyvateľov obce nielen obecnému zastupiteľstvu, ale aj starostovi obce. Výnimkou je zvolanie zhromaždenia obyvateľov obce okresným úradom v sídle kraja v procese pričleňovania obce, keďže ide o obec, ktorá nemá obecné zastupiteľstvo ani starostu obce. Predmetom zhromaždenia obyvateľov obce nemôžu byť veci, ktoré sú vyhradené na individuálne správne konanie. Základom zhromaždenia obyvateľov obce je diskusia, ktorá môže, ale aj nemusí viesť k nejakému konsenzu. Ak by na zhromaždení došlo k hlasovaniu, dosiahnutý výsledok nie je pre obec právne záväzný, a teda ani vynútiteľný. Konsenzus má vo vzťahu k orgánom obce len konzultatívny a poradný charakter. Zákon nestanovuje žiadne pravidlá na priebeh zhromaždenia obyvateľov obce.

§ 12

Rokovanie obecného zastupiteľstva

- (1) Obecné zastupiteľstvo zasadá podľa potreby, najmenej však raz za tri mesiace. Ak požiada o zvolanie zasadnutia obecného zastupiteľstva aspoň tretina poslancov, starosta zvolá zasadnutie obecného zastupiteľstva tak, aby sa uskutočnilo do 15 dní od doručenia žiadosti na jeho konanie. Ustanovujúce zasadnutie obecného zastupiteľstva zvolá starosta zvolený v predchádzajúcom volebnom období tak, aby sa uskutočnilo do 30 dní od vykonania volieb. Obecné zastupiteľstvo zasadá v obci, v ktorej bolo zvolené.
- (2) Ak starosta nezvolá zasadnutie obecného zastupiteľstva podľa odseku 1 prvej vety, zvolá ho zástupca starostu alebo iný poslanec poverený obecným zastupiteľstvom. Ak starosta nie je prítomný alebo odmietne viesť takto zvolané zasadnutie obecného zastupiteľstva, vedie ho ten, kto zvolal obecné zastupiteľstvo.
- (3) Ak starosta nezvolá zasadnutie obecného zastupiteľstva podľa odseku 1 druhej vety, zasadnutie obecného zastupiteľstva sa uskutoční 15. pracovný deň od doručenia žiadosti na jeho konanie. Ak starosta nezvolá zasadnutie obecného zastupiteľstva podľa odseku 1 tretej vety, zasadnutie obecného zastupiteľstva sa uskutoční 30. pracovný deň od vykonania volieb. Ak starosta nie je prítomný alebo odmietne viesť takto zvolané zasadnutie obecného zastupiteľstva, vedie ho zástupca starostu; ak nie je prítomný alebo odmietne viesť zasadnutie obecného zastupiteľstva, vedie ho iný poslanec poverený obecným zastupiteľstvom.
- (4) Návrh programu zasadnutia obecného zastupiteľstva sa zverejňuje na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce aspoň tri dni pred zasadnutím obecného zastupiteľstva.
- (5) Obecné zastupiteľstvo schvaľuje návrh programu zasadnutia na začiatku zasadnutia. Najprv sa hlasuje o bodoch návrhu programu podľa odseku 4. Na zmenu návrhu programu zasadnutia obecného zastupiteľstva je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov.
- (6) Ak na zasadnutí obecného zastupiteľstva požiada v súvislosti s prerokúvaným bodom programu o slovo poslanec, slovo sa mu udelí. Ak starosta neudelí slovo poslancovi, stráca právo viesť zasadnutie obecného zastupiteľstva, ktoré ďalej vedie zástupca starostu. Ak zástupca starostu nie je

prítomný alebo odmietne viesť zasadnutie obecného zastupiteľstva, vedie ho iný poslanec poverený obecným zastupiteľstvom.

- (7) Obecné zastupiteľstvo rokuje vždy v zbere. Spôsobilé rokovať a uznášať sa je vtedy, ak je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých poslancov. Na prijatie uznesenia obecného zastupiteľstva je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných poslancov, ak časť vety za bodkočiarkou, odsek 5, § 13 ods. 8, § 18a ods. 3 a 10, § 20a ods. 4 a § 20b ods. 5 alebo osobitný zákon neustanovuje inak; na prijatie nariadenia je potrebný súhlas trojpätinovej väčšiny prítomných poslancov.
- (8) Rokovania obecného zastupiteľstva sú zásadne verejné. Obecné zastupiteľstvo vyhlási rokovanie vždy za neverejné, ak predmetom rokovania sú informácie alebo veci chránené podľa osobitných zákonov;^{12a}) to neplatí, ak je predmetom rokovania obecného zastupiteľstva
- a) použitie verejných prostriedkov na platy, odmeny a iné náležitosti spojené s výkonom funkcie orgánov obce, členov orgánov obce, zamestnancov obce alebo osôb, ktoré vykonávajú za odplatu činnosť pre obec,
 - b) nakladanie s majetkom vo vlastníctve obce, najmä prevod vlastníctva k majetku vo vlastníctve obce, nadobudnutie majetku do vlastníctva obce alebo prenechanie majetku obce do užívania iným osobám.
- (9) Ak na rokovaní požiada o slovo poslanec Národnej rady Slovenskej republiky, poslanec Európskeho parlamentu, zástupca vlády alebo iného štátneho orgánu, slovo sa mu udelí. Môže sa udeliť aj ktorémukoľvek obyvateľovi obce.
- (10) Nariadenie a uznesenie obecného zastupiteľstva podpisuje starosta najneskôr do 10 dní od ich schválenia obecným zastupiteľstvom.
- (11) Podrobné pravidlá o rokovaní obecného zastupiteľstva upraví rokovací poriadok obecného zastupiteľstva.

Komentár:

Tento paragraf predstavuje rámcovú procesnú úpravu rokovania obecného zastupiteľstva. Podrobnejšiu úpravu zákonodarca prenecháva na úpravu obsiahnutú v rokovacom poriadku obecného zastupiteľstva príslušnej obce.

Základným zákonným pravidlom na frekvenciu rokovania obecného zastupiteľstva je, že zasadá podľa potreby, pričom podmienkou je, aby to bolo najmenej raz za tri mesiace. Periodicita je teda plne v kompetencii obecného zastupiteľstva pri rešpektovaní trojmesačného časového intervalu. Na maximalizáciu účasti poslancov obecného zastupiteľstva na zasadnutiach je vhodné, ak si obecné zastupiteľstvo schváli harmonogram zasadnutí na kalendárny rok. Umožní to poslancom zariadiť si svoje veci vopred tak, aby sa zasadnutia mohli zúčastniť. Aplikačná prax poskytuje mnoho príkladov obcí, v ktorých je plánované zasadnutie obecného zastupiteľstva každý mesiac, ale je aj množstvo obcí, v ktorých sa zasadnutia obecného zastupiteľstva konajú v najmenej možnej frekvencii.

Platná právna úprava nerozlišuje medzi riadnym a mimoriadnym zasadnutím obecného zastupiteľstva. Z teoretického hľadiska by sa mohlo za „mimoriadne“ označiť zasadnutie, ktoré sa koná mimo schváleného harmonogramu zasadnutí obecného zastupiteľstva na príslušný rok, a to z dôvodu potreby jeho uskutočnenia. Treba pripomenúť, že tak pre plánované, ako aj pre vopred neplánované zasadnutie vyplýva úplne rovnaký zákonný režim ich zvolávania, publikácie ich programu i samotného rokovania.

Zvolanie zasadnutia obecného zastupiteľstva mimo územia danej obce neprichádza do úvahy.

Zasadnutia obecného zastupiteľstva zvoláva zásadne starosta obce, a to podľa schváleného

harmonogramu. Ak však obecné zastupiteľstvo harmonogram zasadnutí uznesením neschválilo, zvoláva starosta zasadnutie v súlade so zákonom.

Zákonodarca vyriešil aj otázku zvolania obecného zastupiteľstva v prípadoch, ak starosta poruší svoju zákonnú povinnosť zvolať zasadnutie obecného zastupiteľstva. Na prekonanie takéhoto nezákonného stavu ukladá zákon povinnosť (nie možnosť) zvolať zasadnutie obecného zastupiteľstva zástupcovi starostu alebo inému poslancovi poverenému obecným zastupiteľstvom. Preto je vhodné, aby si obecné zastupiteľstvo určilo uznesením čo najskôr po ustanovujúcom zasadnutí poslanca odlišného od zástupcu starostu, ktorý má subsidiárne garantovať funkčnosť obecného zastupiteľstva v extrémnych situáciách. Ide o prípady, keď starosta z ľubovoľného dôvodu nezvoláva obecné zastupiteľstvo a rovnako ani zástupcu starostu, ktorý je spravidla „jeho človek“, zasadnutie obecného zastupiteľstva nezvolá, hoci ho zo zákona zvolať má.

Zákonodarca vyriešil tiež otázku uskutočnenia obecného zastupiteľstva v prípadoch, ak starosta nezvolá ustanovujúce zasadnutie a nezvolá ani zasadnutie, o zvolanie ktorého požiadala tretina poslancov obecného zastupiteľstva. Obidve tieto právne situácie zákonodarca vyriešil rovnako, a to na princípe automatického konania zasadnutia obecného zastupiteľstva v posledný pracovný deň lehoty predvídanej zákonom na ich uskutočnenie. Administratívne záležitosti spojené s takýmto „automatickým“ zasadnutím obecného zastupiteľstva zabezpečuje obecný úrad.

Povinnosť zverejniť návrh programu rokovania obecného zastupiteľstva na úradnej tabuli v obci aspoň tri dni pred zasadnutím obecného zastupiteľstva je obligatórnu povinnosťou. Túto podmienku nemožno v žiadnom prípade opomenúť. Pokiaľ by uvedená podmienka nebola splnená, tak by prijatie akéhokoľvek rozhodnutia obecného zastupiteľstva na takomto zasadnutí zakladalo dôvod na uplatnenie prokurátorského dozoru. Zverejňuje sa návrh programu obecného zastupiteľstva, nie program. Ide teda o návrh a nie o záväzný dokument. Záväzným sa návrh programu stáva až schválením na začiatku zasadnutia obecného zastupiteľstva.

Procesné otázky, ktoré nie sú dané zákonom (napr. spôsob zvolávania nového zasadnutia obecného zastupiteľstva, ak obecné zastupiteľstvo nie je spôsobilé rokovať a uznášať sa, a podrobné pravidlá rokovania obecného zastupiteľstva si obecné zastupiteľstvo upraví vo svojom rokovacom poriadku. Určenie obsahu rokovacieho poriadku je na rozhodnutí konkrétneho obecného zastupiteľstva. Obecné zastupiteľstvo je pritom limitované len kogentnými (prikazujúcimi, neumožňujúcimi odchýlku) ustanoveniami § 12 zákona o obecnom zriadení. Nesmie teda upraviť jednotlivé inštitúty odlišne od tejto zákonnej úpravy. Vo všetkých ostatných záležitostiach je mu daná samosprávna voľnosť.

Starosta

§ 13

- (1) Predstaviteľom obce a najvyšším výkonným orgánom obce je starosta. Funkcia starostu je verejná funkcia. Funkčné obdobie starostu sa skončí zložením sľubu novozvoleného starostu. Spôsob voľby starostu upravuje osobitný zákon.⁵⁾
- (2) Starosta skladá sľub, ktorý znie: „Sľubujem na svoju česť a svedomie, že budem riadne plniť svoje povinnosti, ochraňovať záujmy obce a Slovenskej republiky. Ústavu Slovenskej republiky, ústavné zákony, zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy budem pri výkone svojej funkcie starostu uplatňovať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia.“
- (3) Funkcia starostu je nezlučiteľná s funkciou
 - a) poslanca,
 - b) zamestnanca obce, v ktorej bol zvolený; to neplatí, ak zamestnanec obce je dlhodobo uvoľnený na výkon funkcie starostu,^{10aa)}
 - c) štatutárneho orgánu rozpočtovej organizácie alebo príspevkovej organizácie zriadenej obcou, v ktorej bol zvolený,
 - d) predsedu samosprávneho kraja,

- e) vedúceho zamestnanca orgánu štátnej správy,
- f) podľa osobitného zákona.^{10b)}

(4) Starosta

- a) zvoláva a vedie zasadnutia obecného zastupiteľstva a obecnej rady, ak tento zákon neustanovuje inak, a podpisuje ich uznesenia,
- b) vykonáva obecnú správu,
- c) zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám,
- d) vydáva pracovný poriadok, organizačný poriadok obecného úradu a poriadok odmeňovania zamestnancov obce;^{12b)} informuje obecné zastupiteľstvo o vydaní a zmenách organizačného poriadku obecného úradu,
- e) rozhoduje vo všetkých veciach správy obce, ktoré nie sú zákonom alebo štatútom obce vyhradené obecnému zastupiteľstvu.

(5) Starosta je štatutárnym orgánom obce. Starosta môže rozhodovaním o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy písomne poveriť zamestnanca obce. Poverený zamestnanec obce rozhoduje v mene obce v rozsahu vymedzenom v písomnom poverení.

(6) Starosta môže pozastaviť výkon uznesenia obecného zastupiteľstva, ak sa domnieva, že odporuje zákonu alebo je pre obec zjavne nevýhodné tak, že ho nepodpíše v lehote podľa § 12 ods. 10.

(7) Ustanovenie odseku 6 sa nevzťahuje na uznesenie o voľbe a odvolaní hlavného kontrolóra a na uznesenie o vyhlásení miestneho referenda o odvolaní starostu.

(8) Ak bol výkon uznesenia obecného zastupiteľstva podľa odseku 6 pozastavený, môže obecné zastupiteľstvo toto uznesenie trojpätinovou väčšinou hlasov všetkých poslancov potvrdiť; ak obecné zastupiteľstvo uznesenie nepotvrdí do troch mesiacov od jeho schválenia, uznesenie stráca platnosť. Výkon potvrdeného uznesenia starosta nemôže pozastaviť.

(9) Platové pomery starostu upravuje osobitný zákon.¹¹⁾

(10) Starosta si prehľbuje vedomosti potrebné na výkon funkcie starostu.

Komentár:

Starosta obce a obecné zastupiteľstvo predstavujú dva rôzne orgány obce s vlastnou kompetenciou. Platí, že starosta obce je v štruktúre obecnej samosprávy rovnocenným orgánom vo vzťahu k obecnému zastupiteľstvu a preto mu obecné zastupiteľstvo nemôže ukladať úlohy. Vzťah starostu obce a obecného zastupiteľstva nie je v žiadnom prípade vzťahom subordinácie -podriadenosti, ale vzťahom koordinácie – spolupráce.

Starosta obce je predstaviteľom obce a jej najvyšším výkonným orgánom. Znamená to, že starosta reprezentuje obec navonok, a to tak v externých administratívnoprávnych vzťahoch, súkromnoprávných vzťahoch, ako aj vo vzťahoch protokolárnych. Na to nadväzuje vymedzenie starostu ako najvyššieho výkonného orgánu obce. Postavenie starostu ako výkonného orgánu obce znamená, že okrem realizácie vlastnej vyhradenej kompetencie, v rámci ktorej vykonáva správu obce v jednotlivých oblastiach, uvádza do života aj rozhodnutia obecného zastupiteľstva.

Zákon o obecnom zriadení konštituoval funkciu starostu ako verejnú funkciu, čo má mimoriadny význam najmä z hľadiska uplatňovania jeho špecifických práv a povinností podľa osobitných

predpisov (ústavný zákon o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov).

V odseku 1 tohto paragrafu je ustanovené pravidlo na ukončenie funkčného obdobia starostu obce. Konštruované je analogicky k právnej úprave ukončenia funkčného obdobia obecného zastupiteľstva – a to zložením sľubu novozvoleného starostu obce.

Funkčné obdobie je obdobím, v ktorom sa konkrétna osoba, ktorá bola zvolená, ujme mandátu a vykonáva ho až do zániku mandátu. Funkčné obdobie volených predstaviteľov územnej samosprávy sa nekončí uskutočnením volieb, ale až zložením sľubu novozvolených starostov obce a poslancov obecného zastupiteľstva.

V odseku 3 tohto paragrafu je upravený dôležitý inštitút inkompability funkcie starostu, t.j. nezlučiteľnosť výkonu funkcie starostu obce s výkonom iných funkcií, zamestnaní alebo činností.

Pozornosť je potrebné venovať v tejto súvislosti aj špeciálnej úprave nezlučiteľnosti funkcií, zamestnaní a činností starostu obce podľa ústavného zákona o ochrane verejného záujmu.

V prípade, že dôjde k zákonom zakázanému stretu funkcie starostu obce s inými funkciami, zamestnaniami alebo činnosťami, je starosta obce povinný do 30 dní odo dňa vzniku nezlučiteľnosti funkcie urobiť relevantný úkon na odstránenie tohto rozporu. Inak dôjde podľa zákona o obecnom zriadení ex lege k zániku mandátu starostu obce. K takémuto zániku, keďže nastáva priamo zo zákona, nie je už potrebné žiadne ďalšie rozhodnutie orgánu obce. Uvedenú právnu skutočnosť obecné zastupiteľstvo len vezme na vedomie a úlohy starostu začína v plnom rozsahu plniť zástupca starostu.

V odseku 4 tohto paragrafu sú uvedené kompetencie starostu obce.

V odsekoch 6, 7 a 8 tohto paragrafu je upravený systém vzájomných brzd a protiváh medzi orgánmi obce, ktorý je súčasťou širších kontrolných mechanizmov v obecnej samospráve. Starosta má možnosť voči obecnému zastupiteľstvu uplatniť právo veta, ktorým môže ovplyvniť účinky rozhodovania obecného zastupiteľstva, a to tým, že pozastaví výkon uznesenia obecného zastupiteľstva, ak sa domnieva, že je toto uznesenie v rozpore so zákonom, alebo je pre obec zjavne nevýhodné. Svoju sistačnú právomoc uplatní tým, že uznesenie nepodpíše v zákonom stanovenej lehote. S ohľadom na zákonnú konštrukciu je treba uviesť, že nemusí byť preukázaná nezákonnosť alebo nevýhodnosť uznesenia pre obec. Postačuje domnievanie sa starostu. Starosta by však mal rešpektovať, že uplatňovanie sistačného práva nesmie byť jeho svojvôľou.

Určovanie platu starostu obce býva v praxi jedným z najcitlivejších bodov programu rokovania obecného zastupiteľstva. Odsek 9 tohto paragrafu odkazuje pri úprave platových pomerov starostov obcí na zákon č. 253/1994 Z. z. o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest.

V posledných rokoch sa stala obzvlášť diskutovanou témou vzdelanie starostov obce, preto zákonodarca v odseku 10 tohto paragrafu výslovne uložil starostovi obce povinnosť prehlbovať si vedomosti potrebné na výkon funkcie. Hoci ide o prikazujúcu normu, z hľadiska jej sankcie je imperfektná – nemá stanovenú žiadnu sankciu za nedodržanie.

§ 13a

(1) Mandát starostu zaniká

- a) odmietnutím sľubu alebo zložením sľubu s výhradou,
- b) uplynutím funkčného obdobia,
- c) vzdaním sa mandátu,
- d) právoplatným odsúdením za úmyselný trestný čin alebo právoplatným odsúdením za trestný čin, ak výkon trestu odňatia slobody nebol podmiennečne odložený,
- e) pozbavením spôsobilosti na právne úkony alebo obmedzením spôsobilosti na právne úkony,

- f) vyhlásením výsledku miestneho referenda o odvolaní starostu, ktorým sa rozhodlo o odvolaní starostu,
- g) zmenou trvalého pobytu mimo územia obce; v mestách so samosprávou mestských častí aj v prípade zmeny trvalého pobytu mimo územia mestskej časti, v ktorej vykonáva funkciu,
- h) v prípadoch podľa § 13 ods. 3, ak starosta do 30 dní odo dňa vzniku nezlučiteľnosti funkcií nevykoná právny úkon na odstránenie nezlučiteľnosti funkcií,
- i) smrťou,
- j) zrušením obce.

(2) Vzdanie sa mandátu starostu sa musí urobiť písomne a jeho účinky nastávajú dňom uvedeným v tomto písomnom úkone, najskôr však dňom doručenia obecnému úradu. Vzdanie sa mandátu nemožno vziať späť.

(3) Obecné zastupiteľstvo

- a) vyhlási miestne referendum o odvolaní starostu, ak to petíciou požaduje aspoň 30% oprávnených voličov,¹²⁾
- b) môže vyhlásiť miestne referendum o odvolaní starostu, ak neprítomnosť alebo nespôsobilosť starostu na výkon funkcie trvá dlhšie ako šesť mesiacov.

(4) Starosta je povinný skutočnosti podľa odseku 1 písm. d), g) a h) bezodkladne písomne oznámiť obci.

Komentár:

V zákonom ustanovení sú taxatívne uvedené prípady, v ktorých dochádza k zániku funkcie starostu obce. Vo všetkých uvedených prípadoch dochádza k zániku mandátu zo zákona (ex lege). Nie je preto potrebné žiadne ďalšie rozhodnutie obecného zastupiteľstva. Obecné zastupiteľstvo vezme túto právnu skutočnosť uznesením na vedomie. Uznesenie obecného zastupiteľstva má iba deklarátorny charakter.

§ 13b

Zastupovanie starostu

(1) Starostu zastupuje zástupca starostu, ktorého spravidla na celé funkčné obdobie poverí zastupovaním starosta do 60 dní od zloženia sľubu starostu; ak tak neurobí, zástupcu starostu zvolí obecné zastupiteľstvo. Zástupca starostu môže byť len poslanec. Ak obec má viac ako 20 000 obyvateľov, starosta môže poveriť zastupovaním dvoch zástupcov starostu, pričom určí ich poradie. Starosta môže zástupcu starostu kedykoľvek odvolať. Ak starosta odvolá zástupcu starostu, poverí zastupovaním ďalšieho poslanca do 60 dní od odvolania zástupcu starostu.

(2) Ak je v obci zriadená obecná rada, zástupca starostu je jej členom.

(3) Zástupca starostu zastupuje starostu v rozsahu určenom starostom v písomnom poverení.

(4) Ak zanikne mandát starostu pred uplynutím funkčného obdobia [§ 13a ods. 1 písm. c) až i)], plní úlohy starostu v plnom rozsahu zástupca starostu; ak sú poverení zastupovaním dvaja zástupcovia starostu, plnia tieto úlohy v poradí, v ktorom boli poverení za zástupcov starostu. Zastupovanie sa skončí zložením sľubu novozvoleného starostu.

(5) Zástupcovi starostu, ktorý plní úlohy starostu podľa odseku 4, patrí plat podľa osobitného zákona.¹¹⁾

Komentár:

Funkcia zástupcu starostu obce je obligatórna funkcia, ktorá musí byť obsadená v každej obci. Na zástupcu starostu je potrebné pozeráť tak, že nejde o samostatnú funkciu v štruktúre orgánov obce, ale o poslanca s osobitným právnym statusom, ktorý okrem výkonu poslanskeho mandátu získava na základe písomného poverenia starostu obce v porovnaní s ostatnými poslancami širší okruh oprávnení a povinností. Zostáva však aj naďalej poslancom obecného zastupiteľstva. Zákonodarca umožnil starostovi obce vyberať svojho zástupcu podľa vlastného uváženia. Písomné poverenie je jednostranný právny úkon, nie je viazané na súhlas vybraného zástupcu.

Pokiaľ ide o odmeňovanie zástupcu starostu, je potrebné rozlišovať v zásade tri spôsoby, a to bežné odmeňovanie zástupcu, odmeňovanie pri dlhodobom uvoľnení na výkon funkcie zástupcu a plat starostu v prípade zastupovania starostu po zániku jeho mandátu.

§ 14

Obecná rada

- (1) Obecné zastupiteľstvo môže zriadiť obecnú radu. Obecná rada je zložená z poslancov, ktorých volí obecné zastupiteľstvo na celé funkčné obdobie. Obecnú radu a jej členov môže obecné zastupiteľstvo kedykoľvek odvolať. Spôsob volieb upravuje rokovací poriadok obecného zastupiteľstva.
- (2) Počet členov obecnej rady tvorí najviac tretinu počtu poslancov. V zložení obecnej rady sa prihliada na zastúpenie politických strán, politických hnutí a nezávislých poslancov v obecnom zastupiteľstve.
- (3) Obecná rada je iniciatívnym, výkonným a kontrolným orgánom obecného zastupiteľstva. Plní úlohy podľa rozhodnutia obecného zastupiteľstva. Zároveň plní funkciu poradného orgánu starostu.
- (4) Obecná rada sa schádza podľa potreby, najmenej raz za tri mesiace. Jej zasadnutie zvoláva a vedie starosta alebo zástupca starostu, ak tak neurobí starosta.
- (5) Obecná rada je spôsobilá rokovať, ak je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov rady. Na prijatie uznesenia obecnej rady je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých jej členov.

Komentár:

Obecná rada je fakultatívny orgán obecného zastupiteľstva. Nejde teda o povinne zriaďovaný orgán obce, ale je na úvahe konkrétneho obecného zastupiteľstva, či si tento orgán zriadi alebo nie. Nie je vylúčená ani situácia, že počas jedného funkčného obdobia bude rada existovať a počas ďalšieho už nebude jej existencia potrebná. Obecná rada je za svoju činnosť zodpovedná obecnému zastupiteľstvu, ale súčasne je aj poradným orgánom starostu obce. Pozostáva výlučne z poslancov obecného zastupiteľstva.

Zákon o obecnom zriadení presne neupravuje spôsob, ktorým má obecné zastupiteľstvo obecnú radu zriadiť. Preto je možné toto rozhodnutie spraviť aj jednoduchou formou uznesenia obecného zastupiteľstva.

Obecné zastupiteľstvo však musí určiť obecnej rade jej náplň, a to buď priamo v štatúte obce, alebo v samotnom organizačnom poriadku obecnej rady. Výhodou obecnej rady je jej operatívnosť. Kreovanie tohto orgánu obecného zastupiteľstva je v jeho výlučnej pôsobnosti. Teda závisí od neho, ako bude voliť členov obecnej rady, či tajným alebo verejným hlasovaním, ako bude postupovať v prípade rovnosti hlasov a pod.

§ 15

Komisie

- (1) Obecné zastupiteľstvo môže zriaďovať komisie ako svoje stále alebo dočasné poradné, iniciatívne a kontrolné orgány.
- (2) Komisie sú zložené z poslancov a z ďalších osôb zvolených obecným zastupiteľstvom.
- (3) Zloženie a úlohy komisií vymedzuje obecné zastupiteľstvo.
- (4) Členovi komisie, ktorý nie je poslanec, možno poskytnúť odmenu v kalendárnom roku najviac jednu polovicu mesačného platu starostu bez zvýšenia podľa príslušnej platovej skupiny;¹³⁾ to sa vzťahuje aj na člena výboru mestskej časti, ktorý nie je poslanec.

Komentár:

Komisia, podobne ako obecná rada, je fakultatívny orgán obecného zastupiteľstva, ktorý plní iniciatívne, výkonné a kontrolné funkcie. Komisia obecného zastupiteľstva je kolektívny orgán, ktorý pozostáva jednak z poslancov obecného zastupiteľstva, ale aj z iných osôb – spravidla odborníkov z príslušnej oblasti. Kreovanie komisií a určenie náplne ich práce je v kompetencii obecného zastupiteľstva. Komisia nemá žiadnu rozhodovaciu právomoc. Nie je teda možné, aby na ňu boli delegované právomoci, ktoré sú zákonom zverené starostovi obce alebo obecnému zastupiteľstvu.

Z časového hľadiska rozlišujeme stále a dočasné komisie a na rozdiel od obecnej rady zákon neurčuje periodicitu ich zasadnutí.

Obecné zastupiteľstvo povinne zriaďuje komisiu na ochranu verejného záujmu na základe ústavného zákona o ochrane verejného záujmu.

Zákon stanovuje maximálnu výšku odmeny, ktorú možno poskytnúť členovi komisie obecného zastupiteľstva a členovi výboru mestskej časti (§ 23 zákona o obecnom zriadení), ktorí nie sú poslanci. Odmena uvedených osôb sa odvíja vždy od základného mesačného platu starostu obce, teda bez započítania prípadného zvýšenia platu starostu obce podľa § 4 ods. 2 druhej vety zákona o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest a taktiež bez ohľadu na ustanovenie § 3 ods. 1 druhej vety uvedeného zákona, podľa ktorého, ak starostovi obce patrí aj plat poslanca Národnej rady Slovenskej republiky, počas poberania platu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky patrí starostovi obce plat najviac v sume minimálnej mzdy.

Pritom logicky ide o vzťah k platu starostu tej obce, v ktorej člen komisie obecného zastupiteľstva a člen výboru mestskej časti vykonávajú funkciu.

Podrobnosti o spôsobe určenia výšky odmeny uvedených osôb môžu byť predmetom úpravy zásad odmeňovania poslancov, avšak limitované ustanoveným finančným stropom v kalendárnom roku.

§ 16

Obecný úrad

- (1) Obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom.
- (2) Obecný úrad najmä
 - a) zabezpečuje písomnú agendu orgánov obce a orgánov obecného zastupiteľstva a je podateľňou a výpravňou písomností obce,
 - b) zabezpečuje odborné podklady a iné písomnosti na rokovanie obecného zastupiteľstva obecnej rady a komisií,
 - c) vypracúva písomné vyhotovenia rozhodnutí obce,
 - d) vykonáva nariadenia, uznesenia obecného zastupiteľstva a rozhodnutia obce.
- (3) Prácu obecného úradu riadi starosta.
- (4) V obciach s väčším počtom zamestnancov môže byť zriadená funkcia prednostu obecného úradu.
- (5) Organizáciu obecného úradu, počet zamestnancov a ich pracovné činnosti ustanovuje organizačný poriadok obecného úradu.

Komentár:

Obecný úrad nie je právnickou osobou. Nie je ani súčasťou štruktúry orgánov obce, ale predstavuje administratívno-technickú podporu orgánov obce a orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom. Zjednodušene povedané, obecný úrad je „servisom“ oboch orgánov obce, ako aj prípadných fakultatívnych orgánov obecného zastupiteľstva. Z uvedeného dôvodu je existencia obecného úradu zákonodarcom konštruovaná ako obligatórna v každej obci. Nemôže existovať obec bez obecného úradu (určitou alternatívou je vytváranie tzv. spoločných obecných úradov). Prácu obecného úradu, ako súhrn pracovných výkonov zamestnancov obce, riadi starosta obce. Prioritnou úlohou starostu obce je však správa obce v najširšom zmysle slova a nielen riadenie obecného úradu. Zákonodarca preto počíta s tým, že v obciach s väčším počtom zamestnancov môže byť zriadená funkcia prednostu obecného úradu.

§ 17

Prednosta obecného úradu

- (1) Ak je v obci zriadená funkcia prednostu obecného úradu, obecný úrad vedie a jeho prácu organizuje prednosta. Prednostu vymenúva a odvoláva starosta.
- (2) Prednosta obecného úradu je zamestnancom obce, ktorý zodpovedá za svoju činnosť starostovi. Spolu s ním podpisuje zápisnice zo zasadnutí obecného zastupiteľstva.
- (3) Prednosta obecného úradu sa zúčastňuje zasadnutí obecného zastupiteľstva a obecnej rady s hlasom poradným.

Komentár:

Zákon o obecnom zriadení neprikazuje povinnosť zriadiť funkciu prednostu obecného úradu žiadnej veľkostnej kategórii obcí. Ak starosta obce po dôslednom vyhodnotení relevantných skutočností dospeje k záveru, že je potrebné zriadiť funkciu prednostu obecného úradu, musí to sprevádzať aj zodpovedajúca úprava rozpočtu obce obecným zastupiteľstvom. Po zriadení a obsadení tejto funkcie

už obecný úrad riadi a jeho prácu organizuje prednosta. To však v žiadnom prípade neznamená, že starosta stráca právo riadiť obecný úrad. Postavenie prednostu obecného úradu je totiž postavením vedúceho zamestnanca v priamej riadiacej pôsobnosti starostu obce. Obsadenie funkcie prednostu obecného úradu by nemalo byť politickou nomináciou, ale starosta by v záujme obce, ale aj vo svojom vlastnom záujme, mal do tejto funkcie vymenovať skúseného riadiaceho pracovníka so znalosťami špecifik územnej samosprávy a s potrebnými morálnymi predpokladmi.

Hlavný kontrolór

§ 18

Postavenie hlavného kontrolóra

(1) Hlavného kontrolóra volí a odvoláva obecné zastupiteľstvo. Hlavný kontrolór je zamestnancom obce a ak tento zákon neustanovuje inak, vzťahujú sa na neho všetky práva a povinnosti ostatného vedúceho zamestnanca podľa osobitného predpisu.¹⁶⁾ Hlavný kontrolór nesmie bez súhlasu obecného zastupiteľstva podnikat' alebo vykonávať inú zárobkovú činnosť a byť členom riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánov právnických osôb, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť. Toto obmedzenie sa nevzťahuje na vedeckú činnosť, pedagogickú činnosť, lektorskú činnosť, prednášateľskú činnosť, prekladateľskú činnosť, publicistickú činnosť, literárnu alebo umeleckú činnosť a na správu vlastného majetku alebo správu majetku svojich maloletých detí. Kontrolnú činnosť vykonáva nezávisle a nestranne v súlade so základnými pravidlami kontrolnej činnosti.^{16a)}

(2) Funkcia hlavného kontrolóra je nezlučiteľná s funkciou

- a) poslanca,
- b) starostu,
- c) člena orgánu právnickej osoby, ktorej zriaďovateľom alebo zakladateľom je obec,
- d) iného zamestnanca obce,
- e) podľa osobitného zákona.^{10b)}

Komentár:

Každá obec je povinná prostredníctvom obecného zastupiteľstva zvoliť hlavného kontrolóra obce na zabezpečenie vnútornej kontroly samosprávy. Hlavný kontrolór je volenou funkciou, nemá však postavenie voleného orgánu, ale stáva sa odborným zamestnancom obce (nejde o verejnú funkciu). Na hlavného kontrolóra sa ako na zamestnanca vzťahujú práva a povinnosti ostatného vedúceho zamestnanca podľa zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme, pokiaľ zákon o obecnom zriadení neupravuje určitú otázku špecifickým spôsobom (neustanovuje inak). Ak je osobitná právna úprava týkajúca sa pracovného pomeru hlavného kontrolóra obsiahnutá v zákone o obecnom zriadení, má prednosť pred všeobecnou úpravou obsiahnutou v zákone o výkone práce vo verejnom záujme a v Zákonníku práce.

Hlavný kontrolór môže:

- a) podnikat' napr.
 - na základe živnostenského oprávnenia, iného než živnostenského oprávnenia (ako advokát, znalec, tlmočník atď.),
 - ako samostatne hospodáriaci roľník;
- b) vykonávať inú zárobkovú činnosť a

- c) byť členom riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánov právnických osôb, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť (napr. byť konateľom spoločnosti s ručením obmedzeným, členom dozornej rady v akciovej spoločnosti, ak sú tieto založené za účelom podnikania) len so súhlasom obecného zastupiteľstva.

Hlavný kontrolór však nepotrebuje súhlas obecného zastupiteľstva na výkon vedeckej, pedagogickej, lektorskej, prednášateľskej, prekladateľskej, publicistickej, literárnej alebo umeleckej činnosti a na správu svojho vlastného majetku a majetku maloletých detí.

Ustanovenie ods. 2 stanovuje nezlučiteľnosť funkcie hlavného kontrolóra s výkonom vymenovaných funkcií a činností. K nezlučiteľnosti ale dôjde len vtedy, ak pôjde o hlavného kontrolóra vykonávajúceho funkciu starostu alebo poslanca v tej istej obci, v ktorej vykonáva funkciu hlavného kontrolóra. Hlavný kontrolór nesmie mať rovnako akýkoľvek iný pracovnoprávny vzťah k obci, v ktorej vykonáva funkciu hlavného kontrolóra. Ak začne hlavný kontrolór vykonávať niektorú z vymenovaných funkcií, zo zákona dôjde k zániku výkonu jeho funkcie a to bez toho, aby obecné zastupiteľstvo muselo o zániku funkcie hlavného kontrolóra osobitne rozhodnúť. Zánik funkcie nie je možné zvrátiť ani tým, že hlavný kontrolór prestane vykonávať nezlučiteľnú funkciu.

§ 18a

Predpoklady na výkon funkcie, voľba a skončenie výkonu funkcie

- (1) Kvalifikačným predpokladom na funkciu hlavného kontrolóra je ukončené minimálne úplné stredné vzdelanie.
- (2) Deň konania voľby hlavného kontrolóra vyhlási obecné zastupiteľstvo na úradnej tabuli a spôsobom v mieste obvyklým najmenej 40 dní pred dňom konania voľby tak, aby sa voľba vykonala počas posledných 60 dní funkčného obdobia doterajšieho hlavného kontrolóra. Kandidát na funkciu hlavného kontrolóra musí odovzdať svoju písomnú prihlášku najneskôr 14 dní pred dňom konania voľby na obecnom úrade. Súčasťou prihlášky je aj výpis z registra trestov nie starší ako tri mesiace a doklad o vzdelaní.
- (3) Na zvolenie hlavného kontrolóra je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov. Ak ani jeden z kandidátov takú väčšinu nezískal, obecné zastupiteľstvo ešte na tej istej schôdzi vykoná druhé kolo volieb, do ktorého postúpia dvaja kandidáti, ktorí získali v prvom kole volieb najväčší počet platných hlasov. V prípade rovnosti hlasov do druhého kola volieb postupujú všetci kandidáti s najväčším počtom platných hlasov. V druhom kole volieb je zvolený ten kandidát, ktorý získal najväčší počet platných hlasov. Pri rovnosti hlasov v druhom kole volieb sa rozhoduje žrebovom. Ďalšie podrobnosti o spôsobe a vykonaní voľby hlavného kontrolóra a náležitosti prihlášky ustanoví obec uznesením.
- (4) Ak výkon funkcie hlavného kontrolóra zaniká spôsobom podľa odseku 8 písm. a), b) alebo d), vyhlási zastupiteľstvo nové voľby hlavného kontrolóra tak, aby sa konali najneskôr do 60 dní odo dňa skončenia výkonu funkcie hlavného kontrolóra.
- (5) Hlavného kontrolóra volí obecné zastupiteľstvo na šesť rokov. Jeho funkčné obdobie sa začína dňom, ktorý je určený ako deň nástupu do práce.

- (6) Hlavnému kontrolórovi vzniká po zvolení nárok na uzavretie pracovnej zmluvy s obcou. Pracovný pomer možno dohodnúť aj na kratší pracovný čas,^{16b)} ktorého dĺžku určí obecné zastupiteľstvo pred vyhlásením voľby kontrolóra.
- (7) Starosta je povinný s právoplatne zvoleným hlavným kontrolórom uzavrieť pracovnú zmluvu najneskôr v deň nasledujúci po dni skončenia funkčného obdobia predchádzajúceho hlavného kontrolóra. Deň nástupu do práce sa určí na deň nasledujúci po dni skončenia funkčného obdobia predchádzajúceho hlavného kontrolóra.
- (8) Výkon funkcie hlavného kontrolóra zaniká
- vzdaním sa funkcie,
 - odvolaním z funkcie,
 - uplynutím jeho funkčného obdobia,
 - smrťou alebo vyhlásením za mŕtveho,
 - dňom nadobudnutia právoplatnosti rozsudku, ktorým bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorým bola jeho spôsobilosť na právne úkony obmedzená,
 - dňom nadobudnutia právoplatnosti rozsudku, ktorým bol odsúdený za úmyselný trestný čin alebo právoplatne odsúdený za trestný čin, ak výkon trestu odňatia slobody nebol podmienčne odložený,
 - dňom, keď začal vykonávať funkciu podľa § 18 ods. 2.
- (9) Obecné zastupiteľstvo môže odvolať hlavného kontrolóra z funkcie, ak
- opakovane alebo zvlášť hrubým spôsobom poruší povinnosti zamestnanca alebo vedúceho zamestnanca,¹⁶⁾
 - hrubo alebo opakovane zanedbáva povinnosti vyplývajúce z jeho funkcie a bol na to aspoň raz písomne upozornený obecným zastupiteľstvom,
 - uvedie nepravdivý údaj v čestnom vyhlásení podávanom podľa § 18 ods. 1 alebo v údajoch o svojich majetkových pomeroch.
- (10) Na odvolanie hlavného kontrolóra z funkcie je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov.
- (11) Dňom zániku výkonu funkcie hlavného kontrolóra zaniká aj jeho pracovný pomer.

Komentár:

Zákon na výkon funkcie hlavného kontrolóra stanovuje kvalifikačný predpoklad v podobe ukončeného minimálne úplného stredného vzdelania a obec nemá možnosť odchyliť sa od tohto zákonom stanoveného pravidla a v závislosti od svojich potrieb stanoviť prísnejšie alebo miernejšie kvalifikačné požiadavky. Obecné zastupiteľstvo určuje pracovný úväzok hlavného kontrolóra vždy pred vyhlásením jeho voľby a rozsah pracovného úväzku nie je možné počas funkčného obdobia hlavného kontrolóra meniť.

Obecné zastupiteľstvo je spôsobilé rokovať o voľbe hlavného kontrolóra, ak sa ho zúčastní viac ako polovica všetkých poslancov, pričom na jeho zvolenie treba viac ako je polovica hlasov všetkých poslancov. Ak sa nepodarí dosiahnuť stanovené kvórum, voľba hlavného kontrolóra pokračuje na tom istom zasadnutí obecného zastupiteľstva a zastupiteľstvo vyberá spomedzi dvoch kandidátov, ktorí získali v prvom kole voľby najviac hlasov. Zvolený je ten kandidát, ktorý získal najviac hlasov. Ak získajú obaja kandidáti rovnaký počet hlasov, rozhodne o tom, ktorý z nich sa stane hlavným kontrolórom, žreb.

Starostovi obce neprináleží právo pozastaviť výkon uznesenia obecného zastupiteľstva o voľbe hlavného kontrolóra tým, že ho nepodpíše, takéto uznesenie je platné aj bez jeho podpisu. Zákon výslovne stanovuje starostovi povinnosť uzatvoriť s právoplatne zvoleným hlavným kontrolórom pracovnú zmluvu (nie dohodu o vykonaní práce, dohodu o brigádnickej práci študentov alebo dohodu o pracovnej činnosti) najneskôr v deň nasledujúci po dni skončenia funkčného obdobia predchádzajúceho hlavného kontrolóra, čím sa sleduje zabezpečenie kontinuity kontrolnej činnosti v obci. Ak by starosta pracovnú zmluvu s kontrolórom neuzavrel, kontrolór má možnosť domáhať sa na súde nahradenia prejavu vôle starostu uzavrieť pracovnú zmluvu.

Obecné zastupiteľstvo môže (nemusi) odvolať hlavného kontrolóra, ak nastane jedna z troch situácií predpokladaná zákonom v ods. 9. Na prijatie uznesenia o odvolaní hlavného kontrolóra je potrebný súhlas absolútnej väčšiny poslancov, t. j. nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov obecného zastupiteľstva. Uznesenie o odvolaní hlavného kontrolóra by malo spĺňať základné požiadavky na konkrétnosť a zrozumiteľnosť a malo by byť z neho zrejmé, ktoré z ustanovení ods. 9 bolo dôvodom na odvolanie hlavného kontrolóra.

Pracovný pomer hlavného kontrolóra zaniká dňom zániku výkonu funkcie hlavného kontrolóra. Keďže pracovný pomer zaniká automaticky priamo zo zákona, nie je potrebné aby hlavný kontrolór ako zamestnanec alebo obec ako zamestnávateľ urobili akýkoľvek právny úkon smerujúci k skončeniu pracovného pomeru podľa Zákonníka práce.

§ 18b

Hlavný kontrolór viacerých obcí

Hlavný kontrolór môže vykonávať kontrolnú činnosť pre viaceré obce. Hlavného kontrolóra volí a odvoláva obecné zastupiteľstvo každej obce, v ktorej hlavný kontrolór má vykonávať kontrolnú činnosť.

Komentár:

Zákonodarca týmto ustanovením vytvára podmienky na zabezpečenie výkonu kvalifikovanej kontroly prostredníctvom hlavného kontrolóra v menších obciach. Viaceré obce tak môžu koordinovať svoj postup a dohodnúť sa na tom, že tá istá osoba bude pre ne vykonávať funkciu hlavného kontrolóra.

Ostatnou novelou zákona sa vypustila povinnosť obcí uzatvoriť medzi sebou verejnoprávnu zmluvu, ak má hlavný kontrolór vykonávať činnosť pre tieto obce. Táto povinnosť sa neosvedčila a ako ťažkopádne, neflexibilné, nadbytočné a nesystémové ustanovenie sa predovšetkým v menších obciach obchádzalo, pretože napríklad pri každej zmene v osobe hlavného kontrolóra bolo potrebné neustále predmetnú zmluvu upravovať. Obce budú môcť naďalej takúto verejnoprávnu zmluvu uzatvoriť, avšak na dobrovoľnom princípe.

Na hlavného kontrolóra viacerých obcí sa vzťahujú všetky ustanovenia zákona o obecnom zriadení ako na hlavného kontrolóra, ktorý vykonáva kontrolnú činnosť len pre jednu obec, s výnimkou odmeňovania.

§ 18c

Plat hlavného kontrolóra

(1) Plat hlavného kontrolóra je súčin priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok a koeficientu podľa počtu obyvateľov obce k 31. decembru predchádzajúceho kalendárneho roka podľa údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky, ktorý je v obci

a)		do	500 obyvateľov	1,15
b)	od 501	do	1 000 obyvateľov	1,28
c)	od 1 001	do	3 000 obyvateľov	1,54
d)	od 3 001	do	5 000 obyvateľov	1,68
e)	od 5 001	do	10 000 obyvateľov	1,82
f)	od 10 001	do	20 000 obyvateľov	1,96
g)	od 20 001	do	50 000 obyvateľov	2,24
h)	od 50 001	do	100 000 obyvateľov	2,47
i)		nad	100 000 obyvateľov	2,78

- (2) Ak má hlavný kontrolór obce dohodnutý pracovný pomer na kratší pracovný čas, jeho plat sa určí podľa odseku 1 v závislosti od dĺžky pracovného času.
- (3) Ak hlavný kontrolór obce vykonáva činnosť pre viaceré obce, každá obec mu určí plat podľa odseku 1 v závislosti od dĺžky dohodnutého pracovného času.
- (4) Plat hlavného kontrolóra obce je zaokrúhľovaný na celé eurá smerom hore.
- (5) Obecné zastupiteľstvo môže hlavnému kontrolórovi schváliť mesačnú odmenu až do výšky 30 % z mesačného platu hlavného kontrolóra podľa odseku 1.
- (6) Na základe dohody obcí môžu obecné zastupiteľstvá schváliť mesačnú odmenu hlavnému kontrolórovi, ktorý vykonáva kontrolnú činnosť pre viaceré obce, až do výšky 30 % z jeho mesačného platu určeného podľa odseku 3.

Komentár:

Zákon stanovuje fixné pravidlá na určenie platu hlavného kontrolóra obce v závislosti od počtu obyvateľov obce, v ktorej vykonáva hlavný kontrolór funkciu. Obecné zastupiteľstvo teda nemá možnosť určiť plat hlavného kontrolóra odlišne od zákona a zákonom stanoveným spôsobom vypočítaný plat je obec povinná prevziať do pracovnej zmluvy uzatvorenej s hlavným kontrolórom.

Obecnému zastupiteľstvu zákon priznáva právomoc rozhodnúť o schválení mesačnej odmeny hlavnému kontrolórovi až do výšky 30 % zákonom stanoveného platu (túto právomoc nie je možné preniesť na iný orgán obce, napr. na starostu). Odmena by sa mala priznávať až následne, teda vždy za prácu už vykonanú hlavným kontrolórom. Na schválenie odmeny obecným zastupiteľstvom nemá hlavný kontrolór právny nárok.

Starosta je povinný rešpektovať tak výšku platu hlavného kontrolóra, ako aj priznanú odmenu a tieto hlavnému kontrolórovi vyplácať v lehotách súladných so zákonom.

§ 18d

Rozsah kontrolnej činnosti

- (1) Kontrolnou činnosťou sa rozumie kontrola zákonnosti, účinnosti, hospodárnosti a efektívnosti pri hospodárení a nakladaní s majetkom a majetkovými právami obce, ako aj s majetkom, ktorý obec užíva podľa osobitných predpisov,^{16c)} kontrola príjmov, výdavkov a finančných operácií obce,

kontrola vybavovania sťažností^{16d)} a petícií,^{16e)} kontrola dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov vrátane nariadení obce, kontrola plnenia uznesení obecného zastupiteľstva, kontrola dodržiavania interných predpisov obce a kontrola plnenia ďalších úloh ustanovených osobitnými predpismi.^{16f)}

(2) Kontrolnej činnosti podľa tohto zákona podlieha

- a) obecný úrad,
- b) rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené obcou,
- c) právnické osoby, v ktorých má obec majetkovú účasť, a iné osoby, ktoré nakladajú s majetkom obce alebo ktorým bol majetok obce prenechaný na užívanie, a to v rozsahu dotýkajúcom sa tohto majetku,
- d) osoby, ktorým boli poskytnuté z rozpočtu obce účelové dotácie alebo návratné finančné výpomoci, či nenávratné finančné výpomoci podľa osobitného predpisu¹⁰⁾ v rozsahu nakladania s týmito prostriedkami.

(3) Kontrolná činnosť podľa odseku 1 sa nevzťahuje na konanie, v ktorom v oblasti verejnej správy obec rozhoduje o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb.

Komentár:

Hlavný kontrolór vykonáva kontrolnú činnosť najmä vo vzťahu k

- *dodržiavaniu všeobecne záväzných právnych predpisov (Ústavy SR, ústavných zákonov, zákonov, nariadení vlády SR, vyhlášok, výnosov a opatrení ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy a ak tak ustanovuje osobitný zákon i iných orgánov štátnej správy a Národnej banky Slovenska) vrátane kontroly dodržiavania vlastnej normotvorby obce v podobe všeobecne záväzných nariadení obce a sledovania ich aktuálnosti vzhľadom k novo prijímaným všeobecne záväzným právnym predpisom;*
- *príjmom, výdavkom a finančným operáciám obce podľa zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy;*
- *vynavovaniu sťažností zamestnancami alebo orgánmi obce podľa zákona o sťažnostiach;*
- *vynavovaniu petícií podľa petičného zákona;*
- *dodržiavaniu interných predpisov obce (interné predpisy nie sú všeobecne záväzné, sú vnútornými normatívnymi aktmi, ktoré zaväzujú obec smerom dovnútra jej organizácie a sú ňou schválené; ide napr. o zásady hospodárenia a nakladania s majetkom obce, zásady odmeňovania poslancov, rokovací poriadok obecného zastupiteľstva, pracovný a organizačný poriadok obecného úradu, smernicu pre verejné obstarávanie, smernicu pre vedenie pokladnice a ďalšie.);*
- *plneniu ďalších úloh ustanovených osobitnými predpismi, keďže je vecná pôsobnosť hlavného kontrolóra stanovená aj osobitnými zákonmi. Je ním napr. zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy, ktorý ukladá hlavnému kontrolórovi povinnosť sledovať počas rozpočtového roka stav a vývoj dlhu obce, povinnosť preverovať dodržanie podmienok na prijatie návratných zdrojov financovania pred ich prijatím, povinnosť vopred písomne odsúhlasovať každé použitie finančných prostriedkov počas ozdravného režimu obce a iné.*

Kontrolnej činnosti hlavného kontrolóra podliehajú najmä:

- *obecný úrad, ktorý je organizačnou zložkou obce bez právnej subjektivity;*

- *rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené obcou. Zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy umožňuje obciam vytvárať dva druhy organizácií. Príspevkové a rozpočtové organizácie, prostredníctvom ktorých si môžu zabezpečiť výkon jednotlivých kompetencií alebo niekoľkých kompetencií jednou organizačnou jednotkou (kumulovane). Počet a typ vytvorených organizácií nie je zákonom obmedzený. Koľko a na aký účel si jednotlivé organizácie obce zriadia, je vo výlučnej kompetencii obecného zastupiteľstva. Rozpočtové a príspevkové organizácie majú významné postavenie i z hľadiska hospodárenia s majetkom obce, pretože podľa zákona o majetku obcí môže obec hospodáriť so svojim majetkom výlučne samostatne alebo prostredníctvom správcu majetku obce, ktorým môže byť len jej rozpočtová alebo príspevková organizácia;*
- *právnické osoby, v ktorých má obec majetkovú účasť – ide o tie právnické osoby, na ktorých založení sa obec podieľa peňažným alebo nepeňažným vkladom, môže ísť napr. o obchodné spoločnosti založené podľa Obchodného zákonníka (kontrolnej činnosti hlavného kontrolóra tak podliehajú napr. spoločnosti s ručením obmedzeným s majetkovou účasťou obcí) alebo o právnické osoby založené podľa Občianskeho zákonníka - napr. neziskové organizácie;*
- *iné osoby, ktoré nakladajú s majetkom obce, alebo ktorým bol majetok obce prenechaný na užívanie, a to v rozsahu dotýkajúcom sa tohto majetku – kontrolná pôsobnosť hlavného kontrolóra sa vzťahuje len na majetok obce, ktorý bol takýmto osobám na základe zmluvy zverený.*

Kontrolnej činnosti hlavného kontrolóra nepodlieha rozhodovacia činnosť obce v správnom konaní.

§ 18e

Pravidlá kontrolnej činnosti

Hlavný kontrolór pri výkone kontrolnej činnosti postupuje podľa pravidiel, ktoré ustanovuje osobitný zákon.^{16a)} Ďalšie podrobnosti o pravidlách kontrolnej činnosti môže ustanoviť obec uznesením.

§ 18f

Úlohy hlavného kontrolóra

(1) Hlavný kontrolór

- vykonáva kontrolu v rozsahu ustanovení § 18d,
- predkladá obecnému zastupiteľstvu raz za šesť mesiacov návrh plánu kontrolnej činnosti, ktorý musí byť najneskôr 15 dní pred prerokovaním v zastupiteľstve zverejnený spôsobom v obci obvyklým,
- vypracúva odborné stanoviská k návrhu rozpočtu obce a k návrhu záverečného účtu obce pred jeho schválením v obecnom zastupiteľstve,
- predkladá správu o výsledkoch kontroly priamo obecnému zastupiteľstvu na jeho najbližšom zasadnutí,
- predkladá obecnému zastupiteľstvu najmenej raz ročne správu o kontrolnej činnosti, a to do 60 dní po uplynutí kalendárneho roku,
- spolupracuje so štátnymi orgánmi vo veciach kontroly hospodárenia s prostriedkami pridelenými obci zo štátneho rozpočtu alebo zo štrukturálnych fondov Európskej únie,
- vybavuje sťažnosti, ak tak ustanovuje štatút obce,

- h) je povinný vykonať kontrolu, ak ho o to požiada obecné zastupiteľstvo, alebo starosta, ak vec neznesie odklad,
- i) plní ďalšie úlohy ustanovené osobitným zákonom.

(2) Hlavný kontrolór sa zúčastňuje na zasadnutiach obecného zastupiteľstva a obecnej rady s hlasom poradným; môže sa zúčastňovať aj na zasadnutiach komisií zriadených obecným zastupiteľstvom.

(3) Hlavný kontrolór je oprávnený nahliadať do dokladov, ako aj do iných dokumentov v rozsahu kontrolnej činnosti podľa § 18d.

(4) Hlavný kontrolór je povinný na požiadanie bezodkladne sprístupniť výsledky kontrol poslancom alebo starostovi.

Komentár:

Zmyslom funkcie hlavného kontrolóra je vykonávanie kontrolnej činnosti v obci. Hlavný kontrolór je povinný každých šesť mesiacov predložiť obecnému zastupiteľstvu na schválenie návrh plánu kontrolnej činnosti, pri zostavovaní ktorého vychádza z vlastných analýz, zistení, podnetov poslancov obecného zastupiteľstva, starostu a iných fyzických a právnických osôb. Obecné zastupiteľstvo môže predložený návrh dopĺňať, meniť alebo rušiť v ňom navrhované úlohy podľa vlastného uváženia. Schválený plán kontrolnej činnosti sa stáva základným dokumentom na prácu hlavného kontrolóra.

Hlavný kontrolór predkladá obecnému zastupiteľstvu odborné stanoviská k návrhu rozpočtu obce a k návrhu záverečného účtu obce pred hlasovaním o nich obecným zastupiteľstvom. Stanoviská by mali obsahovať aj odporúčanie hlavného kontrolóra na ich schválenie, prípadne schválenie s výhradami. Hlavný kontrolór by sa mal v predložených stanoviskách zaoberať otázkou, či bol návrh rozpočtu a návrh záverečného účtu obce pripravený v súlade s platnými právnymi predpismi v tejto oblasti, ako aj s vnútornými predpismi obce v tejto oblasti. Vhodné je, ak hlavný kontrolór pri ich príprave spolupracuje s audítorom overujúcim ročnú účtovnú závierku obce.

Hlavný kontrolór predkladá obecnému zastupiteľstvu správu o výsledkoch kontroly vrátane záverov z vykonaných kontrol. Ak hlavný kontrolór uskutočnil kontrolu, musí urobiť úkony smerujúce k tomu, aby bol na najbližšie rokovanie obecného zastupiteľstva do programu zaradený bod: správa o výsledku vykonanej kontroly. Rozhodnutie o obsahu a rozsahu správy zákon bližšie neupravuje, preto je vhodné, aby bola táto otázka - spolu s postupom predkladania správ - podrobnejšie upravená v pravidlách vykonávania kontrolnej činnosti.

Zákon ďalej ukladá hlavnému kontrolórovi povinnosť minimálne raz do roka predložiť obecnému zastupiteľstvu správu o kontrolnej činnosti, ktorá dokumentuje jeho ročnú kontrolnú činnosť (zoznam vykonaných kontrol s uvedením ich predmetu, počet kontrolných zistení a prijatých opatrení vrátane ich vyhodnotenia), a to do 60 dní po uplynutí kalendárneho roku.

Z praktického dôvodu a so zreteľom na zvýšenie účinnosti kontrolnej činnosti sa hlavnému kontrolórovi obce ukladá povinnosť vykonať kontrolu na podnet ktoréhokoľvek orgánu obce, teda nielen obecného zastupiteľstva, ale aj starostu obce.

Predpokladá sa, že starosta obce (rovnako ako obecné zastupiteľstvo) využije navrhované oprávnenie len v obzvlášť relevantnom prípade z hľadiska záujmov obce, keďže ide o výkon kontroly mimo plánu kontrolnej činnosti schváleného na príslušný polrok obecným zastupiteľstvom. To, či vec neznesie odklad, posudzuje vopred orgán obce, ktorý požaduje vykonať kontrolu, a to bez preukazovania tejto skutočnosti. Je však žiaduce, aby starosta obce, ktorý požiadal o výkon kontroly, informoval o tejto skutočnosti obecné zastupiteľstvo na jeho najbližšom zasadnutí.

Zákon stanovuje hlavnému kontrolórovi povinnosť byť prítomný na rokovaní obecného zastupiteľstva bez práva hlasovať, no s oprávnením vyjadriť sa k prerokúvaným témam a formulovať svoje

odporúčania (poradný hlas). Hlavný kontrolór by mal upozorniť obecné zastupiteľstvo na porušovanie právnych predpisov pri jeho rokovaní (napr. pri prijímaní uznesení, schvaľovaní všeobecne záväzných nariadení). Rovnako by to malo byť na rokovaní obecnej rady, ktorej sa má kontrolór povinnosť zúčastniť, a komisií obecného zastupiteľstva, ktorých sa zúčastniť môže.

§ 18g

Útvar hlavného kontrolóra

- (1) Obec si môže zriadiť útvar hlavného kontrolóra, ktorý je súčasťou obecného úradu.
- (2) Útvar hlavného kontrolóra riadi a za jeho činnosť zodpovedá hlavný kontrolór.
- (3) Útvar hlavného kontrolóra zabezpečuje odborné, administratívne a organizačné veci súvisiace s plnením úloh hlavného kontrolóra.

Komentár:

Útvar hlavného kontrolóra môže byť zriadený obcou ako súčasť organizačnej štruktúry obecného úradu. Zriadenie útvaru je kompetenciou starostu, ktorý vydáva organizačný poriadok obecného úradu a ktorý je povinný informovať o jeho zmenách (vrátane zriadenia útvaru hlavného kontrolóra útvaru) obecné zastupiteľstvo.

Potreba zriadenia útvaru hlavného kontrolóra prichádza do úvahy najmä vo väčších mestách, kde nie je možné zabezpečiť efektívny výkon kontrolnej činnosti prostredníctvom jednej osoby. Účelom útvaru je zaradiť doň ďalších zamestnancov obce, ktorí sa budú venovať kontrolnej činnosti pod vedením hlavného kontrolóra.

§ 19

Obecná polícia

Zriadenie, postavenie a úlohy obecnej polície upravuje osobitný zákon.^{10a)}

TRETIA ČASŤ

SPOLUPRÁCA OBCÍ

Vnútroštátna spolupráca

§ 20

Formy a zásady spolupráce

- (1) Obce môžu spolupracovať na základe zmluvy uzavretej na účel uskutočnenia konkrétnej úlohy alebo činnosti, na základe zmluvy o zriadení združenia obcí, zriadením alebo založením právnickej osoby podľa osobitného zákona^{16g)}.
- (2) Majetok, ktorý obce získajú na základe zmluvy uzavretej na účel uskutočnenia konkrétnej úlohy alebo činnosti, alebo z činnosti právnickej osoby, ktorú založili podľa osobitného zákona, stáva sa spoluvlastníctvom všetkých obcí, ktoré sú účastníkmi zmluvy. Podiel na majetku získanom spoločnou činnosťou zodpovedá sume vložených prostriedkov, ak sa obce nedohodnú inak.

- (3) Spolupráca obcí sa riadi zásadami zákonnosti, vzájomnej výhodnosti a súladu s potrebami obyvateľov obcí. Obce majú pri vzájomnej spolupráci rovnaké postavenie.

Komentár:

Tretia časť zákona upravuje spoluprácu obcí. Ide o dobrovoľný prejav vôle všetkých obcí, ktoré vstupujú do spolupráce na základe zmluvy. Treba poznamenať, že využívanie práva samospráv na združovanie a zmluvná spolupráca obcí by mohla v budúcnosti zohrať rozhodujúcejšiu rolu v súvislosti so zvyšujúcimi sa nárokmi na odbornosť administratívnych kapacít a na realizáciu organizačne alebo investične náročnejších úloh. Rozvoj foriem spolupráce a ich pevnejšie miesto v praxi územnej samosprávy je možné považovať za prirodzenejšiu a vhodnejšiu cestu, než cestu podmienenú dobrovoľného spájania jednotiek územnej samosprávy ako procesu municipalizácie. I keď v porovnaní s procesmi municipalizácie ide spravidla o zdĺhavejší proces, ostáva zachovaný samosprávny charakter každej obce. Vyžaduje si to však aktívnu účasť a snahu všetkých obcí o dosiahnutie optimálneho a efektívneho riešenia. Ako ukazujú príklady dobrej praxe zo zahraničia, prostredníctvom cieľenej spolupráce je možné realizovať takmer celú škálu úloh samosprávy vrátane činností, ktoré sú potrebné, ale nemajú verejnoprávny charakter.

Zákonodarca predpokladá dve formy spolupráce, a to na základe zmluvy a založením novej právnickej osoby. Pri spolupráci na základe zmluvy ide o spoluprácu, pri ktorej nevzniká nová právnická osoba – zmluvnými formami sú napr. zmluva o spolupráci, zmluva o zriadení spoločného obecného úradu, zmluva o združení podľa Občianskeho zákonníka. Právnická osoba môže mať podobu združenia obcí, alebo môže mať podobu akejkoľvek inej právnickej osoby, ktorá môže byť založená jednou alebo viacerými právnickými osobami.

Odsek dva všeobecne upravuje práva k majetku, ktorý je vkladom obce do zmluvnej spolupráce alebo spoločným výnosom zo spolupráce, za predpokladu, že si obce zmluvne neupravia iný spôsob určovania vkladov a rozdeľovania výnosov spolupráce.

Tretí odsek odkazuje na všeobecné zásady. Spolupráca nesmie byť v rozpore so zákonom, nesmie byť nevyvážená, či zjavne nevýhodná pre jednu zo strán a nesmie byť na úkor obyvateľov obcí. Zásada rovnosti v spolupráci platí všeobecne, bez ohľadu na počet obyvateľov, rozlohu či iné kritériá.

§ 20a

Zmluvy

- (1) Zmluva uzavretá na účel uskutočnenia konkrétnej úlohy alebo činnosti sa uzatvára na určitý čas alebo na neurčitý čas. Jej predmetom nemôže byť vznik právnickej osoby. Zmluva musí mať písomnú formu, inak je neplatná.
- (2) Zmluva musí obsahovať
- a) označenie účastníkov zmluvy,
 - b) vymedzenie predmetu zmluvy,
 - c) vymedzenie času, na ktorý sa uzatvára,
 - d) práva a povinnosti účastníkov zmluvy,
 - e) podiel každej obce na majetku získanom spoločnou činnosťou,
 - f) spôsob využitia stavby, ak je predmetom zmluvy,
 - g) spôsob odstúpenia od zmluvy a vyporiadania majetkových a finančných záväzkov.
- (3) Ak je predmetom zmluvy zriadenie spoločného obecného úradu, zmluva musí obsahovať

- a) určenie sídla spoločného obecného úradu; ak spoločný obecný úrad zabezpečuje prenesený výkon štátnej správy pre obec, ktorá ho uskutočňuje podľa osobitného predpisu aj pre iné obce, je jeho sídlom táto obec,
 - b) spôsob financovania jeho nákladov a jeho organizáciu,
 - c) určenie starostu, ktorý bude štatutárnym orgánom v majetkovoprávných veciach týkajúcich sa spoločného obecného úradu a v pracovnoprávných veciach týkajúcich sa zamestnancov v spoločnom obecnom úrade.
- (4) Na platnosť zmluvy je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov každej obce, ktorá je účastníkom zmluvy. Za záväzky vzniknuté voči tretím osobám zo zmluvy uzavretej na účel uskutočnenia konkrétnej úlohy alebo činnosti účastníci zmluvy zodpovedajú spoločne a nerozdielne, ak zmluva neustanovuje inak.
- (5) Obec, ktorá je sídlom spoločného obecného úradu, predkladá správu o činnosti a hospodárení spoločného obecného úradu ministerstvu do 31. marca za dva predchádzajúce kalendárne roky; obsah správy určí ministerstvo v súčinnosti s Ministerstvom financií Slovenskej republiky a zverejní na svojom webovom sídle.

Komentár:

Z obligatórnych náležitostí verejnoprávnej zmluvy o zriadení spoločného obecného úradu sa ostatnou novelou zákona vypustilo určenie počtu zamestnancov, čo pri vzniku tejto zmluvy nie je relevantné a mnohokrát ani známe. Táto úprava umožňuje flexibilnejšie zmeny v oblasti personálneho obsadenia spoločného obecného úradu vzhľadom na predmet jeho činnosti.

Keďže spoločný obecný úrad nemá právnu subjektivitu, jeho úlohy naďalej vykonávajú zamestnanci jednotlivých obcí, ktorých počet determinujú vnútorná organizácia a spôsob financovania spoločného obecného úradu.

Na účely hodnotenia preneseného výkonu štátnej správy na obce, fiškálnej politiky, zisťovania efektivity vynakladania finančných prostriedkov na uvedenú nepriamu správu a navrhovania zmien právnych predpisov je žiaduce, aby nielen ministerstvo vnútra, ale taktiež iné príslušné ústredné orgány štátnej správy disponovali relevantnými informáciami o činnosti spoločných obecných úradov vrátane ich hospodárenia, na čo reaguje odsek 5.

Združenie obcí

§ 20b

- (1) Obce môžu zriaďovať združenia obcí.
- (2) Združenie obcí je právnická osoba.
- (3) Združenie obcí vzniká dňom registrácie v registri združení obcí okresným úradom v sídle kraja.
- (4) Predmetom činnosti združenia obcí je najmä oblasť sociálnych vecí, starostlivosti o životné prostredie (predovšetkým zhromažďovanie, odvoz a spracúvanie komunálneho odpadu, odvádzanie a čistenie odpadových vôd), miestna doprava, oblasť školstva, kultúry a miestny cestovný ruch; svojou činnosťou združenie obcí napomáha vytvárať podmienky na plnenie úloh obcí, ako aj úloh vyššieho územného celku.

(5) Na platnosť zmluvy o zriadení združenia obcí je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov každej obce, ktorá je účastníkom zmluvy. Súčasťou zmluvy o zriadení združenia obcí sú jeho stanovy.

§ 20c

(1) Návrh na registráciu združenia obcí sa podáva okresnému úradu v sídle kraja, v ktorého územnom obvode sa nachádza sídlo združenia.

(2) K návrhu na registráciu sa prikladajú tieto doklady:

- a) zmluva o zriadení združenia obcí podpísaná starostami všetkých obcí, ktoré sa stávajú členmi združenia obcí, s uvedením ich mena, priezviska, rodného čísla, adresy trvalého pobytu, funkcie a názvu obce,
- b) uznesenia o schválení zmluvy obcami, ktoré sú jej účastníkmi,
- c) oznámenie o tom, kto je splnomocnencom oprávneným konať v mene združenia obcí,
- d) stanovy združenia, v ktorých sa uvádza
 1. názov združenia obcí,
 2. sídlo,
 3. predmet činnosti,
 4. orgány združenia obcí, spôsob ich ustanovenia, určenie orgánov oprávnených konať v mene združenia obcí,
 5. zásady hospodárenia,
 6. spôsob zrušenia, naloženia s majetkom a vyporiadania všetkých záväzkov združenia obcí;
- e) meno, priezvisko a adresa osoby splnomocnenej na podanie návrhu na registráciu združenia obcí.

(3) Názov združenia obcí sa musí líšiť od názvu právnickej osoby, ktorá už vyvíja činnosť na území Slovenskej republiky, a musí obsahovať slová „združenie obcí“.

(4) Ak návrh na registráciu nemá náležitosti podľa odsekov 2 a 3 alebo ak údaje v ňom uvedené sú neúplné alebo nepresné, okresný úrad v sídle kraja určí lehotu najviac 10 dní na odstránenie nedostatkov návrhu a konanie preruší. Ak navrhovateľ nedostatky návrhu na registráciu v určenej lehote neodstráni, okresný úrad v sídle kraja konanie zastaví.

§ 20d

(1) Okresný úrad v sídle kraja registráciu odmietne, ak z predloženej zmluvy alebo zo stanov vyplýva, že činnosť združenia obcí nie je v súlade

- a) s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, so zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, alebo s verejným záujmom,
- b) s § 20b ods. 4.

(2) O odmietnutí registrácie rozhodne okresný úrad v sídle kraja do 30 dní od začatia konania.

(3) Ak správny súd zruší rozhodnutie o odmietnutí registrácie združenia obcí, deň právoplatnosti rozhodnutia správneho súdu je dňom registrácie združenia obcí. Okresný úrad v sídle kraja na

vyžiadanie zašle jedno vyhotovenie stanov splnomocnencovi združenia obcí, na ktorom vyznačí deň registrácie.

- (4) Ak splnomocnencovi združenia obcí nebolo do 60 dní od začatia konania doručené rozhodnutie okresného úradu v sídle kraja o odmietnutí registrácie, združenie obcí nadobúda právnu subjektivitu dňom nasledujúcim po uplynutí tejto lehoty; tento deň je dňom registrácie. Okresný úrad v sídle kraja zašle splnomocnencovi združenia obcí jedno vyhotovenie stanov, na ktorom vyznačí deň registrácie.

§ 20e

- (1) Ak okresný úrad v sídle kraja nezistí dôvod na odmietnutie registrácie, vykoná do 30 dní od začatia konania registráciu a v tejto lehote zašle splnomocnencovi združenia obcí jedno vyhotovenie stanov s vyznačením dňa registrácie. O registrácii sa nevydáva rozhodnutie.
- (2) Vznik združenia obcí ako právnickej osoby, jeho názov a sídlo oznámi okresný úrad v sídle kraja do 7 dní od registrácie Štatistickému úradu Slovenskej republiky; to platí aj pre vznik združenia obcí podľa § 20d ods. 3 a 4.
- (3) Na konanie o registrácii sa vzťahuje správny poriadok, ak tento zákon neustanovuje inak.
- (4) Okresný úrad v sídle kraja vedie register združení obcí. Register združení obcí je verejný zoznam, do ktorého sa zapisujú
- názov a sídlo združenia obcí,
 - predmet činnosti združenia obcí,
 - názvy obcí, ktoré sú zriaďovateľmi združenia obcí,
 - orgán oprávnený konať v mene združenia obcí; meno, priezvisko a adresa trvalého pobytu osoby, ktorá vykonáva túto pôsobnosť,
 - dátum a číslo registrácie združenia obcí,
 - dátum a dôvod zrušenia združenia obcí,
 - vstup združenia obcí do likvidácie a skončenie likvidácie; meno, priezvisko a adresa trvalého pobytu likvidátora,
 - vyhlásenie konkurzu a skončenie konkurzného konania alebo zamietnutie návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku; meno, priezvisko a adresa trvalého pobytu správcu konkurznej podstaty,
 - dátum a dôvod výmazu združenia obcí z registra združení obcí,
 - zmeny údajov uvedených v písmenách a), b) a d).

- (5) Údaje v registri združení obcí sú účinné voči každému dňom vykonania zápisu.

§ 20f

- (1) Združenie obcí sa zrušuje
- dobrovoľným rozpustením alebo zlúčením s iným združením obcí,
 - právoplatným rozhodnutím okresného úradu v sídle kraja o jeho rozpustení.

- (2) Pri zrušení združenia obcí podľa odseku 1 písm. a) jeho štatutárny orgán oznámi zrušenie združenia do 15 dní príslušnému okresnému úradu v sídle kraja. Pri zrušení združenia obcí podľa odseku 1 písm. b) okresný úrad v sídle kraja vymenuje likvidátora.
- (3) Ak okresný úrad v sídle kraja zistí, že združenie obcí vyvíja činnosť uvedenú v § 20d ods. 1, bezodkladne ho na to upozorní a vyzve ho, aby do jedného mesiaca od doručenia upozornenia od takej činnosti upustilo. Ak združenie obcí v tejto činnosti po určenej lehote pokračuje, okresný úrad v sídle kraja vydá rozhodnutie o jeho rozpustení.
- (4) Správna žaloba proti rozhodnutiu o rozpustení združenia obcí má odkladný účinok.
- (5) Združenie obcí sa zrušuje s likvidáciou okrem zrušenia združenia obcí zlúčením s iným združením obcí. Na likvidáciu združenia obcí sa primerane vzťahuje osobitný predpis.^{17a)}
- (6) Združenie obcí zaniká dňom jeho výmazu z registra združení obcí okresným úradom v sídle kraja.

§ 21

Medzinárodná spolupráca

- (1) Obec môže v rozsahu svojej pôsobnosti spolupracovať s územnými a správnymi celkami alebo s úradmi iných štátov vykonávajúcimi miestne funkcie. Má právo stať sa členom medzinárodného združenia územných celkov alebo územných orgánov.
- (2) Dohoda alebo členstvo v medzinárodnom združení nesmie byť v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, so zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, alebo s verejným záujmom.
- (3) Ak je nevyhnutné zriadiť dohodou osobitný orgán, ten môže mať len súkromnoprávnu povahu.
- (4) Ak o to obec požiada, okresný úrad v sídle kraja posúdi návrh dohody alebo členstvo v medzinárodnom združení. Na požiadanie okresného úradu v sídle kraja sú príslušné orgány štátnej správy povinné bezodkladne poskytnúť súčinnosť pri vypracúvaní stanoviska.
- (5) Obec zasiela rovnopis uzatvorenej dohody alebo dokladu o členstve v medzinárodnom združení okresnému úradu v sídle kraja, ktorý vedie ich evidenciu.
- (6) Okresný úrad v sídle kraja podá na príslušný súd návrh na určenie povinnosti obce vypovedať dohodu alebo členstvo v medzinárodnom združení z dôvodu ich rozporu s odsekom 2.

Komentár:

Dôležité je zdôrazniť, že na spoluprácu miest a obcí Slovenska s územnými a správnymi celkami iných štátov má miestna územná samospráva právo, ktoré je limitované okrem Ústavy SR a zákonov aj medzinárodnými zmluvami, respektíve verejným záujmom. V rámci uvedených normatívnych aktov je toto jej právo neobmedzené. Zákon o obecnom zriadení upravuje len časť právnej regulácie

medzinárodnej spolupráce územnej samosprávy. Bližšie praktické informácie sú uvedené v časti venovanej zahraničnej spolupráci.

ŠTVRTÁ ČASŤ

MESTÁ

Vyhlasenie obce za mesto

§ 22

- (1) Národná rada Slovenskej republiky môže vždy k 1. januáru na návrh vlády vyhlásiť za mesto obec, ktorá
 - a) je hospodárskym, administratívnym a kultúrnym centrom alebo centrom cestovného ruchu, alebo kúpeľným miestom,
 - b) zabezpečuje služby aj pre obyvateľov okolitých obcí,
 - c) má zabezpečené dopravné spojenie s okolitými obcami,
 - d) má aspoň v časti územia mestský charakter zástavby,¹⁸⁾
 - e) má najmenej 5 000 obyvateľov.
- (2) Obec možno vyhlásiť za mesto, aj keď nespĺňa podmienku počtu obyvateľov, ak je to opodstatnené vzhľadom na splnenie ostatných predpokladov uvedených v odseku 1.
- (3) Návrh na vyhlásenie obce za mesto podáva vláda Národnej rade Slovenskej republiky na základe žiadosti obce.
- (4) Obec podáva žiadosť o vyhlásenie obce za mesto prostredníctvom okresného úradu v sídle kraja; k žiadosti priloží územný plán obce a ďalšiu dokumentáciu o tom, že spĺňa predpoklady uvedené v odseku 1. Okresný úrad v sídle kraja postúpi žiadosť obce spolu so svojím stanoviskom ministerstvu.
- (5) Uznesenie Národnej rady Slovenskej republiky o vyhlásení obce za mesto sa uverejňuje v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.
- (6) Na základe uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky vláda vydá osvedčenie o vyhlásení obce za mesto.
- (7) Po rozdelení obce vyhlásenej za mesto Národná rada Slovenskej republiky na návrh vlády uznesením odníme štatút mesta tej z nových obcí, ktorá prestala spĺňať predpoklady uvedené v odseku 1.
- (8) Mestá spolu s názvom používajú označenie „mesto“.

§ 22a

- (1) Právne postavenie, územné usporiadanie a orgány samosprávy miest s počtom obyvateľov nad 200 000 upravuje osobitný zákon.

(2) Osobitné postavenie hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy, štruktúru a postavenie jeho orgánov upravuje osobitný zákon.^{18a)}

§ 23

Výbory v mestských častiach

(1) Mesto môže zriaďovať v mestských častiach výbory. Členmi výborov sú všetci poslanci mestského zastupiteľstva zvolení v mestskej časti; členmi výborov môžu byť aj obyvatelia mesta s trvalým pobytom v mestskej časti zvolení mestským zastupiteľstvom. Na čele výboru je predseda, ktorým je člen výboru zvolený výborom.

(2) Výbory v mestských častiach reprezentujú obyvateľov mestskej časti a podieľajú sa na samospráve mesta.

(3) Oprávnenia a povinnosti výboru pri samospráve mesta, vzťahy výboru a mestského zastupiteľstva, štruktúru výboru a ďalšie potrebné veci upraví štatút mesta.

Komentár:

Zákonodarca bližšie nešpecifikuje povinnosti a práva výborov mestských častí a orgánov mesta a odkazuje na úpravu v štatúte mesta. Výbor mestskej časti je fakultatívnym orgánom mestského zastupiteľstva. Výbory mestských častí pritom môžu byť vhodným nástrojom na zohľadňovanie miestnych špecifik pri identifikácii strategických cieľov a prijímaní právnych noriem na území mesta. Nástroje plánovania, ktoré sú v zahraničí využívané v praxi územných celkov bez vlastných samosprávnych orgánov a bez vlastnej právnej subjektivity, sú najmä komunitné plánovanie a participatívne rozpočtovanie.

§ 24

Orgány mesta

(1) Mestské zastupiteľstvo je orgánom samosprávy mesta. Na jeho postavenie sa vzťahujú ustanovenia tohto zákona o obecnom zastupiteľstve. Okrem toho mestské zastupiteľstvo najmä

- rozhoduje o zriadení výborov v mestských častiach a o vymedzení ich oprávnení,
- ustanovuje erb mesta, vlajku mesta, pečať mesta, prípadne znelku mesta,
- schvaľuje štatút mesta.

(2) Predstaviteľom mesta a jeho najvyšším výkonným orgánom je primátor mesta. Na jeho postavenie sa vzťahujú ustanovenia tohto zákona o starostovi. Okrem toho primátor

- uchováva vlajku mesta a pečať mesta,
- používa mestské insígnie.

(3) Úlohy obecnej rady a obecného úradu plní v mestách mestská rada a mestský úrad.

PIATA ČASŤ

POSLANCI

Povinnosti a oprávnenia poslancov

§ 25

(1) Poslanec je povinný najmä

- a) zložiť sľub na prvom zasadnutí obecného zastupiteľstva, ktorého sa zúčastní,
- b) zúčastňovať sa zasadnutiu obecného zastupiteľstva a jeho orgánov, do ktorých bol zvolený,
- c) dodržiavať štatút obce, rokovací poriadok obecného zastupiteľstva a zásady odmeňovania poslancov,
- d) obhajovať záujmy obce a jej obyvateľov,
- e) informovať na požiadanie voličov o svojej činnosti a činnosti obecného zastupiteľstva,
- f) prehlbovať si vedomosti potrebné na výkon funkcie poslanca.

(2) Mandát poslanca zaniká

- a) odmietnutím sľubu alebo zložením sľubu s výhradou,
- b) uplynutím funkčného obdobia,
- c) vzdaním sa mandátu,
- d) právoplatným odsúdením za úmyselný trestný čin alebo právoplatným odsúdením za trestný čin, ak výkon trestu odňatia slobody nebol podmienene odložený,
- e) pozbavením spôsobilosti na právne úkony alebo obmedzením spôsobilosti na právne úkony,
- f) zmenou trvalého pobytu mimo územia obce; v mestách so samosprávou mestských častí aj v prípade zmeny trvalého pobytu mimo územia mestskej časti, v ktorej vykonáva funkciu,
- g) ak počas jedného roka sa nezúčastní ani raz na zasadnutiach obecného zastupiteľstva,
- h) v prípadoch podľa § 11 ods. 2, ak poslanec do 30 dní odo dňa vzniku nezlučiteľnosti funkcií nevykoná právny úkon na odstránenie nezlučiteľnosti funkcií,
- i) zrušením obce alebo
- j) smrťou.

Mandát poslanca zanikne vzdaním sa len vtedy, ak vzdanie sa bolo urobené ústne do zápisnice alebo písomne; pri písomnom vzdaní sa mandátu jeho účinky nastávajú doručením obecnému úradu. Vzdanie sa mandátu nemožno vziať späť.

(3) Poslanec je povinný skutočnosti podľa odseku 2 písm. d), f) a h) bezodkladne písomne oznámiť obci.

(4) Poslanec je oprávnený najmä

- a) predkladať obecnému zastupiteľstvu i ostatným orgánom návrhy,
- b) interpelovať starostu a členov obecnej rady vo veciach týkajúcich sa výkonu ich práce,
- c) požadovať od riaditeľov právnických osôb založených alebo zriadených obcou vysvetlenie vo veciach týkajúcich sa ich činnosti,
- d) požadovať informácie a vysvetlenia od fyzických a právnických osôb, ktoré vykonávajú v obci podnikateľskú činnosť, vo veciach týkajúcich sa dôsledkov ich podnikania v obci,
- e) zúčastňovať sa na previerkach, na kontrolách, na vybavovaní sťažností a oznámení, ktoré uskutočňujú orgány obce,
- f) požadovať vysvetlenia od štátnych orgánov vo veciach potrebných pre riadny výkon poslanskej funkcie.

- (5) Funkcia poslanca sa zásadne vykonáva bez prerušenia pracovného alebo obdobného pomeru. Poslancovi patrí náhrada skutočných výdavkov, ktoré mu v súvislosti s výkonom funkcie poslanca vznikli, podľa osobitných predpisov platných pre zamestnancov v pracovnom pomere.
- (6) Poslanec nesmie byť pre výkon svojej funkcie ukrátený na právach ani nárokoch vyplývajúcich z pracovného alebo obdobného pomeru. Zamestnávateľa umožňujú poslancom výkon funkcie podľa osobitných predpisov; to platí aj o členoch komisií, ktorí nie sú poslancami. Obec uhrádza zamestnávateľom na požiadanie náhradu za vyplatenú náhradu mzdy alebo inej odmeny za prácu. Poslancom, ktorí nie sú v pracovnom alebo obdobnom pomere, obec poskytuje náhradu ušlého zárobku.
- (7) Poslancovi, ktorý je dlhodobo uvoľnený zo zamestnania na výkon funkcie zástupcu starostu, patrí plat od obce; jeho pracovný pomer v doterajšom zamestnaní zostáva zachovaný za podmienok podľa osobitného predpisu.^{10aa)} Poslanec podľa prvej vety sa považuje na účely tvorby a použitia sociálneho fondu, dovolenky a cestovných náhrad za zamestnanca v pracovnom pomere a obec sa považuje za zamestnávateľa. Na sociálne poistenie a zdravotné poistenie poslanca podľa prvej vety sa vzťahujú osobitné predpisy.^{18b)}
- (8) Poslancovi možno poskytnúť odmenu najmä vzhľadom na úlohy a časovú náročnosť výkonu funkcie podľa zásad odmeňovania poslancov, najviac však v kalendárnom roku jeden mesačný plat starostu bez zvýšenia podľa príslušnej platovej skupiny.¹³⁾

§ 26

Poslanec skladá sľub, ktorý znie: „Sľubujem na svoju česť a svedomie, že budem riadne plniť svoje povinnosti, ochraňovať záujmy obce, dodržiavať Ústavu Slovenskej republiky, ústavné zákony, zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy, a pri výkone svojej funkcie poslanca obecného zastupiteľstva ich budem uplatňovať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia.“

Komentár k § 25 a § 26:

Ustanovenia upravujú individuálne postavenie verejného funkcionára – poslanca obecného zastupiteľstva.

Vznik funkcie

Právo kandidáta, ktorý vo voľbách do orgánov samosprávy obcí získal potrebný počet hlasov na výkon funkcie poslanca obecného zastupiteľstva, vzniká dňom vyhlásenia výsledku volieb príslušným volebným orgánom a voči tretím stranám sa deklaruje na základe osvedčenia o zvolení. Právo využívať práva a povinnosť realizovať povinnosti však vzniká až právoplatným (bezvýhradným) zložením sľubu poslanca. Zákonodarca ustanovuje lehotu, v rámci ktorej má byť zvolenému poslancovi umožnené ujať sa funkcie, to znamená naplniť Ústavou Slovenskej republiky ustanovené pasívne volebné právo a to lehotou na zvolanie ustanovujúceho zastupiteľstva do 30 kalendárnych dní odo dňa konania komunálnych volieb. Zároveň zákonodarca na základe skúseností z aplikačnej praxe ustanovuje aj náhradný termín pre prípad, ak ustanovujúce zastupiteľstvo zvolané nebolo. Na charakter týchto práv zvolených zástupcov a povinností orgánov samosprávy je potrebné pamätať nielen pri ustanovujúcom zastupiteľstve, ale aj pri uprázdnení mandátu poslanca a splnení zákonných podmienok nástupu náhradníka, najmä pri dodržaní zákonnej lehoty na vyhlásenie nástupu náhradníka na uprázdnení mandátu, ktorá je 15 dní od uprázdnenia mandátu.

Výkon funkcie

Zákonodarca ustanovuje základné povinnosti poslanca obecného zastupiteľstva a oprávnenia, ktoré sú potrebné na riadny výkon povinností poslanca.

Prvou povinnosťou poslanca je zložiť sľub na prvom zasadnutí obecného zastupiteľstva, ktorého sa zúčastní. Predmetom povinnosti nie je zloženie sľubu, lebo to môže poslanec aj odmietnuť, ale aby sa tak stalo na prvom zasadnutí, na ktorom sa poslanec zúčastní. Zároveň tým zákonodarca pripúšťa, že sa tak nemusí udiť na ustanovujúcom zasadnutí zastupiteľstva, ak sa ho poslanec nezučastní.

I keď by sa zdalo, že druhá povinnosť poslanca zúčastňovať sa na zasadnutiach zastupiteľstva a jeho orgánov, do ktorých bol zvolený, je nadbytočná, nie je to vždy tak. Dlhodobým zanedbávaním tejto povinnosti sa poslanec vystavuje riziku zániku mandátu.

Tretia oblasť povinností je obsiahnutá v dvoch ustanoveniach a pozostáva z povinnosti dodržiavať štatút obce, rokovací poriadok obecného zastupiteľstva a zásady odmeňovania poslancov z verejného záväzku obsiahnutom v sľube poslanca dodržiavať Ústavu Slovenskej republiky, ústavné zákony, zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy. Dodržiavanie ústavných, zákonných a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov je povinnosťou každého občana Slovenskej republiky. Vo voľbách do orgánov samosprávy obcí však môžu kandidovať a byť zvolení aj štátni príslušníci iných štátov, ktorí majú v obci trvalý pobyt.

Obsah štvrtej povinnosti vyjadrený obhajobou záujmov obce a jej obyvateľov, ktorý je obsiahnutý aj v sľube poslanca, treba odlišovať od individuálneho záujmu konkrétneho jednotlivca. Zákonodarca nemohol na vyjadrenie podstaty použiť pojem verejný záujem, pretože ten je spravidla formulovaný v normatívnych aktoch a ich dodržiavanie je zahrnuté v predchádzajúcej povinnosti. Prípustná je teda obhajoba skupinových záujmov obyvateľov (napr. rodičov školopovinných detí, dôchodcov, zdravotne postihnutých, či obyvateľov niektorej z častí obce), ktoré nemusia byť spoločné pre všetkých obyvateľov, no ich obhajoba a presadzovanie by nemali byť v rozpore so záujmami obce, ktoré sú rámcovo vymedzené v §1 ods. 2 prvá veta tohto zákona.

Ďalšou z povinností poslanca je písomná oznamovacia povinnosť voči obci pri skutočnostiach zakladajúcich zánik mandátu poslanca.

Dôležitou, no neraz opomínanou povinnosťou poslanca je jeho podmienená informačná povinnosť voči voličom o svojej činnosti, ale aj o činnosti obecného zastupiteľstva. Informačná povinnosť vzniká, ak je poslanec požiadaný o poskytnutie informácií, čím nie je dotknuté právo poslanca dostupnými informačnými prostriedkami aktívne informovať voličov o svojej činnosti a činnosti obecného zastupiteľstva.

V rámci oprávnení poslanca sa demonštratívne vypočítavajú tie, ktoré sú z hľadiska realizácie povinností, respektíve sľubu poslanca najdôležitejšie. Patria k nim oprávnenia iniciatívne – návrhové, informačné a participačné.

Iniciatívne oprávnenia realizované v podobe návrhov adresovaných obecnému zastupiteľstvu a jeho orgánom môžu mať podobu návrhu zmeny programu zasadnutia zastupiteľstva, návrhu uznesenia zastupiteľstva, návrhu procedurálneho charakteru, návrhu všeobecne záväzného nariadenia, či témy, ktorá má byť v rámci zasadnutia prerokovaná niektorým z orgánov obecného zastupiteľstva. Návrhy nemajú direktívnu povahu, preto k nim nie je priradená povinnosť návrh prerokovať, prípadne prerokovať v určitej lehote. Rokovací poriadok, ktorý ako interný procedurálny normatívny akt prijíma obecné zastupiteľstvo, môže upraviť podrobnosti predkladania návrhov, ich formu, spôsob vybavenia, či lehoty na prerokovanie.

Prostredníctvom interpelácie starostu obce môže poslanec z otázky verejného záujmu urobiť predmet rozpravy. Interpelácia je verejne položená otázka, ktorá sa vzťahuje na uplatňovanie a vykonávanie zákonov, všeobecne záväzných nariadení a uznesení obecného zastupiteľstva, prípadne napĺňania strategických dokumentov obce. Treba znovu pripomenúť, že poslanec, respektíve obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k starostovi nepredstavuje vzťah podriadenosti a nadriadenosti.

Oprávnenie požadovať vysvetlenia od riaditeľov všetkých obecných organizácií vo veciach ich činnosti súvisí s nepriamou kontrolou činnosti týchto organizácií a ich riaditeľov, ktorých vymenúva, resp. schvaľuje do funkcie obecné zastupiteľstvo. Vo vzťahu k podnikateľským subjektom vykonávajúcim svoju činnosť je informačné oprávnenie limitované dôsledkami podnikateľskej činnosti v obci. Nie je pritom rozhodujúce, či podnikateľ má sídlo v obci. Participačné oprávnenie sa vzťahuje na účasť na previerkach, na kontrolách, na vybavovaní sťažností a oznámení uskutočňovaných orgánmi obce. Nejde teda o autonómnu právomoc poslanca vykonávať previerky, kontroly, či vybavovať sťažnosti a oznámenia.

Ústavný zákon č. 37/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov vzťahujúci sa na poslancov mestských zastupiteľstiev a zastupiteľstiev mestských častí v Bratislave a v Košiciach upravuje okrem všeobecných povinností aj povinnosť členov týchto zastupiteľstiev podávať oznámenie funkcií, zamestnaní, činností a majetkových pomerov do tridsiatich dní odo dňa, keď sa ujali verejnej funkcie a počas trvania funkcie vždy do 31. marca .

Podmienky výkonu funkcie

Funkcia poslanca v zásade nezasahuje do pracovného alebo iného pomeru. Okolnosti výkonu tejto funkcie však môžu zasahovať do pracovného času zamestnanca. Zamestnávateľ je preto podľa Zákonníka práce povinný poskytnúť zamestnancovi pracovné voľno na nevyhnutne potrebný čas na výkon verejnej funkcie. Pracovné voľno sa v zásade poskytuje bez náhrady mzdy. Zákonodarca poskytuje nevyhnutnú ochranu poslancovi aj tým, že formuluje zákaz krátenia práv vyplývajúcich z pracovnoprávneho alebo obdobného pomeru.

Poslanec má nárok na náhradu skutočných výdavkov, ktoré mu v súvislosti s výkonom funkcie poslanca vznikli, podľa osobitných predpisov platných pre zamestnancov v pracovnom pomere.. Tieto výdavky musia súvisieť s výkonom funkcie, môže ísť napríklad o cestovné náhrady poskytnuté na účasť a zastupovanie obce na podujatiach. Na realizáciu takýchto aktivít sa predpokladá súhlas obecného zastupiteľstva, prípadne jeho orgánu.

Poslancovi možno vzhľadom na úlohy a časovú náročnosť výkonu funkcie poskytnúť odmenu, najviac však v kalendárnom roku jeden mesačný plat starostu bez zvýšenia podľa príslušnej platovej skupiny. Poskytovanie odmien poslancom je fakultatívna povinnosť obce, ak sú prijaté zásady odmeňovania poslancov. Tie by mali zohľadňovať intenzitu činnosti poslanca aj ich časovú náročnosť. Potrebné je poznamenať, že zákonodarca vylučuje súbeh akéhokoľvek zdaňovaného príjmu vrátane odmien poslanca s príjmom predčasného dôchodku. Pri aplikácii ustanovení o zákaze súbehu pritom nie je rozhodujúce, či poslanec odmenu skutočne poberá, ale rozhodujúci je právny nárok na takúto odmenu. Nie je preto postačujúce, ak sa poslanec, ktorý nechce stratiť nárok na predčasný dôchodok, svojej odmene vzdá, ale musí byť preukázateľné, že na túto odmenu stratil nárok.

Zákonodarca predpokladá, že rozsah a náročnosť výkonu zástupcu starostu môže, spravidla v mestách, znemožňovať výkon inej zárobkovej činnosti. Ustanovuje preto v Zákonníku práce ochranu takéhoto zamestnanca pred výpoveďou počas trvania uvoľnenia na výkon verejnej funkcie, a priznáva právo na primeraný plat od obce. Zástupca starostu aj po vymenovaní alebo voľbe naďalej ostáva poslancom obecného zastupiteľstva, preto je možné jeho platové náležitosti riešiť výhradne v zásadách odmeňovania poslancov.

Dôvody zániku mandátu poslanca zastupiteľstva možno rozlíšiť, ktoré sú od vôle poslanca nezávislé – smrť, strata spôsobilosti na právne úkony alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony uplynutím funkčného obdobia, zrušenie obce. Ostatné dôvody zániku súvisia s aktivitou poslanca. Ide o nasledovné dôvody zániku mandátu: nezloženie sľubu, vzdanie sa mandátu písomne alebo ústne do zápisnice (oznámenie o vzdaní sa funkcie poslanca sa s ohľadom na práva nástupcu nedá vziať späť), zmenou trvalého pobytu mimo územia obce; v mestách so samosprávou mestských častí aj v prípade zmeny trvalého pobytu mimo územia mestskej časti, v ktorej vykonáva funkciu, ak sa počas

jedného roka nezúčastní ani raz na zasadnutiach obecného zastupiteľstva, alebo ak nastal súbeh s funkciami, ktoré sú zo súbehu vylúčené.

Poslanec je povinný o vybraných skutočnostiach informovať obec, najmä ak bola jeho spôsobilosť na právne úkony úplne alebo čiastočne odňatá, alebo ak bol odsúdený za úmyselný trestný čin, alebo akýkoľvek trestný čin, kde bol uložený trest odňatia slobody bez probačného dohľadu. Následky môžu byť na fungovanie obce zásadné a nesplnením tejto povinnosti môže dôjsť k zásadným škodám tým, že sa na hlasovaní zúčastňuje neoprávnená osoba. Uznesenia, kde by nebola dosiahnutá predpísaná väčšina, bude potrebné opätovne prerokovať a schváliť. Niektoré uznesenia však už nebudú môcť byť menené z dôvodu ich realizácie.

ŠIESTA ČASŤ

ZÁVEREČNÉ, PRECHODNÉ A ZRUŠOVACIE USTANOVENIA

§ 27

- (1) Ak obec rozhoduje v správnom konaní v prvom stupni, odvolací orgán ustanovuje osobitný predpis.^{18ba)}
- (2) Ak Ústavný súd Slovenskej republiky vyhlási voľby do orgánu územnej samosprávy za neplatné alebo zruší ich výsledok,¹⁹⁾ úkony orgánu územnej samosprávy, ktorého sa rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky týka, a ktoré vykonal do rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, sa považujú za úkony vykonané oprávneným orgánom.

§ 27a

- (1) Ministerstvo ustanoví všeobecne záväzným právnym predpisom podrobnosti o označovaní ulíc a iných verejných priestranstiev a o číslovaní budov.
- (2) Na rozhodovanie o názvoch obcí a názvoch častí obcí, o inej zmene územia obce ako v § 2 ods. 3 a o určení súpisného čísla a orientačného čísla sa nevzťahuje správny poriadok.

§ 27b

Správne delikty

- (1) Správneho deliktu sa dopustí právnická osoba alebo fyzická osoba – podnikateľ, ak
 - a) poruší nariadenie,
 - b) neudržiava čistotu a poriadok na užívanom pozemku alebo na inej nehnuteľnosti, a tým naruší vzhľad alebo prostredie obce, alebo ak znečistí verejné priestranstvo alebo odkladá veci mimo vyhradených miest,
 - c) poruší povinnosť podľa § 2b ods. 6,
 - d) poruší povinnosť podľa § 2c ods. 3,
 - e) poruší povinnosť podľa § 2c ods. 4, alebo
 - f) poruší povinnosť podľa § 30e.

- (2) Obec uloží pokutu za správne delikty podľa odseku 1 do 6 638 eur.
- (3) Obec pri ukladaní pokuty prihliada na závažnosť, spôsob, trvanie a následky protiprávneho konania, na porušenie viacerých povinností a na opakované porušenie povinností.
- (4) Pokutu možno uložiť do jedného roka odo dňa, keď sa obec dozvedela o porušení povinnosti, najneskôr však do troch rokov odo dňa porušenia povinnosti.
- (5) Výnosy pokút sú príjmom rozpočtu obce.

§ 28

- (1) Na obce prechádzajú pôsobnosti, ktoré ku dňu účinnosti tohto zákona patrili podľa osobitných predpisov miestnym a mestským národným výborom, ak ich osobitný zákon nezveruje orgánom štátu.²⁰⁾
- (2) Na obce prechádzajú v rozsahu ustanovenom v prílohách A a B tohto zákona aj pôsobnosti, ktoré ku dňu účinnosti tohto zákona patrili podľa osobitných predpisov okresným a krajským národným výborom.

§ 29

Majetok obce, jeho nadobúdanie, nakladanie a hospodárenie s ním upravujú osobitné zákony.

§ 29a

Ak sa v tomto zákone alebo osobitnom predpise používa slovo „obec“, rozumie sa tým aj mesto, ak z tohto zákona alebo z osobitného predpisu nevyplýva, že ich ustanovenia sa vzťahujú len na obec alebo len na mesto.

§ 30

Prechodné ustanovenia

- (1) Obec, ktorá nepredložila ministerstvu svoje symboly na zapísanie do Heraldického registra Slovenskej republiky, urobí tak do 31. decembra 2006.
- (2) Pri ukladaní pokuty za konanie podľa § 13 ods. 8, ku ktorému došlo pred 1. januárom 2002, ak starosta do 31. decembra 2001 konanie nezačal, postupuje sa podľa tohto zákona. Na konanie o uložení pokuty podľa § 13 ods. 8 začaté pred 31. decembrom 2001 sa vzťahujú doterajšie predpisy.
- (3) Dohody o spolupráci uzatvorené pred 1. januárom 2002 predloží obec do 31. marca 2002 krajskému úradu; v tejto lehote predloží aj doklad o členstve v medzinárodnom združení, ak vzniklo pred 31. decembrom 2001.
- (4) Obec vyhlásená za mesto do 31. decembra 2001 je mestom podľa tohto zákona.
- (5) Združenie obcí, ktoré vzniklo do 31. decembra 2001, je združením obcí podľa tohto zákona.

- (6) Výkon funkcie hlavného kontrolóra obce zvoleného do funkcie pred 31. decembrom 2001 sa skončí zvolením hlavného kontrolóra obce do funkcie po 1. januári 2002, najneskôr však 31. marca 2003. Pracovnoprávny vzťah hlavného kontrolóra obce zvoleného pred 31. decembrom 2001 k obci sa nekončí.

§ 30a

Prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. júla 2004

- (1) V obciach, v ktorých je zvolený hlavný kontrolór podľa predpisov platných a účinných do 30. júna 2004, sa vykoná nová voľba hlavného kontrolóra podľa tohto zákona po uplynutí jeho funkčného obdobia.
- (2) Obce, v ktorých hlavný kontrolór nie je zvolený, alebo obce, v ktorých nevykonáva činnosť hlavný kontrolór viacerých obcí, zvolia hlavného kontrolóra podľa tohto zákona v lehote do 1. januára 2005. Starosta je povinný s právoplatne zvoleným hlavným kontrolórom uzavrieť pracovnú zmluvu v lehote 14 dní odo dňa voľby.
- (3) V obciach, kde je zvolený hlavný kontrolór, sa jeho platové pomery upravia podľa tohto zákona do 1. januára 2005.
- (4) Hlavný kontrolór, ktorý je zvolený do funkcie podľa predpisov platných do 30. júna 2004 a nespĺňa podmienku dosiahnutého vzdelania podľa § 18a ods. 1, zostáva naďalej vo funkcii. Vzdelanie podľa § 18a ods. 1 je tento hlavný kontrolór povinný dosiahnuť najneskôr do 30. júna 2009, inak sa má za to, že sa v tento deň svojej funkcie vzdal.
- (5) Hlavný kontrolór, ktorý nespĺňa povinnosti ostatného vedúceho zamestnanca¹⁶⁾ alebo ktorý nespĺňa podmienky podľa § 18 ods. 1 tretej vety a ods. 2, je povinný ich splniť do 1. októbra 2004, inak sa má za to, že sa v tento deň svojej funkcie vzdal.

§ 30b

- (1) Postupom podľa § 2 ods. 5 a 6 nie sú dotknuté vlastnícke vzťahy.
- (2) Príslušná správa katastra vykoná opatrenia vyplývajúce z územných zmien podľa § 2 ods. 5 a 6.

§ 30c

Hlavný kontrolór, ktorý je zvolený podľa predpisov platných do 30. júna 2004 a nespĺňa podmienku podľa § 18 ods. 1 tretej vety, je povinný ju splniť do 1. marca 2005, inak sa má za to, že sa v tento deň svojej funkcie vzdal.

§ 30d

Prechodné ustanovenie k úpravám účinným od 1. apríla 2010

Obec upraví rokovací poriadok obecného zastupiteľstva v súlade s § 12 ods. 1 až 6 do 30. septembra 2010.

§ 30e

Prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. júla 2015

Ak ide o budovu, ktorej nebolo do 30. júna 2015 určené súpisné číslo a orientačné číslo, vlastník budovy je povinný podať žiadosť o určenie súpisného čísla a orientačného čísla, ak sa určuje, do 31. decembra 2015. Ak vlastník budovy v lehote podľa prvej vety žiadosť nepodá, obec rozhodne o určení súpisného čísla a orientačného čísla aj bez žiadosti.

§ 31

Zrušujú sa

1. zákon č. 69/1967 Zb. o národných výboroch v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 72/1969 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 115/1970 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 130/1970 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 131/1970 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 34/1971 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 62/1971 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 121/1971 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 159/1971 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 52/1982 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 139/1982 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 107/1988 Zb. a zákona Slovenskej národnej rady č. 130/1990 Zb.;
2. čl. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 72/1969 Zb. o niektorých opatreniach v organizácii a pôsobnosti národných výborov Slovenskej socialistickej republiky v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 34/1971 Zb. a zákona Slovenskej národnej rady č. 159/1971 Zb.;
3. zákon Slovenskej národnej rady č. 131/1970 Zb. o zriadení krajských národných výborov v Slovenskej socialistickej republike a o opatreniach s tým súvisiacich v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 34/1971 Zb. a zákona Slovenskej národnej rady č. 159/1971 Zb.;
4. čl. II zákona Slovenskej národnej rady č. 159/1971 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o národných výboroch a upravuje pôsobnosť národných výborov na niektorých úsekoch štátnej správy;
5. čl. VI zákona Slovenskej národnej rady č. 52/1982 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o národných výboroch a upravuje pôsobnosť miestnych národných výborov v strediskových obciach;
6. čl. II a III zákona Slovenskej národnej rady č. 139/1982 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o národných výboroch a upravuje pôsobnosť mestských národných výborov na niektorých úsekoch štátnej správy;
7. čl. II zákona Slovenskej národnej rady č. 107/1988 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o národných výboroch;
8. vládne nariadenie č. 305/1948 Zb. o niektorých presunoch pôsobností vo verejnej správe;

9. vládna nariadenie č. 116/1949 Zb. o ďalších presunoch pôsobnosti vo verejnej správe;
10. vládna nariadenie č. 122/1951 Zb. o ďalších presunoch pôsobnosti a o iných zjednodušeníach verejnej správy v znení vládneho nariadenia č. 47/1953 Zb.;
11. vládna nariadenie č. 12/1968 Zb. o úprave odmien a náhrad a niektorých ďalších pomerov poslancov národných výborov a členov komisií a aktívov národných výborov v znení nariadenia vlády Slovenskej socialistickej republiky č. 128/1971 Zb. a nariadenia vlády Slovenskej socialistickej republiky č. 229/1988 Zb.;
12. nariadenie vlády Slovenskej socialistickej republiky č. 18/1972 Zb. o inšpekcii verejného poriadku národných výborov v znení nariadenia vlády Slovenskej socialistickej republiky č. 157/1982 Zb.;
13. nariadenie vlády Slovenskej socialistickej republiky č. 156/1982 Zb., ktorým sa ustanovujú významné veľké mestá a kúpeľné mestá, v znení nariadenia vlády Slovenskej socialistickej republiky č. 28/1989 Zb.;
14. nariadenie vlády Slovenskej socialistickej republiky č. 60/1984 Zb. o čestnom uznaní Za rozvoj národných výborov.

§ 31a

Zrušovacie ustanovenia účinné od 1. apríla 2018

Zrušujú sa:

1. zákon č. 80/1920 Sb. o pamätných knihách obecných,
2. vládní nařízení č. 169/1932 Sb. o pamätných knihách obecných.

§ 32

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom volieb do orgánov samosprávy obcí v roku 1990; ustanovenie § 30 ods. 1 tohto zákona nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia.

Čl. II

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. apríla 2018.

Poznámky :

- 1) Čl. 64a Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 90/2001 Z. z.
- 1a) Čl. 67 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v znení ústavného zákona č. 90/2001 Z. z.
- 1b) § 3 ods. 3 písm. d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky.

- 1c) Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov.
- 1d) Zákon Slovenskej národnej rady č. 377/1990 Zb. o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave
v znení neskorších predpisov. Zákon Slovenskej národnej rady č. 401/1990 Zb. o meste Košice
v znení neskorších predpisov.
- 2a) Zákon č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov.
- 2aa) Napríklad § 30 ods. 2 zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za
komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení zákona č. 538/2007 Z. z.
- 2b) § 4 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín.
- 2c) § 43a ods. 2 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon)
v znení zákona č. 237/2000 Z. z.
- 3) § 3 zákona č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov
Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.
§ 42 ods. 2 a § 63 ods. 2 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení
niektorých zákonov.
- 4) Napríklad § 21 a 23 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej
ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov, § 41 ods. 2 písm. c) zákona č. 7/2010
Z. z. o ochrane pred povodňami.
- 4a) § 8 zákona č. 253/1998 Z. z. v znení neskorších predpisov. 20 zákona č. 404/2011 Z. z.
- 5) Zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení
niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- 5a) Napríklad zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne
odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov, zákon č. 447/2015 Z. z.
o miestnom poplatku za rozvoj a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 5b) Napríklad § 34 ods. 2 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon)
v znení zákona č. 279/2001 Z. z., § 3 ods. 1 zákona č. 178/1998 Z. z. o podmienkach predaja
výrobkov a poskytovania služieb na trhovách miestach a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991
Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení
neskorších predpisov, § 8 ods. 5 písm. a) zákona č. 215/2001 Z. z. o ochrane genetických zdrojov
rastlín pre výživu a poľnohospodárstvo, § 16 ods. 1 písm. k) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej
správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení
neskorších predpisov, § 21 ods. 3 písm. d), ods. 4 písm. c), ods. 5 písm. i) a ods. 7 písm. c) zákona
č. 171/2005 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení
neskorších predpisov, § 23 ods. 4 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné
prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 27 ods. 1
písm. c) zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší, § 44 písm. c) zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej

- doprave, § 12 ods. 4 písm. b) deviaty bod zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 5c) Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- 5d) Zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.
- 6) Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.
- 6a) Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.
- 6b) § 3 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z.
- 8a) Článok 71 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v znení ústavného zákona č. 90/2001 Z. z.
- 8b) Napríklad § 4 písm. c) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky.
- 8ba) § 3 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. v znení zákona č. 117/1998 Z. z.
- 8c) §8a ods. 4 zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov.
- 8d) § 362 Správneho súdneho poriadku.
- 9) Zákon Slovenskej národnej rady č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov.
- 9a) Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
- 9b) Zákon č. 423/2015 Z. z. o štatutárnom audite a o zmene a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 91/2016 Z. z.
- 10) Napríklad zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 10a) Napríklad zákon Slovenskej národnej rady č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov.
- 10aa) § 136 ods. 2 Zákonníka práce v znení zákona č. 210/2003 Z. z.
- 10b) Napríklad zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry.

- 11) Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 253/1994 Z. z. o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest v znení neskorších predpisov.
- 11a) Zákon č. 143/1992 Zb. o plate a odmene za pracovnú pohotovosť v rozpočtových a v niektorých ďalších organizáciách a orgánoch v znení neskorších predpisov.
- 12) § 163 zákona č. 180/2014 Z. z.
- 12a) Napríklad § 17 až 20 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, § 91 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 11 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 84/2014 Z. z.
- 12b) § 1 ods. 3 písm. b) zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 13) § 4 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 253/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov.
- 16) Zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme.
- 16a) § 20 až 27 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 16b) § 49 a 50 Zákonníka práce.
- 16c) Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov.
- 16d) Zákon č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov.
- 16e) Zákon č. 85/1990 Zb. v znení neskorších predpisov.
- 16f) Napríklad zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 16g) § 11 ods. 3 zákona č. 152/1998 Z. z.
- 17a) § 70 až 75a Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov.
- 18) § 139a ods. 6 zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov.
- 18a) Zákon Slovenskej národnej rady č. 377/1990 Zb. o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave v znení neskorších predpisov.
- 18aa) Napríklad zákon č. 171/2005 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

18b) Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

18ba) § 4 ods. 2 písm. d) zákona č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

19) § 63 ods. 1 písm. a) až c) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov.

20) § 14 ods. 5 zákona Slovenskej národnej rady č. 472/1990 Zb. o organizácii miestnej štátnej správy.

§ 13 ods. 4 zákona Slovenskej národnej rady č. 595/1990 Zb. o štátnej správe pre životné prostredie.

1.4. Ústavný zákon o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov

v znení ústavného zákona č. 545/2005 Z. z.

Ústavný zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov (ďalej len „ústavný zákon“) nahradil ústavný zákon č. 119/1995 Z. z. o zamedzení rozporu záujmov pri výkone funkcií ústavných činiteľov a vyšších štátnych funkcionárov, ktorý sa počas takmer 8-ročnej platnosti a účinnosti ukázal ako neefektívny. Pod osobnú pôsobnosť ústavného zákona z roku 1995 funkcionári územnej samosprávy nepatrili.

Ústavný zákon z roku 2004 podstatne rozšíril osobnú pôsobnosť právnej úpravy a spresnil legislatívne vyjadrenie povinností a obmedzení verejných činiteľov, novo upravil konanie o ochrane verejného záujmu a sprísnil sankcie za porušovanie povinností a obmedzení verejných funkcionárov ustanovených ústavným zákonom a osobitnými zákonmi.

Na účely ústavného zákona je **verejný záujem** taký záujem, ktorý prináša majetkový prospech alebo iný prospech všetkým občanom alebo mnohým občanom. Naproti tomu **osobný záujem** je taký záujem, ktorý prináša majetkový prospech alebo iný prospech verejnému funkcionárovi alebo jemu blízkym osobám.

Rozpor záujmov na účely ústavného zákona je skutočnosť, keď verejný funkcionár pri výkone svojej funkcie uprednostní osobný záujem pred verejným záujmom.

Ústavný zákon ustanovuje nezlučiteľnosť funkcie verejného funkcionára s výkonom niektorých iných funkcií, zamestnaní alebo činností paralelne s výkonom verejnej funkcie, ktorá podlieha režimu tohto ústavného zákona. Ústavný zákon **ustanovuje tiež všeobecné a osobitné povinnosti a obmedzenia pre verejného funkcionára** na zamedzenie vzniku rozporu jeho osobného záujmu s verejným záujmom pri výkone verejnej funkcie. V neposlednom rade **zakotvuje zodpovednosť verejného funkcionára za nesplnenie alebo porušenie povinností a obmedzení ustanovených ústavným zákonom vrátane sankcií**, ktoré možno verejnému funkcionárovi za nesplnenie alebo porušenie povinností alebo obmedzení uložiť.

Pod osobnú pôsobnosť ústavného zákona patria z funkcionárov miestnej územnej samosprávy **primátori miest, starostovia obcí, starostovia mestských častí Bratislavy a Košíc, poslanci mestských zastupiteľstiev a zastupiteľstiev mestských častí Bratislavy a Košíc (ďalej len**

„dotknutí veřejní funkcionáři“). Spod osobnej pôsobnosti ústavného zákona sú vyňatí poslanci obecných zastupiteľstiev.

Dotknutí veřejní funkcionáři musia dodržiavať všetky povinnosti, obmedzenia a zákazy stanovené ústavným zákonom. Nesmú najmä uprednostniť osobný záujem pred záujmom verejným; nesmú vykonávať funkcie, zamestnania a činnosti, ktoré sú nezlučiteľné s funkciou veřejného funkcionára (rozpor musia odstrániť v 30-dňovej lehote od ustanovenia do funkcie), starostovia/primátori nesmú byť štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, členom riadiaceho, kontrolného alebo dozorného orgánu právnickej osoby zriadenej na výkon podnikateľskej činnosti (okrem valného zhromaždenia a členskej schôdze). Výnimku tvoria prípady, keď zastupujú mesto alebo obec v orgánoch právnických osôb s majetkovou účasťou mesta alebo obce, a ak sa za členstvo v tomto orgáne neposkytuje finančná odmena.

Povinní sú tiež na rokovaníach orgánov mesta alebo obce, na ktorých sa zúčastnia a na ktorých vystúpia k nejakému bodu programu, oznámiť v úvode skutočnosť, že na danej veci majú osobný záujem, alebo že ide o vec, z ktorej má majetkový prospech politický subjekt, ktorého sú členmi, ak im je táto skutočnosť známa. Príslušný orgán je povinný túto skutočnosť uviesť v zázname alebo v zápisnici z rokovania. Ústavný zákon im zakazuje využívať svoju funkciu, právomoci z nej vyplývajúce a informácie nadobudnuté pri jej výkone alebo v súvislosti s jej výkonom na získavanie výhod vo svoj prospech, v prospech blízkych osôb, ale ani iných fyzických a právnických osôb a aj žiadať alebo prijímať dary, navádzať iného na poskytovanie darov alebo získavať iné výhody v súvislosti s výkonom svojej funkcie.

Dôležitou povinnosťou dotknutých veřejných funkcionárov je **podávanie písomných oznámení funkcií, zamestnaní, činností a majetkových pomerov**, ktoré sú povinní podať do 30 dní od zloženia sľubu a počas výkonu funkcie vždy do 31. marca za predchádzajúci rok.

V písomnom oznámení dotknutý veřejný funkcionár uvedie

- či spĺňa podmienky nezlučiteľnosti výkonu funkcie veřejného funkcionára s výkonom iných funkcií, zamestnaní alebo činností,
- aké zamestnanie vykonáva v pracovnom pomere, obdobnom pracovnom vzťahu alebo štátnozamestnaneckom pomere a akú podnikateľskú činnosť vykonáva popri výkone funkcie veřejného funkcionára,
- aké má funkcie v štátnych orgánoch, v orgánoch územnej samosprávy, v orgánoch právnických osôb vykonávajúcich podnikateľskú činnosť a v orgánoch iných právnických osôb; taktiež uvedie, z ktorých uvádzaných funkcií má príjem, funkčné alebo iné požitky,
- svoje príjmy dosiahnuté v uplynulom kalendárnom roku z výkonu funkcie veřejného funkcionára a z výkonu iných funkcií, zamestnaní alebo činností, v ktorých vykonávaní veřejný funkcionár pokračuje aj po ujatí sa výkonu funkcie veřejného funkcionára,
- svoje majetkové pomery a majetkové pomery manžela a neplnoletých detí, ktorí s ním žijú v domácnosti, vrátane osobných údajov v rozsahu titul, meno, priezvisko a adresa trvalého pobytu.

K písomnému oznámeniu musí dotknutý veřejný funkcionár priložiť najneskôr **do 30. apríla potvrdenie o podanom daňovom priznaní k dani z príjmov fyzických osôb alebo iný doklad vydávaný na daňové účely** potvrdzujúci sumu príjmov, ktoré získal za predchádzajúci kalendárny rok.

Dotknutí veřejní funkcionáři miest a obcí podávajú písomné oznámenia komisii mestského/obecného zastupiteľstva (ďalej len „zastupiteľstvo“), ktorú je zastupiteľstvo povinné zo zákona zriadiť. Členom komisie môže byť iba poslanec príslušného zastupiteľstva. Ak sú v zastupiteľstve zástupcovia politických strán alebo nezávislí poslanci, komisia je podľa ústavného zákona zložená z jedného zástupcu každej politickej strany a jedného zástupcu nezávislých poslancov. Komisnia musí mať aspoň troch členov; ak sa tento počet nedosiahne vyššie uvedeným spôsobom, doplní sa počet členov komisie o zástupcu politickej strany s najvyšším počtom poslancov. Komisnia je oprávnená

v prípade pochybností o pravdivosti alebo úplnosti oznámenia požiadať verejného funkcionára o vysvetlenie.

Konanie o návrhu vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov vykonáva v podmienkach miest a obcí príslušné zastupiteľstvo.

1.5. Zákon č. 85/1990 Zb. o petičnom práve

v znení zákonov č. 242/1998 Z. z. , 112/2010 Z. z. a 29/2015

Petičné právo je jedným zo základných politických práv predstavujúcich okrem iného formu priamej demokracie. Odráža v sebe uplatnenie princípu suverenity občanov zakladajúceho ich legitímny nárok zúčastňovať sa na správe vecí verejných. Súčasne je jedným z kontrolných mechanizmov a nástrojov na presadenie záujmov skupín či jednotlivcov.

Zákon podrobnejšie špecifikuje možnosti realizácie petičného práva. Stanovuje, že každý má právo sám alebo s inými obracať sa vo veciach verejného záujmu alebo iného spoločného záujmu s petíciami na orgány verejnej moci.

Na účely zákona sú orgánmi verejnej moci štátne orgány, orgány územnej samosprávy a osoby, ktorým zákon zveril rozhodovanie o právach a právom chránených záujmoch osôb.

Petícia je listina, pod ktorú sa podpisujú občania, a tým sa v konkrétnej veci obracajú na orgány verejnej moci (štátne orgány alebo orgány územnej samosprávy – obce, vyššie územné celky) s návrhmi, žiadosťami, výzvami, prípadne sťažnosťami či protestom. Petíciou možno žiadať, navrhnovať či prejavovať množstvo vecí – žiadať výstavbu alebo opravu športového areálu, prejavovať nesúhlas so zničením parku kvôli výstavbe obchodného centra, žiadať zachovanie školy, žiadať o využívanie kultúrneho strediska v obci na účely verejné, a nie obchodné a iné.

Petíciou je však možné riešiť len veci verejného alebo iného všeobecného záujmu. Z toho dôvodu petíciou nemožno napr. žiadať zrušenie stavebného povolenia na výstavbu obchodného domu. V tomto prípade je treba vec riešiť individuálne - podaním odvolania.

V niektorých prípadoch zákon výslovne zakazuje podať petíciu. Petíciou sa nesmie zasahovať do nezávislosti súdu pri jeho rozhodovaní a nesmie sa ňou vyzývať k porušovaniu ústavy a zákonov a právne záväzných aktov Európskej únie, k popieraniam alebo obmedzovaniu osobných, politických alebo iných práv. Petíciou sa tiež nesmie vyzývať k roznecovaniu nenávisťi a neznášanlivosti z týchto dôvodov alebo k násiliu a hrubej neslušnosti.

Naše zákony v niektorých prípadoch s využitím petičného práva výslovne počítajú. V obci je petícia nevyhnutná na vyhlásenie miestneho referenda, na hlasovanie o odvolaní starostu a na voľbu nezávislých kandidátov do samospráv miest a obcí.

Petíciou je možné obrátiť sa na obec všeobecne, alebo ju možno adresovať priamo starostovi či obecnému zastupiteľstvu. Treba však uviesť, že petícia síce môže rozprúdiť diskusiu v obci, ale má v mnohých prípadoch malú právnu silu na to, aby bola použitá ako jediný prostriedok nápravy pri porušovaní verejného záujmu či práv jednotlivcov alebo skupín. Orgány obce ju totiž môžu vybaviť aj negatívne a organizátori petície nemajú právo namietajú jej vybavenie.

Petíciu môžu zostaviť, obstarat' pod ňu podpisy a doručiť príslušnému orgánu osoby akejkol'vek štátnej príslušnosti (občania SR, ako aj cudzinci) a v zásade akéhokol'vek veku, teda aj mladí, ktorí nedovŕšili osemnásť rokov (maloleté osoby). Aby však petíciu mohli zostaviť aj maloleté osoby, musí ísť o takú petíciu, ktorá je svojou povahou primeraná rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku. Maloleté osoby môžu určite zorganizovať petíciu za zachovanie školy, za zachovanie centra voľného času, za zachovanie kultúrneho strediska, žiadať výstavbu alebo opravu športového areálu, prejavíť nesúhlas so zničením parku kvôli výstavbe obchodného centra a pod. Maloleté osoby však nemôžu organizovať petície týkajúce sa napr. volebných vecí, pretože aktívne volebné právo je viazané na vek osemnásť rokov (napr. petície na voľbu nezávislých kandidátov do samospráv miest a obcí). Maloleté osoby tiež nemôžu organizovať petíciu za vyhlásenie miestneho referenda a za hlasovanie o odvolaní starostu.

Aby petícia zostavená maloletými osobami bola platná, musí byť medzi nimi aspoň jedna osoba, ktorá dovŕšila osemnásť rokov. Zákon totiž stanovuje podmienku, že osoby, ktoré organizujú petíciu, musia spomedzi seba určiť osobu, ktorá dovŕšila vek osemnásť rokov, aby organizátorov petície zastupovala v styku napr. s obcou.

Minimálna veková hranica je stanovená aj na zhromažďovanie podpisov na mieste prístupnom verejnosti (napr. v parku, na námestí alebo pred školou). Zhromažďovať podpisy na mieste prístupnom verejnosti môže iba osoba, ktorá dovŕšila vek šestnásť rokov.

Na zorganizovanie petície si môžu osoby podávajúce petíciu vytvoriť petičný výbor. Petičný výbor nie je právnickou osobou, preto na jeho vytvorenie nie je potrebné žiadne povolenie alebo registrácia. Aj členovia petičného výboru sú povinní určiť na zastupovanie osobu, ktorá dovŕšila vek osemnásť rokov. Okrem jednotlivcov môžu petíciu zorganizovať aj právnické osoby, ako sú napríklad občianske združenia. V týchto prípadoch sa ako subjekt, ktorý petíciu zostavil a podáva, označí združenie, príp. iná právnická osoba. Aj tu je však združenie povinné označiť osobu zodpovednú za styk s úradmi, ktorá dovŕšila vek osemnásť rokov. V ďalšom je postup taký istý, ako keď petíciu podávajú fyzické osoby.

Pod petíciu sa môžu v zásade podpísať osoby akejkol'vek štátnej príslušnosti (občania SR, ako aj cudzinci) a akéhokol'vek veku, teda aj mladí, ktorí nedovŕšili osemnásť rokov (maloleté osoby). Aby petíciu mohli podpísať maloletí, aj tu platí podmienka, že musí ísť o petíciu, ktorá je svojou povahou primeraná rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku. Ak by petíciu napr. o volebných veciach, za vyhlásenie miestneho referenda a za hlasovanie o odvolaní starostu podpísala osoba maloletá, jej podpis by bol neplatný.

Okrem podmienky plnoletosti je v niektorých prípadoch podmienkou na spôsobilosť podpísať petíciu aj štátne občianstvo Slovenskej republiky alebo trvalý pobyt v obci. Napríklad na platné podpísanie petície za vyhlásenie celoštátneho referenda je potrebné byť občanom Slovenskej republiky a na platné podpísanie petície za vyhlásenie miestneho referenda a za hlasovanie o odvolaní starostu je potrebné mať trvalý pobyt v obci, ktorej sa petícia týka.

Zákon umožňuje podporiť petíciu aj elektronicky. Osoba podporujúca petíciu pritom namiesto podpisu na účely potvrdenia podpory elektronickej petície uvedie svoju adresu elektronickej pošty, elektronickej schránky (prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy), pripojí zaručený elektronický podpis alebo vykoná potvrdenie podpory osobitným spôsobom prostredníctvom informačného systému na elektronické zhromažďovanie údajov o osobách podporujúcich petíciu.

Právu podať petíciu prislúcha povinnosť úradov prijať petíciu, prešetriť ju a vybaviť tak, aby zistili skutočný stav veci, jej súlad alebo rozpor s právnymi predpismi a verejným alebo iným spoločným záujmom.

Ak je petícia určená obecnému zastupiteľstvu, je povinné petíciu prerokovať podľa ostatnej novely zákona na svojom zasadnutí, pokiaľ ju podporilo aspoň 1000 osôb alebo 8 % oprávnených voličov obce a umožniť pritom vystúpiť k tomuto bodu zástupcovi a členom petičného výboru. Prerokovať petíciu obecné zastupiteľstvo nie je povinné, ak vyhoví jej obsahu v plnom rozsahu..

Orgán verejnej moci - teda aj obecné zastupiteľstvo - je povinné zverejniť výsledok vybavenia petície na webovom sídle obce, ak ho má zriadené, a na elektronickej úradnej tabuli, ak to technické podmienky umožňujú, a to do desiatich pracovných dní od jej vybavenia. S účinnosťou od 1. septembra 2015 sa totiž zaviedlo povinné zverejňovanie výsledku vybavenia petície.

Orgán verejnej moci, ktorému bola petícia určená, nemusí brať do úvahy podporu petície tých osôb, ktoré o sebe uviedli údaje nečitateľne, neúplne alebo nepravdivo.

1.6. Zákon č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach

v znení zákonov č. 289/2012 Z. z., 386/2015 Z. z., 125/2016 Z. z., 94/2017 Z. z.

Zákon upravuje postup orgánov verejnej správy a iných orgánov Slovenskej republiky pri podávaní, prijímaní, evidovaní, prešetrovaní a písomnom oznámení výsledku prešetrenia sťažnosti alebo prekontrolovania sťažnosti. Orgánmi verejnej správy sa na účely zákona rozumejú orgány štátnej správy a nimi zriadené organizácie, orgány územnej samosprávy (obce, mestá, vyššie územné celky) a nimi zriadené organizácie, osoby, ktorým zákon zveril rozhodovanie o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach iných osôb. Podľa zákona majú povinnosť postupovať aj iné štátne orgány. Ide o orgány, ktoré majú podľa Ústavy Slovenskej republiky nezávislé postavenie, napríklad Najvyšší kontrolný úrad SR a Kancelária Národnej rady SR.

Sťažnosti sú v zmysle zákona o sťažnostiach oprávnené podávať fyzické alebo právnické osoby. Zákon pozitívne vymedzuje sťažnosť ako podanie sťažovateľa, ktorým sa domáha ochrany svojich práv alebo právom chránených záujmov, o ktorých sa domnieva, že boli porušené činnosťou alebo nečinnosťou orgánu verejnej správy, alebo poukazuje na konkrétne nedostatky, najmä na porušenie právnych predpisov, ktorých odstránenie je v pôsobnosti orgánu verejnej správy.

V zmysle negatívneho vymedzenia zákon jasne definuje, kedy podanie nemá charakter sťažnosti.

V porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou súčasný zákon o sťažnostiach podrobne upravuje posúdenie a spôsob vybavenia podania, ktoré má viacej častí, z ktorých iba niektoré sú sťažnosťou, ako aj prípady, ak je orgán verejnej správy príslušný na vybavenie iba niektorých z nich.

Sťažnosť možno podať písomne, ústne do záznamu, telefaxom alebo elektronicou poštou. Sťažnosť musí obsahovať meno, priezvisko, adresu trvalého pobytu alebo prechodného pobytu sťažovateľa. Ak sťažnosť podáva právnická osoba, musí obsahovať jej názov a sídlo, meno a priezvisko osoby oprávnenej za ňu konať. Sťažnosť musí byť čitateľná a zrozumiteľná. Musí z nej byť jednoznačné, proti komu smeruje, na aké nedostatky poukazuje, čoho sa sťažovateľ domáha a musí byť sťažovateľom podpísaná.

Oproti pôvodnej právnej úprave, v zmysle ktorej bolo možné podať sťažnosť spravidla iba písomne alebo ústne, nový zákon o sťažnostiach výslovne upravil možnosť podať sťažnosť aj telefaxom alebo elektronicou poštou. Rovnako tak je oproti predošlému právnemu predpisu vylúčená možnosť

podania anonymnej sťažnosti - ak sťažnosť neobsahuje údaje, ktorými je identifikovaný sťažovateľ, sťažnosť sa automaticky odloží.

Všetky orgány verejnej správy sú povinné sťažnosť prijať, pričom na jej vybavenie je príslušný orgán verejnej správy, do ktorého pôsobnosti patrí činnosť, proti ktorej sťažnosť smeruje. Na vybavenie sťažnosti podanej proti vedúcemu orgánu verejnej správy je príslušný najbližší nadriadený orgán verejnej správy. Ak takýto orgán nie je, v oblasti štátnej správy je príslušný ústredný orgán štátnej správy pre kontrolu vybavovania sťažností, ktorým je Úrad vlády Slovenskej republiky. Na vybavenie sťažnosti proti vedúcemu orgánu územnej samosprávy pri výkone štátnej správy je príslušný najbližší orgán štátnej správy, ktorému zákon zveril kontrolnú pôsobnosť podľa osobitného predpisu.

Zákon podrobne upravuje postup pri prešetrovaní sťažnosti, a to predovšetkým zisťovanie skutočného stavu veci a jeho súladu alebo rozporu so všeobecne záväznými právnymi predpismi a vnútornými predpismi, ako aj príčiny vzniku zistených nedostatkov a ich následky. Sťažnosť je vybavená odoslaním písomného oznámenia výsledku jej prešetrenia sťažovateľovi. V oznámení sa uvedie, či je sťažnosť opodstatnená alebo neopodstatnená.

Orgány verejnej správy vykonávajú kontrolu vybavovania sťažností, pričom sú oprávnené kontrolovať, či sa opatrenia prijaté na odstránenie nedostatkov a príčin ich vzniku riadne plnia a ukladať poriadkové pokuty.

Na postup orgánov verejnej správy pri vybavovaní sťažností sa všeobecný predpis o správnom konaní nevzťahuje. Výnimkou z uvedeného je konanie o poriadkovej pokute podľa zákona o sťažnostiach.

1.7. Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií)

v znení zákonov č. 543/2002 Z. z., 747/2004 Z. z., 628/2005 Z. z., 207/2008 Z. z., 477/2008 Z. z., 145/2010 Z. z., 546/2010 Z. z., 204/2011 Z. z., 220/2011 Z. z., 382/2011 Z. z., 341/2012 Z. z.

Zverejňovanie a sprístupňovanie informácií z činnosti orgánov miestnej územnej samosprávy je jeden z najdôležitejších nástrojov a predpokladov pre účasť verejnosti na správe vecí verejných. Zároveň ide o jeden z najdôležitejších nástrojov na budovanie vzťahu obyvateľov s ich samosprávou, zvyšovanie dôveryhodnosti a transparentnosti. Zákomom sa stanovuje minimálny štandard povinne zverejňovaných informácií, pričom povinný subjekt môže zverejňovať informácie aj nad rámec tohto minimálneho štandardu, ak tým neporuší obmedzenia ustanovené zákonom.

Zákon stanovuje za povinné osoby, okrem obcí samotných, aj právnické osoby v ich zriaďovateľskej pôsobnosti a právnické osoby, ktoré obce založili.

Rozlišujú sa tri formy realizácie slobody informácií. Ide o zverejňovanie informácií, sprístupňovanie informácií a opakovaný prístup k informáciám. Zverejňovaním sa zabezpečuje možnosť opakovane vyhľadávať a získavať informácie najmä prostredníctvom tlače a iných hromadných nosičov dát umožňujúcich zápis a uchovanie informácie alebo prostredníctvom voľne prístupnej úradnej tabule, alebo pomocou zariadenia umožňujúceho hromadný prístup, alebo umiestnením vo verejnej knižnici. Zverejňovanie informácií prispieva k zníženiu počtu a rozsahu žiadostí o sprístupnenie informácie. Sprístupňovaním sa zabezpečuje dostupnosť informácie, ktorá nie je zverejnená. Žiadosť o sprístupnenie informácie, ktorá je už zverejnená, je možné vybaviť odkazom na zverejnenú informáciu, ak žiadateľ netrvá na jej sprístupnení. Takzvaný opakovaný prístup k informáciám je relatívne nový spôsob poskytovania informácií zavedený prostredníctvom smernice Európskeho

parlamentu a Rady 2003/98/ES o opakovanom použití informácií verejného sektora. Ide o prístup predovšetkým k databázovým údajom tvoreným na úrovni verejnej správy.

Obce, mestá a subjekty v ich zriaďovateľskej pôsobnosti ako povinné osoby sú povinné zverejňovať:

- spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci a kompetencie a popis organizačnej štruktúry,
- miesto, čas a spôsob, akým možno získať informácie; informácie o tom, kde možno podať žiadosť, návrh, podnet, sťažnosť alebo iné podanie,
- miesto, lehotu a spôsob podania opravného prostriedku a možnosti súdneho preskúmania rozhodnutia povinnej osoby, vrátane výslovného uvedenia požiadaviek, ktoré musia byť splnené,
- postup, ktorý musí povinná osoba dodržiavať pri vybavovaní žiadostí, návrhov a iných podaní, vrátane príslušných lehôt,
- prehľad predpisov, pokynov, inštrukcií, výkladových stanovísk, podľa ktorých povinná osoba koná a rozhoduje, alebo ktoré upravujú práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb vo vzťahu k povinnej osobe,
- sadzobník správnych poplatkov, ktoré povinná osoba vyberá za správne úkony a sadzobník úhrad za sprístupňovanie informácií.

Pri zverejňovaní informácií o činnosti zastupiteľstiev zákonodarca odkazuje na primeranú aplikáciu ustanovení upravujúcich povinne zverejňované informácie z činnosti Národnej rady Slovenskej republiky v takomto rozsahu:

Pri zverejňovaní informácií o činnosti zastupiteľstiev zákonodarca odkazuje na primeranú aplikáciu ustanovení upravujúcich povinne zverejňované informácie z činnosti Národnej rady Slovenskej republiky v takomto rozsahu:

- termíny zasadnutí zastupiteľstva a zasadnutí komisií a návrh programu zasadnutia,
- zápisnice z verejných zasadnutí (rokovanie komisie je neverejné),
- texty predložených návrhov všeobecne záväzných nariadení v súlade so zákonom o obecnom zriadení - 15 dní pred rokovaním zastupiteľstva,
- texty schválených všeobecne záväzných nariadení v súlade so zákonom o obecnom zriadení - podmienka nadobudnutia účinnosti,
- údaje o dochádzke poslancov na zasadnutia zastupiteľstva a na zasadnutia komisií,
- výpisy o hlasovaní poslancov po každom zasadnutí zastupiteľstva, okrem prípadov tajného hlasovania a hlasovania na neverejnej schôdzi.

Všetky povinné osoby sú pod hrozbou neplatnosti uzatvorenia zmluvy povinné v elektronickej podobe na svojom webovom sídle zverejňovať zmluvy, v ktorých vystupujú ako jedna zo zmluvných strán. Ak obec nemá webové sídlo, zmluvu zverejní prostredníctvom Obchodného vestníka. Povinné osoby tiež zverejňujú na svojich webových sídlach objednávky a faktúry v štruktúre predpísanej zákonom.

Medzi zákonné obmedzenia prístupu k informáciám, a to vo všetkých troch formách, zaraďuje zákonodarca obmedzenia z dôvodu ochrany utajovaných skutočností, ochrany osobnosti a osobných údajov, ochrany obchodného tajomstva a ďalšie obmedzenia. Pri aplikácii obmedzenia z dôvodu ochrany utajovaných skutočností musí povinná osoba identifikovať príslušný právny predpis, podľa ktorého je daná informácia utajovanou skutočnosťou. Pri aplikácii obmedzenia z dôvodu ochrany osobnosti je potrebné chrániť informácie, ktoré sa dotýkajú osobnosti a súkromia fyzickej osoby, písomnosti osobnej povahy, podobizne, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkajúce sa fyzickej osoby alebo jej prejavov osobnej povahy. Častým porušením tejto povinnosti je napríklad zverejňovanie podpisov na zmluvách. Zo zverejnenej zmluvy by malo byť zrejmé, že bola podpísaná, nie však ako presne vyzerá celý podpis.

Ochrana osobnosti sa nevzťahuje na verejných funkcionárov, poslancov obecného zastupiteľstva a vedúceho zamestnanca vykonávajúceho práce vo verejnom záujme v rozsahu titul, meno, priezvisko, funkcia a deň ustanovenia alebo vymenovania do funkcie, pracovné zaradenie a deň začiatku výkonu pracovnej činnosti, miesto výkonu funkcie alebo pracovnej činnosti a orgán, v ktorom túto funkciu alebo činnosť vykonáva, mzda, plat alebo platové pomery a ďalšie finančné náležitosti priznané za výkon funkcie alebo za výkon pracovnej činnosti, ak sú uhrádzané z verejného rozpočtu.

Zákon upravuje postup povinnej osoby pri vybavovaní žiadostí o sprístupnenie informácie, pričom povinná osoba sprístupňuje žiadateľovi informáciu spôsobom, ktorý určí žiadateľ. Lehota na vybavenie žiadosti je 8 pracovných dní, zo závažných, zákonom ustanovených dôvodov môže povinná osoba predĺžiť lehotu o ďalších 8 pracovných dní.

Výsledkom vybavovania žiadosti o sprístupnenie informácie je, okrem prípadov odloženia z dôvodu žiadosti bez náležitostí, vždy rozhodnutie. Ak je informácia sprístupnená, rozhodnutie sa vydáva zápisom v spise, ak nie je sprístupnená, vydáva sa rozhodnutie podľa Správneho poriadku. Osobitným ustanovením sa zaviedol inštitút takzvaného fiktívneho rozhodnutia. Táto fikcia sa uplatňuje vtedy, ak k rozhodnutiu nedošlo v lehote. Proti rozhodnutiu môže žiadateľ v 15-dňovej lehote podať opravný prostriedok. O opravnom prostriedku vždy rozhoduje starosta, resp. primátor. Rozhodnutia o odmietnutí sprístupnenia informácie je možné preskúmať súdom.

Povinná osoba môže požadovať úhradu vo výške materiálnych nákladov spojených so zhotovením kópií, so zadávaním technických nosičov a s odoslaním informácie žiadateľovi.

Zákonodarca ustanovil skutkovú podstatu spáchania priestupku, ktorého sa môže dopustiť tak zamestnanec, ako aj volený predstaviteľ tým, že:

- vedome vydá a zverejní nepravdivé alebo neúplné informácie,
- vydaním rozhodnutia alebo vydaním príkazu, alebo iným opatrením zapríčini porušenie práva na sprístupnenie informácií,
- poruší inú povinnosť ustanovenú týmto zákonom.

Za spáchaný priestupok môže okresný úrad uložiť pokutu do 1 650 eur.

2. Zákony upravujúce ekonomický rozvoj obce, majetok obce, hospodárenie obce, financovanie, verejné obstarávanie a kontrolu

2.1. Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy

v znení zákonov č. 523/2004 Z. z., 747/2004 Z. z., 171/2005 Z. z., 266/2005 Z. z., 534/2005 Z. z., 584/2005 Z. z., 659/2005 Z. z., 275/2006 Z. z., 527/2006 Z. z., 678/2006 Z. z., 199/2007 Z. z., 323/2007 Z. z., 653/2007 Z. z., 198/2007 Z. z., 323/2007 Z. z., 653/2007 Z. z., 165/2008 Z. z., 465/2008 Z. z., 383/2008 Z. z., 192/2009 Z. z., 390/2009 Z. z., 492/2009 Z. z., 57/2010 Z. z., 403/2010 Z. z., 468/2010 Z. z., 223/2011 Z. z., 512/2011 Z. z., 563/2009 Z. z., 69/2012 Z. z., 223/2012 Z. z., 287/2012 Z. z., 345/2012 Z. z., 150/2013 Z. z., 352/2013 Z. z., 436/2013 Z. z., 102/2014 Z. z., 292/2014 Z. z., 292/2014 Z. z., 324/2014 Z. z., 374/2014 Z. z., 171/2015 Z. z., 171/2015 Z. z., 357/2015 Z. z., 375/2015 Z. z., 91/2016 Z. z., 301/2016 Z. z., 310/2016 Z. z., 310/2016 Z. z., 315/2016 Z. z., 352/2016 Z. z., 146/2017 Z. z., 243/2017 Z. z., 177/2018 Z. z.

Zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy upravuje rozpočet verejnej správy ako celku vrátane rozpočtov obcí. Slúži aj ako nástroj medzinárodného porovnávania úrovne jednotlivých krajín v rámci Európskej únie (ďalej len EÚ). Upravuje rozpočtový proces, finančné vzťahy medzi všetkými

subjektmi verejnej správy vrátane vzťahov k obciam, zriaďovanie a hospodárenie rozpočtových a príspevkových organizácií. Definuje základné pojmy, ako napr. verejné prostriedky, schodok a prebytok rozpočtu, záväzné ukazovatele a limity výdavkov, subjekty verejnej správy, zložky verejného rozpočtu, pravidlá rozpočtového hospodárenia a pod. Upravuje problematiku tvorby záverečného účtu verejnej správy ako obrazu hospodárenia s prostriedkami štátneho rozpočtu a ostatných subjektov rozpočtu verejnej správy. Tento zákon sa vzťahuje na nakladanie s finančnými prostriedkami vo verejnej správe, definuje porušenie finančnej disciplíny subjektov verejnej správy.

Rozpočet verejnej správy je strednodobý ekonomický nástroj finančnej politiky štátu. Pozostáva zo štátneho rozpočtu a rozpočtov ostatných subjektov verejnej správy. Zostavuje sa každoročne najmenej na tri rozpočtové roky. Rozpočet verejnej správy na nasledujúci rozpočtový rok je záväzný, na ďalšie dva rozpočtové roky je orientačný a spresňuje sa v ďalšom rozpočtovom roku.

Európsky systém účtov ESA 2010 účinný od 1.9.2014 (predtým ESA 95). Ide o jednotnú metodiku zostavovania rozpočtov v rámci EÚ, v ktorej sa inštitucionálne vymedzuje zaraďovanie subjektov do príslušných sektorov ekonomiky a podmienky vykazovania údajov na aktuálnej báze. Upravuje spôsob vykazovania rozpočtu verejnej správy a ustanovuje, ktoré finančné operácie v rozpočtoch subjektov verejnej správy sa nezapočítavajú do časovo rozlíšených príjmov a výdavkov. Určovanie metodiky vedenia systému národných účtov a zostavovanie národných účtov je v pôsobnosti Štatistického úradu SR.

Štátny rozpočet je základný ekonomický nástroj finančnej politiky štátu a základná zložka rozpočtu verejnej správy. Vo všeobecnosti sú jeho obsahom rozpočtované príjmy, rozpočtované výdavky a finančné operácie so štátnymi finančnými aktívami a ďalšie operácie, ktoré ovplyvňujú stav štátnych finančných aktív a pasív. Zákomom o štátnom rozpočte sa stanovujú výdavky na úhradu preneseného výkonu štátnej správy obciam ako záväzný ukazovateľ štátneho rozpočtu.

Schodok a prebytok rozpočtu verejnej správy sa v zákone definuje ako záporný, resp. kladný rozdiel medzi časovo rozlíšenými príjmami a výdavkami; je to základný ukazovateľ a kľúčová veličina rozpočtu verejnej správy. Vykazuje sa aj ako podiel na hrubom domácom produkte.

Rozpočtový proces pre celú verejnú správu. Výsledkom je vypracovanie návrhu rozpočtu verejnej správy vrátane návrhu zákona o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok. V rozpočtovom procese má osobitné postavenie ministerstvo financií, ktoré riadi celý rozpočtový proces a usmerňuje vypracovanie návrhu rozpočtu. Vypracovanie návrhu rozpočtu verejnej správy vychádza z východísk rozpočtu verejnej správy, ktoré schvaľuje vláda Slovenskej republiky. Návrh podielu schodku rozpočtu verejnej správy na hrubom domácom produkte sa určuje už pri schvaľovaní východísk v nadväznosti na cieľovú hodnotu, platnú pre EÚ. Na vypracovanie návrhu rozpočtu verejnej správy je nevyhnutná súčinnosť všetkých subjektov verejnej správy. Súčasťou procesu je aj Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS), ako reprezentatívna organizácia miest a obcí. Návrh rozpočtu verejnej správy predkladá ministerstvo financií vláde a Najvyššiemu kontrolnému úradu Slovenskej republiky, pričom pri procese tvorby návrhu zákona o štátnom rozpočte sa ustanovenia osobitného predpisu^{18b)} nepoužívajú. Vláda predkladá národnej rade návrh rozpočtu verejnej správy do 15. októbra bežného roku, ak národná rada nerozhodne inak.

Rozpočtové a príspevkové organizácie, sú vždy právnickými osobami zriadenými rozhodnutím obce.

Príspevková organizácia je organizácia, ktorej menej ako 50 % výrobných nákladov je pokrytých

tržbami a ktorá je na rozpočet obce napojená príspevkom. Vykonávané činnosti za hlavnú a podnikateľskú činnosť sú stanovené v súlade s vecnou pôsobnosťou zriaďovateľa. Zákon určuje, že zriaďovateľ musí zrušiť príspevkovú organizáciu, ak prestane plniť úlohy pre zriaďovateľa a aj vtedy, ak presiahne najmenej dva roky po sebe vyššie uvedenú podmienku (menej ako 50 % výrobných nákladov je pokrytých tržbami, a ktorá je na rozpočet obce napojená príspevkom). Príspevková organizácia zúčtováva finančné vzťahy s rozpočtom obce. Rozpočtová organizácia je príjmami a výdavkami napojená na rozpočet obce. Zostavuje svoj vlastný rozpočet príjmov a výdavkov. Rozpočtové a príspevkové organizácie obce nemôžu byť zakladateľom ani zriaďovateľom inej právnickej osoby. Obec nepotrebuje pri zriaďovaní a zrušovaní rozpočtových a príspevkových organizácií súhlas ministerstva financií.

Štátny záverečný účet predstavuje výsledky hospodárenia za celú verejnú správu za príslušný rozpočtový rok.

2.2. Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy

v znení zákonov č. 583/2004 Z. z., 611/2005 Z. z., 324/2007 Z. z., 324/2007 Z. z., 54/2009 Z. z., 426/2013 Z. z., 426/2013 Z. z., 426/2013 Z. z., 361/2014 Z. z., 171/2015 Z. z., 357/2015 Z. z., 91/2016 Z. z., 310/2016 Z. z.

Zákon vymedzuje postavenie rozpočtu územnej samosprávy. Ustanovuje pravidlá hospodárenia s rozpočtovými prostriedkami, jednotlivé etapy rozpočtového procesu, zostavenie a schvaľovanie záverečného účtu, ako aj druhy finančných vzťahov k rozpočtom obcí. Finančné vzťahy štátu k rozpočtom obcí sa zabezpečujú prostredníctvom prevodu podielov na daniach v správe štátu, dotáciami zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy a ďalšími dotáciami podľa zákona o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok. Prevod prostriedkov z podielov na daniach v správe štátu do rozpočtov obcí ustanovuje osobitný zákon, ktorým je zákon o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy. Tento prevod zabezpečujú daňové úrady.

Rozpočet obce je základný nástroj finančného hospodárenia, základný finančný plán a strednodobý ekonomický nástroj finančnej politiky obce. Vyjadruje samostatnosť hospodárenia obce. Stanovuje priority obce na rozpočtový rok, určuje zameranie a rozsah činnosti, ktorú je treba vykonať v danom rozpočtovom roku a na ďalšie dva roky na výkon pôsobností obcí a rôzne aktivity. Zostavený je v súlade s jednotnou metodikou Európskej únie (od 1.9.2014 ESA 2010). V nadväznosti na ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti by mal obsahovať údaje za dva predchádzajúce roky, bežný rozpočtový rok (schválený a očakávanú skutočnosť) a tri nasledujúce rozpočtové roky. Rozpočet je viacúčelový dokument slúžiaci na naplnenie potrieb finančného manažmentu volených predstaviteľov a občanov. Pri jeho príprave, zostavovaní a kontrole sa predpokladá priama účasť občanov. V rozpočte sa uplatňuje jednotné triedenie príjmov a výdavkov a jednotný spôsob sledovania ich plnenia podľa rozpočtovej klasifikácie. Zostavuje sa na obdobie troch kalendárnych rokov s tým, že rozpočet na príslušný kalendárny rok je záväzný a na ďalšie dva roky orientačný. V obci do 2000 obyvateľov sa obecné zastupiteľstvo môže rozhodnúť neuplatňovať programovú štruktúru rozpočtu.

Príjmy a výdavky

a) Vlastné príjmy sú príjmy, o ktorých môže obec rozhodovať samostatne. Medzi ne sa zaraďujú výnosy miestnych daní a poplatkov, nedaňové príjmy z uplatnenia vlastníckeho práva k svojmu majetku, príjmy získané z vlastnej činnosti, z činnosti rozpočtových organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti obce, výnosy z vlastných finančných prostriedkov obce, sankcie za porušenie finančnej

disciplíny, dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce. Vlastným príjmom je aj podiel na výnose dane z príjmov fyzických osôb. Okrem týchto príjmov obec môže použiť na financovanie svojich úloh aj mimorozpočtové peňažné fondy obce, združené prostriedky, zisk z podnikateľskej činnosti, návratné zdroje financovania.

b) Ostatné príjmy, medzi ktoré patria najmä dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy, ostatné dotácie zo štátneho rozpočtu a rozpočtu EÚ, môžu byť použité len na účel, na ktorý boli poskytnuté.

Výdavky rozpočtu obce

K výdavkom rozpočtu obce patria najmä záväzky obce vyplývajúce z plnenia povinností ustanovených osobitnými predpismi, výdavky na výkon samosprávnych pôsobností obce podľa osobitných predpisov a na činnosť rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií zriadených obcou, výdavky na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy podľa osobitných predpisov, d) výdavky spojené so správou, údržbou a zhodnocovaním majetku obce a majetku iných osôb, ktorý obec užíva na plnenie úloh podľa osobitných predpisov, e) záväzky vzniknuté zo spolupráce s inou obcou alebo s vyšším územným celkom, prípadne s ďalšími osobami na zabezpečenie úloh vyplývajúcich z pôsobnosti obce vrátane záväzkov vzniknutých zo spoločnej činnosti, f) výdavky vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce obce, g) úroky z prijatých úverov, pôžičiek a návratných finančných výpomocí, h) výdavky súvisiace s emisiou cenných papierov vydaných obcou a na výdavky na úhradu výnosov z nich, i) iné výdavky ustanovené osobitnými predpismi.

Štruktúra rozpočtu obce

Rozpočet obce sa vnútorne člení na:

- a) bežné príjmy a bežné výdavky (ďalej len „bežný rozpočet“),
- b) kapitálové príjmy a kapitálové výdavky (ďalej len „kapitálový rozpočet“),
- c) finančné operácie.

Za finančné operácie sa považujú operácie, ktorými sa zabezpečujú ďalšie zdroje, napr. prostriedky z prijatých návratných zdrojov financovania, ako aj prostriedky určené na ich splácanie, prevody z mimorozpočtových peňažných fondov obce, poskytnuté návratné finančné výpomoci z rozpočtu obce a ich splátky. Tieto finančné operácie sa považujú za súčasť rozpočtu, ale uskutočňujú a vykazujú sa mimo rozpočtu príjmov a rozpočtu výdavkov.

Rozpočet obce sa zostavuje ako vyrovnaný alebo ako prebytkový. Obec je povinná zostaviť svoj bežný rozpočet ako vyrovnaný alebo prebytkový. Bežný rozpočet sa môže zostaviť ako schodkový, ak sa vo výdavkoch bežného rozpočtu rozpočtuje použitie účelovo určených prostriedkov poskytnutých zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu Európskej únie alebo na základe osobitného predpisu, nevyčerpaných v minulých rokoch; výška schodku takto zostaveného bežného rozpočtu nesmie byť vyššia ako suma týchto nevyčerpaných prostriedkov. Kapitálový rozpočet sa zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový; kapitálový rozpočet sa môže zostaviť ako schodkový, ak tento schodok možno kryť zostatkami finančných prostriedkov obce z minulých rokov, návratnými zdrojmi financovania, alebo je tento schodok krytý prebytkom bežného rozpočtu v príslušnom rozpočtovom roku. Ak je bežný rozpočet alebo kapitálový rozpočet zostavený ako prebytkový, možno prebytok príslušného rozpočtu použiť na úhradu návratných zdrojov financovania.

Rozpočtové provizorium

Ak nie je rozpočet obce alebo rozpočet vyššieho územného celku na nasledujúci rozpočtový rok schválený orgánom obce príslušným podľa osobitných predpisov do 31. decembra bežného roka,

hospodári obec podľa schváleného rozpočtu obce predchádzajúceho rozpočtového roka, pričom výdavky uskutočnené počas rozpočtového provizória nesmú v každom mesiaci rozpočtového roka prekročiť 1/12 celkových výdavkov schváleného rozpočtu obce predchádzajúceho rozpočtového roka. Výnimku tvoria výdavky uskutočnené počas rozpočtového provizória, ktoré sa uhrádzajú v súlade s termínmi splácania dohodnutými v predchádzajúcom rozpočtovom roku a výdavky uskutočnené počas rozpočtového provizória na povinnú úhradu podľa osobitných predpisov. Obec počas rozpočtového provizória schvaľuje rozpočet na príslušný rozpočtový rok najneskôr do 31. decembra bežného roka. Rozpočtové príjmy a výdavky uskutočnené počas rozpočtového provizória sa zúčtujú s rozpočtom obce po jeho schválení.

Príprava rozpočtu obce

Rozpočet vytvára podmienky na verejnú diskusiu a kontrolu využívania finančných zdrojov v súlade s potrebami a cieľmi obce. V prvej, prípravnej fáze jednotlivé oddelenia a organizácie riadené obcou odhadujú svoje príjmy a výdavky, rozpočet posudzujú odborné komisie, resp. obecná rada a vyjadrujú sa k nemu občania. V druhej - rozhodovacej fáze sa schvaľuje rozpočet na rokovaní obecného zastupiteľstva. Po schválení svojho rozpočtu obec vykoná rozpis svojho rozpočtu na svoje rozpočtové a príspevkové organizácie. Rozpisom sa rozpočet konkretizuje do podrobnejšieho členenia v súlade s rozpočtovou klasifikáciou a na jednotlivé programy. V tretej - realizačnej fáze sa zabezpečuje čerpanie rozpočtu, monitoring a hodnotenie skutočného plnenia rozpočtu.

Rozpočtový informačný systém pre samosprávu – RIS.SAM. Nástroj (informačný systém), ktorým ministerstvo financií zabezpečuje údajovú základňu aj o hospodárení obcí na zostavenie návrhu rozpočtu celej verejnej správy, nástroj na zvýšenie kvality rozpočtového procesu a predvídateľnosti rozpočtového hospodárenia obcí. Obce sú povinné poskytnúť:

- a) údaje o schválenom rozpočte do 31.12. bežného roka, najneskôr do 10. januára nasledujúceho rozpočtového roka minimálne na úrovni hlavnej kategórie ekonomickej klasifikácie,
- b) údaje o schválenom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a rozpočte na nasledujúce roky viacročného rozpočtu najneskôr do 31. januára nasledujúceho rozpočtového roka,
- c) upravený rozpočet najneskôr do 20. kalendárneho dňa v mesiaci, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom bola vykonaná zmena rozpočtu,
- d) skutočné plnenie rozpočtu štvrťročne najneskôr do 30 kalendárnych dní po uplynutí štvrťroka a podľa stavu k 31. decembru rozpočtového roka najneskôr do 5. februára nasledujúceho rozpočtového roka,
- e) údaje za program obce (programový) rozpočet v termíne podľa bodu a) a skutočné plnenie programu k 31. decembru do 5. februára nasledujúceho roka..

Zmeny rozpočtu

Vykonávajú sa rozpočtovými opatreniami, a to presunom prostriedkov v rámci schváleného rozpočtu, povoleným zvýšením rozpočtu pri získaní vyšších príjmov a znížením rozpočtových výdavkov, ak je ich krytie ohrozené neplnením príjmov. Od roku 2014 je limitované vykonávanie zmien v rozpočtoch územnej samosprávy v časti finančných operácií termínom 31. augusta príslušného rozpočtového roka. Po tomto termíne je možné vykonať len také zmeny, ktoré nezvýšia schodok v metodike ESA 2010. Obec vedie operatívnu evidenciu o všetkých rozpočtových opatreniach vykonaných v priebehu rozpočtového roka.

Peňažné fondy a rezervný fond

Ide o mimorozpočtové peňažné fondy. Zdrojom ich tvorby sú najmä prebytok rozpočtu za uplynulý

rok, prostriedky získané z rozdielu medzi výnosmi a nákladmi z podnikateľskej činnosti po zdanení, zostatky peňažných fondov z minulých rokov a zostatky príjmových finančných operácií s výnimkou nevyčerpaných návratných zdrojov. Zostatky mimorozpočtových peňažných fondov na konci roka neprepadajú a o použití týchto fondov rozhoduje obecné zastupiteľstvo. Na základe rozhodnutia zastupiteľstva prostriedky rezervného fondu je možné použiť na úhradu kapitálových výdavkov. Výnimočne aj na úhradu bežných výdavkov, a to na odstránenie havarijného stavu majetku, na likvidáciu škôd spôsobených živelnými pohromami alebo inou mimoriadnou okolnosťou. Tiež na úhradu záväzkov bežného rozpočtu z minulých rokov, najviac však v sume prebytku bežného rozpočtu vykázaného za predchádzajúci rozpočtový rok. V rozsahu použitia týchto prostriedkov môže vzniknúť schodok bežného rozpočtu na konci rozpočtového roka. V prípade kladného výsledku hospodárenia obec vytvára rezervný fond vo výške schválenej zastupiteľstvom, minimálne však vo výške 10 % prebytku bežného a kapitálového rozpočtu.

Záverečný účet obce

Zákon stanovuje, čo je obsahom záverečného účtu. Doplnený bol o povinnosť vypracovať prehľad o poskytnutých dotáciách, o nové povinnosti audítora pri overení účtovnej závierky, o overovanie, či je rozpočet zostavený ako vyrovnaný, o plnenie podmienok ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti, plnenie pravidiel pri používaní návratných zdrojov financovania a sledovanie výšky záväzkov po lehote splatnosti na účely ozdravného režimu. Návrh záverečného účtu sa predkladá na verejnú diskusiu, prerokováva ho zastupiteľstvo najneskôr do 6 mesiacov po uplynutí rozpočtového roka. Zastupiteľstvo musí rozhodnúť aj o použití prebytku rozpočtu a o spôsobe usporiadania prípadného schodku. Pred schválením sa návrh záverečného účtu uzatvára výrokom, že hospodárenie sa schvaľuje bez výhrad alebo s výhradami s následnou povinnosťou prijatia opatrení na nápravu nedostatkov.

Pravidlá používania návratných zdrojov financovania

Návratné zdroje financovania sa môžu použiť len na úhradu kapitálových výdavkov s tým, že nebudú dodržané princípy vyrovnanosti bežného rozpočtu v nasledujúcich rokoch. Zákonná úprava pripúšťa použitie návratných zdrojov financovania aj na krytie potrieb bežného rozpočtu na vyrovnanie časového nesúladu medzi príjmami a výdavkami bežného rozpočtu. Podmienkou je, že budú splatené do konca rozpočtového roka z príjmov bežného rozpočtu.

Obec môže na plnenie úloh prijať návratné zdroje financovania, len ak spĺňa súčasne dve podmienky. Prvou je, že celková suma dlhu obce nesmie neprekročiť 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka a druhou, že suma splátok návratných zdrojov financovania vrátane úhrady výnosov a suma splátok záväzkov z investičných dodávateľských úverov neprekročí v príslušnom rozpočtovom roku 25 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka znížených o prostriedky poskytnuté v príslušnom rozpočtovom roku obci z rozpočtu iného subjektu verejnej správy, prostriedky poskytnuté z Európskej únie a iné prostriedky zo zahraničia alebo prostriedky získané napr. z výrubu drevín na svojom území. Zmeny kritérií obmedzia rozsah splátok návratných zdrojov financovania a záväzkov z investičných dodávateľských úverov, obmedzia plnenie rozvojových zámerov z návratných zdrojov, čím sa zabezpečí vyšší objem zdrojov na financovanie základných prevádzkových úloh územnej samosprávy. Ustanovenie o vylúčení týchto transferov platí od 1.januára 2017.

Dlh obce

Na účely tohto zákona sa za dlh obce považuje nielen súhrn záväzkov vyplývajúcich zo splácania istín návratných zdrojov financovania ku koncu rozpočtového roka, vrátane sumy prevzatých ručiteľských záväzkov obce, ale aj záväzkov z investičných dodávateľských úverov. Pri nich ide o záväzky,

do ktorých obce vstupujú v rámci zmluvne uzavretých obchodných vzťahov s dodávateľmi napr. tovarov, služieb a pod. Rozumejú sa nimi všetky záväzky obce z prevzatia povinnosti splácať úver dodávateľa po dodaní investičného diela na základe zmluvy. Tento typ záväzkov sa do celkového dlhu obce začne započítavať až zo záväzkov, ktoré vzniknú po 1. januári 2019. Sprísnenie pravidiel sa pre možnosť zadlžovania premietlo aj do procesných povinností. Ak obec dosiahne hranicu 50 % a viac skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka, je povinná prijať opatrenia, ktorých výsledkom bude zníženie dlhu pod uvedenú hranicu. V prípade, ak celková suma dlhu obce dosiahne hranicu od 50 % vrátane do 58 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka, starosta je povinný do 15 dní zastupiteľstvu obce zdôvodniť celkový dlh spolu s návrhom na jeho zníženie pod hranicu 50 %. V lehote ďalších 15 dní musí zastupiteľstvo túto informáciu prerokovať. Starosta je povinný do siedmich dní od jej predloženia zaslať túto informáciu písomnou formou ministerstvu financií. V prípade, ak celková suma dlhu obce dosiahne úroveň 58 % vrátane do 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka, obec je povinná okrem týchto opatrení vykonať do konca roka také zmeny rozpočtu, ktorými sa zabezpečí minimálne jeho vyrovnanosť. Výnimkou je použitie účelovo určených prostriedkov poskytnutých zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu EÚ, prostriedkov podľa osobitného predpisu nevyčerpaných v minulých rokoch a prostriedkov peňažných fondov. Musia byť však použité tak, aby neovplyvnili výšku dlhu. Ak celková suma dlhu obce dosiahne 60 % a viac, okrem realizácie predchádzajúcich postupov, bude obec povinná uhradiť sankcie vo výške 5 % z rozdielu medzi celkovou výškou dlhu a 60-percentnou hranicou skutočných bežných príjmov. V týchto bodoch zákon vychádza z ustanovení ústavného zákona č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti. Povinnosťou hlavného kontrolóra obce je preverovať dodržiavanie podmienok na prijatie návratných zdrojov financovania, sledovať počas celého rozpočtového roka stav a vývoj dlhu a v prípade porušenie podmienok túto skutočnosť bezodkladne oznámiť ministerstvu financií.

Ozdravný režim a nútená správa

Ozdravný režim predchádza zavedeniu nútenej správy. Ministerstvo financií je oprávnené rozhodnúť o zavedení nútenej správy aj v prípadoch, ak nastali okolnosti na zavedenie ozdravného režimu a obec tento inštitút hospodárenia nezaviedla. Obec je povinná zaviesť ozdravný režim, ak celková výška jej záväzkov po lehote splatnosti presiahne 15 % skutočných bežných príjmov obce predchádzajúceho rozpočtového roka a neuhradila niektorý uznaný záväzok do 60 dní odo dňa splatnosti. Do celkovej výšky záväzkov po lehote splatnosti 60 dní sa započítavajú záväzky zo zmlúv uzatvorených v rámci spoločných programov Slovenskej republiky a Európskej únie, operačných programov spadajúcich do cieľa Európska územná spolupráca a ostatných programov financovaných na základe medzinárodných zmlúv. Najviac v sume zmluvne dohodnutého nenávratného finančného príspevku. Odstránila sa tým možnosť, že do ozdravného režimu sa mohli dostať aj obce, ktorým neboli preplácané dohodnuté platby z týchto programov načas.

Ak nastanú uvedené skutočnosti, starosta obce je povinný do 15 dní pripraviť návrh na zavedenie ozdravného režimu, ktorý obsahuje návrh ozdravného rozpočtu a návrh opatrení na stabilizáciu rozpočtového hospodárenia, predložiť jeho návrh na rokovanie obecného zastupiteľstva. Obecné zastupiteľstvo musí prerokovať návrh v lehote do 15 dní. Počas ozdravného režimu obec môže používať svoje finančné prostriedky len v súlade so schváleným ozdravným rozpočtom, pričom každé použitie finančných prostriedkov obce musí vopred písomne odsúhlasiť hlavný kontrolór obce. Hlavný kontrolór obce je povinný predložiť obecnému zastupiteľstvu písomnú správu k návrhu ozdravného režimu, k návrhu ozdravného rozpočtu a ku každej správe o plnení ozdravného režimu a ozdravného rozpočtu. Starosta je povinný pravidelne mesačne predkladať na rokovanie obecného zastupiteľstva správu o plnení ozdravného režimu vrátane plnenia ozdravného rozpočtu. Počas ozdravného režimu obec nesmie vstupovať do nových záväzkov vyplývajúcich z prijatia návratných zdrojov financovania

s výnimkou prijatia návratného zdroja financovania, po predchádzajúcom písomnom súhlase ministerstva financií, poskytnutého subjektom verejnej správy, bankou alebo pobočkou zahraničnej banky na splácanie svojich záväzkov.

Rozhodnutie o prijatí ozdravného režimu spolu s uznesením obecného zastupiteľstva je obec povinná v lehote do troch dní písomne predložiť ministerstvu financií. V lehote do siedmich dní po uplynutí 90 dní od prijatia ozdravného režimu obec oznámi ministerstvu financií výsledky jeho plnenia vrátane plnenia ozdravného rozpočtu a stavu záväzkov spolu so stanoviskom hlavného kontrolóra obce. Ak obec preukáže, že plnením prijatých opatrení dosiahla zlepšenie výsledkov hospodárenia, najmä zníženie celkových záväzkov, oprávňuje sa ministerstvo financií na základe žiadosti obce predĺžiť hospodárenie obce v ozdravnom režime. Predĺženie hospodárenia v ozdravnom rozpočte nemá prekročiť lehotu 90 dní.

Ministerstvo financií je oprávnené rozhodnúť o zavedení nútenej správy, ak nastali skutočnosti na zavedenie ozdravného režimu a obec ho nezaviedla. Ministerstvo je oprávnené tiež rozhodnúť o zavedení nútenej správy aj po skončení hospodárenia v ozdravnom režime, a to na základe vlastných poznatkov alebo na základe oznámenia starostu obce, hlavného kontrolóra obce, audítora, veriteľa obce alebo oznámenia orgánu štátu, ak pretrvávajú skutočnosti na zavedenie ozdravného režimu. Upravili sa osobitosti ozdravného režimu a nútenej správy v prípade mestským častí Bratislavy a Košíc.

2.3 Zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane územnej samospráve

v znení zákonov č. 171/2005, 38/2011 Z. z., 479/2009 Z. z., 548/2011 Z. z., 463/2013 Z. z., 333/2014 Z. z., 361/2014 Z. z., 337/2015 Z. z.

Zákon o rozpočtovom určení výnosu dane územnej samospráve je jeden z rozhodujúcich zákonov a legislatívnych pilierov fiškálnej decentralizácie. Jeho cieľom bolo zabezpečiť posilnenie daňových príjmov obcí, posilnenie finančnej samostatnosti a zodpovednosti pri rozhodovaní o použití verejných zdrojov na poskytovanie služieb občanovi. Uvedené ciele sa naplnili tým, že došlo k prechodu od poskytovania dotácií územnej samospráve zo štátneho rozpočtu na financovanie kompetencií prostredníctvom vlastných daňových príjmov. Od roku 2005 o rozdelení a použití prostriedkov zo zdrojov z podielovej dane územná samospráva rozhoduje samostatne. Systém prispel k stabilizácii príjmov územnej samosprávy, vyššej transparentnosti a spravodlivosti pri rozdeľovaní prostriedkov na dlhšie časové obdobie, keďže do 1.1.2005 sa podiel obcí na výnose republikových daní určoval každoročne zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rok. Toto konštatovanie je aktuálne aj dnes, napriek zmenám v percentách výnosu dane v posledných rokoch a rozsahu vykonávaných originálnych pôsobností obcami. Kompetencie, ktoré obce vykonávajú v režime preneseného výkonu štátnej správy, sú naďalej financované dotáciami zo štátneho rozpočtu prostredníctvom príslušnej kapitoly.

Predmet zákonnej úpravy je rozpočtové určenie, termíny poukazovania, spôsob rozdeľovania a poukazovania výnosu dane z príjmov fyzických osôb. Zákon nedefinuje daňové príjmy územných samospráv ako celku vzhľadom na to, že sú predmetom iných zákonov upravujúcich daňové povinnosti fyzických osôb a právnických osôb

Pomer delenia -daň z príjmov fyzických osôb je daň spravovaná a vyberaná štátom. Od 1. januára 2016 platí právna úprava tohto zákona, podľa ktorej sa výnos dane z príjmov fyzických osôb rozdeľuje už len pre samosprávu, a to v pomere 70% pre mestá a obce a 30% pre vyššie územné celky.

Spôsob výpočtu a termíny úhrad

Daňové úrady realizujú samotný výkon výpočtu a poukazovania výnosu dane na základe štatistických údajov, ktoré poskytne Štatistický úrad SR Ministerstvu financií SR, daňovým úradom prostredníctvom Finančnej správy SR a republikovým združeniam obcí. Zákonom sa určuje daňovým úradom termín vykonať rozdelenie výnosu dane a jej poukazanie obciam a vyšším územným celkom do 20. dňa nasledujúceho mesiaca. Daňový úrad má povinnosť vykonať s obcami vyrovnanie nedoplatkov, resp. preplatiekov za kalendárny rok vždy do 31. marca nasledujúceho roka. Obce a mestá dostávajú do rozpočtov každý mesiac zodpovedajúcu časť vybraného výnosu dane v príslušnom mesiaci. Tento výnos počas celého roka nie je rovnaký. Prostriedky poukazujú daňové úrady priamo na účty jednotlivých miest a obcí. Všetky prostriedky, ktoré mestám a obciam patria ako podiel na výnose dane z príjmov fyzických osôb, majú charakter vlastných príjmov. To znamená, že mestá a obce o ich použití rozhodujú samostatne a prostriedky nie sú zúčtovateľné so štátnym rozpočtom.

Kritériá výpočtu dane z príjmov fyzických osôb (FO) pre jednotlivé obce

Od roku 2004 sa zvýšil rozsah a náročnosť výkonu presunutých kompetencií zo štátu na obce. Výpočet podielu výnosu dane na konkrétne mestá a obce sa určuje podľa vzorca a kritérií obsiahnutých v nariadení vlády SR č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samosprávy. Meniť sa môžu len po dohode s republikovou organizáciou územnej samosprávy, čím sa zvýrazňuje význam ZMOS. Akákoľvek zmena týchto kritérií znamená finančný dopad na každú obec. Konkrétne výnosy pripadajúce na jednotlivé mestá a obce zverejňuje Ministerstvo financií SR na svojej internetovej stránke pred začatím rozpočtového roka.

Výnos dane podľa § 2 zákona sa rozdeľuje obciam nasledovne:

- a) 23 % podľa počtu obyvateľov obce s trvalým pobytom na území obce k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka, z toho 57 % prepočítaný koeficientom nadmorskej výšky obce uvedeným v prílohe č. 1,
- b) 32 % podľa počtu obyvateľov obce s trvalým pobytom na území obce k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka prepočítaného koeficientom v závislosti od zaradenia obce do veľkostnej kategórie; veľkostné kategórie obcí a príslušné koeficienty sú uvedené v prílohe č. 2 zákona,
- c) 40 % podľa počtu žiakov (detí, poslucháčov),
- d) 5 % podľa počtu obyvateľov obce, ktorí dovŕšili vek šesťdesiatdva rokov, s trvalým pobytom na území obce k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka.

2.4 Zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a poplatku za komunálny odpad a drobný stavebný odpad

v znení zákonov č. 582/2004 Z. z., 733/2004 Z. z., 747/2004 Z. z., 171/2005 Z. z., 517/2005 Z. z., 120/2006 Z. z., 538/2007 Z. z., 460/2007 Z. z., 465/2008 Z. z., 535/2008 Z. z., 467/2009 Z. z., 527/2010 Z. z., 406/2011 Z. z., 460/2011 Z. z., 548/2011 Z. z., 68/2012 Z. z., 286/2012 Z. z., 343/2012 Z. z., 347/2013 Z. z., 484/2013 Z. z., 268/2014 Z. z., 333/2014 Z. z., 361/2014 Z. z., 79/2015 Z. z., 243/2017 Z. z., 292/2017 Z. z., 112/2018 Z. z.

Miestne dane sú fiškálny nástroj obcí, nástroj zabezpečenia vlastnej daňovej politiky obce na svojom území. Správa miestnych daní je vyjadrením samostatnosti a samosprávnosti obcí. Obce stanovujú podmienky zdaňovania všeobecne záväzným nariadením, v ktorom upravujú sadzby daní, zníženie daní a oslobodenie od daní. Rovnako aj poplatok ukladajú obce všeobecne záväzným nariadením, ktorým tiež upravujú sadzby poplatku, ako aj podklady na jeho zníženie alebo odpustenie. Všeobecné záväzné nariadenia sú spravidla zverejňované na webových stránkach príslušných obcí.

Druhy miestnych daní

Miestne dane určuje obec v súlade so zákonom a s prihliadnutím na vlastné potreby. Výnos miestnych daní je vlastný príjem rozpočtov obcí. Obec môže vyberať iba dane a poplatok, ktoré stanovuje zákon. Môže zaviesť všetky alebo iba niektoré miestne dane. Pri určovaní výšky sadziieb dane z nehnuteľností musí obec rešpektovať obmedzenia a regulačné mechanizmy stanovené zákonom.

Miestnymi daňami, ktoré môže ukladať obec, sú:

- daň z nehnuteľností,
- daň za psa,
- daň za užívanie verejného priestranstva,
- daň za ubytovanie,
- daň za predajné automaty,
- daň za nevýherné hracie prístroje,
- daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta,
- daň za jadrové zariadenie.

Miestny poplatok

Obec ukladá aj miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.

Správa miestnych daní

Správu miestnych daní, ktoré ukladá obec, vykonáva príslušná obec. Daň z nehnuteľností – správu dane z nehnuteľností vykonáva obec, na ktorej území sa nehnuteľnosť nachádza. Daň za psa, daň za užívanie verejného priestranstva, daň za ubytovanie, daň za predajné automaty, daň za nevýherné hracie prístroje, daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta, daň za jadrové zariadenie a poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady - správu dane pri týchto miestnych daniach a poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady vykonáva obec, ktorá ich na svojom území zaviedla. V Bratislave a v Košiciach správu miestnych daní a poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady vykonávajú ich mestské časti, ak tak ustanoví štatút mesta.

Sadzby dane a iné daňové zvýhodnenia

Pri miestnych daniach uložených obcou (daň z nehnuteľností, daň za psa, daň za užívanie verejného priestranstva, daň za ubytovanie, daň za predajné automaty, daň za nevýherné hracie prístroje, daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta, daň za jadrové zariadenie), sadzby daní, oslobodenie od daní a zníženie daní a taktiež sadzby poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, ako aj podklady na odpustenie poplatku alebo zníženie poplatku určí príslušná obec vo všeobecne záväznom nariadení.

2.5. Zákon č. 447/2015 Z. z. o miestnom poplatku za rozvoj

v znení zákona č. 375/2016 Z. z..

Národná rada SR prijala v roku 2015 zákon o miestnom poplatku za rozvoj. Zákon poskytuje obci právomoc takýto poplatok zaviesť a vyberať. Obec na základe dobrovoľného rozhodnutia poplatok zavedie alebo nezavedie. Miestny poplatok za rozvoj zavedie všeobecne záväzným nariadením (VZN) na celom svojom území, v jednotlivých častiach alebo v jednotlivom katastrálnom území na celom svojom území alebo len na časti svojho územia. Ak chce obec stanoviť miestny poplatok len na určitú časť obce, táto časť obce musí spĺňať kritériá, ktoré vyplývajú z ustanovenia § 17a zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.

Správa miestneho poplatku

Správu miestneho poplatku za rozvoj vykonáva obec, ktorá ho na svojom území uložila. Správu poplatku za rozvoj vykonávajú v Bratislave a v Košiciach mestské časti, ak tak ustanoví štatút mesta.

Predmet poplatku

Predmetom poplatku je stavba (aj v rámci existujúcej stavby):

- a) na ktorú bolo vydané právoplatné stavebné povolenie, ktorým sa povoľuje stavba,
- b) ktorá je ohlásená stavebnému úradu (bez ohľadu na to, či ide o drobnú alebo jednoduchú stavbu),
- c) na ktorú je vydané rozhodnutie o povolení zmeny stavby pred jej dokončením,
- d) ktorá je dodatočne povolená.

Základ poplatku

Základom poplatku je výmera nadzemných častí podlahovej plochy realizovanej stavby v m² (iba nová alebo ďalšia podlahová plocha), ktorá sa určí spočítaním výmer všetkých miestností v nadzemných podlažiach stavby (teda všetok vnútorný nadzemný priestor stavby vrátane chodieb, technických miestností, schodísk, vestibulov a pod.). Pri určení týchto výmer sa vychádza z projektovej dokumentácie stavby priloženej k dokumentom tvoriacim podklad na vydanie stavebného povolenia. Základ poplatku sa pri každej jednoúčelovej stavbe bez ohľadu na počet stavebných objektov zníži o odpočítateľnú položku 60 m².

Poplatník poplatku

Poplatníkom je fyzická alebo právnická osoba, ktorej bolo ako stavebníkovi vydané právoplatné stavebné povolenie. Poplatníkom je aj ten, kto ohlásil stavbu, ten, komu bolo vydané právoplatné rozhodnutie o dodatočnom povolení zmeny stavby pred jej dokončením a ten, komu bolo vydané rozhodnutie o dodatočnom povolení stavby. Poplatník nemá povinnosť podať priznanie k poplatku. Zákon však ukladá poplatníkovi oznamovaciu povinnosť, ak stavba slúži na viaceré účely (najneskôr v deň vzniku poplatkovej povinnosti oznámi obci výmeru podlahovej plochy nadzemnej časti stavby podľa príslušného účelu využitia podlahovej plochy) a obec ustanovila rôzne sadzby poplatku.

Vyrubenie poplatku

Obec vyrubí poplatok rozhodnutím jednorazovo na základe zistených údajov o účele využitia stavby, o podlahovej ploche, ktorá podlieha poplatku, a príslušnej sadzby poplatku. Poplatok sa vyrubuje poplatníkovi alebo zástupcovi. Ak sa poplatníci nedohodnú na spoločnom zástupcovi, poplatok sa vyrubí každému z nich v rovnakom pomere.

Sadzba poplatku

Obec si sadzby poplatku môže ustanoviť rôzne v členení podľa svojich jednotlivých katastrálnych území alebo jednotlivých častí obce. Zároveň môže stanoviť sadzby poplatku rôzne v členení podľa rôznych druhov stavieb podľa § 7 ods. 2 zákona. Obec však nemusí dodržať stanovenie sadzieb pre všetky druhy stavieb vymedzené zákonom. Sadzba poplatku za rozvoj môže byť stanovená v rozpätí 3 - 35 eur za meter štvorcový.

Platenie a splatnosť poplatku

Poplatok je splatný do 15 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o vyrubení poplatku. Poplatník môže požiadať o platenie poplatku v splátkach po vzniku poplatkovej povinnosti najneskôr do posledného dňa lehoty splatnosti poplatku.

Rozpočtové využitie poplatku

Poplatok je príjmom rozpočtu obce. Výnos poplatku sa použije na úhradu kapitálových výdavkov súvisiacich so stavbami konkrétne uvedenými v zákone vrátane pozemku. Výnos z poplatku obec použije na úhradu nákladov použitých v obci, jej jednotlivej časti alebo katastrálnom území obce, v ktorej sa uskutočnila stavba, ktorá podlieha poplatkovej povinnosti, a za ktorú bol vyrubený poplatok zaplatený. Obec si môže vo všeobecne záväznom nariadení stanoviť, že percentuálnu časť alebo celý vybraný poplatok použije v inej časti obce alebo v inom katastrálnom území.

2.6. Ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti

Vstupom do EÚ sa aj na Slovenskú republiku začali vzťahovať jej právne záväzné akty. V článku 104 Zmluvy o založení Európskych spoločenstiev je ako jedno zo základných pravidiel pomenované pravidlo vyvarovania sa nadmernému schodku rozpočtu verejnej správy. Strednodobé rozpočtové ciele sú ohraničené referenčnou hodnotou schodku verejných financií 0,5 % v pomere k HDP. Ústavný zákon určuje mechanizmy, ktorými sa zabráni tvorbe neprímeraných záväzkov a nadmerného schodku všetkých verejných rozpočtov a zabráni sa odklonu od princípov zodpovednej rozpočtovej politiky pri dosiahnutí dlhodobej udržateľnosti hospodárenia s verejnými prostriedkami v Slovenskej republike. Cieľom je nastaviť takú reguláciu, prostredníctvom ktorej bude možné postupne dosiahnuť dlhodobu udržateľnú úroveň hospodárenia Slovenskej republiky, zabezpečiť zodpovednejší prístup k hospodáreniu štátu a ostatných verejných rozpočtov.

Obsah zákona

Zriadila sa Rada pre rozpočtovú zodpovednosť ako nezávislý orgán, ktorý monitoruje a vyhodnocuje plnenie rozpočtových cieľov vlády, zakotvil sa maximálny limit pre výšku dlhu celej verejnej správy vrátane opatrení, ktoré je nutné realizovať v prípade, že vykazovaná úroveň dlhu verejnej správy dosiahne určitú hranicu. Ustanovili sa pravidlá transparentnosti v rámci prípravy návrhu rozpočtu verejnej správy cez povinné zverejňovanie údajov a rozšírenie obsahu rozpočtu verejnej správy a štátneho záverečného účtu ako základných rozpočtových dokumentov.

Ústavný zákon z pohľadu obcí

Rozpočty miest a obcí sú súčasťou rozpočtov verejnej správy. Sprísnil sa rozpočtové pravidlá pre územnú samosprávu, ktorá je súčasťou rozpočtu verejnej správy. Zákon zaviedol maximálne limity pre výšku dlhu verejnej správy. Nestanovil limit dlhu pre obce na celkovom dlhu verejnej správy, ani limity pre jednotlivé obce.

2.7. Zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí

v znení zákonov č. 306/1992 Zb., 43/1993 Z. z., 278/1993 Z. z., 245/1994 Z. z., 147/1995 Z. z., 130/1996 Z. z., 30/1996 Z. z., 447/2001 Z. z., 522/2003 Z. z., 12/2004 Z. z., 445/2004 Z. z., 535/2008 Z. z., 258/2009 Z. z., 507/2010 Z. z., 125/2016 Z. z., 315/2016 Z. z., 112/2018 Z. z.

Zákon špecifickým spôsobom vymedzil, ktorý majetok z vlastníctva Slovenskej republiky prechádzal v čase transformácie spoločnosti do vlastníctva obce. Na prechod majetku nebolo potrebné uzatvárať žiadne právne úkony, okrem povinnosti pre odovzdávajúce a nadobúdajúce právnické osoby spísať písomné protokoly. Protokoly plnili najmä deklaratórnu funkciu a potvrdzovali len skutočnosti, ktoré nastali zo zákona, boli podkladom na zápis do katastra nehnuteľností. Zákon upravil majetkové postavenie a hospodárenie s majetkom obce. Od nadobudnutia účinnosti zákona

o majetku obcí prešli ustanovenia o prechode majetku štátu na obce viacerými zmenami v súvislosti s prechodom kompetencií štátu na obce.

Vymedzenie majetku

Do vlastníctva obcí prešli s účinnosťou od 1. mája 1991 z majetku Slovenskej republiky **nehnutel'né veci**, ku ktorým mali právo hospodárenia bývalé národné výbory, štátne podniky, rozpočtové, príspevkové organizácie (pozemky vrátane stavebných pozemkov, stavby, napr. bytový fond štátnych podnikov bytového hospodárstva, stavby vybudované v akcii „Z“), pokiaľ k nim mali právo hospodárenia určené subjekty a ich zakladateľská alebo zriaďovateľská funkcia prešla na obec.

Hnutel'né veci, ku ktorým mali právo hospodárenia bývalé národné výbory, štátne podniky, rozpočtové, príspevkové a iné organizácie (inventár národných výborov, stroje, zariadenia).

Zákon taxatívne vymenúva majetok, ktorý sa nestáva vlastníctvom obcí. Majetkom obce sú teda nehnuteľné a hnutel'né veci vrátane finančných prostriedkov, ako aj pohľadávky a iné majetkové práva, ktoré sú vo vlastníctve obce, alebo ktoré nadobudne obec do vlastníctva prechodom z majetku Slovenskej republiky na základe zákona alebo vlastnou činnosťou.

Hospodárenie s majetkom obce

Orgány obce a organizácie zriadené obcou sú povinné hospodáriť s majetkom obce v prospech rozvoja obce a jej občanov a ochrany a tvorby životného prostredia. Sú povinné ho udržiavať, užívať, zveľad'ovať a zhodnocovať majetok, zachovať ho v celkovej hodnote zásadne nezmenšený, chrániť ho pred poškodením, zničením, stratou alebo zneužitím. Ďalej sú povinné používať všetky právne prostriedky na ochranu majetku vrátane včasného uplatňovania svojich práv alebo oprávnených záujmov pred príslušnými orgánmi a viesť majetok v účtovníctve obce alebo organizácie, ktorú obec zriadila.

Darovanie nehnuteľného majetku obce je podľa ustanovenia zákona o obecnom zriadení v zásade neprípustné. Takéto nakladanie s majetkom obce je možné len v prípade, ak to umožní osobitný zákon.

Používanie majetku obce

Majetok obce sa používa najmä na verejné účely, na podnikateľskú činnosť a na výkon samosprávy obce. Majetok obce, ktorý slúži na verejné účely (najmä miestne komunikácie a iné verejné priestranstvá), je verejne prístupný a možno ho obvyklým spôsobom užívať, ak obec jeho používanie neobmedzí. Správa a údržba majetku obce je povinnosťou obce a je financovaná z jej rozpočtu alebo účelového obecného fondu. Za používanie obecného majetku môže obec vyberať poplatky a verejné dávky, ak to pripúšťa osobitný predpis. Obec je v osobitných prípadoch povinná dodržiavať účelové určenie majetku, na ktorý nemožno zriadiť záložné právo.

Zásady hospodárenia s majetkom obce

Zásady hospodárenia s majetkom obce určuje obecné zastupiteľstvo formou všeobecne záväzného nariadenia. Sú záväzné pre všetky subjekty a určujú najmä:

- a) práva a povinnosti organizácií, ktoré obec zriadila, pri správe majetku obce,
- b) podmienky odňatia majetku organizáciám, ktoré obec zriadila,
- c) postup prenechávania majetku do užívania,
- d) nakladanie s cennými papiermi,
- e) vymedzenie úkonov organizácií, ktoré podliehajú schváleniu orgánmi obce,
- f) spôsoby výkonu správy vyplývajúcich z vlastníctva cenných papierov a majetkových podielov na právnických osobách založených obcou, alebo v ktorých má obec postavenie ovládajúcej osoby alebo rozhodujúci vplyv s dôrazom na transparentnosť a efektívnosť nakladania

s majetkom.

Obecné zastupiteľstvo musí vždy schvaľovať

- a) spôsob prevodu vlastníctva nehnuteľného majetku obce; to neplatí, ak je obec povinná previesť nehnuteľný majetok podľa osobitného predpisu,
- b) podmienky obchodnej verejnej súťaže, ak sa má prevod vlastníctva nehnuteľného majetku obce realizovať na základe obchodnej verejnej súťaže,
- c) prevody vlastníctva nehnuteľného majetku obce, ak sa realizujú priamym predajom,
- d) prevody vlastníctva hnutel'ného majetku obce nad hodnotu určenú obecným zastupiteľstvom,
- e) nakladanie s majetkovými právami nad hodnotu určenú v zásadách hospodárenia,
- f) vklady majetku obce do majetku zakladaných alebo existujúcich obchodných spoločností,
- g) koncesné zmluvy na uskutočnenie stavebných prác alebo koncesné zmluvy na poskytnutie služby uzatvorené podľa osobitného predpisu (ďalej len „koncesná zmluva“), a to trojpätinovou väčšinou všetkých poslancov.

Správa majetku obce

Obec môže zveriť svoj majetok do správy rozpočtovej organizácie alebo príspevkovej organizácie, ktorú zriadila. Pod správou obecného majetku sa rozumie súhrn oprávnení a povinností správcu k tej časti majetku, ktorú mu obec zverila do správy, alebo ktorú správca nadobudol vlastnou činnosťou. Správca je oprávnený a povinný majetok obce držať a užívať na plnenie úloh v rámci predmetu činnosti alebo v súvislosti s ním, brať z neho úžitky a nakladať s ním v súlade so zákonom a so zásadami hospodárenia s majetkom obce. Majetok obce zverený do správy určí obec pri zriadení správcu v zriaďovacej listine. Obec môže za podmienok určených v zásadách hospodárenia s majetkom obce správcovi zveriť do správy ďalší majetok obce alebo odňať správu majetku obce. Správa majetku obce vzniká zverením majetku obce do správy správcu, prevodom správy majetku obce, nadobudnutím majetku do vlastníctva obce vlastnou činnosťou správcu. Správca nemôže nadobudnúť majetok do svojho vlastníctva. Majetok, ktorý správca nadobúda, je vlastníctvom obce. Správca vykonáva právne úkony pri správe majetku obce v mene obce. Správca alebo mestská časť koná v mene obce pred súdmi a inými orgánmi vo veciach, ktoré sa týkajú majetku obce, ktorý spravuje.

Iné nakladanie s majetkom obce

Ak obec nemôže z rôznych príčin efektívne priamo využívať svoj majetok na plnenie samosprávnych úloh, môže obecné zastupiteľstvo rozhodnúť, že majetok prenajme, vloží ako podiel do obchodnej spoločnosti, založí z neho právnickú osobu, použije ako záruku alebo ponúkne na predaj.

Obmedzenie obce pri nakladaní s jej majetkom

Zákon definuje určité obmedzenia pri nakladaní s tým majetkom obce, ktorý bol na obec presunutý súbežne s presunom niektorých kompetencií z orgánov štátnej správy. Obec je povinná zachovať účelové určenie nadobudnutého majetku, napr. na úseku vzdelávania a výchovy, sociálnej pomoci a zdravotnej starostlivosti. Táto povinnosť obce skončí až na základe rozhodnutia obecného zastupiteľstva o zmene účelového určenia tohto majetku, jeho prebytočnosti, o jeho vklade do obchodnej spoločnosti alebo o jeho použití na založenie inej právnickej osoby, napr. neziskovej organizácie.

Transparentnosť nakladania s majetkom obce

Ak tento zákon neustanovuje inak, prevody vlastníctva majetku obce sa musia vykonať

- a) na základe obchodnej verejnej súťaže,

- b) dobrovoľnou dražbou alebo
- c) priamym predajom najmenej za cenu vo výške všeobecnej hodnoty majetku stanovenej podľa osobitného predpisu.

Obec zverejní zámer predať svoj majetok a jeho spôsob na svojej úradnej tabuli, na internetovej stránke obce, ak ju má obec zriadenú, a v regionálnej tlači. Ak ide o prevod podľa odseku 1 písm.a) a b), musí oznámenie v regionálnej tlači obsahovať aspoň miesto, kde sú zverejnené podmienky obchodnej verejnej súťaže alebo dražby. Podmienky obchodnej verejnej súťaže obec uverejní minimálne na 15 dní pred uzávierkou na podávanie návrhov do obchodnej verejnej súťaže. Obec zverejní zámer predať svoj majetok priamym predajom najmenej na 15 dní. Zároveň zverejní lehotu na doručenie cenových ponúk záujemcov. Obec nemôže previesť vlastníctvo svojho majetku priamym predajom, ak všeobecná hodnota majetku stanovená podľa osobitného predpisu presiahne 40 000 eur. Nehnuteľnosť musí byť jednoznačne identifikovaná tak, aby nebola zameniteľná s inou nehnuteľnosťou. Stanovenie všeobecnej hodnoty majetku obce pri priamom predaji nesmie byť v deň schválenia prevodu obecným zastupiteľstvom staršie ako šesť mesiacov.

Obec nemôže previesť vlastníctvo svojho majetku priamym predajom na fyzickú osobu, ktorá je v tejto obci

- a) starostom obce,
- b) poslancom obecného zastupiteľstva,
- c) štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu právnickej osoby zriadenej alebo založenej obcou,
- d) prednostom obecného úradu,
- e) zamestnancom obce,
- f) hlavným kontrolórom obce,
- g) blízkou osobou osôb uvedených v písmenách a) až f).

Obec nemôže previesť vlastníctvo svojho majetku priamym predajom na právnickú osobu, v ktorej zakladateľom, vlastníkom obchodného podielu, štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, členom riadiaceho, výkonného alebo dozorného orgánu je osoba uvedená vyššie. Neplatí to, ak ide o právnickú osobu, ktorej zakladateľom je obec, alebo v ktorej má obec obchodný podiel.

Uvedené obmedzenia nemusí obec použiť pri prevode majetku obce, a to

- a) bytu alebo pozemku podľa osobitného predpisu,
- b) pozemku zastavaného stavbou vo vlastníctve nadobúdateľa vrátane príľahlej plochy, ktorá svojím umiestnením a využitím tvorí neoddeliteľný celok so stavbou,
- c) podielu majetku obce, ktorým sa realizuje zákonné predkupné právo,
- d) hnutelnej veci, ktorej zostatková cena je nižšia ako 3 500eur,
- e) v prípadoch hodných osobitného zreteľa, o ktorých obecné zastupiteľstvo rozhodne trojpäťtinovou väčšinou prítomných poslancov.

3. Zákony upravujúce územné plánovanie, investičnú činnosť, regionálny rozvoj, životné prostredie, odpadové hospodárstvo

Cieľavedomé plánovanie je súčasťou a nevyhnutnou podmienkou každej uvedomelej činnosti a stanovenie jasných cieľov je základom úspechu aj v činnosti každej samosprávy, ktorá sa chce proporcionálne rozvíjať.

3.1. Nástroje strategického plánovania

Mestá a obce majú na realizáciu cieľov udržateľného rozvoja viacero nástrojov: **plánovacie, legislatívne, administratívne, ekonomické, informačné a komunikačné.**

Základnými **plánovacími nástrojmi** ovplyvňovania rozvoja územia miest a obcí sú ich územné plány a územné plány zón, programy hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja a iné koncepčné a strategické dokumenty. Význam plánovania ako nástroja riadenia priestorového rozvoja miest a obcí narastá, pričom najmä integrované plánovanie má potenciál skĺbiť krátkodobé potreby s cieľmi v dlhodobom horizonte.

Územnoplánovacia dokumentácia vytvára predpoklady na organický súlad všetkých činností v území s osobitným zreteľom na starostlivosť o životné prostredie, dosiahnutie ekologickej rovnováhy, zabezpečenie udržateľného rozvoja, na šetrné využívanie prírodných zdrojov a zachovanie prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt.

Plánovanie v tejto oblasti upravuje **zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku** v znení neskorších predpisov (stavebný zákon).

Územnoplánovacia dokumentácia je dokument, ktorý vzniká ako výsledok spoločenskej dohody o využívaní územia. Proces tvorby územnoplánovacej dokumentácie môže tiež aktivizovať potrebný záujem občanov o veci verejné a ich angažovanosť v rozvoji svojho mesta. Územnoplánovacia dokumentácia je dôležitá aj pre potenciálnych investorov, keďže sa investičný vstup do územia s jasne stanovenými pravidlami spája s omnoho menším rizikom. Územnoplánovacia dokumentácia sa však nezaobera uskutočniteľnosťou, neobsahuje zákonnú povinnosť stanoviť časový harmonogram a identifikovať investičné zdroje. Aj preto pomerne často zostáva nenaplnená.

Z hľadiska svojich činností majú najmä mestá **možnosť, resp. povinnosť vytvárať ďalšie miestne koncepcie a stratégie, ktorých cieľom je riešenie určitých špecifických oblastí** (napr. program odpadového hospodárstva mesta, energetická koncepcia mesta, komunitný plán sociálnych služieb, program rozvoja bývania, miestny územný systém ekologickej stability, dokument starostlivosti o dreviny, zoznam pamätihodností mesta, adaptačná stratégia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy). Rovnako ich môžeme považovať za nástroje aktivizácie miestneho potenciálu. V záujme efektívnej medziobecnej spolupráce by bolo užitočné spoločne pripraviť minimálne tie dokumenty, ktoré riešia problémy presahujúce administratívne hranice obce. Typickým príkladom je adaptačná stratégia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy. Vo väčšine malých obcí nie je reálne zabezpečiť poskytovanie celej škály sociálnych služieb, a preto je nanajvýš vhodné, aby komunitný plán sociálnych služieb bol riešený na celú spádovú oblasť a pokrýval všetky typy poskytovateľov.

Samosprávy môžu využívať aj legislatívne nástroje, napríklad v podobe **všeobecne záväzných nariadení**, ktoré môže obec vydať na plnenie svojich úloh. Všeobecne záväzné nariadenie má pôsobnosť na území danej obce a každý, kto sa zdržuje na jej území, je povinný ho dodržiavať.

Administratívne nástroje usmerňujú najmä ekonomické činnosti v obci prostredníctvom vydávania všeobecných záväzných stanovísk k umiestneniu ekonomických činností (investičnej a podnikateľskej) alebo aj k využívaniu miestnych zdrojov.

Ekonomické nástroje, ktoré majú obce k dispozícii, sú finančné a majetok obce. V rámci kategórie finančných nástrojov je základným nástrojom rozpočet obce a intervencie realizované jeho prostredníctvom. Súčasne samosprávy môžu využívať svoj rozpočet na verejné investície (osobitne do verejnej a ekonomickej infraštruktúry), podporu a motiváciu rôznych aktivít neziskového aj

podnikateľského sektora prostredníctvom príspevkov, pôžičiek alebo dotácií. Obce si môžu vytvoriť transparentné nástroje na podporu aktivít, ktoré si určia ako prioritné a uplatňovať ich napríklad vo forme dotačných schém. Obce na Slovensku uplatňujú aj svoje daňové právomoci. Využívaním tohto nástroja je možné ovplyvniť prostredie na podporu podnikania a život obyvateľov. Miestne dane je však možné využívať len v súlade so zákonom. Pri správnom nastavení miestnej daňovej politiky môžu byť dane nielen zdrojom rozpočtu obce, ale aj nástrojom želateľného rozvoja.

Priamou väzbou na rozpočet je využívanie jeho výdavkovej časti na financovanie alebo spolupodieľanie sa na financovaní infraštruktúry (technickej alebo občianskej). Na tieto aktivity sú využívané vlastné zdroje, združené zdroje, prostriedky zo štátneho rozpočtu (aj dotačné), príjmy z emisií obligácií, nenávratné finančné prostriedky, ako aj návratné zdroje.

Väčšiu variabilitu dáva obciam využívanie vlastného majetku, väčšinou vo forme cenovej a nájomnej politiky nehnuteľností. Pri správnom využití je to osvedčený nástroj nielen podpory podnikania, ale aj rozvoja obce. Vzhľadom na rozsah privatizácie obecného majetku je zjavný nedostatok pozemkov a vhodných budov na tento účel.

Informačné a komunikačné nástroje predstavujú veľmi dôležité nástroje na podporu rozvoja podmieňujúce neraz efektívnosť využitia iných nástrojov. Presadzujú sa formou informačných centier, poradenských centier, komunálnym marketingom, e-governmentom, budovaním informačných systémov, vzťahov s verejnosťou a pod.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce (ďalej len „PHSR“) je zásadný nástroj strategického plánovania a napĺňania cieľov udržateľného rozvoja v krátkom až strednodobom horizonte (5 - 7 rokov). Vypracovaný je na báze subsidiarity v systéme strategických dokumentov regionálneho rozvoja od Stratégie regionálneho rozvoja SR, cez PHSR vyššieho územného celku až po PHSR obce. Platná legislatívna úprava navádza i na možnosť pripraviť aj PHSR skupiny obcí, avšak tieto prípady sú zatiaľ skôr výnimkou než pravidlom.

PHSR obce pozostáva z analytickej časti, strategickej časti, programovej časti, realizačnej časti a finančnej časti. Strategická časť obsahuje najmä víziu rozvoja obce, návrh rozvojovej stratégie, výber a popis strategických cieľov v jednotlivých oblastiach rozvoja príslušnej obce. Na túto časť plynule nadväzuje programová časť, ktorá obsahuje už konkrétne opatrenia a aktivity na zabezpečenie realizácie programu rozvoja. Realizačná časť PHSR je zameraná na vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov. Finančná časť obsahuje predpokladané finančné náklady a zdroje potrebné na zabezpečenie jednotlivých opatrení, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie. Optimálna realizácia PHSR by mala byť zabezpečená prostredníctvom vypracovania programového rozpočtu obce. PHSR je zároveň podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov vrátane európskych štrukturálnych a investičných fondov. **Na rozdiel od územného plánu obce PHSR nie je záväzným dokumentom pre právnické a fyzické osoby na území obce.**

Základné obsahové ciele rozvoja sú obsiahnuté v **zákone č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja** takto:

- (1) Hlavným cieľom podpory regionálneho rozvoja je
 - a) odstraňovať alebo zmierňovať nežiaduce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónov a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov,
 - b) zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja,

- c) zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja.
- (2) Podpora regionálneho rozvoja je zameraná najmä na
- a) komplexné využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia – prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov,
 - b) rozvoj vedy, výskumu a vývoja prispievajúci k celkovému rozvoju regiónu so zreteľom na podporu zavádzania nových technológií a inovácií pri rešpektovaní vnútorných špecifik regiónu,
 - c) rozvoj informatizácie a digitalizácie v regióne,
 - d) rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne s cieľom zvýšiť jeho produktivitu, optimalizovať štruktúru hospodárstva, vytvárať nové pracovné miesta a stabilizovať ohrozené pracovné miesta,
 - e) rozvoj ľudských zdrojov vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, kvalifikácie a zlepšovania prípravy detí a mladých dospelých na trh práce,
 - f) predchádzanie sociálneho vylúčenia a zmierňovanie jeho negatívnych dôsledkov, podporu rovnosti príležitostí na trhu práce a podporu znevýhodnených komunít,
 - g) realizáciu verejných prác podporujúcich rozvoj regiónu,
 - h) zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu,
 - i) zlepšenie dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, inžinierskych stavieb,
 - j) rozvoj cestovného ruchu,
 - k) medzištátnu, cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu v oblasti regionálneho rozvoja v záujme trvalo udržateľného rozvoja regiónu,
 - l) zachovanie identity a rozvoj kultúry a starostlivosť o kultúrne dedičstvo regiónov a sídiel,
 - m) rozvoj pôdohospodárstva a rozvoj vidieka, rozvoj vidieckych oblastí a zvyšovanie kvality života a vidieku,
 - n) realizáciu opatrení na ochranu, udržiavanie a zveľaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie a zlepšenie environmentálnej infraštruktúry regiónu,
 - o) ochranu prírody, efektívne využívanie prírodných zdrojov regiónu a využívanie alternatívnych zdrojov energie,
 - p) rozvoj občianskej vybavenosti a rozvoj služieb v regióne,
 - q) udržateľný rozvoj aglomerácií, obnovu, regeneráciu a rozvoj miest a obcí podľa záväznej časti príslušnej územnoplánovacej dokumentácie,
 - r) zvyšovanie dostupnosti a kvality bývania,
 - s) budovanie a posilňovanie štruktúr občianskej spoločnosti, rozvoj prosociálneho správania obyvateľstva,
 - t) rozvoj multikultúrnej spoločnosti v regióne vrátane multikultúrneho dialógu, spolupráce a tolerancie v regiónoch a sídlach,
 - u) rozvoj telesnej kultúry, športu a turistiky,
 - v) ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia,
 - w) ďalšie aktivity, ak to ustanoví osobitný zákon alebo medzinárodná zmluva.

Zákon o podpore regionálneho rozvoja stanovuje nielen ciele a podmienky podpory regionálneho rozvoja, ale upravuje aj pôsobnosť orgánov štátnej správy, vyšších územných celkov, obcí a ďalších subjektov územnej spolupráce podľa IV. časti tohto zákona a podmienky na koordináciu a realizáciu regionálneho rozvoja. Zároveň vytvára podmienky na poskytovanie pomoci a podpory Európskeho spoločenstva prostredníctvom fondov spoločenstva, ktoré upravujú osobitné predpisy.

V § 12 zákon stanovuje pôsobnosť obce na účely podpory regionálneho rozvoja. Obec vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja

- analyzuje a hodnotí úroveň rozvoja svojho územia a jeho častí, zabezpečuje jeho trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj,
- zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu rozvoja obce alebo spoločného programu rozvoja obcí, pravidelne ho monitoruje a každoročne do 31. mája zasiela príslušnému vyššiemu územnému celku správu o jeho plnení a zabezpečuje súlad programu rozvoja obce alebo spoločného programu rozvoja obcí s územnoplánovacou dokumentáciou, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis (napr. stavebný zákon),
- spolupracuje s vyšším územným celkom, na území ktorého sa obec nachádza, na príprave a realizácii programu rozvoja vyššieho územného celku a na účely evidencie poskytuje vyššiemu územnému celku program rozvoja obce,
- podieľa sa na plnení úloh, ktoré súvisia so zameraním podpory regionálneho rozvoja podľa § 3, v spolupráci s úradom vlády a ostatnými sociálno-ekonomickými partnermi, ktorí sa nachádzajú na území obce,
- vytvára podmienky na vznik a rozvoj územnej spolupráce a partnerstiev,
- spolupracuje s ďalšími obcami, regiónmi a územnými celkami alebo s orgánmi iných štátov, ktoré plnia funkcie územnej samosprávy,
- podporuje rozvoj podnikateľských aktivít potrebných na rozvoj obce.

Osobitnou skupinou nástrojov sú nástroje horizontálnej a vertikálnej spolupráce od vytvárania partnerstiev a osobitne verejno-súkromných partnerstiev a klastrov, cez miestne akčné skupiny, mikroregionálne združenia obcí až po európske zoskupenia pre cezhraničnú spoluprácu, rámčujúce nielen spoluprácu s inými mestami, obcami alebo samosprávnym krajom, ale aj smerom dovnútra obce.

Z hľadiska výmeny skúseností, hľadania a testovania riešení špecifických mestských problémov síce tieto organizácie ešte majú rezervy, avšak trend presadzovať spoločné záujmy prostredníctvom nich je veľmi viditeľný. Z pohľadu rozširovania informovanosti a kapacít miest je nedostatočne využitý potenciál zapájania sa do európskych a globálnych sietí, ako napríklad EUROCITIES, CEMR (Rada európskych obcí a regiónov), Dohovoru primátorov a starostov o klíme a energetike, ako aj operačného programu európskej územnej spolupráce URBACT, ktorého cieľom je zlepšiť schopnosť európskych miest realizovať integrované stratégie pre udržateľný mestský rozvoj.

Racionálne využívanie nástrojov vytvára predpoklad na dosiahnutie stanovených cieľov. Slovenské mestá vo všeobecnosti majú dostatočný rozsah pôsobnosti, kompetencií a zodpovedností na to, aby svoje územia rozvíjali udržateľne a v prospech skvalitňovania života obyvateľov. V súčasnosti už pomerne úspešne dokážu zvládnuť bežné prevádzkové funkcie, ako aj rozhodovanie vo vlastných orgánoch, stále však zaostávajú v uskutočňovaní tých rozvojových politík, ktoré vyžadujú vysokú mieru koordinácie a spolupráce s ďalšími aktérmi. Napriek preukázateľným výhodám, ktoré môžu priniesť prierezové aktivity založené na spolupráci štátnej, samosprávnej, súkromnej a občianskej sféry, sa uskutočňujú iba zriedkavo. Inštitucionálne a technické kapacity je potrebné ďalej rozvíjať v reflexii nových výziev pre mestá, vyplývajúcich z premeny na občiansku spoločnosť, ako aj globálnych výziev, ktorými sú zmena klímy, globalizácia atď.

Podľa niektorých údajov existuje na Slovensku z pohľadu vládnych rezortov vyše 200 rôznych strategických a koncepcných dokumentov. Z hľadiska princípov však odporúčame samospráve, aby za základ strategického plánovania používala najmä **dva základné dokumenty – územný plán**

a program rozvoja obce. Ostatné stratégie možno považovať za ich detailnejšie rozpracovanie, ktoré by malo byť s nimi vždy v súlade.

Na centrálnej úrovni dochádza v ostatnom období k zmenám v kompetenciách rezortov vo vzťahu k strategickému plánovaniu a územnému rozvoju. Na Ministerstve dopravy a výstavby Slovenskej republiky zostáva kompetencia územného plánovania, bytovej politiky a mestských stratégií. Podpora regionálneho rozvoja prešla v roku 2018 pod Úrad vlády Slovenskej republiky a je ambíciou vybudovať silný útvar regionálneho rozvoja na Úrade podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu.

3.2. Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny

v znení zákonov č. 543/2002 Z. z., č. 525/2003 Z. z., č. 205/2004 Z. z., č. 364/2004 Z. z., č. 587/2004 Z. z., č. 15/2005 Z. z., č. 479/2005 Z. z., č. 24/2006 Z. z., č. 359/2007 Z. z., č. 454/2007 Z. z., č. 515/2008 Z. z., č. 117/2010 Z. z., č. 145/2010 Z. z., č. 408/2011 Z. z., č. 180/2013 Z. z., č. 207/2013 Z. z., č. 311/2013 Z. z., č. 506/2013 Z. z., č. 35/2014 Z. z., č. 198/2014 Z. z., č. 324/2014 Z. z., č. 324/2014 Z. z., č. 91/2016 Z. z., č. 125/2016 Z. z., 240/2017 Z. z.

Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (ďalej len „zákon“) v zmysle § 1 upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí, ako aj práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb pri ochrane prírody a krajiny s cieľom dlhodobou zabezpečiť zachovanie prírodnej rovnováhy a ochranu rozmanitosti podmienok a foriem života, prírodných hodnôt a krás a utvárať podmienky na trvalo udržateľné využívanie prírodných zdrojov a na poskytovanie ekosystémových služieb, berúc do úvahy hospodárske, sociálne a kultúrne potreby, ako aj regionálne a miestne pomery.

Kompetencie obce na úseku ochrany prírody a krajiny upravuje § 69 zákona

Obec vykonáva v prvom stupni štátnu správu vo veciach ochrany drevín v rozsahu ustanovenom týmto zákonom, môže uložiť vlastníkovi, správcovi alebo nájomcovi pozemku, na ktorom drevina rastie, vykonať nevyhnutné opatrenia na jej ozdravenie alebo rozhodnúť o jej vyrúbaní podľa § 47 ods. 2 zákona.

Obec dáva vyjadrenie k vydaniu povolenia na výrub drevín podľa osobitných predpisov, dáva súhlas podľa § 13 ods. 2 písm. a) zákona (napríklad na umiestnenie informačného, reklamného alebo propagačného zariadenia za hranicami zastavaného územia obce, výstavbu lesných ciest a zväžnic), dáva súhlas na výrub dreviny, vyznačuje dreviny určené na výrub, v súhlase na výrub drevín ukladá vykonanie primeranej náhradnej výsadby, starostlivosti o ňu alebo zaplatenie finančnej náhrady podľa § 48 ods. 1 zákona, obstaráva a schvaľuje dokument miestneho územného systému ekologickej stability a dokument starostlivosti o dreviny, vykonáva štátny dozor vo veciach, v ktorých vykonáva štátnu správu v rozsahu ustanovenom týmto zákonom. Obec vyhlasuje obecné chránené územie a mení a zrušuje jeho ochranu.

Obec môže vydať všeobecne záväzné nariadenie, ktorým ustanoví podrobnosti o ochrane drevín, ktoré sú súčasťou verejnej zelene.

Ak je na konanie o vydaní súhlasu na výrub dreviny príslušná obec, ktorá je zároveň žiadateľom o vydanie súhlasu na výrub dreviny, okresný úrad určí, ktorá obec vykoná konanie o vydaní súhlasu na výrub dreviny.

V zmysle § 25a zákona môže obec vyhlásiť Obecné chránené územie. Lokalitu, spravidla s výmerou do 100 ha, s kultúrnym, vedeckým, ekologickým, estetickým alebo krajinotvorným významom môže obec vyhlásiť všeobecne záväzným nariadením za obecné chránené územie.

Obecné chránené územie môže obec vyhlásiť vo svojom katastrálnom území na pozemku vo vlastníctve obce alebo na inom pozemku po dohode s jeho vlastníkom alebo správcom. Obce sa môžu dohodnúť na vyhlásení spoločného obecného chráneného územia na susediacich katastrálnych územiach na pozemkoch vo vlastníctve obcí alebo na iných pozemkoch po dohode s ich vlastníkmi alebo správcami.

Vymedzenie hraníc obecného chráneného územia a podmienky jeho ochrany, najmä určenie opatrení na zabezpečenie starostlivosti o predmet ochrany územia a určenie zásad a regulatív využívania územia vrátane určenia zákazov činností alebo obmedzenia činností, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany územia, ustanoví obec všeobecne záväzným nariadením, ktorým sa obecné chránené územie vyhlasuje.

Obec je povinná v zmysle § 82 ods. 7 zákona zverejniť na svojej internetovej stránke informáciu o začatí každého správneho konania, v ktorom môžu byť dotknuté záujmy ochrany prírody a krajiny .

3.3. Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení zákonov č. 91/2016 Z. z., č. 313/2016 Z. z., č. 90/2017 Z. z., č. 292/2017 Z. z., č. 106/2018 Z. z., č. 208/2018 Z. z., č. 312/2018 Z. z.

Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o odpadoch“) upravuje programové dokumenty v odpadovom hospodárstve, opatrenia na predchádzanie vzniku odpadu, práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi, rozšírenú zodpovednosť výrobcov, nakladanie

s vyhradenými výrobkami a prúdmi odpadov, nakladanie s komunálnym odpadom, cezhraničný pohyb odpadov, informačný systém odpadového hospodárstva, pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí vo veciach štátnej správy odpadového hospodárstva, zodpovednosť za porušenie povinností na úseku odpadového hospodárstva, činnosť Recyklačného fondu, proces jeho zrušenia a zániku.

Programy odpadového hospodárstva

Program odpadového hospodárstva (ďalej len „program obce“) je programový dokument, ktorý sa vypracúva pre určenú územnú oblasť v súlade s hierarchiou a cieľmi odpadového hospodárstva obsahujúci analýzu súčasného stavu odpadového hospodárstva tejto územnej oblasti a opatrenia, ktoré je potrebné prijať na zlepšenie environmentálne vhodnej prípravy na opätovné použitie, recyklácie, zhodnocovania a zneškodňovania odpadu, ako aj hodnotenie, ako bude program podporovať plnenie týchto cieľov a ustanovení tohto zákona. **Obec, na území ktorej ročná produkcia komunálnych odpadov vrátane drobných stavebných odpadov presahuje 350 ton alebo ktorej počet obyvateľov prevyšuje 1000, je povinná vypracúvať program obce.** Obec má povinnosť vypracovať program obce až po schválení a vyhlásení Programu Slovenskej republiky a následne programu kraja.

Z hľadiska odpadového hospodárstva je účastníkom konania pri vydávaní súhlasov podľa § 97 ods. 1 písm. a), c), d), j) až n), p) až w) zákona o odpadoch vždy aj obec, na území ktorej sa činnosť vykonáva alebo zamýšľa vykonávať, alebo na území ktorej je zariadenie umiestnené alebo sa zamýšľa umiestniť (napríklad prevádzkovanie zberného dvora, uzavretie skládky odpadov alebo jej časti, vykonanie jej rekultivácie a jej následné monitorovanie).

Nakladanie s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi upravuje § 81 zákona o odpadoch

Za nakladanie s komunálnymi odpadmi a s drobnými stavebnými odpadmi, ktoré vznikli na území obce, zodpovedá obec, ak zákon o odpadoch neustanovuje inak.

Komunálne odpady vrátane oddelene zbieraných zložiek komunálneho odpadu sa podľa vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 355/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje katalóg odpadov, zaraďujú do skupiny 20.

Náklady na zbernú nádobu na zmesový komunálny odpad znáša pôvodný pôvodca odpadu. Obec ustanoví vo všeobecne záväznom nariadení výšku týchto nákladov a ich zahrnutie do miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady alebo ustanoví iný spôsob ich úhrady.

Náklady na zabezpečenie zberných nádob na triedený zber zložiek komunálnych odpadov, pri ktorých sa uplatňuje rozšírená zodpovednosť výrobcov, znáša výrobca vyhradeného výrobku, príslušná organizácia zodpovednosti výrobcov alebo tretia osoba.

Náklady na zabezpečenie zberných nádob a kompostovacích zásobníkov na triedený zber zložiek komunálnych odpadov, pri ktorých sa neuplatňuje rozšírená zodpovednosť výrobcov, znáša obec a môže ich zahrnúť do miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Obec môže ustanoviť vo všeobecne záväznom nariadení iný spôsob úhrady nákladov na zabezpečenie zberných nádob a kompostovacích zásobníkov na biologicky rozložiteľný komunálny odpad.

Obec je okrem povinností držiteľa odpadu (§ 14 ods. 1 zákona o odpadoch) povinná:

- zabezpečiť zber a prepravu zmesového komunálneho odpadu vznikajúceho na jej území na účely jeho zhodnotenia alebo zneškodnenia v súlade s týmto zákonom vrátane zabezpečenia zberných nádob zodpovedajúcich systému zberu zmesového komunálneho odpadu v obci,
- zabezpečiť zavedenie a vykonávanie triedeného zberu
 - biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu okrem toho, ktorého pôvodcom je fyzická osoba – podnikateľ a právnická osoba, ktorá prevádzkuje zariadenie spoločného stravovania (§ 83 ods. 1),
 - jedlých olejov a tukov z domácností,
 - biologicky rozložiteľných odpadov zo záhrad a parkov vrátane odpadu z cintorínov;
- zabezpečiť zavedenie a vykonávanie triedeného zberu komunálnych odpadov pre papier, plasty, kovy, sklo a viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky najmenej v rozsahu cieľov zberu ustanovených v prílohe č. 3a,
- umožniť výrobcovi elektrozariadení a výrobcovi prenosných batérií a akumulátorov, príslušnej tretej osobe alebo príslušnej organizácii zodpovednosti výrobcov na ich náklady
 - zaviesť a prevádzkovať na jej území systém oddeleného zberu elektroodpadu z domácností a použitých prenosných batérií a akumulátorov,
 - užívať v rozsahu potrebnom na tento účel existujúce zariadenia na zber ch odpadov;
- umožniť organizácii zodpovednosti výrobcov pre obaly, na jej náklady, zber vytriedených zložiek komunálnych odpadov, na ktoré sa uplatňuje rozšírená zodpovednosť výrobcov, a to na základe zmluvy s ňou,
- na žiadosť organizácie zodpovednosti výrobcov poskytnúť údaje podľa § 28 ods. 5 písm. d) bodu 2 zákona o odpadoch,
- **zabezpečiť podľa potreby, najmenej dvakrát do roka, zber a prepravu objemných odpadov, drobných stavebných odpadov** v rozsahu do 1 m³ od jednej fyzickej osoby, ak v obci nebol zavedený ich množstvový zber a oddelene zbieraných zložiek komunálneho odpadu z domácností s obsahom škodlivých látok na účely ich zhodnotenia alebo zneškodnenia; to sa nevzťahuje na obec, ktorá má menej ako 5 000 obyvateľov a na jej území je zriadený zberný dvor,

- **zverejniť na svojom** webovom sídle **podrobný všeobecne zrozumiteľný popis celého systému nakladania s komunálnymi odpadmi** vrátane triedeného zberu v obci,
- zabezpečiť podľa potreby, najmenej jedenkrát do roka, informačnú kampaň zameranú na zvýšenie triedeného zberu biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov.

Obec **vo všeobecne záväznom nariadení upraví** v súlade s hierarchiou odpadového hospodárstva **podrobnosti o nakladaní so zmesovým komunálnym odpadom a drobnými stavebnými odpadmi, spôsobe zberu a prepravy komunálnych odpadov, nakladaní s biologicky rozložiteľným komunálnym odpadom, nakladaní s biologicky rozložiteľným kuchynským odpadom a reštauračným odpadom od prevádzkovateľa kuchyne, spôsobe a podmienkach triedeného zberu komunálnych odpadov**, najmä zberu elektroodpadov z domácností, odpadov z obalov a odpadov z neobalových výrobkov zbieraných spolu s obalmi, použitých prenosných batérií a akumulátorov a automobilových batérií a akumulátorov, veterinárnych liekov a humánnych liekov nespotrebovaných fyzickými osobami a zdravotníckych pomôcok, jedlých olejov a tukov, ďalej o spôsobe zberu objemného odpadu a odpadu z domácností s obsahom škodlivých látok, spôsobe spätného zberu odpadových pneumatík, spôsobe nahlasovania nezákonne umiestneného odpadu, prevádzkovaní zberného dvora, spôsobe zberu drobného stavebného odpadu, dôvodoch nezavedenia triedeného zberu komunálnych odpadov v súlade s odsekom 21 pre biologicky rozložiteľný kuchynský odpad.

Náklady na činnosti nakladania so zmesovým komunálnym odpadom, drobným stavebným odpadom, ak v obci nebol zavedený množstvový zber drobného stavebného odpadu, a biologicky rozložiteľným komunálnym odpadom, náklady triedeného zberu zložiek komunálneho odpadu, na ktoré sa nevzťahuje rozšírená zodpovednosť výrobcov, a náklady spôsobené nedôsledným triedením oddelene zbieraných zložiek komunálneho odpadu, na ktoré sa vzťahuje rozšírená zodpovednosť výrobcov, a náklady presahujúce výšku obvyklých nákladov podľa § 59 ods. 8 zákona o odpadoch hradí obec z miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady podľa osobitného predpisu.

Náklady triedeného zberu oddelene zbieranej zložky komunálneho odpadu patriacej do vyhradeného prúdu odpadu, vrátane zberu a vytriedenia týchto zložiek na zbernom dvore, znášajú výrobcovia vyhradených výrobkov, tretie osoby alebo organizácie zodpovednosti výrobcov, ktorí zodpovedajú za nakladanie s vyhradeným prúdom odpadu v tejto obci.

Obec **pri ustanovení výšky miestneho poplatku za komunálny odpad a drobný stavebný odpad vychádza zo skutočných nákladov obce** na nakladanie s komunálnym odpadom a drobným stavebným odpadom vrátane nákladov uvedených v § 81 odseku 10 zákona o odpadoch. Do miestneho poplatku obec nemôže zahrnúť náklady uvedené v odseku § 81 odseku 11 zákona o odpadoch. **Výnos miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady použije obec výlučne na zber, prepravu, zhodnocovanie a zneškodňovanie komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov.**

Vykonávať na území obce zber, vrátane mobilného zberu, a prepravu komunálnych odpadov, s výnimkou biologicky rozložiteľného kuchynského a reštauračného odpadu od prevádzkovateľa kuchyne, môže obec sama alebo ten, kto má uzatvorenú zmluvu na vykonávanie tejto činnosti s obcou; to sa nevzťahuje na distribútorov vykonávajúcich spätný zber a zber prostredníctvom zberného miesta použitých prenosných batérií a akumulátorov a elektroodpadu.

Zmluva medzi obcou a tým, kto na jej území vykonáva triedený zber komunálnych odpadov pre zložku papier, plasty, kovy, sklo a viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky, musí okrem všeobecných náležitostí obsahovať aj spôsob a podmienky úhrady nákladov uhrádzaných obcou podľa § 59 ods. 8 zákona o odpadoch. Obec v zmluve podrobne upraví spôsob a podmienky zberu a prepravy odpadov tak, aby boli v súlade s platným programom obce a so všeobecne záväzným nariadením obce.

Zmluva sa uzatvára na určitý čas, obvykle na päť rokov alebo na dobu neurčitú s výpovednou dobou obvykle 12 mesiacov.

Obec je oprávnená požadovať potrebné informácie na plnenie povinností podľa § 14 ods. 1 písm. f) a g) zákona o odpadoch (t.j. viesť a uchovávať evidenciu o druhoch a množstve odpadov a o nakladaní s nimi, ohlasovať údaje z evidencie príslušnému orgánu štátnej správy odpadového hospodárstva a uchovávať ohlásené údaje) od prevádzkovateľa kuchyne, držiteľa komunálneho odpadu a od držiteľa drobného stavebného odpadu alebo od toho, kto nakladá s komunálnymi odpadmi alebo drobnými stavebnými odpadmi na území obce.

Ak obec zavedie na svojom území alebo jeho časti množstvový zber zmesového komunálneho odpadu pre všetkých pôvodcov komunálnych odpadov alebo pre niektoré kategórie pôvodcov komunálnych odpadov, je povinná umožniť pôvodcom komunálnych odpadov, ktorých sa tento zber týka:

- a) individuálne určenie intervalu odvozu komunálnych odpadov z miesta určeného obcou podľa odseku 9 písm. d), pričom pri iných ako biologicky rozložiteľných komunálnych odpadoch môže byť tento interval aj dlhší ako 14 dní, alebo
- b) výber veľkosti zbernej nádoby aspoň z troch možností, ktoré ustanoví obec vo všeobecne záväznom nariadení podľa odseku 8; ak ide o pôvodcov komunálnych odpadov, ktorí sú spoluvlastníkmi nehnuteľnosti, alebo ak ide o bytový dom, výber veľkosti zbernej nádoby je možný len po dohode všetkých pôvodcov, ak sa tí nedohodnú, rozhodne obec.

Obec, na ktorej území nie je zavedený množstvový zber zmesového komunálneho odpadu, je na základe žiadosti povinná zaviesť množstvový zber u takej právnickej osoby alebo fyzickej osoby – podnikateľa, ktorý preukáže, že

- a) množstvo ním vyprodukovaných komunálnych odpadov je presne merateľné,
- b) komunálne odpady sú až do ich odvozu vhodne zabezpečené pred stratou, odcudzením alebo iným nežiaducim únikom.

Obec môže zaviesť množstvový zber drobného stavebného odpadu.

Povinnosť zaviesť a zabezpečovať vykonávanie triedeného zberu komunálneho odpadu pre biologicky rozložiteľný kuchynský odpad sa nevzťahuje na obec,

- ktorá zabezpečí energetické zhodnotenie týchto odpadov v zariadení na zhodnocovanie odpadov činnosťou R1, t.j. využitie najmä ako palivo alebo na získavanie energie iným spôsobom,
- preukáže, že najmenej 50 % obyvateľov obce kompostuje vlastný odpad,
- preukáže, že to neumožňujú technické problémy vykonávania zberu, najmä v historických centrách miest a v riedko osídlených oblastiach; uvedená výnimka sa uplatní iba pre túto časť obce,
- preukáže, že je to ekonomicky neúnosné, pretože náklady na nakladanie s týmto biologicky rozložiteľným kuchynským odpadom nemožno pokryť ani pri určení miestneho poplatku vo výške 50 % zo zákonom ustanovenej hornej hranice sadzby miestneho poplatku.

Obec môže na nakladanie s odpadmi z obalov a odpadov z neobalových výrobkov zbieraných spolu s odpadmi z obalov uzavrieť zmluvu len s jednou organizáciou zodpovednosti výrobcov pre obaly na obdobie najmenej jedného kalendárneho roka.

Obec je povinná umožniť tomu, kto vykonáva zber, prepravu, zhodnotenie a zneškodnenie biologicky rozložiteľného kuchynského a reštauračného odpadu pre prevádzkovateľa kuchyne, na jeho náklady a v súlade s platným všeobecne záväzným nariadením obce:

- zaviesť a prevádzkovať na jej území systém triedeného zberu biologicky rozložiteľného kuchynského a reštauračného odpadu,
- užívať v rozsahu potrebnom na tento účel existujúce zariadenia na zber komunálnych odpadov.

Obec je povinná nahlásiť organizácii zodpovednosti výrobcov pre obaly, s ktorou má uzatvorený zmluvný vzťah podľa odseku 22, údaje o produkcii komunálnych odpadov za predchádzajúci rok do 28. februára.

4. Zákony upravujúce činnosť miest a obcí na úseku školstva a sociálnych vecí

4.1. Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

v znení zákonov č. 462/2008 Z. z., 37/2009 Z. z., 84/2009 Z. z., 37/2011 Z. z., 390/2011 Z. z., 324/2012 Z. z., 125/2013 Z. z., 464/2013 Z. z., č. 307/2014 Z. z., č. 377/2014 Z. z., č. 61/2015 Z. z., č. 188/2015 Z. z., č. 440/2015 Z. z., č. 125/2016 Z. z., č. 216/2016 Z. z., č. 56/2017 Z. z., č. 151/2017 Z. z., č. 178/2017 Z. z., č. 182/2017 Z. z., č. 62/2018 Z. z., č. 209/2018 Z. z., č. 210/2018 Z. z. a č. 375/2018 Z. z.

Zákon nadobudol účinnosť 1. septembra 2008. Nahradil dovtedy platný federálny školský zákon č. 29/1984 Zb. a priniesol viacero významných zmien.

Cieľom zákona bolo:

- definovanie základných princípov a cieľov výchovy a vzdelávania,- určenie spôsobu uskutočňovania výchovy a vzdelávania prostredníctvom dvojúrovňových výchovno-vzdelávacích programov (štátne a školské výchovno-vzdelávacie programy) v nadväznosti na dosiahnutý stupeň vzdelania,
- definovanie stupňov vzdelania v prepojení na medzinárodnú klasifikáciu vzdelania ISCED,
- stanovenie desaťročnej povinnej školskej dochádzky,
- umožnenie individuálnej výchovy a vzdelávania,
- definovanie sústavy škôl a sústavy školských zariadení,
- prijímanie na výchovu a vzdelávanie,
- definovanie hodnotenia a klasifikácie žiakov,
- priebeh a ukončovanie výchovy a vzdelávania,
- hodnotenie kvality vzdelávania, ale aj výchovno-vzdelávacej sústavy,
- stanovenie procesu a podmienok výchovy a vzdelávania detí cudzincov, nadaných detí a žiakov a výchovy a vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Zákon umožňuje zriaďovateľovi, teda aj obci a samosprávnemu kraju podľa § 7 ods. 8 priamo sa zapájať do tvorby školského vzdelávacieho programu, a to keď pri zriaďovaní novej školy predkladá ministerstvu školstva žiadosť o jej zaradenie do siete škôl a školských zariadení. Súčasťou žiadosti musí byť školský vzdelávací program, ktorého odborné vypracovanie zabezpečí zriaďovateľ školy.

Obdobne ako podľa § 7 ods. 8 pri školských vzdelávacích programoch postupuje obec pri výchovných programoch školského zariadenia podľa § 8 odseky 2 a 6. Na vyžiadanie schvaľuje výchovný program školského zariadenia zriaďovateľ. Ak chce obec zriadiť nové školské zariadenie, odborné vypracovanie výchovného programu školského zariadenia zabezpečí zriaďovateľ školského zariadenia a prikladá ho k žiadosti o zaradenie školského zariadenia do siete škôl a školských zariadení

Obec týmto zákonom dostala kompetenciu ovplyvňovať výchovu a vzdelávanie vo svojich školách a školských zariadeniach napríklad pri vytváraní alternatívnych výchovných alebo vzdelávacích programov v rámci experimentálneho overovania. V zmysle ustanovenia § 14 ods. 4

obec ako zriaďovateľ školy alebo školského zariadenia predkladá návrh na experimentálne overovanie týchto programov a zároveň v zmysle § 14 ods. 7 až 9 vytvára personálne, priestorové a materiálo-technické podmienky na zabezpečenie overovania a dokonca v spolupráci s riaditeľom školy alebo školského zariadenia a odborným garantom organizačne zabezpečuje experimentálne overovanie. Náklady na experimentálne overovanie zaistí vo svojom rozpočte garant alebo po vzájomnej dohode zriaďovateľ školy.

Ďalšia kompetencia obce ako zriaďovateľa školy alebo školského zariadenia súvisí so zabezpečením povinnej školskej dochádzky, a to pri prihlasovaní dieťaťa na jej plnenie. Ustanovenie § 20 školského zákona stanovuje zákonnému zástupcovi dieťaťa povinnosť prihlásiť svoje dieťa na plnenie povinnej školskej dochádzky formou zápisu. Podľa odseku 3 § 20 presný termín a miesto zápisu dieťaťa na povinnú školskú dochádzku určuje obec všeobecne záväzným nariadením.

Obec má v zmysle § 6 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve povinnosť vytvárať podmienky na plnenie povinnej školskej dochádzky a viesť evidenciu všetkých žiakov vo veku plnenia povinnej školskej dochádzky, ktorí majú v obci trvalé bydlisko a viesť evidenciu, v ktorých školách ju žiaci plnia. Z uvedeného dôvodu sa v školskom zákone § 20 ods. 5 riaditeľovi školy, ktorý prijal dieťa na plnenie povinnej školskej dochádzky z iného školského obvodu, uložila povinnosť ohlásiť túto skutočnosť obci, v ktorej má žiak trvalé bydlisko.

Školský zákon v § 27 ods. 6 dáva obciam ako zriaďovateľom právomoc rozhodnúť o tom, či bude právnickou osobou neplnoorganizovaná základná škola, materská škola alebo jazyková škola. Ostatné školy uvedené v sústave škôl, t. j. plnoorganizovaná základná škola, gymnázium, stredná odborná škola, konzervatórium, školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a základná umelecká škola sú právnickými osobami priamo zo zákona.

Nadalej zostáva možnosť, aj keď to § 27 ods. 4 dosť nejasne upravuje, spájať splnutím základnú školu s materskou školou, a to vždy do právnickej osoby, ktorou je základná škola s materskou školou.

V rámci reformných zmien vo výchove a vzdelávaní je materská škola, jazyková škola a základná umelecká škola priradená zo školských zariadení do sústavy škôl. V materskej škole výšku mesačného príspevku zákonného zástupcu dieťaťa na čiastočnú úhradu výdavkov za pobyt dieťaťa v materskej škole zriadenej obcou určí zriaďovateľ všeobecne záväzným nariadením.

Zároveň zákon ukladá povinnosť podľa § 28 ods. 6 písm. a), b), c), že **mesačný príspevok sa neuhrádza** za dieťa, ktoré má jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky, za dieťa ak je jeho zákonný zástupca poberateľom dávky v hmotnej núdzi, alebo je dieťa umiestnené v škole na základe rozhodnutia súdu. Za tieto deti nie je možné určiť povinnosť mesačnej úhrady. Obec môže v zmysle ods. 7 § 28 rozhodnúť, za ktoré deti sa mesačný príspevok neuhrádza.

Potrebné je upozorniť na to, že **§ 28 ods. 9 určuje najvyšší počet detí v triede materskej školy**, ktorý sa môže zvýšiť iba z dôvodov uvedených v ods. 10 citovaného ustanovenia. Zároveň § 29 ods. 5 stanovuje najvyšší počet žiakov v triede základnej školy a ods. 8 toho istého ustanovenia určuje najnižší počet žiakov základnej školy. Zriaďovateľ základnej školy môže určiť v osobitných prípadoch aj nižší počet žiakov v triede. Za osobitný prípad sa považuje znížená dostupnosť žiakov do školy, vzdelávanie žiakov v jazyku národnostnej menšiny, vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a ďalšie prípady hodné osobitného zreteľa.

Obec ako zriaďovateľ vstupuje do pedagogického procesu v materskej škole podľa § 28 ods. 16 v prípadoch, keď materská škola organizuje pobyty detí v škole v prírode, výlety, exkurzie, saunovanie, športový výcvik a ďalšie aktivity mimo materskej školy len s informovaným súhlasom zákonného zástupcu dieťaťa a po dohode so zriaďovateľom.

V škole možno po súhlase zriaďovateľa zriadiť triedu pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (špeciálne triedy). Súhlas zriaďovateľa je potrebný aj na zriadenie špecializovanej triedy v základnej škole podľa § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva školstva SR č. 320/2008 Z. z. o základných školách.

Pri novozriadených základných školách musia obce zohľadňovať príslušné ustanovenia § 30, ktoré určujú minimálne počty detí, ktoré budú navštevovať zriadenú základnú školu.

Školský zákon umožňuje dosiahnutie stupňa vzdelania na základných umeleckých školách a na jazykových školách.

Obec podobne ako pri materskej škole postupuje pri určovaní výšky mesačného príspevku na čiastočnú úhradu výdavkov v základnej umeleckej škole, jazykovej škole a školskom zariadení (školský klub detí, centrum voľného času, školský internát, zariadenie školského stravovania). Zákon určuje dôvody, kvôli ktorým môže obec príspevok znížiť alebo odpustiť.

4.2. Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení zákonov č. 365/2004 Z. z., 564/2004 Z. z., 5/2005 Z. z., 475/2005 Z. z., 279/2006 Z. z., 689/2006 Z. z., 245/2008 Z. z., 462/2008 Z. z., 179/2009 Z. z., 184/2009 Z. z., 214/2009 Z. z., 38/2011 Z. z., 325/2012 Z. z., 312/2013 Z. z., 345/2012 Z. z., 464/2013 Z. z., č. 61/2015 Z. z., č. 188/2015 Z. z., č. 422/2015 Z. z., č. 91/2016 Z. z., č. 177/2017 Z. z., č. 182/2017 Z. z., č. 54/2018 Z. z., č. 209/2018 Z. z. a č. 367/2018 Z. z.

Zákon je účinný od 1. 1. 2004.

Cieľom zákona je úprava pôsobnosti, organizácie a úloh orgánov štátnej správy v školstve, obcí, samosprávnych krajov a orgánov školskej samosprávy a určenie ich pôsobnosti v oblasti výkonu štátnej správy v školstve a školskej samosprávy, v oblasti tvorby siete škôl, školských zariadení, stredísk praktického vyučovania a pracovísk praktického vyučovania Slovenskej republiky, zaradovania, vyradovania a zmien v sieti a v oblasti zriaďovania a zrušovania škôl, školských zariadení.

Podľa tohto zákona štátnu správu v školstve na úseku škôl a školských zariadení vykonávajú riaditeľ školy alebo školského zariadenia, obec, samosprávny kraj, okresný úrad v sídle kraja, Štátna školská inšpekcia, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR a iné ústredné orgány štátnej správy (napr. Ministerstvo zdravotníctva SR, ktoré určuje sieť stredných zdravotných škôl a pod.). Školskú samosprávu vykonávajú subjekty, ako sú rada školy alebo školského zariadenia, obecná školská rada, územná školská rada a žiacka školská rada.

Obec podľa § 6 pri prenesenom výkone štátnej správy zriaďuje a zrušuje všeobecne záväzným nariadením základné školy a pri výkone samosprávy (originálnych kompetencií) zriaďuje a zrušuje všeobecne záväzným nariadením základné umelecké školy, materské školy, školské kluby detí, centrá voľného času, zariadenia školského stravovania pre žiakov základných škôl a pre deti materských škôl, jazykové školy pri základných školách, strediská služieb škole a školské internáty.

Obec je v rámci preneseného výkonu štátnej správy (v oblasti základných škôl) povinná vytvárať

podmienky na výchovu a vzdelávanie najmä tým, že zriaďuje školy a školské zariadenia, na plnenie povinnej školskej dochádzky v základných školách, ktorých je zriaďovateľom, zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí a žiakov s mimoriadnym nadaním a talentom v školách a v školských zariadeniach, ktorých je zriaďovateľom.

Keďže obec zodpovedá za vytváranie podmienok na plnenie školskej dochádzky, v záujme dostatočnej kontroly výkonu tejto povinnosti zo strany zákonných zástupcov (v praxi sa stáva, že neboli zapísané na plnenie povinnej školskej dochádzky detí vo veku 10 rokov a dokonca 15 rokov), sa obci ukladá povinnosť vedenia evidencie detí vo veku povinnej školskej dochádzky a evidencie škôl, v ktorých ju plnia.

Zákon vymedzuje postavenie a pôsobnosť rady školy a obecnej školskej rady; sú to iniciatívne a poradné samosprávne orgány, ktoré vyjadrujú a presadzujú verejné záujmy a záujmy žiakov, rodičov, pedagogických zamestnancov a ostatných zamestnancov v oblasti výchovy a vzdelávania. Plnia funkciu verejnej kontroly, posudzujú a vyjadrujú sa k činnosti škôl, školských zariadení, orgánov miestnej štátnej správy, orgánov obcí a samosprávnych krajov z pohľadu školskej problematiky. Rada školy uskutočňuje výberové konanie na vymenovanie riaditeľa, na jeho základe navrhuje kandidáta na funkciu riaditeľa, predkladá návrh na odvolanie riaditeľa alebo sa vyjadruje k návrhu na odvolanie riaditeľa, vyjadruje sa ku koncepcným zámerom rozvoja školy alebo školského zariadenia a k návrhu na zrušenie školy a školského zariadenia.

Ustanoveniami zákona sa **určujú podmienky na vymenúvanie a odvolávanie riaditeľa školy alebo riaditeľa školského zariadenia a dĺžka funkčného obdobia riaditeľa školy.** Menovanie a odvolávanie riaditeľa je plne v kompetencii zriaďovateľa školy alebo školského zariadenia, v prípade, ak je zriaďovateľom obec, menovanie riaditeľa na päťročné funkčné obdobie sa uskutočňuje na základe návrhu rady školy zostaveného z výsledkov výberového konania. Návrh rady školy môže zriaďovateľ odmietnuť s odôvodnením a vyhlásiť nové výberové konanie. Ak zriaďovateľ neakceptuje ani druhý návrh, v prípade obce rozhoduje zastupiteľstvo tak, že buď potvrdí návrh rady školy a starosta alebo primátor musí navrhnutého kandidáta vymenovať do funkcie riaditeľa, alebo potvrdí nesúhlas starostu alebo primátora a ten vyhlási opätovne nové výberové konanie, ktoré však už postupuje výhradne podľa zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme a výberovou komisiou už nie je rada školy, ale komisia vymenovaná podľa citovaného zákona. V mene obce koná štatutárny zástupca, t. j. starosta, ktorý vymenúva riaditeľa školy alebo školského zariadenia a súčasne s ním dohodne podmienky v pracovnej zmluve a určí platové náležitosti. Ako zodpovedná osoba voči riaditeľovi školy alebo školského zariadenia vystupuje starosta aj v iných pracovnoprávných vzťahoch, napr. pri schvaľovaní dovolenky, vyslaní na služobnú cestu a pod.

Všetky úlohy obce a odborné činnosti obce ako školského úradu upravujú najmä paragrafy 6, 7, 8, 24, 25, 37 a 37a.

Obec určuje svojím všeobecne záväzným nariadením školský obvod základnej školy zriadenej obcou. Ak je obec zriaďovateľom viacerých základných škôl, všeobecne záväzným nariadením určí školské obvody pre jednotlivé základné školy. Legislatívne sa upravuje aj eventualita, ak obec nezriadi základnú školu, respektíve zriadi málotriednu základnú školu, v tom prípade sa môže dohodnúť so susednými obcami na spoločnom školskom obvode základnej školy.

Obec ako školský úrad vykonáva štátnu správu v druhom stupni vo veciach, v ktorých v prvom stupni rozhodol riaditeľ základnej školy, ktorej je príslušná obec zriaďovateľom (§ 5 ods. 3). Ak obec nie je školským úradom (§ 7), výkon štátnej správy v druhom stupni zabezpečuje pre ňu okresný úrad

v sídle kraja. Činnosti obce v oblasti školstva a vo veciach odborných činností a poradenstva výchovno-vzdelávacieho procesu v rámci školského úradu zabezpečuje odborný zamestnanec, ktorý spĺňa kvalifikačné predpoklady, ako aj požiadavku najmenej 5 rokov pedagogickej činnosti.

V záujme kontroly účelnosti nakladania s vlastným majetkom, **obec schvaľuje návrhy zmlúv o nájme a prenájme školských budov a miestností a o nájme a prenájme príľahlých priestorov školy a školského zariadenia, ktorých je zriaďovateľom.** Schvaľovaním môže poveriť aj riaditeľa školy.

Originálnou kompetenciou obcí je udržiavanie, rekonštrukcia, modernizácia budov škôl vrátane budov základných škôl a budov školských zariadení. Budovy základných škôl a školských zariadení prešli pri presune kompetencií do vlastníctva obcí, takže udržiavanie a zveľaďovanie vlastného majetku je základnou povinnosťou obce.

Ustanovenia v siedmej časti zákona (§15 – §18) legislatívne upravujú sieť škôl a školských zariadení slovenskej republiky, zaraďovanie, vyradovanie a zmeny v sieti.

Žiadosť o zaradenie školy, školského zariadenia do siete predkladá zriaďovateľ ministerstvu do 31. marca kalendárneho roka, ktorý predchádza roku, v ktorom má byť škola alebo školské zariadenie, stredisko praktického vyučovania alebo pracovisko praktického vyučovania zriadené. Rovnako aj žiadosť na vyradenie školy alebo školského zariadenia zo siete predkladá zriaďovateľ.

Spôsob a podmienky zriaďovania a zrušovania škôl a školských zariadení, spájania a združovania škôl obsahuje ôsma časť zákona (§ 19 – §23).

Zákon definuje priestupky zákonného zástupcu dieťaťa, ktorý ohrozuje jeho výchovu a vzdelávanie, alebo zanedbáva starostlivosť o povinnú školskú dochádzku dieťaťa na úseku školstva a určuje finančné sankcie pre zriaďovateľov škôl a školských zariadení, napríklad pri porušení všeobecne záväzných právnych predpisov, zmenách údajov bez zmien v sieti škôl a školských zariadení Slovenskej republiky, zriadení školy alebo školského zariadenia bez rozhodnutia ministerstva o ich zaradení do siete, nedodržanie lehoty určenej na rozpis normatífov na školu, porušení ustanovenia o počte žiakov v triedach, za neposkytnutie alebo poskytnutie nepravdivých údajov, za nepredloženie správy o hospodárení odboru školstva obvodného úradu v sídle kraja atď.

4.3. Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení zákonov č. 523/2004 Z. z., 564/2004 Z. z., 689/2006 Z. z., 245/2008 Z. z., 245/2008 Z. z., 462/2008 Z. z., 179/2009 Z. z., 184/2009 Z. z., 38/2011 Z. z., 390/2011 Z. z., 325/2012 Z. z., 345/2012 Z. z., 81/2013 Z. z., 464/2013 Z. z., č. 307/2014 Z. z., č. 377/2014 Z. z., č. 61/2015 Z. z., č. 188/2015 Z. z., č. 125/2016 Z. z., č. 182/2017 Z. z., č. 209/2018 Z. z. a č. 367/2018 Z. z.

Cieľom zákona je:

- zaviesť normatívny a transparentný systém financovania regionálneho školstva na žiaka,
- zmeniť centralizovaný systém financovania na dvojstupňový decentralizovaný systém,
- motivovať zriaďovateľov k efektívnejšiemu využívaniu existujúcich kapacít a finančných zdrojov,
- podporovať rovnosť všetkých zriaďovateľov škôl – štátnych, verejných, cirkevných i súkromných.

Uvedeným zákonom sa dôsledne oddeľuje financovanie **prenesených kompetencií** (§ 6 ods. 1 zákona č. 596/2003 Z. z.) predstavovaných zriaďovateľskou pôsobnosťou obcí a samosprávnych krajov k školám a školským zariadeniam od financovania **originálnych kompetencií** (§ 6 ods. 2 zákona č. 596/2003 Z. z.) predstavovaných zriaďovateľskou pôsobnosťou obcí a samosprávnych krajov.

Podľa tohto zákona sa financujú školy, v ktorých sa žiaci pripravujú na povolanie v zriaďovateľskej pôsobnosti:

- a) obcí, vyšších územných celkov a okresného úradu v sídle kraja (verejné školy),
- b) štátom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti (cirkevné školy) a
- c) inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby (súkromné školy).

Zjednodušene, školy, ktoré zabezpečujú primárne a sekundárne vzdelávanie (materské školy, základné školy a stredné školy) spolu so školskými zariadeniami predstavujú tzv. regionálne školstvo.

K zdrojom financovania škôl a školských zariadení patria:

1. prostriedky zo štátneho rozpočtu – z rozpočtovej kapitoly Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a z rozpočtovej kapitoly Ministerstva vnútra SR;
2. mimorozpočtové prostriedky
 - prostriedky z rozpočtov obcí a samosprávnych krajov,
 - prostriedky za prenájom priestorov a zariadenia škôl v čase, keď nie sú využívané na výchovno-vzdelávací proces,
 - zisk z podnikateľskej činnosti,
 - príspevky od žiakov, rodičov na čiastočnú úhradu nákladov spojených s hmotnou starostlivosťou v školách a školských zariadeniach podľa osobitných predpisov,
 - vo vybraných školských zariadeniach príspevky na čiastočnú úhradu nákladov na výchovu a vzdelávanie,
 - príspevky od zamestnávateľov a zamestnávateľských zväzov,
 - príspevky a dary,
 - iné zdroje.

Z hľadiska finančných tokov je regionálne školstvo v súčasnosti financované:

1. Zo štátneho rozpočtu

- a) z rozpočtovej kapitoly Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (školy, v ktorých sa vzdelávanie považuje za sústavnú prípravu na povolanie v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych krajov),
- b) z rozpočtovej kapitoly Ministerstva vnútra SR (školy, v ktorých sa vzdelávanie považuje za sústavnú prípravu na povolanie v zriaďovateľskej pôsobnosti obce, cirkevného zriaďovateľa, súkromného zriaďovateľa a okresného úradu v sídle kraja, materské školy pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v zriaďovateľskej pôsobnosti okresného úradu v sídle kraja, školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti okresného úradu v sídle kraja).

2. **Prostredníctvom podielových daní obcí a samosprávnych krajov** (zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov) a taktiež z vlastných príjmov obcí (§ 5 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Takto sú financované základné umelecké školy, materské školy, jazykové školy a školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí, samosprávnych krajov, cirkevných a súkromných zriaďovateľov. Kritériá a váhy rozdeľovania výnosu dane z príjmov fyzických osôb do rozpočtov obcí a rozpočtov samosprávnych krajov určuje nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samosprávy v znení neskorších predpisov.

Zriaďovateľom škôl a školských zariadení, teda aj obciam, sú zo štátneho rozpočtu poskytované na financovanie preneseného výkonu štátnej správy normatívne a nenormatívne finančné prostriedky.

- a) normatívne finančné prostriedky predstavujú úhradu osobných nákladov (mzdy a poistné) a prevádzky. Školy, v ktorých vzdelávanie sa považuje za sústavnú výchovu na povolanie, sú od roku 2004 financované normatívnym spôsobom. Normatívny spôsob financovania sa uplatňuje pri financovaní týchto škôl rovnako bez ohľadu na zriaďovateľa.

Všetky normatívne finančné prostriedky je obec povinná rozdeliť medzi školy, ktorých je zriaďovateľom. Tieto finančné prostriedky nemôžu byť použité na financovanie základných umeleckých škôl, materských škôl, jazykových škôl a školských zariadení, pretože tieto školy a školské zariadenia sú financované z výnosu dane obcí a vyšších územných celkov.

- b) nenormatívne finančné prostriedky predstavujú náklady, ktoré sa opakujú a nie sú zohľadnené v normatíve, poskytujú sa zriaďovateľom škôl a školských zariadení v rámci možnosti štátneho rozpočtu na dopravu žiakov, osobné náklady asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotných znevýhodnením alebo talentom, mimoriadne výsledky žiakov, riešenie havarijných situácií, rozvojové projekty, žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, záujmové vzdelávanie prostredníctvom vzdelávacích poukazov, príspevkov na výchovu a vzdelávanie päťročných detí materskej školy, na prístavbu, výstavbu, modernizáciu a rekonštrukciu školských objektov, odchodné, vakcíny proti chrípke a hepatitíde pre pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.

Nenormatívne finančné prostriedky sa poskytujú zriaďovateľom na základe žiadosti predloženej prostredníctvom príslušného okresného úradu v sídle kraja.

Obec pri financovaní činnosti základných škôl (preneseného výkonu štátnej správy) do 15 dní po doručení oznámenia odboru školstva okresného úradu v sídle kraja o výške normatívneho príspevku rozpisuje finančné prostriedky škole na kalendárny rok pre jednotlivé školy vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. **Každý zo škôl prideli finančné prostriedky najmenej vo výške 95 percent (určené v nariadení vlády č. 630/2008 Z. z.).** Zostávajúcich 5 percent normatívne vypočítanej a pridenej výšky prostriedkov musí obec použiť najneskôr do konca kalendárneho roku na školstvo, avšak prostriedky môže použiť na korekciu rozdielov, ktoré vyplývajú z aplikácie normatívneho systému financovania škôl, prerozdeliť podľa svojho rozhodnutia a autonómne v rámci vlastnej školskej politiky, zohľadňujúc priority alebo svoj prístup k riešeniu problémov v oblasti školstva.

Zákon definuje škálu pokút pre zriaďovateľa školy a školského zariadenia, napríklad za nedodržanie lehoty určenej na rozpis normatívnych finančných prostriedkov pre jednotlivé školy, úpravu normatívnych finančných prostriedkov na nový školský rok, rozpis finančných prostriedkov pridelených prostredníctvom príspevku na skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, rozpis finančných prostriedkov pridelených prostredníctvom príspevku na výchovu a vzdelávanie detí materských škôl, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky, za nedodržanie lehoty na predloženie správy o hospodárení, za neoznámenie výšky normatívnych finančných prostriedkov pre jednotlivé školy v zriaďovateľskej pôsobnosti zriaďovateľa, za nevypracovanie správy o hospodárení, za poskytnutie nesprávnych údajov o počtoch detí alebo žiakov a ďalších údajov a za nedodržanie lehoty na ich predloženie, neposkytnutie údajov potrebných na rozdeľovanie a poukazovanie výnosu dane z príjmov obciam atď.

Napriek tomu, že zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení neupravuje financovanie originálnych kompetencií obcí, treba upozorniť na to, že financovanie výkonov škôl a školských zariadení je zabezpečované podľa dvoch druhov kompetencií, a to preneseného výkonu štátnej správy v školstve a výkonu samosprávnych funkcií obcami. Pridelovanie finančných prostriedkov obciam a samosprávnym krajom upravuje zákon č. 564/2004

Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve.

Obec v rámci financovania originálnych kompetencií hradí prevádzku materských škôl, základných umeleckých škôl, jazykových škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí, samosprávnych krajov, cirkevných a súkromných zriaďovateľov z vlastných príjmov, predovšetkým z podielu na výnose dane z príjmov fyzických osôb, ktoré dostávajú obce a samosprávne kraje prostredníctvom daňových úradov na základe rozpisu Ministerstva financií SR podľa kritérií uvedených v nariadení vlády Slovenskej republiky č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve v znení neskorších predpisov.

Výšku dotácie na žiaka určenú na prevádzku a mzdy školy a školského zariadenia určí obec vo všeobecne záväznom nariadení.

Postup pri financovaní originálnych kompetencií na úseku školstva je rovnaké ako v prípade iných originálnych pôsobností. Obec rozhoduje autonómne, a to po posúdení požiadaviek a na základe reálnych možností. Rozpočtovanie zdrojov na činnosť základnej umeleckej školy, materskej školy, jazykovej školy a školských zariadení, ako aj kapitálových výdavkov v školstve je spoločnou úlohou zastupiteľstva, školy, školského zariadenia a tiež rady školy alebo školského zariadenia. Zodpovednosť za výšku finančných prostriedkov rozpočtovaných na školské zariadenia a kapitálové výdavky na úseku školstva nesú zásadne volení predstavitelia obce.

4.4. Zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení zákonov č.390/2011 Z. z., 325/2012 Z. z., 312/2013 Z. z., č. 14/2015 Z. z., č. 188/2015 Z. z., č. 125/2016 Z. z., a č. 57/2017 Z. z.

Zákon je základný predpis, ktorým sa komplexne upravuje postavenie a výkon pedagogického a odborného zamestnanca, ustanovujú sa jeho práva a povinnosti, určujú sa záväzné kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej a odbornej činnosti, zavádza sa systém profesijného rozvoja, kariérové stupne, kariérové pozície, atestácie pedagogického a odborného zamestnanca a nový systém kontinuálneho vzdelávania pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov škôl, školských zariadení a ostatných zariadení, v ktorých sa vykonáva výchova a vzdelávanie v odvetvovej pôsobnosti iných ústredných orgánov štátnej správy. Tento zákon sa nevzťahuje na vysokoškolských učiteľov.

Profesijný rozvoj sa v kariérovom systéme uskutočňuje prostredníctvom kontinuálneho vzdelávania, tvorivých aktivít súvisiacich s výkonom pedagogickej alebo odbornej činnosti a sebvzdelávania. Pedagogický a odborný zamestnanec má v zmysle tohto zákona nielen právo na kontinuálne vzdelávanie a profesijný rozvoj, ale aj povinnosť udržiavať a rozvíjať svoje profesijné kompetencie prostredníctvom kontinuálneho vzdelávania alebo sebvzdelávania.

Zákon utvára legislatívne podmienky na zásadné zmeny v systéme odmeňovania pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v nadväznosti na kontinuálne vzdelávanie týchto skupín zamestnancov a tiež upravuje starostlivosť o pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca v oblasti morálneho oceňovania, zdravotnej starostlivosti a regenerácie pracovnej sily, sociálnej starostlivosti, prevencie pred nárastom agresie a násillia.

V záujme ochrany detí a žiakov ustanovenie § 9 podmieňuje výkon pedagogickej činnosti a odbornej činnosti bezúhonnosťou. Bezúhonným môže byť aj ten, kto spáchal trestný čin z nedbanlivosti, ak ho nespáchal v súvislosti s výkonom pedagogickej alebo odbornej činnosti. **Z uvedeného vyplýva, že pedagogickým alebo odborným zamestnancom nemôže byť ten, kto bol odsúdený za akýkoľvek**

úmyselný trestný čin (pri ktorom bol preukázaný úmysel) a ani ten, kto bol odsúdený za trestný čin spáchaný z nedbanlivosti, ak bol spáchaný v súvislosti s výkonom pedagogickej činnosti alebo odbornej činnosti (napr. úraz žiaka zapríčinený zanedbaním pedagogického dozoru). Podmienky bezúhonnosti musia byť plnené počas celého trvania pracovnoprávneho vzťahu s pedagogickým alebo odborným zamestnancom a z uvedeného dôvodu sa ukladá pedagogickému a odbornému zamestnancovi povinnosť oznámiť svojmu zamestnávateľovi stratu bezúhonnosti.

Zdravotnou spôsobilosťou (§ 10) sa na účely tohto zákona rozumie telesná spôsobilosť a duševná spôsobilosť pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca potrebná na výkon pedagogickej činnosti alebo odbornej činnosti. Pedagogický a odborný zamestnanec preukazuje zdravotnú spôsobilosť svojmu zamestnávateľovi pred nástupom do zamestnania lekárskeym potvrdením.

Kategórie a podkategórie pedagogických zamestnancov a kategórie odborných zamestnancov sú definované v § 12 – § 24.

Ustanovenia § 25 – § 34 legislatívne upravujú podmienky profesijného rozvoja pedagogických a odborných zamestnancov, pravidlá na zaraďovanie zamestnancov do kariérového stupňa a na kariérovú pozíciu. Podľa § 32 ods. 3 štruktúru kariérových pozícií v škole alebo v školskom zariadení určí riaditeľ vo vnútornom predpise po prerokovaní v pedagogickej rade a po prerokovaní so zriaďovateľom.

Posilňuje sa kompetencia obce ako zriaďovateľa základných umeleckých škôl, jazykových škôl, materských škôl a školských zariadení pri schvaľovaní ročného plánu kontinuálneho vzdelávania s priamou väzbou na financovanie školy a školského zariadenia. Podľa § 35 ods. 8 ročný plán kontinuálneho vzdelávania vydá riaditeľ školy po vyjadrení zriaďovateľa, v základných umeleckých školách, v jazykových školách, v materských školách a v školských zariadeniach so súhlasom zriaďovateľa.

Ustanovenia siedmej časti tohto zákona legislatívne zakotvujú **kreditový systém** (získavanie, priznávanie, uznávanie kreditov, pravidlá pridelovania kreditov), v ktorom je kreditmi merateľné kontinuálne vzdelávanie, tvorivé pedagogické a odborné aktivity pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov. Kontinuálnym vzdelávaním sa vytvárajú predpoklady pedagogickému alebo odbornému zamestnancovi získať kredity, za ktoré mu vzniká nárok na kreditový príplatok (podľa novely zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme) alebo po vykonaní prvej alebo druhej atestácie zaradenie do vyššieho kariérového stupňa so zvýšeným finančným ohodnotením.

Podľa § 47a ods. 6, 7, 8, 9 a § 47b **zriaďovateľ priznáva kredity riaditeľom škôl** za tvorivé aktivity súvisiace s výkonom pedagogickej činnosti, za rozširujúce štúdium, za vykonanie rigorózneho skúšky a štátnej jazykovej skúšky z cudzieho jazyka. Riaditeľ školy alebo riaditeľ školského zariadenia predloží osvedčenie o počte získaných kreditov v rámci kontinuálneho vzdelávania zriaďovateľovi. Zriaďovateľ vydá pedagogickému zamestnancovi a odbornému zamestnancovi osvedčenie o priznaní kreditov, ak neprizná kredity a nevydá osvedčenie, vystaví o tom písomné vyjadrenie s odôvodnením. Proti nepriznaniu kreditov alebo neuznaniu kreditov zriaďovateľom môže riaditeľ školy alebo riaditeľ školského zariadenia podať sťažnosť.

V zmysle § 52 zamestnávateľ hodnotí výsledky, kvalitu a náročnosť výkonu pedagogickej činnosti alebo výkonu odbornej činnosti, mieru využívania profesijných kompetencií pedagogických alebo

odborných zamestnancov na základe zásad hodnotenia zamestnancov, ktoré rozpracuje v pracovnom poriadku. O hodnotení sa vyhotovuje písomný záznam. **Obec ako zriaďovateľ škôl a školských zariadení vykonáva hodnotenie riaditeľa školy alebo riaditeľa školského zariadenia jedenkrát ročne** na základe vypracovaných zásad hodnotenia podľa § 6 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve.

Zákon upravuje aj starostlivosť o pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca v oblasti morálneho oceňovania, zdravotnej starostlivosti a regenerácie pracovnej sily, sociálnej starostlivosti, prevencie pred nárastom agresie a násilia. **V tejto súvislosti je zamestnávateľ povinný v zmysle ustanovenia § 56 zákona č. 317/2009 Z. z. uhradiť pedagogickému alebo odbornému zamestnancovi školy, ktorú navštevuje aspoň 50 % žiakov so sociálne znevýhodneného prostredia, jedenkrát ročne vakcínu proti chrípke a vakcínu proti hepatitíde A a B.**

Pedagogický alebo odborný zamestnanec má nárok na pracovné voľno s náhradou funkčného platu v rozsahu **5 pracovných dní v kalendárnom roku na účasť na kontinuálnom vzdelávaní a ďalších 5 pracovných dní na prípravu a vykonanie 1. alebo 2. atestácie.**

S cieľom zvýšiť celospoločenský význam profesie pedagóga a odborného zamestnanca minister školstva udeľuje pedagogickým a odborným zamestnancom morálne ocenenie, ktoré môže byť spojené s finančným darom. Zriaďovateľ školy alebo školského zariadenia predkladá podľa § 56 ods. 2 písm. a) návrh na morálne ocenenie pedagogických a odborných zamestnancov. Podľa odseku 3 citovaného ustanovenia sa umožňuje oceniť pedagogických a odborných zamestnancov i na úrovni obce alebo zriaďovateľa za podmienok ustanovených vo vydanom vnútornom predpise, a tak zdôrazniť význam výchovy a vzdelávania v podmienkach miestnej územnej samosprávy.

Škola alebo školské zariadenie môže využívať viaceré zdroje na financovanie atestácií a kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov. **Zamestnávateľ uhradí svojmu pedagogickému zamestnancovi alebo odbornému zamestnancovi finančné náklady spojené s atestáciami a kontinuálnym vzdelávaním za predpokladu, že absolvoval vzdelávanie organizované v súlade s plánom kontinuálneho vzdelávania a zamestnávateľ súhlasil s týmto vzdelávaním.** Ak zamestnávateľ nebude mať dostatočné množstvo finančných prostriedkov a zamestnanec aj napriek tomu prejaví záujem o predmetné kontinuálne vzdelávanie primeranej kategórii, ktorú vykonáva, zamestnávateľ môže súhlasiť s účasťou zamestnanca na príslušnom vzdelávaní za predpokladu, že si finančnú čiastku zamestnanec uhradí sám. Škola plánuje finančné prostriedky na kontinuálne vzdelávanie svojich zamestnancov na kalendárny rok priamo v rozpočte; tieto prostriedky sa použijú v súlade s plánom kontinuálneho vzdelávania.

Zákon zavádza príplatok za výkon špecializovanej činnosti, ktorou je činnosť triedneho učiteľa a uvádzajúceho pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca, príplatok začínajúceho pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca vo výške 6 % z platovej triedy a pracovnej triedy a príplatok za prácu so žiakmi so zdravotným znevýhodnením a žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia. Podmienky výpočtu uvedených príplatkov upravujú § 13a, §13b, §14c zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme.

Z dôvodu zabezpečenia organizácie kontinuálneho vzdelávania, financovania škôl a školských zariadení je vytvorený centrálny register pedagogických zamestnancov, odborných zamestnancov a ďalších zamestnancov škôl a školských zariadení. Zriaďovateľ škôl a školských zariadení ako zamestnávateľ zaznamenáva do centrálného registra údaje a je povinný na základe požiadania ministerstvom vykonať vo vzťahu k údajom zaznamenaným v centrálnom registri školou alebo

školským zariadením v ich pôsobnosti kontrolu zaznamenaných údajov a potvrdiť ich správnosť a úplnosť.

4.5. Zákon č. 448/2008 Z. z o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon)

v znení zákonov č. 317/2009 Z. z., 332/2010 Z. z., 551/2010 Z. z., 551/2010 Z. z., 50/2012 Z. z., 185/2012 Z. z., 413/2012 Z. z., 413/2012 Z. z., 485/2013 Z. z., 185/2014 Z. z., 219/2014 Z. z., 376/2014 Z. z., 345/2015 Z. z., 91/2016 Z. z., 125/2016 Z. z., 40/2017 Z. z., 331/2017 Z. z., 331/2017 Z. z., 351/2017 Z. z., 156/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 289/2018 Z. z.

Zákon o sociálnych službách upravuje právne vzťahy pri poskytovaní sociálnych služieb, financovanie sociálnych služieb a dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb. Vymedzuje sociálne služby ako odborné činnosti, obslužné činnosti alebo ďalšie činnosti, alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na riešenie, ale najmä na predchádzanie vzniku rôznych životných situácií, označených ako nepriaznivé, do ktorých sa občan, rodina alebo dokonca celá komunita môže dostať, či sa v nej ocitnúť. Ide o rôzne situácie súvisiace so sociálnym vylúčením, obmedzením schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy. Takáto priaznivá životná situácia môže vzniknúť napríklad :

- z dôvodu, že občan nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb,
- pre svoje životné návyky alebo pre spôsob života, závislosť od návykových látok alebo návykových škodlivých činností,
- pre ohrozenie vývoja z dôvodu zdravotného postihnutia, ak ide o dieťa do 7 rokov veku,
- pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, z dôvodu, že osoba dovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok,
- pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo, ak sa osoba stala obeťou správania iných fyzických osôb, alebo pre zotrúvanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generácie reprodukovanej chudoby.

Obec je účastníkom právnych vzťahov pri poskytovaní sociálnych služieb, z čoho vyplýva, že má jasne vymedzené svoje kompetencie. Zákon definuje druhy a formy sociálnej služby.

Sociálne služby podľa druhu :

a) sociálne služby krízovej intervencie, ktorými sú:

1. terénna sociálna služba krízovej intervencie,
2. poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach, ktorými sú:
 - 2.1. nízkoprahové denné centrum,
 - 2.2. integračné centrum,
 - 2.3. komunitné centrum,
 - 2.4. nocľaháreň,
 - 2.5. útulok,
 - 2.6. domov na polceste,
 - 2.7. zariadenie núdzového bývania;
3. nízko prahová sociálna služba pre deti a rodinu,

b) sociálne služby na podporu rodiny s deťmi, ktorými sú:

1. pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa,
2. pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa v zariadení dočasnej starostlivosti o deti,
3. služba na podporu zosúladovania rodinného života a pracovného života,

4. služba na podporu zosúladovania rodinného života a pracovného života v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov života dieťaťa;
 5. služba včasnej intervencie.
- c) sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, ktorými sú:
1. poskytovanie sociálnej služby v zariadení pre fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek, sú:
 - 1.1. zariadenie podporovaného bývania,
 - 1.2. zariadenie pre seniorov,
 - 1.3. zariadenie opatrovateľskej služby,
 - 1.4. rehabilitačné stredisko
 - 1.5. domov sociálnych služieb
 - 1.6. špecializované zariadenie
 - 1.7. denný stacionár;
 2. domáca opatrovateľská služba,
 3. prepravná služba,
 4. sprievodcovská služba a predčítateľská služba,
 5. tlmočnická služba,
 6. sprostredkovanie tlmočnickej služby,
 7. sprostredkovanie osobnej asistencie,
 8. požičiavanie pomôcok.
- d) sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií, ktorými sú:
1. monitorovanie a signalizácia potreby pomoci,
 2. krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií.
- e) podporné služby, a to:
1. odľahčovacia služba,
 2. pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností,
 3. poskytovanie sociálnej služby v dennom centre,
 4. podpora samostatného bývania,
 5. poskytovanie sociálnej služby v jedálni,
 6. poskytovanie sociálnej služby v práčovni,
 7. poskytovanie sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny.
- Sociálne služby tak, ako sú uvedené, možno účelne a vhodne spájať.

Zákon definuje pobytovú, terénnu a ambulantnú formu, a to v závislosti od nepriaznivej situácie občana, ale najmä od prostredia, v ktorom sa osoba zdržiava. Poskytovanie terénnej sociálnej služby alebo ambulantnej služby má prednosť pred riešením situácie formou pobytovej služby. Pri poskytovaní sociálnej služby je dôležité zohľadniť výber občana, ktorému má byť služba poskytovaná. Samotnú sociálnu službu možno poskytovať aj inou formou, napr. telefonicky či s použitím iných telekomunikačných prostriedkov.

Zákonom sú upravené okrem iného aj kompetencie miest a obcí v oblasti sociálnych služieb. Pri výkone pôsobnosti má obec možnosť realizovať vlastnú lokálnu sociálnu politiku a to najmä tým, že vypracúva a schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode, utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja.

V neposlednom rade je obec podľa zákona o sociálnych službách aj správnym orgánom vo viacerých konaniach týkajúcich sa odkázanosti občana na sociálnu službu v zariadení pre seniorov, v zariadení

opatrovateľskej služby, v dennom stacionári, odkázanosti na opatrovateľskú službu a odkázanosti na prepravnú službu či zániku odkázanosti na sociálnu službu, a to. v závislosti od druhu sociálnej služby, ktorú obec poskytuje priamo alebo len zabezpečuje jej poskytovanie formou objednania u iného subjektu, ktorý je tú - ktorú sociálnu službu oprávnený poskytovať.

Do originálnej kompetencie obce patria tieto sociálne služby: sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok, na uspokojovanie základných životných potrieb v nocľahárni, v nízkoprahovom dennom centre, sociálne služby v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu, v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári, opatrovateľská služba, prepravná a odľahčovacia služba.

Obec v zmysle svojej obecnej sociálnej politiky môže poskytovať alebo zabezpečovať aj iné druhy sociálnej služby, teda tie, ktoré presahujú rámec originálnych kompetencií. Základom na ich realizovanie je komunitný plán rozvoja sociálnych služieb s obsahovou štruktúrou určenou zákonom. Komunitný plán je prepojený nielen na národné stratégie Slovenskej republiky v oblasti sociálnej pomoci, ale má priamu nadväznosť na sociálnu politiku regionálnej územnej samosprávy (konceptia rozvoja sociálnych služieb na úrovni územného obvodu/celku).

Samostatnú časť zákona tvoria ustanovenia týkajúce sa zriaďovania rôznych zariadení sociálnych služieb.

V otázkach financovania sociálnych služieb je pre obce a mestá nevyhnutné mať na zreteli rozsah originálnych kompetencií, poznať systém verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, najmä čo sa týka spôsobu ich financovania a dofinancovania (predovšetkým služieb poskytovaných neverejnými poskytovateľmi) z rozpočtov obcí a miest. Obec si musí jasne stanoviť podmienky tak poskytovania, ako aj financovania sociálnych služieb vo všeobecne záväzných predpisoch. Komunitným plánom rozvoja sociálnych služieb na lokálnej úrovni si samosprávy určujú svoje priority. Avšak je to aj nástroj, ktorým sa elokujú potrebné finančné prostriedky obecného rozpočtu na zabezpečenie sociálnej politiky obce.

Strategické plánovacie a akčné dokumenty potrebné na získanie prehľadu v problematike sociálnych služieb a komunitného plánovania:

Národné priority rozvoja sociálnych služieb SR na príslušné obdobie

(<https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/nprss-2015-2020.pdf>)

Dokumenty týkajúce sa deinštitucionalizácie:

- Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike
- Národný akčný plán deinštitucionalizácie na roky 2012 - 2015
- Národný akčný plán deinštitucionalizácie na roky 2016 - 2020
- Vyhodnotenie plnenia úloh národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb 2012 - 2015
- Nationalactionplanforthetransitionfrominstitutional to community-basedcare in thesocialservicessystem 2016 - 2020

(<https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/>)

4.6. Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení zákona č. 183/2014 Z. z., 183/2014 Z. z., 308/2014 Z. z., 140/2015 Z. z., 378/2015 Z. z., 125/2016 Z. z., 81/2017 Z. z.

Zákon upravuje právne vzťahy pri poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi, osobitného príspevku či jednorazovej dávky. Ide o pomoc občanovi, ktorý sa ocitol v hmotnej núdzi. Hmotná núdza je definovaná ako stav, keď príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo si ho zvýšiť.

Výška životného minima platného v Slovenskej republike je upravovaná nariadením vlády SR. Zákon definuje aj základné životné podmienky – jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie. Výška jednotlivých dávok je špecifikovaná pre rôzne skupiny občanov, od osoby žijúcej samostatne ako jednotliviec, až po rôzne skupiny osôb zabezpečujúcich starostlivosť o dieťa/deti. Dávky v hmotnej núdzi vyplácajú občanom príslušné úrady práce, sociálnych vecí a rodiny.

Samospráva môže jednorazovú dávku v hmotnej núdzi poskytnúť členom domácnosti, ktorým úrad práce, sociálnych vecí a rodiny poskytuje pomoc v hmotnej núdzi. Určená je na čiastočnú úhradu mimoriadnych výdavkov členov domácnosti, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi. Slúži najmä na zabezpečenie nevyhnutného ošatenia, bielizne, obuvi, nevyhnutného vybavenia domácnosti (postele, stola, stoličky, chladničky, sporáku, variča, vykurovacieho telesa, paliva, práčky, periny, posteľnej bielizne, bežného kuchynského riadu), mimoriadnych liečebných nákladov alebo školských potrieb. Jej financovanie je kryté z rozpočtu obce.

Obec okrem jednorazovej dávky v hmotnej núdzi poskytuje svojim obyvateľom pomoc v náhlejšej núdzi podľa zákona o obecnom zriadení.

S poskytovaním dávok hmotnej núdze, ale aj iných dávok štátnej sociálnej podpory je spojený **výkon inštitútu osobitného príjemcu**. Jeho cieľom je zabezpečiť, aby sa dávky poskytované štátom využívali na účel ich poskytovania, ak účelnosť nevie zabezpečiť osoba, ktorej sú poskytované. Jednotlivé zákony upravujúce štátne dávky, resp. pomoc v hmotnej núdzi ustanovujú, čo je účelom poskytovania dávky.

Cieľom ustanovenia osobitného príjemcu by nemalo byť dlhodobé vykonávanie tejto úlohy, ale naučiť príjemcu nakladať s dávkami v súlade s ich účelom. Osobitným príjemcom môže byť nielen obec, ale aj iné subjekty. **O ustanovení osobitného príjemcu rozhoduje platiteľ dávky, väčšinou príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.** Inštitút osobitného príjemcu môže obec využívať aj pri poskytovaní jednorazovej dávky. Podstatné je, aby to mala obec upravené vo všeobecne záväznom nariadení. Osobitný príjemca môže požiadať o poskytnutie dotácie na výkon osobitného príjemcu (pre dávky platené štátom). Jej poskytnutie upravuje samostatný zákon.

Medzi dávky štátnej sociálnej podpory poskytovanej štátom prostredníctvom úradov práce, sociálnych vecí a rodiny patria:

- príspevok pri narodení dieťaťa (zákon č. 383/2013 Z. z.),
- príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí (zákon č. 383/2013 Z. z.),
- prídavok na dieťa, príplatok k prídavku na dieťa (zákon č. 600/2003 Z. z.),
- rodičovský príspevok (zákon č. 571/2009 Z. z.),
- príspevok na starostlivosť o dieťa (zákon č. 561/2008 Z. z.),
- náhradné výživné (zákon č. 201/2008 Z. z.),
- príspevok na pohreb (zákon č. 238/1998 Z. z.).

Otázkou riešenia dotácie osobitnému príjemcovi upravuje zákon o dotáciách (zákon č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti ministerstva v znení neskorších predpisov).

Ďalšie zákony, ktorými sa upravujú kompetencie v oblasti sociálnej pomoci - zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č.305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

5. Zákony upravujúce pracovnoprávne vzťahy volených predstaviteľov a zamestnancov miestnej územnej samosprávy

5.1. Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce

v znení 341/2011 Z. z., 406/2011 Z. z., 512/2011 Z. z., 251/2012 Z. z., 252/2012 Z. z., 345/2012 Z. z., 361/2012 Z. z., 233/2013 Z. z. - nález ÚS SR, 58/2014 Z. z., 103/2014 Z. z., 183/2014 Z. z., 307/2014 Z. z., 14/2015 Z. z., 14/2015 Z. z., 61/2015 Z. z., 61/2015 Z. z., 351/2015 Z. z., 378/2015 Z. z., 440/2015 Z. z., 82/2017 Z. z., 95/2017 Z. z., 335/2017 Z. z., 63/2018 Z. z.

Zákonník práce upravuje právne postavenie zamestnancov v tzv. súkromnej sfére. Podľa Zákonníka práce má každý právo na prácu a na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti svojvoľnému prepusteniu zo zamestnania. Tieto práva má každý zamestnanec bez akýchkoľvek obmedzení a diskriminácie. Zamestnávateľ má podľa Zákonníka práce právo na slobodný výber zamestnancov.

Zákonník práce sa vo vzťahu k zamestnancom obce uplatňuje, ak zákon 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme danú problematiku osobitne neupravuje. Pri riešení konkrétnej otázky je potrebné najprv posúdiť, či daná otázka je riešená v zákone o výkone práce vo verejnom záujme, ak nie je, treba aplikovať všeobecnú úpravu obsiahnutú v Zákonníku práce. Ak Zákonník práce v prvej časti neustanovuje inak, vzťahujú sa na právne vzťahy v súvislosti s výkonom závislej práce fyzických osôb pre právnické osoby alebo fyzické osoby a kolektívne pracovnoprávne vzťahy všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka.

Na zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme sa Zákonník práce vzťahuje napríklad v týchto oblastiach: vznik a zánik pracovného pomeru, pracovný čas, prekážky v práci na strane zamestnanca, zamestnávateľa, dovolenka atď.

Všetky relevantné právne úkony v pracovnom práve majú predpísanú písomnú formu. Vo vzťahu k voleným predstaviteľom sa Zákonník práce neuplatňuje, ak tak osobitný predpis (napríklad zákon č. 253/1994 Z. z.) vyslovene neustanovuje. Právnomu postaveniu a platovým pomerom starostov obcí a primátorov miest sa venujeme v bode 5. 2.

Zákonník práce upravuje základné zásady v pracovnoprávných vzťahoch, všeobecné ustanovenia, vznik a zánik pracovného pomeru, minimálny pracovný čas a dobu odpočinku, mzdu a priemerný zárobok, prekážky v práci na strane zamestnanca a na strane zamestnávateľa, oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, sociálnu politiku zamestnávateľa, náhradu škody, dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru a kolektívne pracovnoprávne vzťahy.

Zamestnávateľovi prináša Zákonník práce celý rad dispozitívnych ustanovení, teda ustanovení, kde zamestnávateľ má priestor na uplatnenie vlastného rozhodnutia, avšak len v rámci zákonných

limitov. Tieto ustanovenia sú formulované za pomoci slov „najviac“, „najmenej“, „môže“. Pri optimalizácií pracovných podmienok v prospech zamestnancov treba dbať na hospodárnosť a efektívnosť využívania verejných finančných zdrojov, s ktorými obec nakladá. Zákonník práce obsahuje aj ustanovenia, ktoré majú takzvanú kogentnú povahu, od ich znenia nie je prípustný žiadny odklon.

Kontrolu nad dodržiavaním pracovnoprávnych predpisov vykonávajú inšpektoráty práce.

I keď nemajú právomoc prejednávať a rozhodovať o nárokoch zamestnancov vyplývajúcich z pracovnoprávnych vzťahov a ich úloha je predovšetkým preventívna, na vynútenie toho, aby povinný subjekt dodržiaval príslušnú právnu povinnosť, môžu inšpektoráty práce ukladať zamestnávateľským subjektom pokuty.

Spory medzi zamestnancom a zamestnávateľom o nároky z pracovnoprávnych vzťahov prejednávajú a rozhodujú súdy. Ak zamestnávateľ neplní pracovnoprávne nároky zamestnanca, zamestnanec má právo obrátiť sa na príslušný súd, ktorý je jediný oprávnený zaviazat' zamestnávateľa na splnenie nároku zamestnanca, napr. vydanie príslušného dokumentu, vyplatenie mzdy, odstupného a pod..

5.2. Zákon č. 253/1994 Z. z. o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest

v znení zákonov č. 74/1994 Z. z., 172/1998 Z. z., 453/2001 Z. z., 289/2002 Z. z., 460/2008 Z. z., 154/2011 Z. z., 32/2015 Z. z., 377/2015 Z. z., 320/2018 Z. z.

Zákon o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest upravuje právne postavenie a ustanovuje minimálnu výšku mesačného platu starostov obcí a primátorov miest (ďalej len „starosta“) zodpovedajúcu počtu obyvateľov obce alebo mesta, ktorí majú na ich území trvalý pobyt a ďalšie náležitosti súvisiace s výkonom funkcie.

Treba si uvedomiť si, že funkcia starostu je verejná funkcia, ktorá sa nevykonáva v pracovnom pomere. Počas výkonu funkcie sa však starosta na účely zdravotného poistenia, nemocenského poistenia a dôchodkového zabezpečenia, podpory v nezamestnanosti a platenia príspevku na poistenie v nezamestnanosti posudzuje ako zamestnanec v pracovnom pomere. Starosta sa počas výkonu funkcie posudzuje ako zamestnanec obce aj na účely tvorby a použitia sociálneho fondu a na účely zabezpečovania stravovania a prispievania na stravovanie. Starostovi patrí počas výkonu funkcie dovolenka na zotavenie, na čo sa primerane použije Zákonník práce. Zákonodarca stanovil dve podmienky na vyplatenie náhrady platu starostovi za nevyčerpanú dovolenku. Náhradu platu možno starostovi poskytnúť len ak nemohol vyčerpať dovolenku ani do konca budúceho kalendárneho roku a ak o tom rozhodlo obecné zastupiteľstvo.

Zákon stanovuje, že odo dňa zloženia predpísaného sľubu patrí starostovi plat, ktorý je súčinom priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve vyčíslenej na základe údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok a násobku, ktorý je uvedený v § 4 ods. 1 zákona. Obecné zastupiteľstvo môže starostovi zvýšiť zákonom stanovený plat až o 60 %. Možnosť fakultatívneho navýšenia platu starostu slúži ako nástroj na ocenenie mimoriadnej práce starostu.

V obci, v ktorej starosta nevykonáva funkciu v celom rozsahu (úväzkový starosta), patrí mu plat v pomernej časti zodpovedajúcej rozsahu vykonávanej funkcie. Tento plat nemôže byť nižší ako súčin platu ustanoveného podľa paragrafu 3 a koeficientu 0,3.

Zákonodarca k umožňuje obecnému zastupiteľstvu v obci s počtom obyvateľov do 500 kedykoľvek, so súhlasom starostu, znížiť počas jeho funkčného obdobia násobok platu určený

zákonom až na 0-násobok. Reaguje tak na reálnu situáciu v niektorých obciach, pretože prax ukazuje, že niektoré malé obce majú problém s obsadzovaním funkcie starostu a jediný dlh, ktorý sa im v rámci rozpočtu vytvára, je z povinných mzdových odvodov. V minulosti k tomu dochádzalo aj v prípadoch, keď samotní starostovia obcí fyzicky svoje platy neprebrali, avšak obec mala povinnosť vyplatiť za nich odvody.

Počas ozdravného režimu alebo nútenej správy obce patrí starostovi len základný plat, ktorý obecné zastupiteľstvo nemôže zvýšiť.

Po zániku mandátu starostu z dôvodu skončenia funkčného obdobia patrí starostovi odstupné z rozpočtu obce v závislosti od počtu funkčných období, a to:

1. v sume dvojnásobku jeho priemerného mesačného platu, ak vykonával funkciu dlhšie ako šesť mesiacov,
2. trojnásobku jeho priemerného mesačného platu, ak vykonával funkciu jedno funkčné obdobie,
3. štvornásobku jeho priemerného mesačného platu, ak vykonával funkciu dve po sebe nasledujúce funkčné obdobia,
4. päťnásobku jeho priemerného mesačného platu, ak vykonával funkciu najmenej tri po sebe nasledujúce funkčné obdobia.

5. 3. Zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme

v znení zákonov č. 365/2004 Z. z., 369/2004 Z. z., 330/2007 Z. z., 490/2008 Z. z., 151/2010 Z. z., 257/2011 Z. z., 361/2012 Z. z., 103/2014 Z. z., 307/2014 Z. z., 375/2015 Z. z., 354/2016 Z. z., 55/2017 Z. z., 243/2017 Z. z., 177/2018 Z. z.

Zákon o výkone práce vo verejnom záujme (ďalej len „zákon“) upravuje práva a povinnosti zamestnancov a zamestnávateľov pri výkone práce vo verejnom záujme. Vzťahuje sa na zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme k zamestnávateľom, ktorými sú obce, právnické osoby zriadené obcou (rozpočtové a príspevkové organizácie), právnické osoby založené obcou, ak majetková účasť alebo súčet majetkovej účasti štátu, obce alebo vyššieho územného celku je viac ako 67 %, a na iné právnické osoby založené obcou, u ktorých väčšinu členov riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánov navrhuje štátny orgán, obec alebo vyšší územný celok.

Zákon sa nevzťahuje na zamestnancov, ktorí vykonávajú pracovné činnosti remeselné, manuálne alebo manipulačné s prevahou fyzickej práce a taktiež na činnosť člena okrskovej volebnej komisie, zapisovateľa okrskovej volebnej komisie, člena okrskovej komisie pre referendum, zapisovateľa okrskovej komisie pre referendum, sčítacieho komisára a člena komisie obecného zastupiteľstva, nakoľko sa nevykonávajú v pracovnoprávnom vzťahu

Zákon upravuje predpoklady fyzickej osoby na výkon práce vo verejnom záujme; ide o tieto predpoklady:

- má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu,
- je bezúhonná,
- spĺňa kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné predpoklady, ak to vyžaduje osobitný predpis,
- má zdravotnú spôsobilosť na prácu, ktorú má vykonávať, ak to vyžaduje osobitný predpis,
- bola zvolená alebo vymenovaná, ak tento zákon alebo osobitný predpis (napríklad zákon o obecnom zriadení pri kontrolórovi obce alebo prednostovi) voľbu alebo vymenovanie ustanovuje ako predpoklad vykonávania práce vo verejnom záujme,

- je oprávnená na oboznamovanie sa s utajovanými skutočnosťami podľa osobitného predpisu, ak sa takéto oprávnenie na dohodnutú prácu vyžaduje.

Zákon ustanovuje podrobne postup pri obsadzovaní miesta vedúceho zamestnanca.

Výnimky z tohto postupu musia byť ustanovené v osobitnom predpise, ktorým môže byť napríklad zákon o obecnom zriadení, ktorý pri kontrolórovi obce ustanovuje voľbu obecného zastupiteľstva. V každom ohľade je však vhodné princípy a postupy aplikované pri výberovom konaní primerane uplatňovať aj širšie, v záujme transparentnosti a zvyšovania dôveryhodnosti orgánov územnej samosprávy. **Zákonom sa zakazuje zaradovanie zamestnancov, ktorí sú blízkymi osobami**, a zamestnancov a fyzické osoby vykonávajúce verejnú funkciu, ktorí sú blízkymi osobami do vzájomnej priamej podriadenosti alebo nadriadenosti alebo tak, aby jeden podliehal pokladničnej kontrole alebo účtovnej kontrole druhého, okrem zamestnancov zamestnávateľa, u ktorého pôsobí len jeden vedúci zamestnanec, ktorý je štatutárnym orgánom.

Zamestnanec vykonávajúci práce vo verejnom záujme musí dodržiavať povinnosti a obmedzenia, a to:

- dodržiavať Ústavu Slovenskej republiky, ústavné zákony, zákony, ostatné všeobecne záväzné právne predpisy a vnútorné predpisy a uplatňovať ich podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia, rešpektovať a chrániť ľudskú dôstojnosť a ľudské práva,
- konať a rozhodovať nestranne a zdržať sa pri výkone práce vo verejnom záujme všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nestrannosť a objektivnosť konania a rozhodovania,
- zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri výkone práce vo verejnom záujme a ktoré v záujme zamestnávateľa nemožno oznamovať iným osobám, a to aj po skončení pracovného pomeru; to neplatí, ak ho tejto povinnosti zbavil štatutárny orgán alebo ním poverený vedúci zamestnanec, ak osobitný predpis neustanovuje inak,
- zdržať sa konania, ktoré by mohlo viesť k rozporu záujmov,
- nezneužívať informácie nadobudnuté v súvislosti a pri vykonávaní zamestnania vo vlastný prospech alebo v prospech blízkych osôb alebo iných fyzických osôb alebo právnických osôb; táto povinnosť platí aj po skončení pracovného pomeru,
- zdržať sa konania, z ktorého vyplývajú neoprávnené prísluby alebo záväzky zaväzujúce zamestnávateľa,
- oznámiť nadriadenému vedúcemu zamestnancovi, prípadne orgánu činnému v trestnom konaní stratu alebo poškodenie majetku vo vlastníctve alebo v správe zamestnávateľa,
- oznámiť zamestnávateľovi, že bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, alebo že bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony, alebo že jeho spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená.

Zamestnanec nesmie:

- vykonávať činnosť, ktorou by sa významnou mierou znižovala jeho dôstojnosť vo vzťahu k vykonávanej funkcii, alebo by sa ohrozovala jeho nestrannosť,
- sprostredkovať pre seba alebo inú fyzickú osobu alebo právnickú osobu obchodný styk s obcou, s rozpočtovou organizáciou alebo príspevkovou organizáciou, inou právnickou osobou zriadenou obcou, to neplatí, ak takáto činnosť vyplýva zamestnancovi z výkonu práce vo verejnom záujme,
- požadovať alebo prijímať dary alebo iné výhody alebo navádzať iného na poskytovanie darov alebo iných výhod v súvislosti a pri výkone práce vo verejnom záujme; to neplatí, ak ide

o dary alebo iné výhody poskytované obvykle pri výkone práce vo verejnom záujme alebo na základe zákona alebo zamestnávateľom,

- nadobúdať majetok od obce inak ako vo verejnej súťaži alebo vo verejnej dražbe, ak osobitný predpis neustanovuje inak, s výnimkou, ak obec alebo vyšší územný celok zverejní podmienky nadobudnutia majetku; to sa vzťahuje aj na osoby blízke zamestnancovi,
- používať symboly spojené s výkonom práce vo verejnom záujme na osobný prospech,
- zneužívať výhody vyplývajúce z výkonu práce vo verejnom záujme, a to ani po skončení výkonu týchto prác,
- poskytovať nepravdivé vyhlásenia súvisiace s vykonávaním práce vo verejnom záujme.

Vedúci zamestnanec je povinný deklarovať svoje majetkové pomery do 30 dní od ustanovenia na miesto vedúceho zamestnanca a do 31. marca každého kalendárneho roka.

5.4. Zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme

v znení zákonov č. 317/2009 Z. z., 400/2009 Z. z., 578/2009 Z. z. nariadenie vlády, 102/2010 Z. z., 151/2010 Z. z., 390/2011 Z. z., 62/2012 Z. z., 218/2012 Z. z. - US SR pozostávajúce účinnosť zák. č. 62/2012 Z. z., 441/2013 Z. z. - nariadenie vlády, 462/2013 Z. z., 438/2012 Z. z., 288/2013 Z. z., 462/2013 Z. z., 325/2014 Z. z., 392/2015 Z. z., 32/2015 Z. z., 217/2016 Z. z., 243/2017 Z. z., 63/2018 Z. z.

Tento zákon upravuje odmeňovanie niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme u zamestnávateľov, ktorými sú obce a nimi zriadené právnické osoby (rozpočtové alebo príspevkové organizácie).

Zákon sa nevzťahuje na hlavného kontrolóra obce. Na zamestnancov obce sa zákon nevzťahuje vtedy, ak obec pri odmeňovaní zamestnancov postupuje podľa poriadku odmeňovania upraveného podľa Zákonníka práce. Mzdové podmienky takto odmeňovaných zamestnancov obce podľa poriadku odmeňovania nesmú byť nižšie ako ich posledný priznaný funkčný plat podľa tohto zákona.

Pri zaradovaní do platových tried zamestnávateľ postupuje vždy podľa najnáročnejšej pracovnej činnosti z hľadiska jej zložitosti, zodpovednosti, fyzickej záťaže a psychickej záťaže, ktorú má vykonávať podľa druhu práce dohodnutého v pracovnej zmluve, a podľa splnenia kvalifikačných predpokladov, ktoré sú potrebné na jej vykonávanie. Nie je pritom rozhodujúce, či predmetnú najnáročnejšiu pracovnú činnosť zamestnanec vykonáva len okrajovo. Preto je vhodné koncentrovať náročnejšie pracovné činnosti tak, aby boli verejné zdroje využívané čo najefektívnejšie.

Zákon upravuje systém priznávania príplatkov a náhrad, podľa rozsahu a úloh vykonávaných zamestnancom na základe pracovnej zmluvy. Súčet tarifného platu, zvýšenia tarifného platu a príplatkov je funkčným platom zamestnanca vykonávajúceho práce vo verejnom záujme.

5.5. Zákon č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní

v znení zákonov č. 357/2001 Z. z. 551/2003 Z. z., 553/2003 Z. z., 585/2004 Z. z., 103/2007 Z. z., 328/2007 Z. z., 555/2007 Z. z., 400/2009 Z. z., 564/2009 Z. z., 557/2010 Z. z., 416/2013 Z. z., 125/2016 Z. z., 186/2016 Z. z., 183/2017 Z. z., 268/2018 Z. z.

Právo zamestnancov na kolektívne vyjednávanie je zakotvené v čl. 36 Ústavy SR. Považuje sa za rozhodujúcu a dôležitú formu utvárania a rozvoja vzťahov zamestnávateľov a odborových orgánov. **Kolektívne vyjednávanie sa zameriava na úpravu pracovných podmienok, najmä mzdových podmienok, podmienok zamestnávania a vzťahov zamestnávateľov a zamestnancov.**

Zmena pracovných podmienok upravených v Zákonníku práce alebo inom pracovnoprávnom predpise, napríklad v zákone č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme, je možná, ak to tieto pracovnoprávne predpisy výslovne nezakazujú alebo ak z ich ustanovení nevyplýva, že sa od nich nemožno odchyliť (§ 231 ods. 1 a 2 Zákonníka práce). Na úpravu niektorých pracovných podmienok sa priamo zákonom vyžaduje súhlas alebo prerokovanie danej otázky so zástupcami zamestnancov. Niektoré práva pri kolektívnych pracovnoprávnych vzťahoch sú vyhradené len odborovému orgánu. Zákonník práce ustanovuje za zástupcov zamestnancov príslušný odborový orgán, zamestnaneckú radu alebo zamestnaneckého dôverníka.

Cieľom kolektívneho vyjednávaní je uzatvorenie kolektívnej zmluvy. **Zákonodarca rozlišuje dva stupne - prvým je podniková kolektívna zmluva, druhým je kolektívna zmluva vyššieho stupňa.**

Podniková kolektívna zmluva sa vzťahuje na zamestnávateľa a všetkých zamestnancov zamestnávateľa. Uzatvára sa na dobu, ktorá je v nej výslovne určená. Ak k určeniu tejto doby nedôjde, predpokladá sa, že sa dojednala na jeden rok.

Kolektívna zmluva vyššieho stupňa sa uzatvára vždy na príslušný kalendárny rok. Kolektívne zmluvy vyššieho stupňa sa uzatvárajú spravidla pre príslušné odvetvie. Na strane zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, zastupuje obce pri kolektívnom vyjednávaní o kolektívnej zmluve vyššieho stupňa Združenie miest a obcí Slovenska.

Spory vzniknuté pri kolektívnom vyjednávaní sa riešia prostredníctvom sprostredkovateľa. Ak nedošlo k vyriešeniu sporu, môžu zmluvné strany požiadať o rozhodnutie v spore. Zákonodarca ako krajné opatrenie v spore o uzavretie kolektívnej zmluvy po tom, čo nedošlo k vyriešeniu sporu prostredníctvom sprostredkovateľa, ustanovuje pre zamestnancov možnosť vyhlásenia štrajku. Na strane zamestnávateľa je krajným opatrením v spore o uzavretie kolektívnej zmluvy výluka. Oba inštitúty sú podrobne upravené v zákone o kolektívnom vyjednávaní vrátane nezákonných postupov, náhrad škôd a platových podmienok počas uplatnenia týchto krajných opatrení.

B. Informatizácia samosprávy

B.1. Zákon č. 275/2006 Z. z. o informačných systémoch verejnej správy

v znení zákonov č. 275/2006 Z. z., 678/2006 Z. z., 385/2008 Z. z., 553/2008 Z. z., 570/2009 Z. z., 69/2012 Z. z., 289/2012 Z. z., 202/2013 Z. z., 305/2013 Z. z., 176/2015 Z. z., 273/2015 Z. z., 238/2017 Z. z., 313/2018 Z. z.

Oblasť informatizácie verejnej správy a verejnej moci, a tým aj oblasť informatizácie samosprávy, je najdynamickejšie sa meniacou v celej verejnej správe. Z hľadiska elektronizácie orgánov verejnej moci a zabezpečenia výkonu verejnej moci elektronicky zohrávajú dôležitú úlohu práve informačné systémy verejnej správy, prostredníctvom ktorých sa uvedená moc elektronicky vykonáva. Práva

a povinnosti osôb v oblasti vytvárania, prevádzkovania, využívania a rozvoja informačných systémov verejnej správy, ako aj zabezpečenie integrovateľnosti a bezpečnosti týchto informačných systémov sa upravuje prostredníctvom zákona č. 275/2006 Z. z. o informačných systémoch verejnej správy v znení neskorších právnych predpisov.

V zmysle ustanovenia tohto zákona je **každá obec alebo mesto zodpovedné za vytváranie, správu a rozvoj svojho informačného systému**. Medzi najhlavnejšie povinnosti, ktoré obciam a mestám zo zákona o informačných systémoch verejnej správy vyplývajú, patria

- povinnosť vypracovať a aktualizovať koncepciu rozvoja informačných systémov verejnej správy,
- povinnosť zabezpečovať plynulú, bezpečnú a spoľahlivú prevádzku informačných systémov verejnej správy, ktoré sú v ich správe vrátane organizačného, odborného a technického zabezpečenia,
- povinnosť zabezpečiť svoj informačný systém proti zneužitiu a sprístupňovať údaje verejnosti z tohto informačného systému,
- povinnosť na požiadanie bezplatne poskytovať údaje zo svojho informačného systému ministerstvám a ostatným ústredným orgánom štátnej správy, Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky, štátnym orgánom (Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Úrad na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky, Telekomunikačný úrad Slovenskej republiky, Poštový regulačný úrad), iným obciam a vyšším územným celkom a ďalším,
- povinnosť zabezpečovať, aby bol informačný systém verejnej správy v súlade so štandardmi informačných systémov verejnej správy,
- povinnosť spravovať príslušné registre a zabezpečiť ich zverejnenie ,
- povinnosť zabezpečiť tvorbu informačného obsahu o svojej činnosti pre verejnosť a tento zverejňovať a aktualizovať prostredníctvom ústredného portálu verejnej správy a súčasne zodpovedať za jeho správnosť
- a ďalšie.

Z hľadiska praktickej aplikácie ustanovení zákona o informačných systémoch verejnej správy patrí k ďalším dôležitým povinnostiam obcí a miest vydávanie elektronických odpisov údajov z ich informačných systémov a výstupov z informačných systémov verejnej správy.

Za účelom zabezpečenia dodržiavania povinností ustanovených v zákone o informačných systémoch verejnej správy je Ministerstvo financií Slovenskej republiky oprávnené ukladať pokuty až do výšky 35 000 eur ,a to pri pokračovacích správnych deliktoch aj opakovane.

B.2. Zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci

v znení zákonov č. 214/2014 Z. z., 29/2015 Z.z.,130/2015 Z. z., 273/2015 Z. z., 272/2016 Z. z., 374/2016 Z. z., 238/2017 Z. z., 69/2018 Z. z., 313/2018 Z. z.

Stratégia informatizácie spoločnosti na roky 2009 až 2013 bola vládou Slovenskej republiky prijatá v októbri 2009. Ako odpoveď na túto stratégiu bol okrem ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov a nariadení zakotvujúcich informatizáciu samosprávy v právnom poriadku Slovenskej republiky prijatý aj zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci, ktorý nadobudol účinnosť 1. novembra 2013.

Cieľom tohto zákona je zavedenie výkonu verejnej moci v elektronickej podobe a kodifikovanie elektronickej komunikácie ako nosnej formy komunikácie a alternatívy ku klasickému listinnému spôsobu, čo bude mať vplyv nielen na všetky obce a mestá, ale aj samotných občanov a podnikateľov. Prijatie tohto zákona bolo v procese prechodu k elektronickej fungovaniu orgánov verejnej správy kľúčovým.

Zákon o e-Governmente vymedzuje základné skutočnosti súvisiace s elektronizáciou verejnej správy a so zavádzaním elektronických služieb. Jeho cieľom je dosiahnuť úplnú elektronizáciu verejnej moci a to tak, aby bol účinne nahradený osobný alebo listinný kontakt. V praxi to znamená, že na účely konania o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach osôb sa návrh na začatie konania, žiadosť, sťažnosť, vyjadrenie, stanovisko, ohlásenie alebo iný dokument považuje za rovnocenný papierovému podaniu, ak bol doručený elektronicky.

Medzi mnohými ďalšími novými inštitútmi, ktoré zákon o e-Governmente vytvára, sú aj elektronické schránky, ktoré slúžia ako elektronické úložiská, v ktorých sú uchovávané elektronické správy a notifikácie. Tieto schránky boli zriadené okrem iných každej obci alebo mestu na doručovanie elektronických podaní fyzických a právnických osôb.

Odo dňa účinnosti zákona o e-Governmente majú obce a mestá v Slovenskej republike povinnosť uplatňovať výkon verejnej moci elektronicky. V zmysle prechodných ustanovení bola orgánom verejnej moci stanovená lehota 3 rokov odo dňa účinnosti zákona, takže od 1. novembra 2016 mali obce a mestá povinnosť zabezpečiť, aby obecné a mestské úrady vedeli vykonávať verejnú moc elektronicky. Uvedená výnimka však platila výlučne v prípade, ak v zabezpečení výkonu verejnej moci elektronicky dnes obci alebo mestu bránili technické prostriedky. Po 1. novembri 2016 už musí každý orgán verejnej moci spĺňať povinnosti podľa zákona o e-Governmente bez výnimky. Za prípadné porušenie týchto povinností, t. j. ak obec alebo mesto nebude schopné zabezpečiť výkon verejnej moci elektronicky, je Ministerstvo financií Slovenskej republiky príslušné ukladať pokuty za správne delikty do 25 000 eur.

Vzhľadom na to, že ide o rozsiahly zákon, jeho uplatňovanie v praxi vyvoláva často množstvo otázok. Preto bola na Úrade podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu vytvorená rubrika, v rámci ktorej je možné získať odpovede na najčastejšie otázky, alebo sa priamo pýtať. Adresa rubriky: <http://www.informatizacia.sk/najcastejsie-otazky-a-odpovede-k-zakonu-o-e-governmente/27213c>

B.3. Zákon č. 177/2018 Z. z., o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii)

Základným princípom zákona je to, že od 1. septembra 2018 podľa ustanovenia §1 ods. 1 sú orgány verejnej moci pri svojej úradnej činnosti povinné a oprávnené získať a používať údaje evidované v informačných systémoch verejnej správy a vyhotovovať si z nich výpisy a tieto údaje a výpisy si v nevyhnutnom rozsahu navzájom bezodplatne poskytovať. Na základe uvedeného platí, že štátny občan Slovenskej republiky, občan členského štátu Európskej únie, občan štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, právnická osoba a fyzická osoba – podnikateľ nie sú povinní dokladovať orgánom verejnej moci vyššie spomenuté údaje v listinnej podobe.

O doklad v listinnej podobe je možné požiadať v prípade, že z technických dôvodov nie je bezodkladne možné získať údaje alebo výpisy z informačných systémov verejnej správy v rozsahu zdrojových registrov.

Pod informačnými systémami verejnej správy sa podľa zákona rozumie:

- a) register právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci,
- b) informačný systém katastra nehnuteľností,
- c) register trestov – od 1. januára 2019.

Predmetným prijatím zákona došlo k zmene a doplnkom veľkého množstva iných zákonov.

B.4. Strategické dokumenty v oblasti informatizácie

Za jeden z najvýznamnejších základných dokumentov pre oblasť informatizácie verejnej správy treba považovať **Národnú koncepciu informatizácie verejnej správy Slovenskej republiky, ktorú vláda schválila na obdobie rokov (2016 - 2020)** a ktorá nadväzuje na Strategický dokument pre oblasť rastu digitálnych služieb a oblasť infraštruktúry prístupovej siete novej generácie. Uvedený dokument definuje najmä organizačné, technické a technologické nástroje informatizácie štátnej správy a územnej samosprávy v celom jej kontexte. Ide najmä o rozvoj informatizácie verejnej správy na kvalitnejšie poskytovania služieb pre občanov, podnikateľov a verejnú správu, modernizáciu existujúcich informačných systémov v gescii jednotlivých povinných osôb, zlepšenie prístupu občanov a podnikateľov k e-Governmentu, využívanie centrálnych spoločných blokov, riadenia otvorených údajov, vládneho cloudu a iné.

Ako ciele sú v uvedenom dokumente formulované najmä:

- zvýšiť kvalitu, štandard a dostupnosť elektronických služieb pre občanov;
- zvýšiť pokrytie širokopásmovým internetom;
- zlepšiť digitálne zručnosti a inklúziu znevýhodnených jednotlivcov do digitálneho trhu;
- zvýšiť kvalitu, štandard a dostupnosť elektronických služieb pre podnikateľov;
- zlepšiť dostupnosť údajov verejnej správy vo forme otvorených údajov;
- zlepšiť výkonnosť verejnej správy nasadením moderných informačných technológií;
- zlepšiť využívanie údajov a znalostí v rozhodovacích procesoch vo verejnej správe;
- racionalizovať prevádzku informačných systémov pomocou vládneho cloudu,
- zlepšiť „governance“ verejného IT;
- zvýšiť ochranu kybernetického priestoru.

Úrad podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu vypracoval odporúčanie postupu informatizácie územnej samosprávy s odôvodnením, že „materiál spresňuje zámery v oblasti informatizácie a navrhuje odporúčania pre celú územnú samosprávu.“

Za základné ciele informatizácie územnej samosprávy považuje uvedený dokument:

1. zvyšovanie úžitkovej hodnoty služieb; 2. zvyšovanie kvality a efektívnosti informačno-technologických služieb; 3. zvyšovanie otvorenosti a dôveryhodnosti samosprávy a 4. Smart City - inteligentná samospráva. Vychádzajúc z Národnej koncepcie informatizácie verejnej správy Slovenskej republiky prijala Rada Združenia miest a obcí Slovenska Stratégiu informatizácie miestnej územnej samosprávy na roky 2017 - 2022.

V uvedenom dokumente Národná koncepcia informatizácie verejnej správy sa konštatuje, že špecifická situácia je v miestnej územnej samospráve, kde prípravu a realizáciu rozvojových projektov bude zabezpečovať aj Datacentrum elektronizácie územnej samosprávy Slovenska napríklad pre malé obce, ale aj pre menšie mestá.

B.5. DCOM – Datacentrum elektronizácie územnej samosprávy

Združenie miest a obcí Slovenska spoločne s Ministerstvom financií SR vytvoril združenie právnických osôb pod názvom DEUS, ktorý prevádzkuje osobitný informačný systém dátového centra podľa § 9a zákona o e-Governmente, ktorý je nadrezortným informačným systémom verejnej správy a poskytuje obciam technické a programové prostriedky na výkon verejnej moci elektronicky, na prevádzkovanie informačných systémov verejnej správy v ich správe a na zabezpečenie základných činností v oblasti elektronického výkonu vnútorných agend a prevádzku ostatných informačných systémov využívaných obcou. Správca dátového centra DEUS (realizátor a prevádzkovateľ projektu DCOM) zabezpečuje pre obce miesto na sprístupňovanie údajov súvisiacich s výkonom originálnych kompetencií, ktoré podľa osobitných predpisov poskytujú osobitným orgánom verejnej moci, a obce sú povinné ukladať tieto údaje v dátovom centre (podľa § 60a cit. zákona obce majú povinnosť od 1. 11. 2017). Na účely využívania dátového centra obcami je správca oprávnený získať údaje z iných informačných systémov verejnej správy (a to aj takým obciam, ktoré nevyužívajú dátové centrum).

Informačný systém DCOM poskytol v projektovej fáze obciam v plnom rozsahu tieto služby:

- A. základný balík (PC, NTB, multifunkčné zariadenie, OS Windows, MS Office, Antivírusový program, záruka 5 rokov, dohľad nad PC),
- B. kľúčové služby (modul Dane a poplatky, multifunkčné zariadenie, 138 eGov služieb, callcentrum, metodická podpora, integrácie na informačné systémy verejnej správy, legislatívne aktualizácie),
- C. technické služby (e-mail, web obce, školenia).

V roku 2018 služby IS DCOM využívalo 71 % subjektov územnej samosprávy, čo je takmer 2100 miest a obcí pokrývajúcich viac ako 2,25 milióna obyvateľov. Celkovo môže využívať služby DCOM a pokračujúceho projektu mini DCOM viac ako 10 000 používateľov informačného systému DCOM. Prostredníctvom tohto systému bolo len v roku 2018 zrealizovaných už 1,6 milióna elektronických podaní.

DCOM môžeme dnes označiť za komplexný systém pre elektronizáciu agendy miest a obcí. Ponúka 138 služieb, je prepojený s deviatimi registrami verejnej správy a aj s pôvodným informačným systémom obce. V súlade s novou legislatívou DCOM zvláda plnenie povinností, ktoré obciam a mestám vyplývajú zo zákona proti byrokracii. Ten vstúpil do platnosti od 1. septembra 2018 a odstraňuje povinnosť žiadať prílohy výpisov z obchodného a živnostenského registra a katastra nehnuteľností k žiadostiam v rôznych konaniach. Platí to aj pre listy vlastníctva. Tento zoznam sa od 1. januára 2019 ešte rozšíri, keďže doň pribudnú výpisy a odpisy z registra trestov. Samosprávy, ktoré využívajú DCOM, nová legislatíva takmer vôbec nezaťažila. Všetky potrebné údaje totiž získavajú automaticky cez tento systém a nemusia potrebné dáta manuálne vyhľadávať či prihlasovať sa do ďalšieho informačného systému, v DCOM majú všetko na jednom mieste. Nemusia sa prihlasovať na portál www.oversi.gov.sk ako tí, ktorí prístup k DCOM nemajú.

IS DCOM sa bude ďalej rozširovať. Vďaka tomu sa k jeho službám dostanú aj tí, ktorí doteraz túto možnosť nemali. Udeje sa to prostredníctvom dvoch projektov: DCOM+ a služby DCOM pre veľké mestá. V rámci prvého dostanú obce, ktoré dnes využívajú oklieštený produkt mini DCOM+, prístup k plnej verzii DCOM. A vďaka rozšíreniu kapacity informačného systému ho budú môcť využiť aj obce a mestá, ktoré dodnes túto možnosť vôbec nemali.

Druhý projekt už myslí na mestá, ktoré majú viac ako 20 000 obyvateľov. Pri zavádzaní DCOM sa nepočítalo s tým, že by ho potrebovali aj takto veľké samosprávy. Predpokladalo sa totiž, že tie aj naďalej budú využívať vlastné informačné systémy. Prax však ukázala, že práve vďaka DCOM sú dnes mnohé malé obce lepšie pripravené na poskytovanie elektronických služieb než veľké mestá.

Preto združenie DEUS umožní aj veľkým samosprávam, aby sa dostali k časti jeho funkcionality, ktorú potrebujú. Veľké mesto si ponechá svoj vlastný informačný systém, no z DCOM získa nadstavbu v podobe elektronických služieb občanom a integrácií na externé registre a systémy. Na rozdiel od DCOM+ je tento projekt ešte v príprave.

V pláne je aj projekt DCOM 2. Pôjde o komplexný informačný systém s väzbami na informačné systémy v štáte. Počíta sa aj s rozširovaním služieb pôvodného riešenia pre podriadené organizácie, ako sú napríklad školy, domovy dôchodcov, dobrovoľní hasiči a podobne.

Dôležitým faktorom pri nasadzovaní IS v samospráve je príprava zamestnancov. Doposiaľ viac ako 5000 pracovníkov obcí absolvovalo bezplatné zaškolenia na používanie DCOM, 1800 hodín individuálnej podpory a konzultácií pre obce prostredníctvom odborných konzultantov a pod. Zvyšok samosprávy si danú agendu zabezpečuje vo vlastnej réžii, alebo ju nezabezpečuje, čím porušuje zákon.

C. Obce a Európska únia

Európska únia (EÚ) má významný vplyv na miestnu územnú samosprávu a jej miestny rozvoj. Najviac viditeľným a hmatateľným vplyvom EÚ pre obce sú projekty realizované na Slovensku, ktoré sú spolufinancované zo štrukturálnych fondov EÚ. Dokazujú spoluprácu EÚ s miestnymi územnými samosprávami na rozvoji miestnych komunít. Európska únia prijíma právne predpisy v oblasti práce (pracovného času, ochrany a bezpečnosti zdravia pri práci, pracovného prostredia atď.), ktoré ovplyvňujú vnútroštátne pracovnoprávne predpisy, a tým aj miestnu územnú samosprávu ako zamestnávateľa. Vplyv EÚ je markantný pri poskytovaní služieb na miestnej úrovni formou „výziev na predloženie ponúk“, keď obce musia dodržiavať právne predpisy EÚ o verejnom obstarávaní a hospodárskej súťaži.

Takmer na šesťdesiat percent agendy obecného/miestneho/mestského zastupiteľstva majú priamy alebo nepriamy vplyv finančné zdroje a rozhodnutia EÚ. Z týchto dôvodov sú obce významnými aktérmi európskych politík, do ktorých môžu vstupovať napríklad prostredníctvom:

1. Systému tvorby stanovísk k návrhom aktov EÚ a stavu koordinácie realizovania politík EÚ

Ide o materiál vlády SR (uznesenie č. 627/2013), ktorý upravuje formovanie a zodpovednosť štruktúr zodpovedných za agendu EÚ v podmienkach ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy a tiež procedurálny postup na tvorbu stanovísk Slovenskej republiky. **Do tohto systému vstupujú obce prostredníctvom členstva v národnom združení miestnych samospráv, Združenia miest a obcí Slovenska, ktoré je povinne pripomienkujúcim subjektom.** ZMOS zastupuje záujmy obcí na národnej úrovni, napr. v rezortných koordinačných skupinách pre záležitosti EÚ, komisii pre európskej záležitosti a pripomienkuje predbežné stanoviská k návrhom aktov EÚ legislatívneho a nelegislatívneho charakteru na portáli právnych predpisov.

2. Zastúpenia miestnej územnej samosprávy v Európskom výbore regiónov

Európsky výbor regiónov (EVR) je poradný a povinne konzultujúci orgán európskych inštitúcií a hlas miestnej a regionálnej samosprávy v Európe. Vo Výbore regiónov EÚ **zastupujú slovenské obce štyria členovia a piati náhradníci**, ktorých schvaľuje vláda SR na základe nominácie predloženej národnými združeniami miestnych samospráv (vrátane ZMOS). Počas päťročného funkčného obdobia majú zástupcovia miest a obcí možnosť obhajovať **záujmy slovenskej samosprávy formou pripomienkovania právnych predpisov EÚ a iniciovania**

stanovísk takmer vo všetkých oblastiach záujmu miestnej samosprávy. Súčasnú funkčnú obdobie vo Výbore regiónov trvá od januára 2015 do januára 2019. Zástupcovia miestnej územnej samosprávy sú nominovaní na základe postupu uplatňovaného na výber členov pre SR. Nominácia zástupcov miest, obcí a regiónov vyplýva z členstva SR v EÚ (2004).

3. Členstva ZMOS v Rade európskych obcí a regiónov (CEMR)

CEMR je najstaršia a najväčšia dobrovoľná európska asociácia miestnych a regionálnych samospráv, ktorá združuje miestne a regionálne samosprávy zo 42 krajín Európy vrátane Združenia miest a obcí Slovenska. **Prostredníctvom členstva v CEMR sa môže ZMOS a jeho členovia podieľať na ovplyvňovaní európskej politiky a legislatívy vo všetkých oblastiach s dopadom na miestnu úroveň.** Tento proces prebieha prostredníctvom účasti volených zástupcov združenia, odborných pracovníkov úradov a expertov združenia na zasadnutiach pracovných skupín a iných expertných podujatiach, ako aj ich účasťou na príprave stanovísk k požadovaným témam. ZMOS je zastúpený v rozhodovacom orgáne CEMR (Politickom výbore) štyrmi miestne volenými zástupcami na trojročné funkčné obdobie (súčasnú funkčnú obdobie trvá od 2017 do 2019). Nomináciu zástupcov ZMOS do Politického výboru CEMR schvaľuje Rada ZMOS.

Medzinárodná spolupráca obcí

Medzinárodnú spoluprácu obcí upravuje zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v platnom znení. Podľa § 21 zákona obec môže v rozsahu svojej pôsobnosti spolupracovať s územnými a správnymi celkami alebo s úradmi iných štátov vykonávajúcimi miestne funkcie. Medzinárodná spolupráca musí vychádzať z princípov územnej samosprávy - predovšetkým autonómnosti a subsidiarity – a právneho rámca medzinárodnej spolupráce. Obec sa samostatne rozhoduje, v akých oblastiach a s ktorou územnou samosprávou bude spolupracovať.

Obec má právo stať sa členom medzinárodného združenia územných celkov alebo územných orgánov. Dohoda alebo členstvo v medzinárodnom združení nesmie byť v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, so zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, a s verejným záujmom. Ak je nevyhnutné zriadiť dohodou osobitný orgán, môže mať len súkromnoprávnú povahu. Na požiadanie obce môže krajský úrad posúdiť návrh dohody alebo členstvo v medzinárodnom združení. Na požiadanie krajského úradu sú príslušné orgány štátnej správy povinné bezodkladne spolupracovať pri vypracúvaní stanoviska k dohode alebo členstvu obce v medzinárodnom združení. Obec zasiela rovnopis uzatvorenej dohody alebo dokladu o členstve v medzinárodnom združení krajskému úradu, ktorý vedie ich evidenciu.

V prípade ak je dohoda alebo doklad o členstve v medzinárodnom združení v rozpore s Ústavou SR, ústavnými zákonmi, so zákonmi a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a s verejným záujmom podá okresný úrad v sídle kraja na príslušný súd návrh na určenie povinnosti obce vypovedať dohodu alebo členstvo v medzinárodnom združení.

Najvyužívanejším nástrojom medzinárodnej spolupráce miest a obcí v praxi je partnerská spolupráca, známa aj ako družobná spolupráca či town-twinning. Partnerská spolupráca miest a obcí je forma dlhodobej spolupráce medzi samosprávami, ktorá sa realizuje prostredníctvom pravidelného stretávania zástupcov samospráv a ich obyvateľov (bežných občanov rôzneho veku a pohlavia (mládež, seniorov, hendikepovaných, atď.), odborníkov, podnikateľov, miestne organizácie a občianske spolky rôzneho zamerania.

Má veľký význam na výmenu skúseností v najrôznejších oblastiach života obce, či už ide o rozvoj obce, sociálnu oblasť, školstvo, vzdelávanie, životné prostredie, cestovný ruch alebo

fungovanie samosprávy. Partnerská spolupráca miest a obcí podporuje aj podnikateľské subjekty a vzťahy medzi partnerskými obcami, čím podporuje ekonomický rozvoj svojho územia a regiónu.

V tradičnom ponímaní rozumieme pod partnerskou spolupracou obcí dvojstrannú, formalizovanú a dlhodobú spoluprácu miestnych územných samospráv. Nové výzvy a príležitosti v cezhraničnom území, na európskom a medzinárodnom poli vytvárajú príležitosti aj na vznik krátkodobých, neformálnych či multilaterálnych partnerstiev.

Najrozšírenejšou formou partnerskej spolupráce je cezhraničná partnerská spolupráca miest a obcí, ktorá je daná nielen blízkosťou územia, ale aj podporou cezhraničných európskych programov v pohraničí a širšom území členských krajín. Prostredníctvom ZMOS má miestna územná samospráva zastúpenie vo všetkých monitorovacích výboroch pre cezhraničnú a nadnárodnú spoluprácu. **Cezhraničnú partnerskú spoluprácu podporuje aj existencia cezhraničných štruktúr,** a to **euoregiónov a európskych zoskupení územných samospráv.**

Euroregióny sú vyšším typom cezhraničnej spolupráce založenej na kompetenciách územných samospráv. Cieľom takéhoto združenia je podpora a realizácia spoločných projektov na kultúrnej, sociálnej, hospodárskej a infraštruktúrnej úrovni. Euroregióny ako také nemajú žiadnu legislatívnu kompetenciu, sú dobrovoľným zoskupením obcí alebo vyšších územných celkov. Ide o štruktúry so svojou vlastnou identitou a administratívou, technickými a finančnými zdrojmi. Ako združenia právnických osôb si samy zabezpečujú prostriedky na začatie aj výkon svojej činnosti, avšak základné technické vybavenie im poskytuje štát a zúčastnené miestne, resp. regionálne samosprávy. **Slovenská časť euroregiónu je záujmové združenie právnických osôb založené podľa osobitného predpisu na realizáciu cezhraničnej spolupráce so sídlom v Slovenskej republike.**

Ďalším vyšším typom cezhraničnej spolupráce je **Európske zoskupenie územnej samosprávy (EZÚS).** EZÚS je právnická osoba založená na báze dobrovoľnosti s cieľom zlepšenia podmienok vykonávania akcií územnej spolupráce, ktorá je viazaná najmä na čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ. Zámerom zoskupenia je uľahčovať a podporovať medzi svojimi členmi cezhraničnú, nadnárodnú a/alebo medziregionálnu spoluprácu na posilnenie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti. Členmi zoskupenia môžu byť členské štáty, regionálne orgány, miestne orgány, subjekty, ktoré sa riadia verejným právom, alebo združenia pozostávajúce zo subjektov patriacich do jednej alebo viacerých týchto kategórií.

Menej frekventovanou formou partnerskej spolupráce, ktorej význam v súčasnosti narastá v Európe i vo svete, je **rozvojová spolupráca miest a obcí (tzv. decentralizovaná spolupráca miestnych samospráv),** spolupráca s miestnymi územnými samosprávami z krajín, v ktorých prebiehajú procesy budovania stabilnej a demokratickej krajiny za účasti efektívne fungujúcej štátnej správy, samosprávy a so silnou občianskou spoločnosťou (napr.: v Moldavsku, Ukrajine, Gruzínsku, Albánsku, Bosne a Hercegovine, Čiernej Hore, Kosove, Macedónsku, Srbsku). Aj v Strednodobej stratégii rozvojovej spolupráce SR, ktorá sa pripravuje na obdobie štyroch rokov (v súčasnosti 2019 – 2023), má miestna územná samospráva a jej strešné organizácie, predovšetkým ZMOS, vymedzenie ako jeden z aktérov rozvojovej spolupráce SR.

Partnerskú spoluprácu miest a obcí v Európe a vo svete podporujú rôzne programy a finančné nástroje, ako napr.:

Operačný program Európska územná spolupráca (Interreg);

programy Európskej únie „Európa pre občanov“, „Kreatívna Európa“, „Erasmus“, „LIFE“, atď.;

programy Európskej únie pre vonkajšiu činnosť „Európa a svet“;

finančný mechanizmus EHP a Nórsky finančný mechanizmus;

Medzinárodný vyšehradský fond;
program Oficiálnej rozvojovej pomoci (SlovakAid), atď.

Mestá a obce majú možnosť spolupracovať so samosprávami aj z európskych krajín, ktoré nie sú členom EÚ, a tým podporovať budovanie demokratických procesov riadenia a dodržiavania princípov Európskej charty miestnej samosprávy v týchto krajinách, pomocou svojho zastúpenia v Kongrese miestnych a regionálnych samospráv Rady Európy (Kongres).

Miestna územná samospráva je prostredníctvom národných združení miestnych samospráv (vrátane ZMOS) povinná nominovať svojich zástupcov do Kongresu. Povinnosť nominovať miestne volených zástupcov vyplýva z členstva SR v Rade Európy (1993). **Kongres** je poradný orgán Výboru ministrov a Parlamentného zhromaždenia Rady Európy, ktorý **podporuje demokraciu na miestnej a regionálnej úrovni, autonómnosť samospráv a uplatňovanie princípov obsiahnutých v Európskej charte miestnej samosprávy**. Pôsobí vo všetkých oblastiach s výnimkou vojenskej obrany. V Kongrese zastupujú slovenské mestá a obce traja členovia a dvaja náhradníci, ktorí sú nominovaní na základe oficiálnej procedúry menovania zástupcov do kongresu. Návrhy na nominácie sú oprávnené predkladať národné združenia miestnych a regionálnych samospráv (vrátane ZMOS). Súčasnú funkčnú obdobiu v Kongrese trvá od 2016 do 2020.

Strategickí partneri a partneri ZMOS

Prima Banka

KOMUNÁLNA
POIŠŤOVŇA
VIENNA INSURANCE GROUP

SLOVENSKÁ
sporiteľňa

 VÚB BANKA

Dcérske spoločnosti ZMOS

OBECNÉ
noviny

TÝŽDENNÍK MIEST A OBCÍ

www.obecne-noviny.sk

Dobrý deň, samospráva! 2018 – 2022

Príručka pre volených predstaviteľov miest a obcí

Zostavilo: Združenie miest a obcí pri príležitosti všeobecných volieb do orgánov
samosprávy obcí, ktoré sa konali 10. novembra 2018

Autorský kolektív: JUDr. Daniela Franzenová, Ing. Ladislav Adamovič, Mgr. Monika Hlavičková, PhDr. Michal Kaliňák, PhD., JUDr. Lenka Kollárčiková, Mgr. Zdenko Krajčír, PhDr. Anna Labátová, Ing. Slávka Lenčేశová, Ing. Milan Muška, Mgr. Iva Pipíšková, Ing. Zuzana Špačeková, Ing. Jozef Turčány

December 2018